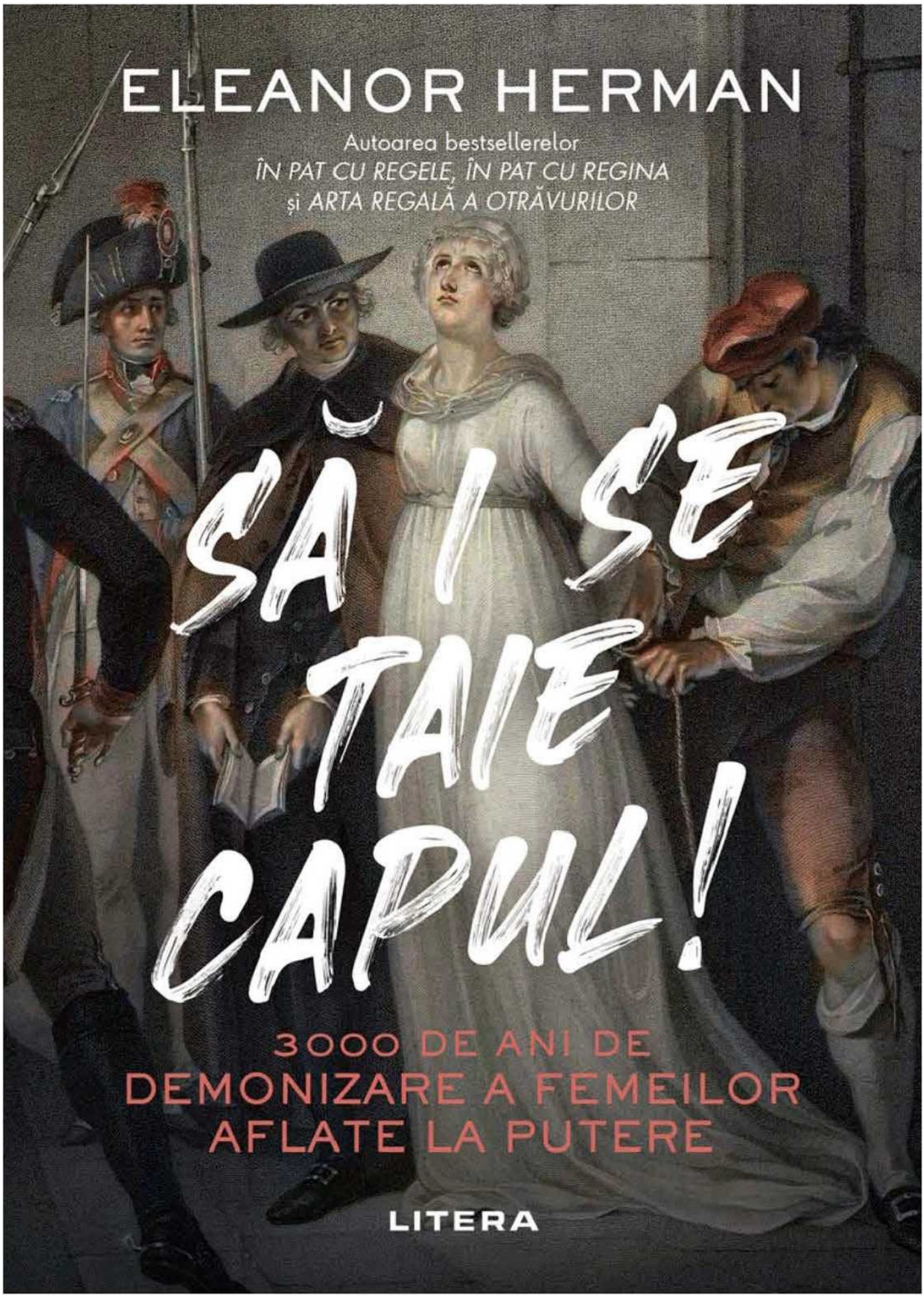
ELEANOR HERMAN
Autoarea bestsellerelor
ÎN PAT CU REGELE, ÎN PAT CU REGINA
și ARTA REGALĂ A OTRĂVURILOR
SĂ I SE TAIE CAPUL!
3000 DE ANI DE
DEMONIZARE A FEMEILOR
AFLATE LA PUTERE
LITERA

ELEANOR HERMAN

1 & TW MPuL

ELEANOR HERMAN

SĂ I SE TAIE CAPUL!!

3000 DE ANI DE DEMONIZARE A FEMEILOR AFLATE LA PUTERE

Traducere din limba engleză de
CRISTINA NICULESCU

LITERA
Bucureşti

Pentru Leslie Harris

Istoria este formată dintr-o grămadă de minciuni
despre evenimente care nu s-au întâmplat
niciodată, spuse de oameni care nu au fost acolo.

GEORGE SANTAYANA, filosof, 1863-1952

Introducere

Una dintre numeroasele întrebări care m-au – preocupat adesea este de ce femeile au fost, şi încă sunt, incomparabil mai prejos decât bărbaţii. Este foarte uşor să afirmi că nu este corect, dar pentru mine acest lucru nu este de ajuns; chiar aş dori să ştiu care este motivul pentru această mare nedreptate!

ANNE FRANK, *Jurnalul unei tinere fete,* 1929-1945

într-o zi de primăvară, în 2019, m-am aşezat să citesc o carte numai de plăcere, o raritate pentru mine. Pentru că deseori citesc chiar şi 100 de cărţi doar pentru a scrie una, teancul meu de CCP (cărţi de citit de plăcere) mai are puţin şi ajunge la tavan. în acea zi am ales o carte despre viaţa extraordinară a unei femei puternice, controversate şi inteligente. Pe măsură ce intram în poveste, am fost deranjată să văd o campanie deliberată de ură şi de misoginism menită să o defăimeze.

E antipatică.

Nu e demnă de încredere.

E depravată.

Este îngrozitor de ambiţioasă.

E cheltuitoare.

îi înnebuneşte pe bărbaţi.

Aţi putea crede că era o carte despre Hillary Clinton. De fapt, citeam

extraordinara biografie a Cleopatrei, scrisă de Stacy Schiff, câştigătoare a premiului Pulitzer în 2010. Am observat că existau asemănări ciudate între ascensiunea şi decăderea Cleopatrei, povestea puterii sale şi oroarea Romei faţă de faptul că o femeie deţinea puterea, şi traiectoria lui Hillary Clinton până la alegerile din 2016 şi după aceea. Cu siguranţă putem judeca negativ unele dintre alegerile politice atât ale Cleopatrei, cât şi ale lui Hillary. Dar mi-am dat seama că era mai mult decât atât, în povestea fiecărei femei am descoperit operaţiuni organizate de defăimare care scoteau la iveală acuzaţii nefondate de comportament sexual neadecvat şi critici privind ambiţia, lipsa de încredere, înfăţişarea, lipsa de şarm, acuzaţii rareori aduse liderilor bărbaţi, fie ei din primul secol înainte de Hristos, fie din prezent.

Stai un pic, mi-am spus foarte şocată. *Chiar se întâmplă aceleaşi lucruri de mai bine de 2 000 de ani?*

Chiar de mai mult timp – am aflat asta când mă documentam despre femeile-faraon care trăiseră cu multe secole înaintea Cleopatrei. *De peste 3 000 de ani.*

între Hatshepsut, femeia-faraon care a ajuns la putere în 1479 î.Hr., şi Kamala Harris, nenumărate alte femei în funcţii de putere au făcut obiectul unor campanii sexiste de defăimare aproape identice. Teodora, împărăteasa

Bizanţului, Anne Boleyn, Elisabeta I, Caterina de Medici, Maria Antoaneta, Ecaterina cea Mare. Mai recent, chiar şi Angela Merkel, fost cancelar al Germaniei, Theresa May, fost prim-ministru al Marii Britanii, dulia Gillard, prim- ministru al Australiei, Jacinda Ardern, fost prim- ministru al Noii Zeelande, Gretchen Whitmer, guvernatoare a statului Michigan, Elizabeth Warren, senatoare de Massachusetts, Ursula von der Leyen, preşedintă a Comisiei Europene. Şi multe altele.

Acuzaţiile au rareori legătură cu experienţa, greşelile politice, politica sau vreo funcţie. Sunt porecle şi apelative caricaturale care creează personaje comice bidimensionale, ca în cărţile de benzi desenate. E o stricată. E lesbiană. E nimfomană. E frigidă. Sau toate la un loc. E o trădătoare. Decadentă. E însetată de putere. Frivolă. Are vocea stridentă. E falsă, nu e autentică, e antipatică, *nu este prezidenţiabilă.* E o vrăjitoare. E o scorpie. E urâtă. Nu ştie să se îmbrace. Hainele ei costă prea mult. Are fundul mare. Nu-i stă bine părul. E nervoasă, obraznică, hormonii i-au luat-o razna şi nu gândeşte limpede. Este o femeie rea, o soţie rea, o mamă rea. Este o vampă sexy ale cărei metode imorale şi farmece feminine distrug bărbaţii buni. Ea este însăşi depravarea morală, distrugând tot ce atinge în timp ce păşeşte prin viaţă în pantofii ei

stiletto cu toc de zece centimetri, chicotind zgomotos.

Am descoperit că de-a lungul mileniilor şi al istoriei a existat un şablon clar de defăimare pentru a doborî indivizi puternici care suferă de un sindrom cronic al lipsei penisului. Este ca şi cum timp de mii de ani cineva a transmis un manual cu instrucţiuni. Eu îl numesc Manualul misoginului.

Acesta a fost creat pentru a impune patriarhatul, un concept atât de măreţ încât trebuie valorificat. După spusele Cynthiei Enloe în *The Curious Feminist:* „Patriarhatul este sistemul structural şi ideologic care perpetuează privilegiul masculinităţii... [L]egislative, partide politice, muzee, ziare, companii teatrale, reţele de televiziune, organizaţii religioase, corporaţii şi tribunale... pleacă de la prezumţia că ceea ce este masculin este demn de răsplată, promovare, admiraţie [şi] emulaţie.”

Deşi nimeni nu ştie sigur, este foarte posibil ca patriarhatul să fi apărut în negura istoriei umane neînregistrate. Probabil că şi manualul, instrumentul său de pus în aplicare, a apărut la fel, devenind astfel una dintre acele cărţi rare, finalizate cu mult timp înainte ca scrisul să fie inventat. Timp de multe mii de ani, manualul a ţinut femeile în frâu – mai mult sau mai puţin. în Egiptul antic, de exemplu, bărbaţii deţineau aproape întotdeauna controlul, dar femeile aveau drepturi: de a deţine proprietăţi, de a

avea afaceri, de a iniţia procese, de a încheia contracte şi de a divorţa de soţii lor fără ca bunurile să le fie
> ? >
afectate. Contemporanii lor de la nord, atenienii, ţineau femeile cu stare închise în haremuri. Deşi această carte se concentrează în principal pe poveşti din ţările „occidentale”, Manualul misoginului a fost folosit împotriva femeilor din toate culturile lumii, exercitând o influenţă inexorabilă, hipnotică şi deseori indiscutabilă asupra umanităţii. Să ne gândim o clipă la obiceiul legării picioarelor din China. Apoi la haremurile din Imperiul Otoman şi din multe alte culturi. La arderea mireselor în India. La talibanii care înfăşoară femeile în nişte saci albaştri urâţi, transformându-le în creaturi fără chip care sunt bătute dacă de sub învelişurile sufocante şi grele le iese chiar şi un deget. La violurile de peste tot, din orice epocă.

Ceea ce ne face să ne întrebăm: este oare misoginismul în ADN-ul nostru, luând probabil naştere ca o metodă de a obliga femeile să stea acasă şi să aibă grijă de cei mici, asigurând astfel continuitatea rasei umane? Sau este un construct social, moştenit de la o generaţie la alta? Sau a început cu una şi a continuat cu cealaltă?

Indiferent care ar fi cauza, cred că majoritatea dintre noi – bărbaţi şi femei deopotrivă – vor fi de acord că a sosit momentul să distrugem această carte,

să-i rupem paginile una câte una şi să le ardem în timp ce ţipăm de bucurie. Dar pentru a putea face acest lucru, mai întâi trebuie să înţelegem exact ce conţin ele. Acesta este subiectul cărţii de fată.

Trebuie să evidenţiez că majoritatea celor care pun în aplicare manualul, care îl sprijină şi îl respectă fără să pună întrebări, nu sunt oameni răi. Majoritatea sunt probabil oameni foarte buni. Nu fac altceva decât să continue tradiţiile pe care le-au cunoscut în copilărie, aşa cum au făcut şi părinţii noştri, şi ai lor, şi tot aşa până ajungem cu mii de ani în urmă. Majoritatea dintre noi cu siguranţă nu doresc să facă rău nimănui. Intr-adevăr, mulţi dintre aceia care *sunt răniţi* nici măcar nu-şi dau seama. Triumful misoginismului de-a lungul mileniilor se datorează în mare parte caracterului său invizibil.

Un alt lucru important de înţeles despre patriarhat este că nu urăşte femeile în general. Ţine chiar foarte mult la cele care respectă limitele sale impuse, în care suntem iubite şi apreciate pentru acceptarea cu graţie a regulilor şi regulamentelor sale. Gândiţi-vă doar un moment la toţi acei politicieni bărbaţi, acuzaţi că tratează foarte urât femeile, care se apără arătând cu mândrie către soţiile şi fiicele lor minunate ca
fiind o dovadă incontestabilă a faptului că nu sunt misogini. Bineînţeles, minunatele soţii şi fiice, zâmbind

fermecător în timp ce pregătesc cina, sunt mai degrabă servitoarele decât concurentele lor. Dar ce se întâmplă când o persoană care are uter candidează împotriva lor la alegeri? Devine acum o ameninţare care trebuie eliminată de un bărbat care îşi face griji pentru virilitatea sa?

Da, probabil este o ameninţare, iar aceasta trebuie eradicată în cel mai nemilos mod posibil. Patriarhatul pedepseşte în mod selectiv acele femei care provoacă puterea masculină, care refuză să tacă şi care nu se supun regulilor nescrise, dar de la sine înţelese. Şi pentru a reuşi acest lucru foloseşte Manualul misoginului, acele măsuri garantate şi discutate una câte una în următoarele capitole.

Un atribut al patriarhatului care dă de gândit este teroarea castrării, care, după cum veţi vedea, se regăseşte de-a lungul istoriei. Există o legătură importantă între o femeie puternică, furia unui bărbat de a fi nevoit să concureze cu ea şi teama lui de o impotenţă psihologică, intelectuală şi/sau fizică rezultată. Este foarte posibil ca o mare parte din furia patriarhatului împotriva femeilor care nu stau în banca lor să fie din cauza acestei frici, indiferent dacă se ridică la nivelul unor gânduri conştiente sau se furişează, nevăzută, dar puternică, în profunzimile minţii.

SĂ NI-L IMAGINĂM PE DONALD TRUMP FEMEIE

în mod clar, a critica femeile aflate în poziţii de putere nu este întotdeauna un act misogin. Dar cum putem deosebi cazurile în care critica este justificată de cele în care reprezintă un capitol din Manualul misoginului?

Iată câteva indicii folositoare. În primul rând, criticii analizează acţiunile acesteia, experienţa sa, discursul, promisiunile pe care le-a încălcat, afacerile dubioase, consecinţele dezastruoase, minciunile sfruntate? Sau iau în derâdere felul în care arată, vocea şi relaţiile personale? Un alt mod de a identifica sexismul este analiza cuvintelor folosite pentru a o descrie. Sunt cuvinte vagi, care fac parte din spectrul misoginismului: *antipatică, falsă, stridentă, nu e autentică, prezidenţiabilă?* Sau sunt chiar termeni de-a dreptul sexişti precum *stricată, vrăjitoare* şi *scorpie?*

Hai să analizăm un exemplu destul de recent – cel al Kamalei Harris.

Cu un CV impresionant care include o licenţă în drept, funcţii ca procuror al districtului San Francisco, procuror general al statului California şi senator al SUA care face parte din importantul Comitet Restrâns pentru Informaţii, imediat ce a fost numită vicepreşedintă a lui Joe Biden au început să apară meme pe Facebook şi Twitter legate de trecutul ei sexual dubios. *Joe and the Hoe (Prăşitoarea lui Joe)* (E adevărat, detractorii săi online nu au fost în stare

nici măcar să scrie corect un cuvânt din două litere, confundând o prostituată cu o unealtă de grădinărit şi, poate, într-o zi vom putea face ceva şi cu privire la sistemul educaţional din ţara asta.-) Chipul Kamalei zâmbind larg angajată într-o partidă de sex oral cu litera J de la Joe. Sau o memă cu un bărbat care câştigase un concurs după ce mâncase 75 de crenvurşti, iar sub fotografia lui, una cu Harris care spunea: „Pot şi eu”.

Peste câteva zile, în Salisbury, Massachusetts, a apărut un afiş stradal sponsorizat cu mândrie de Rob Roy Auto pe care scria: „Joe şi prostituata sa. Turneul de tras pe nas şi sex oral. 2020”

O altă memă o înfăţişa pe Harris ca Vrăjitoarea cea Rea din Vest, cu faţa verde, o pălărie neagră ascuţită, ţinând în mână o mătură, în timp ce casa lui Dorothy zbura pe cerul Kansasului.
O alta o înfăţişa în chip de Medusa cu şerpi verzi în loc de păr.

„O nebună”, a caracterizat-o Donald Trump pe Harris, la puţin timp după anunţarea candidaturii sale pentru funcţia de vicepreşedinte. „Complet antipatică”, „îngrozitor de obraznică” şi „foarte furioasă”. În cursul unui eveniment de strângere de fonduri pentru campania lui Trump, chiar a fost numită „cea mai rea” senatoare.

„Este falsă”, a spus managerul de campanie al lui Trump.

„Kamala vorbeşte ca Marge Simpson”, a scris pe Twitter Jenna Ellis, consiliera

lui Trump.

Nici unul dintre aceste comentarii nu aveau legătură cu experienţa, funcţiile, greşelile acesteia sau abilitatea sa de a-şi exercita funcţia
încă din prima zi şi de a pune lucrurile în mişcare. Aşa poţi recunoaşte că sunt scoase direct din Manualul misoginului.

Un alt mod de a stabili dacă este vorba despre misoginism este să schimbi genul individului în chestiune şi să vezi dacă rezultatul pare ciudat sau nu. Hai să analizăm, de exemplu, următoarele declaraţii făcute în această carte despre femeile puternice, dar să schimbăm pronumele şi alţi descriptori cu unii de gen masculin. Par nepotrivite? Sună ciudat? Poate amuzant?

„Bărbaţii care sunt drăguţi, veseli şi nonconflictuali vor fi răsplătiţi.”

„Nu are corpul potrivit pentru a apărea la televizor.”

„Nu pare deloc loial şi e foarte oportunist.”

„Ar trebui să fie mai modest.”

„Oare e bine ca un tată a cinci copii, dintre care un bebeluş cu sindrom Down, să candideze pentru a doua cea mai înaltă funcţie în stat? Oare nu cumva altele ar trebui să fie priorităţile sale?”

„Nu e clar cum naşterea unui nepot va afecta alegerea lui de a candida la următoarele alegeri prezidenţiale.”

„E prea al dracului. Modestia nu e unul dintre punctele sale forte şi cred că

acest lucru se vede.”

„Incredibil! A purtat acelaşi costum de două ori într-o săptămână.”

„în ziua care ar fi trebuit să fie una dintre cele mai extraordinare din întreaga sa carieră politică, a stricat totul cu o tunsoare care nu-l avantajează deloc.”

„E un monstru de egoism şi ambiţie.”

„Vocea lui te face să invidiezi moartea.”

„Are o voce prea gravă. Are nevoie de tonuri mai blânde, mai optimiste, care să redea melodicitate şi ar trebui să ia lecţii de canto.”

„Parcă ar fi un învăţător nervos de la clasa a treia.”

„E antipatic rău cu expresiile lui faciale de om încrezut.”

„Parcă e un tată care îşi ceartă fiul.”

„Are un aer de lipsă de autenticitate, fapt care este o mare problemă într-o vreme în care politicienii falşi nu se mai conectează cu alegătorii.”

„Ar trebui să zâmbească mai mult.”

„Când s-a ivit ocazia, ambiţia lui l-a făcut să ia cuţitul şi să-l înfigă drept în spatele contracandidatului său.”

„E un ticălos, un vârcolac, e de partea răului. Uite ce faţă are... Nu-i mai lipseşte decât pielea verde.”

Şi preferata mea: „Şi-a lansat cariera politică în dormitor, culcându-se cu o femeie puternică”.

Acum hai să o luăm de la capăt şi să le citim cu genul inversat. Parcă sună mai cunoscut când se referă la femei, nu-i

asa?

O altă metodă prin care putem identifica misoginismul este să ne imaginăm un politician cunoscut ca aparţinând sexului opus şi să vedem unde ajungem. De exemplu, să ne imaginăm că Donald Trump ar fi femeie. Să îl numim Donna. în timpul alegerilor prezidenţiale din 2016, Donna Trump a spus exact acelaşi lucru ca fratele ei geamăn, Donald, în viaţa reală. Roşie de furie, cu părul blond tapat ca o cască mare, şi-a ascuns kilogramele în plus sub costume bleumarin cu pantaloni largi. Urlând pe scenă, a fost furioasă, lăudăroasă. Numai *ea* ar fi putut salva ţara. I-a poreclit pe toţi, a râs de reporterii cu handicap şi de familiile Gold Star- şi a refuzat să dezvăluie valoarea impozitului pe venitul său. A minţit şi/sau a exagerat în fiecare zi. A fost căsătorită de trei ori înselându-şi toti cei trei soţi. S-a lăudat că strânge bărbaţii de penis. Oare Donna Trump ar fi fost privită ca fiind directă, onestă, o gură de aer proaspăt? Oare *ea* ar fi câştigat alegerile?

Acum, să ne-o imaginăm pe Hillary Clinton bărbat. Harry Clinton a spus şi a făcut exact aceleaşi lucruri ca Hillary. A fost un senator şi un secretar de stat popular, cu popularitate mare în sondaje, deşi a trimis e-mailuri de pe un server privat, la fel ca predecesorii săi. Oare Harry ar fi aspru criticat pentru forma corpului său, costumele sale, gleznele sale groase şi vocea sa? Oare

Harry Clinton ar fi înfăţişat în mii de imagini de pe Pinterest ca un vrăjitor care amestecă în ceaun sau care călăreşte o mătură?

Oare ar fi el numit J scorpie pe nenumărate tricouri? Oare răspunsurile sale bine gândite, circumspecte, la întrebările celor din presă ar fi considerate minciuni, secrete şi necredibile? Oare Harry ar fi acuzat că a condus o reţea de sex cu minori sub paravanul unei pizzerii din Washington, DC?

Oare participanţii la turneele politice ale lui Trump ar fi strigat:

„La închisoare cu el!”

„Băgaţi-l la zdup!”

„ Spânzuraţi-1! „

Şi aşa ajungem la titlul acestei cărţi, o referinţă la dorinţa sălbatică, pură, de a vărsa sângele tuturor femeilor care nu stau în banca lor, misoginism pe steroizi ucigaşi. După cum Melinda Henneberger, fost redactor-şef al *Roii Caii,* spunea despre Clinton în timpul campaniei din 2016: „Susţinătorii nu par să dorească doar să o vadă învinsă, ci vor chiar să vadă cum suferă. Poţi să nu fii de acord cu ea, să nu o placi, să votezi împotriva ei, dar chiar să spui că vrei să o vezi spânzurată?”

Intr-un articol pentru revista *New York,* Rebecca Traister se arăta îngrijorată în timp ce privea Convenţia Naţională a Republicanilor din 2016. „Nu am fost singura persoană din încăpere care s-a gândit la procesele vrăjitoarelor din secolul al XVII-lea”,

scria, „magistratul impetuos şi mulţimea gălăgioasă condamnau o femeie la moarte pentru fărădelegile sale.”

Dacă Hillary Clinton ar fi participat la Convenţia Republicanilor din 2016 sau la orice alt turneu al lui Trump, poate că audienţa însetată de sânge ar fi făcut-o bucăţi smulgându-i fiecare membru al corpului. Ni-i putem imagina ca pe nişte ţărani feudali care agită furci şi torţe în timp ce o târăsc spre eşafod pentru a-i tăia capul sau spre rug pentru a-i da foc. Pentru că „La puşcărie cu ea!” este, de fapt, versiunea mai civilizată a lui „Să i se taie capul!” şi a lui „Să ardem vrăjitoarea!”

în mai 2020, adversarii lui Gretchen Whitmer, guvernator al statului Michigan, s-au îndreptat spre Capitoliu ameninţând că o vor linşa, împuşca şi decapita, deoarece închisese afaceri pentru a preveni răspândirea COVID-19. Cinci luni mai târziu, FBI a arestat 13 bărbaţi, membri ai unui grup numit Wolverine Watchmen, care plănuiseră să o răpească pe aceasta de la reşedinţa sa de vară din Mackinac Island, să o dea în judecată pentru trădare şi să-i arunce în aer ambarcaţiunea şi podul de lângă casă, pentru a împiedica o intervenţie a poliţiei. „Luaţi scorpia”, îşi scriau conspiratorii. Şi „închideţi-o!”

„Ştiam că această slujbă va fi una dificilă”, spunea Whitmer după ce aflase despre acest complot, „dar nu mi-am imaginat niciodată aşa *it ceva.*

Pe 6 ianuarie 2021, protestatarii care au invadat Capitoliul din Washington,

DC, aveau drept scop să-l spânzure pe vicepreşedintele Mike Pence pentru o acţiune specifică: numărarea voturilor Colegiului Electoral şi confirmarea alegerii lui Joe Biden. Dar ostilitatea lor virulentă îndreptată împotriva preşedintei Camerei Reprezentanţilor, Nancy Pelosi, a fost rezultatul unei greşeli şi mai de neînţeles, aceea de a fi o femeie de stânga cu multă putere. De exemplu, Chuck Schumer, omologul său din Senat şi lider al majorităţii, deşi antipatizat din toată inima de oponenţii săi politici, a generat mult mai puţină ură visceralăşi mult mai puţine ameninţări cu moartea.

în mod evident, o execuţie rapidă prin spânzurare ar fi fost prea bună pentru Pelosi. Protestatarul William McCall Calhoun Jr., un avocat din Georgia, a postat pe Facebook: „Primul dintre noi care a ajuns sus a lovit uşa biroului lui Nancy Pelosi şi a împins mulţimea care urla de furie pe holul care ducea către locul ei secret. Nancy cea nebună probabil ar fi fost făcută bucăţi, numai că nu a fost de găsit.”

Făcută bucăţi.

Cum este posibil să mai simţim încă o ură atât de violentă şi medievală? De ce oare, când o femeie caută sau dobândeşte putere, oamenii încep să urle la lună şi să vrea sânge? De ce devin lupi care rânjesc şi de-abia aşteaptă să-şi înfigă colţii în carnea femeilor? Si de ce atât de multi dintre lupii aceia sunt femei?

Un studiu din 2016 al companiei

Brandwatch în domeniul inteligenţei sociale a analizat aproape un milion de tweeturi publice şi a descoperit că 52% din tweeturile misogine erau postate de femei. În 2014, compania de cosmetice Dove a efectuat un studiu pe cinci milioane de tweeturi negative referitoare la înfăţişarea şi la imaginea corporală a femeilor. 80% dintre acestea erau scrise de femei.

Pat Schroeder, reprezentantă în Congres a statului Colorado din 1973 până în 1997, scria în autobiografia sa din 1998: „Era deprimant să văd că, în timp ce mă luptam pentru drepturile femeilor, primele care îmi criticau agenda erau deseori alte femei”.

Shirley Chisholm, reprezentantă în Congres a statului New York, care a fost în funcţie între 1969 şi 1983 şi prima femeie de culoare candidat la preşedinţie, scria în memoriile sale din 1970: „Femeile reprezintă o majoritate a populaţiei, dar sunt tratate ca un grup minoritar. Prejudecăţile împotriva lor sunt atât de răspândite încât, în mod paradoxal, majoritatea nu îşi dau seama că există. într-adevăr, cele mai multe femei nu îşi dau seama de acest lucru. Ele chiar acceptă să fie plătite mai puţin decât un bărbat pentru aceeaşi muncă. Şi la fel de repede ca orice bărbat condamnă o femeie care îndrăzneşte să treacă

dincolo de limitele rolului[7] pe care bărbaţii i l-au desemnat: acela de jucărie

şi de cal de bătaie.”

Să lucreze pentru schimbare, adăuga ea, este deosebit de dificil pentru femei „care sunt învăţate să nu se revolte încă din copilărie, încă de când erau învelite în păturele roz, culoarea castei lor... Femeile au fost convinse de propria inferioritate; prea multe dintre ele cred ficţiunea creată de bărbaţi conform căreia sunt emotive, lipsite de logică, instabile, incapabile să lucreze cu unelte mecanice şi fără abilităţi de lider.”

Dar ce este în spatele misoginismului unei *femei?* De unde vine această bizară automanipulare? Ei bine, în primul rând, probabil că nu ne dăm seama că tocmai noi, femeile, suntem sexiste când reducem meritele şi ridiculizăm alte femei pe baza înfăţişării şi a vocii lor sau când le numim atât de abject şi fără imaginaţie: *curve* şi *scorpii.* Până la urmă, fluxul nesfârşit de misoginism din media, inclusiv social media, şi din fiecare aspect al istoriei, din prezent şi din viaţa cotidiană de familie a fost întipărit în mintea noastră încă de la naştere. Este atât de normal să fii misogin, încât majoritatea dintre noi nici nu ne dăm seama. Nici *eu* nu mi-am dat seama până când nu am făcut această documentare. Există cuvinte pe care nu le-as folosi să descriu o femeie indiferent cât de supărată aş fi pe ea.

în al doilea rând, multe dintre noi, soţii şi fiice încântătoare, ne-am instalat confortabil

în locurile noastre din sânul patriarhatului, preţuite, simţindu-ne în siguranţă şi protejate de un sistem pe care îl înţelegem. Multe dintre noi se simt la fel de ameninţate de schimbările societăţii ca şi bărbaţii, chiar dacă acestea sunt până la urmă în beneficiul nostru. Schimbarea ne sperie.

Mai mult decât atât, majoritatea am fost crescute să fim fete bune. Dacă zâmbim şi servim, dacă arătăm asa cum vor bărbaţii şi nu ne plângem niciodată când ei ne întrerup şi ne vorbesc de sus, suntem răsplătite şi apreciate. Ne integrăm. Şi, când mulţi dintre noi văd o femeie care nu se integrează, nici măcar nu *încearcă* să se integreze, este derutant. Ameninţă statu-quoul cu care ne-am obişnuit. încalcă regulile, nerespectând tradiţii străvechi. Nu este grijulie, înţelegătoare, iubitoare. Este egoistă, dominatoare, ameninţătoare, o curvă, o scorpie.

Fetele bune nu vor să fie ca ea. Mai mult decât atât: fetele bune vor să o doboare. Iar virulenta misoginismului s-ar putea să fie egală cu cea a invidiei pe care o simţim. De ce nu avem *noi* curajul, talentul, mintea, să facem ce face şi ea? Oare vom îndrăzni vreodată să rupem barierele şi să ajungem atât de sus?

Şi poate, doar poate, sperăm să scăpăm de propria umbră întunecată şi intimidantă care se ascunde în noi.

Capitolul I

Rădăcinile misoginismului

De la ea se trage întreaga rasă a femeilor,
Rasa mortală feminină şi tribul nevestelor
Care trăiesc alături de bărbaţi muritori şi le fac
rău.

Hesiod despre crearea primei femei,
Teogonia,
secolul al VlII-lea î.Hr.

Printr-o coincidenţă uimitoare, miturile creaţiei atât din Biblie, cât şi din Grecia antică, fără îndoială pilonii gemeni ai culturii occidentale, atribuie toate relele lumii – moartea, războiul, bolile, tsunamiurile, mătreaţa, penele de cauciuc, acneea, *totul* femeii. Totul este din vina *ei.*

În Cartea Facerii din Biblie, Adam şi Eva rătăceau goi şi inocenţi prin grădina raiului până când Eva, ascultând de un şarpe, a devenit *ambiţioasă.* Şarpele i-a spus că, dacă va mânca fructul dintr-un anumit copac – pe care Dumnezeu le interzisese să-l mănânce –, va fi ca Dumnezeu. Şi, acum pe bune, cine nu ar vrea să fie ca Dumnezeu în loc să se plimbe de colo-colo goală şi fără direcţie într-o grădină? Aşa că a mâncat câteva şi apoi i-a dat şi lui Adam, care a mâncat la rândul său. Şi apoi şi-au dat seama dintr-odată că erau goi şi trupurile lor aveau

părţi care se potriveau, şi atunci au luat nişte frunze de smochin ca să se acopere de ruşine.

Plimbându-se prin grădină, Dumnezeu a fost uimit să-i vadă că se ascund de el şi poartă frunze de smochin. Când i-a întrebat de unde ştiau că sunt goi – un semn clar că mâncaseră fructul interzis –, Adam a băgat-o pe Eva la înaintare şi a spus: „Din cauza ei am mâncat”. Iar Dumnezeu ia alungat pe amândoi din Paradis şi a pus la intrare un înger înspăimântător cu o sabie de foc pentru ca aceştia să nu se mai poată întoarce vreodată. Şi aşa întreaga umanitate a fost condamnată pentru eternitate la muncă, durere

şi suferinţă din cauza ambiţiei tulburătoare a unei femei de a nu sta în banca ei.

Bineînţeles, Adam ar fi putut să spună: „Nu, Eva, nu voi mânca mărul pe care Dumnezeu ne-a interzis să-l mâncăm. Si nici tu nu ar trebui să o

faci.” Dar, din păcate, tipul naiv şi inofensiv nu a putut rezista farmecelor ei seducătoare şi manipulatoare.

Cam prin 200 d.Hr., unul dintre părinţii creştinismului, Tertullian, a tunat: „Şi ştiţi că fiecare dintre voi este o Evă? Blestemul lui Dumnezeu asupra sexului vostru trăieşte în această epocă: vinovăţia trebuie să continue şi ea. *Tu* eşti poarta diavolului, *tu* te-ai atins de acel copac (interzis), *tu* eşti cea dintâi care a nesocotit legea dumnezeiască, *tu* l-ai convins pe cel pe care diavolul nu îndrăznea să-l atace în fată. *Tu* ai i

distrus cu atâta uşurinţă imaginea lui Dumnezeu, bărbatul. Din cauza nesocotirii *tale – care* înseamnă moartea – a trebuit să moară *fiul lui Dumnezeu.”*

Ca să vezi! Chiar şi pe lisus l-am omorât.

Din moment ce mii de ani de istorie au judecat toate femeile după comportamentul Evei, am putea de asemenea să deducem că toţi bărbaţii sunt nişte idioţi incompetenţi, prea proşti pentru a pune sub semnul întrebării o idee nu foarte bună. Dar cumva acea parte s-a pierdut prin traducere.

în mitul grecesc al Pandorei – pe care poetul Hesiod l-a descris în lucrarea sa *Munci şi zile* de pe la 700 î.Hr. –, Prometeu, zeu al focului, crea oameni din ţărână. Lui Zeus, regele zeilor, nu i-au plăcut creaturile dezgustătoare şi a insistat să le tină într-o condiţie umilă. Dar Prometeu, văzându-şi creaţiile tremurând de frig şi mâncând carne crudă, nu l-a ascultat pe Zeus şi a furat focul de pe muntele Olimp, oferindu-l acestora. Zeus s-a înfuriat din cauza nesupunerii lui Prometeu, dar nu avea cum să ia focul înapoi, aşa că l-a pedepsit legându-l de o stâncă şi trimiţând în fiecare zi un vultur să mănânce din
J
ficatul său, care se refăcea ca prin magie peste noapte, într-un ciclu nesfârşit al suferinţei. Apoi zeul răzbunător a decis să compenseze darul inestimabil oferit de Prometeu aplicând o pedeapsă de-a dreptul înfiorătoare asupra bărbaţilor: a

creat femeia.

Ceilalţi zei i-au oferit acesteia multe daruri, inclusiv „comportamentul viclean şi moralitatea unei stricate”, după Hesiod, „o minte neruşinată şi o fire vicleană”, şi „minciuni şi cuvinte meşteşugite”. I-au înmânat un ulcior (care în traducerile următoare s-a transformat într-o cutie) cu instrucţiuni precise să nu îl deschidă niciodată – ştiind, bineînţeles, că nu se va putea abţine – şi au trimis-o fratelui smintit al lui Prometeu, Epimeteu. Acum, Prometeu ştia că Zeus plănuise ceva groaznic pentru a face rău bărbaţilor şi l-a prevenit pe Epimeteu să se ferească de zeii greci care aduc daruri.

Dar Epimeteu s-a uitat o singură dată la frumoasa Pandora şi s-a căsătorit cu ea. Conform planului, mireasa curioasă a deschis cutia şi nenumăratele boli pe care Zeus le înghesuise înăuntru au zburat peste pământ, provocând de atunci durere şi nenorocire, rezultat al nesupunerii primei femei. Se pare că nimeni nu a dat niciodată vina pe Epimeteu cel cu mintea înceată, care a ignorat avertismentul şi s-a lăsat condus de dorinţă. El şi Adam sunt scuzaţi pentru prostia lor, pentru că aşa sunt bărbaţii, ce să le faci!

Cât de ciudat este că, după relatările scrise de bărbaţi, atât Dumnezeu, cât şi Zeus au adus răul în lume prin crearea femeii. Şi că, în ambele versiuni ale creaţiei, femeile sunt plămădite în alt mod decât bărbaţii. Dumnezeu îl creează pe Adam din lut, dar Eva e zămislită din

coasta lui Adam. Prometeu creează bărbaţi din proprie dorinţă; Zeus creează femeia pentru a distruge lumea.

În mod interesant, *Alfabetul lui Ben Şira, o* satiră iudaică de pe la 1000 d.Hr., a transformato pe Lilith, vechiul spirit al haosului din Orientul Mijlociu, în prima soţie a lui Adam, pe care Dumnezeu a creat-o din lut în acelaşi timp cu acesta („El creat-a bărbatul şi femeia”, Facerea 1:27). Lilith a cerut egalitate în toate, inclusiv la sex. Dar Adam a refuzat. „Nu voi sta dedesubt”, a spus. „Voi sta întotdeauna deasupra ta, niciodată dedesubt. întrucât tu eşti făcută să stai doar dedesubt, iar eu să fiu mai sus.” Lilith a răspuns: „Suntem egali unul în faţa altuia pentru că amândoi am fost zămisliţi din lut”. Deşi nu avea
cum să găsească alt bărbat – Adam era încă singurul de pe pământ –, l-a părăsit imediat, trecând de la protomisoginism la libertate însufletitoare. Dumnezeu şi-a dat seama că
trebuia să plăsmuiască noua parteneră a lui Adam dintr-un material diferit, ceva care să facă femeia mai docilă; a folosit coasta bărbatului pentru a o crea pe Eva (Facerea 2:21-22). Dar nici asta nu a fost o idee prea bună.

Din păcate, fiicele Evei şi ale Pandorei au continuat să aibă un comportament nepotrivit, la fel ca strămoasele lor care distruseseră lumea. În Biblie, Dalila a fost mituită de filisteni pentru a găsi sursa puterii miraculoase a iubitului său,

Samson, unul dintre judecătorii care conduceau Israelul. A descoperit că puterea stătea în părul lui şi, în timp ce dormea, i l-a tăiat. Izabela şi-a convins soţul, regele Ahab al Israelului, să se închine la zei străini şi a ucis un bărbat pentru a-i fura podgoria. După ce şi-a pictat faţa – mereu un semn că o femeie e nevrednică –, a fost aruncată de către eunucii ei de la o fereastră de la etaj. Jos, caii au călcat-o în picioare, iar câinii i-au devorat trupul. Evident, stricata vicleană a primit ce a meritat.

Elena din Troia şi-a părăsit soţul rănit în luptă şi a fugit cu un tânăr, provocând astfel un război de zece ani şi colapsul unei întregi civilizaţii. Sirenele seducătoare conduceau navigatorii la moarte cântându-le de pe stânci ascuţite. Circe, vrăjitoarea, a transformat bărbaţii naufragiaţi în porci. În povestea regelui Arthur, Guinevere a distrus Masa Rotundă prin adulterul său cu sir Lancelot, punând capăt scurtei glorii strălucitoare a Camelotului, trimiţând ţara în haos şi război. Poveştile sunt populate de regine rele, frumoase, cu pomeţi proeminenţi şi chipuri reci de piatră. Vrăjitoarea cocoşată din pădure mănâncă copii. Maştera cea rea îşi transformă copiii vitregi în sclavi sau îi trimite în pădure ca să moară.

Aceeaşi idee de *a învinovăţi femeia* nu se regăseşte doar în mituri şi legende, ci şi în istorie. Cleopatra şi-a folosit farmecul periculos pentru a-l emascula

pe bietul Marc Antoniu, generalul roman vânjos, care stătea culcat pe o canapea purpurie în timp ce ea îl hrănea cu struguri când el ar fi trebuit să cucerească noi teritorii pentru Roma. Anne Boleyn l-a manipulat cu abilitate pe Henric al VlII-lea – acel bărbat supus, uşor de jucat pe degete –, convingându-l să o părăsească pe soţia lui credincioasă şi să-i arate papei degetul. Maria Antoaneta a spus „dacă n-au pâine, să mănânce cozonac” şi a cumpărat un colier cu diamante de un miliard de dolari în timp ce poporul francez murea de foame. Wallis Warfield Simpson şi-a folosit farmecele feminine pentru a-l convinge pe Eduard al VlII-lea să-şi abandoneze obligaţiile faţă de regat.

De ce suntem aşa dornici să dăm vina pe femei mai degrabă decât să recunoaştem defectele bărbaţilor? De ce nu putem fi de acord că Marc Antoniu era un netrebnic beţiv şi fustangiu? Că Henric al VlII-lea era un sociopat fără scrupule care nu a făcut niciodată nimic din ce nu a dorit? Că Ludovic al XVI-lea era un rege slab, prins în plasa letală dintre dezastrul economic şi schimbările politice condimentate de un cataclism climatic? Că Eduard al VlII-lea, un simpatizant nazist imbecil care nu şi-a dorit niciodată să fie rege, căuta o scăpare şi, în voiajul de nuntă, şi-a dus mireasa în vizită la Adolf Hitler? De ce tema recurentă a femeii rele este atât de puternică încât este prezentă şi astăzi? De ce atât de des încă scuzăm bărbaţi

îngrozitori pentru că „aşa sunt bărbaţii” şi „sunt doar discuţii între ei”, în timp ce demonizăm, diminuăm, facem de ruşine, ridiculizăm, denigrăm, calomniem şi reducem la tăcere femeile?

Poate că explicaţia stă într-o singură întrebare: cum a început totul?

Răspunsul scurt este că nimeni nu ştie cu adevărat. Dar e logic să presupunem că misoginismul, prejudecăţile întipărite şi instituţionalizate împotriva femeilor au existat probabil cu mult înainte ca primele relatări misogine să fie incluse în Biblia ebraică şi în miturile greceşti. Poate că îşi are originea la începutul omenirii, când bărbaţii puteau să învârtă în aer o bâtă mare şi să aducă carne de mastodont în peşteră, în timp ce femeile strângeau plante sălbatice şi fructe de pădure şi aveau grijă de copii, de bătrâni şi de bolnavi. În mod clar, bărbaţii erau superiori în ceea ce priveşte forţa fizică.

Dar femeile erau singurele care creşteau viaţă în trupurile lor şi îi dădeau naştere la fel cum pământul dădea grâne, legume şi fructe. Şi, într-adevăr, motivul pentru care femeile se ocupau de recolte se poate să nu fi. fost doar din cauza limitărilor de ordin fizic în ceea ce priveşte vânarea mamuţilor, ci a faptului că puteau zămisli viaţa pe pământ la fel cum o făceau în trupurile lor magice în timpul miracolului naşterii.

Ritmul neîncetat al trupului femeilor era în mod magic sincronizat cu luna însăşi, stăpâna divină a mareelor. Popoarele antice din toată lumea

credeau că forţe supranaturale erau implicate când fetele aveau prima menstruaţie şi femeile năşteau. Primele sculpturi create de om, unele vechi de 35 000 de ani, sunt statuete feminine cu sâni, coapse, posterioare şi organe reproducătoare exagerate. Numite „figurinele Venus”, acestea au fost găsite din Siberia până în Franţa şi au fost sculptate din colţi de mamut, corn şi piatră. Deşi este imposibil de stabilit exact ce anume însemnau aceste statuete pentru creatorii lor, mulţi arheologi sunt de părere că reprezentau zeiţe ale fertilităţii venerate de popoarele antice pentru capacitatea lor de a da viată.

în jurul anului 3500 î.Hr., la aproximativ 8 000 de ani după crearea celor mai recente figurine Venus descoperite, minuscula insulă mediteraneeană Malta era Ierusalimul, Mecca şi Roma din acele vremuri, un loc de pelerinaj religios, unde credincioşii veneau de aproape şi de departe pentru a venera statui imense ale unor femei însărcinate. O statuetă, în care cea reprezentată arată spre organele sale genitale umflate, pare că mai are puţin şi naşte. Urme de vopsea ocru – reprezentând sângele, poate cel menstrual, poate cel rezultat în timpul naşterii – acoperă anumite statuete. Nişte bucăţi ciudate din argilă găsite pe podeaua templelor seamănă cu embrionii umani. Triunghiuri sculptate în ziduri, cu vârful în jos, simbolizează pubisul unei femei. Iar templele însele,

cu zidurile curbate şi sălile rotunjite, seamănă cu nişte pântece. Construit la mii de kilometri depărtare, cam 2 700 de ani mai târziu, cel mai faimos oracol din lume, Delphi din Grecia, şi-a luat numele de la cuvântul *delphys,* care înseamnă *pântec.*

În cartea sa *Sexual Personae,* Camille Paglia, cercetătoare feministă, scria: „Femeia a fost un obiect al idolatriei pentru magia pântecului. Părea să se umfle şi să nască după reguli proprii. De la începutul timpurilor, femeia a părut o fiinţă nefirească. Bărbatul a onorat-o, dar s-a temut de ea. Ea era gura nesătulă care îl împingea înainte şi care l-ar fi devorat iar şi iar. Bărbaţii, unindu-se, au inventat culturi ca un scut împotriva naturii femeii.” Femeia, scria aceasta, reprezintă „apropierea incontrolabilă a naturii”, „o lună malefică ce pătrunde prin ceaţa speranţei”.

Este posibil ca bărbaţii să fi suferit îngrozitor de invidia uterului. Mai mult decât atât, nişte fiinţe atât de puternice ameninţau că aruncă o societate ordonată într-un haos sălbatic dacă nu erau bine tinute în frâu. Oare ce ar face femeile dacă şi-ar dezlănţui puterile la maximum? Ar crea vârtejuri, secete şi inundaţii; ar călări fulgere; ar elibera demonii din lumea de dincolo? (Nu e nici un mister de ce, până în 1979, în SUA, toate uraganele aveau nume de femei.) Puterea înfricoşătoare, distructivă a femeilor trebuie astfel domolită, închisă,

constrânsă, diminuată, tinută în banca ei. Altfel:

Mănâncă mărul.

Deschide cutia.

îşi dezlănţuie furia asupra golfului Mexic.

Tot iadul se dezlănţuie şi vom fi cu toţii blestemaţi.

„Există un principiu bun, care a creat ordine, lumină şi pe bărbat", scria filosoful grec Pitagora în secolul al VI-lea î.Hr., „şi un principiu rău, care a creat haos, întuneric şi femeia."

Ceea ce ştim sigur este că, în timp, patriarhatul a redus din magia dătătoare de viaţă a femeii, din nevoia de a câştiga controlul absolut. Filosoful grec Aristotel credea în secolul al IV-lea î.Hr. că, de fapt, un uter era un fel de sol în care bărbatul îşi planta sămânţa perfectă şi completă. O femeie punea la dispoziţie doar un contract de închiriere de nouă luni pentru o cameră caldă. în *Orestia,* tragedia clasică greacă a lui Eschil, zeul Apollo era de părere că un bărbat nu putea să-şi ucidă mama, deoarece nimeni nu *avea* o mamă, doar un tată şi o femeie care nu-i era neam şi care punea la dispoziţie un loc sigură pentru gestaţie.

în secolul al XlII-lea, sfântul Toma de Aquino, poate cel mai influent teolog din istoria Bisericii Catolice, declara că femeile sunt „bărbaţi nelegitimi", afirmând că sunt inferioare prin natura lor şi, astfel, incapabile de a conduce.

Femeile defecte nu aveau ce căuta în afaceri, politică sau finanţe.

Se credea că toate sarcinile începeau cu masculi, deoarece natura încerca să reproducă propria perfecţiune. Dar, la un moment dat, la aproape jumătate dintre sarcini, ceva teribil de greşit se întâmpla, un defect iremediabil, şi fetusul devenea femeie. Conform literaturii medievale populare, dacă o femeie stătea ghemuită cu picioarele foarte depărtate, organele sale feminine aveau să cadă şi drept urmare ea devenea bărbat. Totuşi, având în vedere cu ce erau nevoite să se confrunte femeile, dacă acest lucru ar fi fost adevărat, podelele de peste tot ar fi fost pline de ovare şi de trompe uterine.

Timp de milenii, cea mai răsunătoare temă a patriarhatului printre greci, romani, creştini şi mai toată lumea a fost cea conform căreia femeile cumsecade stau acasă şi tac. Omul de stat atenian Pericle scria în secolul al V-lea î.Hr.: „Cea mai mare onoare care i se poate acorda unei femei este să nu se vorbească despre ea dacă sunt bărbaţi de faţă, să nu fie lăudată, nici criticată”.

în prima carte a Corintenilor 14:34-35, Pavel scria: „Ca în toate Bisericile sfinţilor, femeile voastre să tacă în biserică, căci lor nu le este îngăduit să vorbească, ci să se supună, precum zice şi Legea. Iar dacă voiesc să înveţe ceva, să întrebe acasă pe bărbaţii lor, căci este ruşinos ca femeile să vorbească în biserică.” Si în Timotei 1, 2:11-13, propovăduia: „Femeia să se înveţe în

linişte, cu toată ascultarea. Nu îngăduiesc femeii nici să înveţe pe altul, nici să stăpânească pe bărbat, ci să stea liniştită. Nu permit unei femei să predea sau să aibă autoritate asupra unui bărbat; trebuie să fie tăcută. Căci Adam a fost zidit întâi, apoi Eva."

Dacă o femeie a stricat începutul lumii, va aduce de asemenea şi sfârşitul ei. îmbrăcată în î , purpuriu şi acoperită cu pietre preţioase şi perle, târfa Babilonului, ameţită de sângele sfinţilor, va călări un balaur cu şapte capete pe cer, râzând ca o maniacă, fluturând o cupă plină cu mizeria adulterelor sale. în cazul în care ar exista vreun dubiu asupra identităţii sale, şi-a tatuat cu mândrie pe frunte „Mama târfelor şi ororilor de pe Pământ".

Regimentul monstruos de femei

Oricât de deranjant este pentru o femeie să meargă în vârful degetelor când vine vorba de limitele ei acceptate, când femeile au ocupat poziţii de mare putere – faraon, regină sau politician de nivel înalt –, reacţia a fost adesea (şi încă este) un urlet de indignare.

Europa secolului al XVI-lea a fost martora unei explozii de misoginism în timp ce Franţa, Anglia şi Scoţia, toate, ajungeau pe mâna unor regine puternice. Reformatorul religios francez Jean Calvin credea că a avea o femeie la conducere era o „abatere de la ordinea firească şi corectă a lumii, care trebuie considerată nu mai prejos decât sclavia".

În 1558, în timp ce locuia la Geneva, John Knox, teologul scoţian care tuna şi fulgera, şi-a direcţionat furia într-un pamflet numit *The First Blast of the Trumpet Against the Monstruous Regiment of Women (Primul sunet de trompetă împotriva regimentului monstruos de femei).* Ţintind spre cele două femei catolice monstruoase – Maria I a Angliei şi Maria de Guise, regenta Scoţiei –, şi-a înmuiat peniţa în venin şi scria: „A promova o femeie la conducere, într-o funcţie superioară, peste un domeniu sau imperiu, peste orice ţinut, naţie sau oraş este împotriva firii, o insultă faţă de Dumnezeu, contrar voinţei Sale manifestate şi ordinii aprobate de El şi, în cele din urmă, este subminarea ordinii corecte, a tuturor acţiunilor şi justiţiei”. (Săracul John Knox a cam trebuit să dea înapoi când Elisabeta I a ajuns pe tron, câteva luni după aceea, şi nu a fost deloc amuzată de sunetul trompetei sale. „Nu m-am referit la *Măria Ta”,* îi scria acesta disperat, sau ceva pe acolo. „Sunteţi protestantă.” Dar ea nu l-a iertat niciodată şi a refuzat să mai aibă de-a face cu el când acesta a devenit o forţă politică importantă în Scoţia.)

Monstruosul regiment al lui Knox a avut un sfârsit nefericit, lucru care trebuie să-l fi. bucurat peste măsură. Maria I a Angliei a murit la scurtă vreme după publicarea pamfletului său, extrem de nepopulară pentru că arsese pe rug 300 de protestanţi sub acuzaţia de erezie. Maria de Guise a urmat-o în

mormânt doi ani mai târziu, ponegrită în Scoţia deoarece adusese o armată franceză catolică pentru a anihila forţele protestante scoţiene. Domnia fiicei sale, Maria Stuart, a fost una scurtă şi agitată, aceasta pierzându-şi tronul după numai câţiva ani prin căsătoria cu ucigaşul soţului său. În 1567, poporul s-a răsculat, iar ea a fost luată prizonieră şi dusă la Edinburgh. Pe drum, mulţimea a strigat: „Ardeţi târfa! Ardeţi-o! Ardeţi-o! Nu merită să trăiască! Ucideti-o! Inecati-o!" Probabil ceva asemănător cu Convenţia Naţională a Republicanilor din 2016.

Când o femeie aflată la putere o exercită nesăbuit, ca în aceste trei cazuri care au avut loc de-a lungul unui deceniu, există o plăcere enormă în a-i vedea eşecul, o satisfacţie imensă, ceva de genul: *ţi-am spus eu.* Dar reacţia patriarhală este şi mai dură când o femeie îşi exercită puterea cu înţelepciune, contrazicând poveştile vechi de secole despre incompetenţa femeilor şi demonstrând că patriarhatul greşeşte.

Acesta a fost şi cazul Elisabetei I, cel mai de succes monarh din istoria Angliei, o femeie care a condus singură. în timpul domniei sale, inamicii au scrâşnit din dinţi în faţa sa, dar supuşii au susţinut-o. însă după moartea sa englezii şi-au dat seama că nu-şi doreau ca regretata lor regină să fie un exemplu pentru soţiile şi fiicele lor. Dacă femeile ar fi început să imite puterea şi

independenţa Elisabetei, cine s-ar mai fi căsătorit cu ei, cine s-ar mai fi culcat cu ei, cine le-ar mai fi născut copiii şi cine le-ar mai fi pregătit cina? De una singură, ea le dovedise tuturor că s-au înşelat, arătând că o femeie la menstruaţie, la menopauză sau bătrână poate conduce ţara mai bine decât orice bărbat. Iar acest lucru a fost mult mai înfricoşător decât dacă domnia ei ar fi fost un dezastru total, pe care cu toţii l-ar fi pus bucuroşi pe seama sexului ei şi, în timp ce ar fi dat din cap dezaprobator, i-ar fi spus *ţi-am zis noi.*

Conform istoricului feminist Retha Warnicke, când, în 1603, lacob I, succesorul Elisabetei, a devenit rege, misoginismul reprimat a explodat. O nouă generaţie de bărbaţi a început să-şi trâmbiţeze simfoniile sexiste. în 1615, Joseph Swetnam publica pamfletul devenit popular numit *The Araignment ofLewde, Idle, Froward, and Unconstant Women (Judecata femeilor desfrânate, leneşe, incomode şi nestatornice),* în care critica femeile pentru că erau nişte stricate îndrăcite şi mincinoase, plus multe alte astfel de cuvinte, punându-le înapoi la locul lor. Numai scrierea lui Swetnam a avut zece ediţii publicate în următorii 20 de ani.

Poate cazul cel mai flagrant de oroare masculină fată de conducerea de succes a

J

femeilor a fost cel provocat de împărăteasa Ecaterina cea Mare a Rusiei. Pe parcursul domniei sale de 34 de ani, Ecaterina a extins graniţele ţării

cu circa 520 000 de kilometri pătraţi şi a promovat arta, literatura şi educaţia, iniţiind Epoca de Aur a Rusiei. Dar pe oricine aţi întreba azi despre singurul lucru pe care l-au auzit despre Ecaterina vă va spune foarte probabil că a murit în timp ce făcea sex cu un cal. Ceea ce nu s-a întâmplat niciodată. împărăteasa a murit din cauza unui atac de cord în 1796, la vârsta de 67 de ani. Dar succesul său uimitor a dovedit că presupunerile misoginilor nu au fost adevărate, iar aceştia erau nevoiţi să facă ceva pentru a-i păta reputaţia pentru totdeauna.

în mod evident, au existat şi excepţii remarcabile de la regula distrugerii misogine. în ultimele decenii, am observat câteva femei puternice care, din motive de cultură, moment şi personalitate, au reuşit să evite tacticile din manual, păstrându-şi renumele aproape intact, în ciuda unor greşeli politice grave. în mod interesant, toate acestea au trăit în afara Statelor Unite ale Americii: Golda Meir, prim-ministru al Israelului între 1969 şi 1974; Margaret Thatcher, prima femeie prim-ministru al Marii Britanii, în funcţie în perioada 1979-1990; Ellen Johnson Sirleaf, preşedintă a Liberiei din 2006 până în 2018; şi Angela Merkel, cancelar al Germaniei între 2005 şi 2021. Nu este nici o coincidentă că toate aceste femei sunt cunoscute ca „Doamne de Fier”. (Care este în sine un termen sexist.

Femeile nu pot fi puternice şi nu pot lua decizii? De „Domni de Fier” aţi auzit?)

Deşi există astfel de femei puternice care au sfidat manualul misoginului sunt totuşi rare în comparaţie cu numeroasele figuri demonizate dea lungul istoriei: Izabela, Messalina, Cleopatra şi Anne Boleyn, Caterina de Medici şi Ecaterina cea Mare, Maria Antoaneta şi Hillary Clinton sunt doar câteva ale căror reputaţii pătate, adesea nemeritat, umplu cărţile de istorie, romanele, serialele TV, filmele şi conştiinţa noastră culturală. Etichetate pentru posteritate, aceste femei exercită o rezonanţă arhetipală peste milenii, dovada patriarhală că, dacă nu eşti bărbat, nu ai ce căuta în poziţii de mare putere.

Analizând cazurile celor mai demonizate femei din mitologie şi istorie, observăm că toate s-au crezut grozave. Eva a fost ambiţioasă şi i-a spus unui bărbat ce să facă. Pandora a fost neascultătoare. Dalila a doborât un judecător israelit. Izabela s-a amestecat în practicile religioase ale Israelului. Elena a părăsit o căsnicie care nu o împlinea, Cleopatra a îndrăznit să conducă un popor şi să ţină piept Romei. Anne Boleyn a introdus reforma religioasă în Anglia, Caterina de Medici a reuşit să păstreze unită timp de 27 de ani o naţiune care se dezintegra. Cumpărăturile Măriei Antoaneta erau mai uşor de blamat decât incompetenţa lui Ludovic. Hillary a candidat la preşedinţie. Kamala a devenit

vicepreşedinte.

Ce am descoperit în timpul documentării mele profunde despre trecutul şi prezentul misoginismului este că această combinaţie de minciuni, ură şi sexism – adesea doar zvonuri împrăştiate de unul sau doi adversari politici – a fost repetată de atâtea ori de-a lungul secolelor încât a devenit imposibil de separat de faptele istorice şi este de obicei acceptată fără a fi pusă la îndoială. Astăzi proliferarea de neadevăruri sexiste este mult mai gravă decât în vremurile de demult, deoarece tot ce trebuie să faci este să apeşi un buton pe reţelele de socializare şi minciunile se răspândesc în jurul lumii, ajungând la milioane de oameni în câteva minute.

A sosit momentul să reexaminăm cele mai demne de dispreţ ticăloase ale istoriei – reginele prostituate ucigaşe – la fel ca femeile-lider moderne care au fost mânjite cu noroi de aceeaşi pensulă veche şi sexistă. În majoritatea cazurilor vom constata că la cea mai mică investigaţie sufleul umflat al ticăloşiei devine plat. Fără tăgadă. Proasta reputaţie a celor mai puternice femei, atât din Antichitate, cât şi din epoca modernă, pur şi simplu nu este una meritată.

CAPITOLUL 2

AMBIŢIA EI NEMĂSURATĂ

/

E greu să fii femeie.
Trebuie să gândeşti ca un bărbat,
Să te comporţi ca o doamnă,
Să arăţi ca o fetişcană,
Si să munceşti ca un cal.

ANONIM

Scopul Manualului misoginului este acela de a ţine femeile în banca lor. În timp, acest lucru s-a schimbat şi, astăzi, în majoritatea zonelor din lume, există mai multe şanse decât, să zicem, într-un harem. Totuşi patriarhatul consideră periculoasă ambiţia femeii de a se aventura dincolo de locul desemnat de cultură, deoarece pune în pericol societatea aşa cum o ştim, ceva ce trebuie ucis din faşă.

De aceea, de-a lungul istoriei înregistrate, femeile ambiţioase au fost nevoite să se prefacă că, de fapt, nu sunt aşa. Că încercau doar să fie de ajutor şi să-şi facă datoria, calităţi feminine aplaudate de patriarhat şi nesancţionate de manual.

În 1479 î.Hr., Hatshepsut, prinţesa în vârstă de 28 de ani, a devenit faraon al Egiptului. Femeile- faraon erau rar întâlnite, dar se întâmpla să existe din când în când, când familia regală marcată de incesturi nu mai avea fii adulti sănătoşi. Hatshepsut a fost fiica lui Tutmes I şi, conform tradiţiei, la moartea tatălui ei, s-a căsătorit cu fratele ei vitreg, care a devenit Tutmes al II-lea. Nu au avut nici un fiu, dar

Tutmes al II-lea a avut unul cu o altă soţie. Fiul lui, Tutmes al III-lea, era astfel şi nepotul, şi fiul vitreg al lui Hatshepsut. Când Tutmes al II-lea a murit, copilul avea doar doi ani, aşa că mătuşa lui a preluat domnia pentru el. Interesant este că Hatshepsut a simţit că era nevoie să explice de ce prelua puterea şi aproape că şi-a cerut scuze pentru că a făcut acest lucru.

Intr-o inscripţie dintr-un templu, a declarat că tatăl său divin, zeul Amun, i-a spus să devină faraon, deoarece, în mod evident, nepotul ei copil nu putea conduce ţara. (Şi cum să contrazici un zeu?) A arătat că tatăl său biologic, Tutmes I, a prezentat-o nobililor săi drept moştenitor al său înainte să moară. A scris că toti îsi doreau să devină faraon şi printre hieroglifele gravate a indicat că nu a vrut niciodată puterea *pentru ea.* De ce a pus această afirmaţie pe pereţii unui templu? Probabil pentru că ştia că ambiţia politică a unei femei ar fi fost percepută drept ceva asemănător cu ultrajul.

în 1558, la 3 000 de ani după Hatshepsut, Elisabeta Tudor s-a trezit regină a Angliei la vârsta de 25 de ani, după moartea surorii sale vitrege Maria I, care nu a avut copii. „Povara care s-a abătut asupra mea mă uimeşte”, spunea aceasta. *S-a abătut* asupra bietei femei ca ţiglele unui acoperiş care îi cad cuiva în cap în timp ce trece pe stradă. Cu siguranţă nu ceruse să i se întâmple aşa

ceva, deoarece totul era *o povară.* Şi continua: „Şi totuşi, având în vedere că sunt o creatură a lui Dumnezeu, obligată să îndeplinesc datoria desemnată de El, de acum înainte mă voi supune, dorindu-mi din adâncul sufletului să am sprijinul Lui pentru a fi ministrul voinţei Sale divine în această funcţie acordată mie”. Se va lăsa în voia sortii, va asculta voinţa lui Dumnezeu, uimită că aşa ceva i s-a putut *întâmpla* ei.

în timp ce Hatshepsut şi Elisabeta au moştenit funcţiile – fapt destul de alarmant pentru patriarhat o femeie care luptă pentru cea mai puternică funcţie din ţară candidând împotriva unor bărbaţi îi scoate din minţi pe sexişti. Când, în 1988, Benazir Bhutto, în vârstă de 35 de ani, a devenit prim-ministru al Pakistanului, a afirmat că nu făcea decât să continue programul tatălui său decedat, prim-ministrul Zulfikar Aii Bhutto, un fel de funcţie moştenită. Autobiografia ei, *Daughter of Destiny (Fiica destinului),* începe cu cuvintele: „Nu eu am ales viaţa asta, ea m-a ales pe mine”. Aceasta scria: „Indiferent de scopurile şi de agenda mea, nu am cerut niciodată puterea... Alte femei de pe subcontinent ridicaseră stindardele politice ale soţilor, fraţilor şi tatilor lor înaintea mea. Moştenirile famihilor î i

>

politice revenite femeilor deveniseră o tradiţie sud-asiatică... Eu însă nu am crezut niciodată că mi se va întâmpla mie.”

Dar i s-a *întâmplat* să devină tocmai

prim- ministru. Datorită familiei ei. Nu a contat că sora ei, care chiar nu şi-a dorit să fie prim-ministru, a refuzat să se implice în politică, a părăsit ţara şi, destul de ciudat, nu a devenit niciodată prim- ministru.

Chiar şi unele „Doamne de Fier” s-au simţit obligate să pretindă că nu au mari ambiţii politice. Unul dintre acei lideri femei de pe subcontinent la care se referea Bhutto era Indira Ghandi. în 1966, Congresul indian i-a cerut Indirei Ghandi, în vârstă de 48 de ani, fiica primului prim-ministru al Indiei, răposatul Jawaharlal Nehru, să preia funcţia câteva luni, până se forma un nou guvern. Reticenţa lui Ghandi de a accepta funcţia a avut ca rezultat o presiune şi mai mare de a face acest lucru. Până la urmă, a răspuns că se va lăsa „ghidată de dorinţele Congresului şi ale preşedintelui acestuia, Kamaraj”. Modestă, smerită, lipsită de ambiţie şi demnă, ar fi fost uşor de manipulat, au presupus brokerii de putere şi nu ar fi opus rezistenţă când aveau să o înlăture. S-au înşelat. Deşi Ghandi a continuat să se prefacă că este reticentă până când şi-a consolidat puterea, s-a hotărât să o păstreze. în afară de o pauză de trei ani, a rămas prim-ministru până când a fost asasinată, în 1984.

Chiar şi Golda Meir, o femeie care nu era recunoscută în general pentru reticenţa ei, a dat dovadă de ezitare tipic feminină când i s-a cerut să fie lider

interimar al Israelului după atacul de cord fatal al prim-ministrului Levi Eshko, în 1969. Meir, în vârstă de 70 de ani, care se gândea deja la pensie, a anunţat că nu se poate hotărî şi a dorit să discute situaţia cu copiii săi şi partenerii acestora. După spusele lui Meir, toţi au fost de acord că „nu avea ce să facă decât să accepte”. A fost un alt fel de a spune că zeii hotărâseră, povara căzuse asupra ei, şi ea se va lăsa condusă de dorinţele celorlalţi. La fel ca Gandhi, Meir s-a prezentat ca un candidat reticent, negând orice ambiţie personală. Şi, la fel ca Gandhi, odată avute frâiele guvernului în mâini, nu a mai fost dispusă să le dea drumul.

Există un motiv pentru care, de mii de ani, politicienele inteligente şi-au exprimat public reticenţa de a prelua puterea. Sheryl Sandberg, director de operaţiuni la Facebook, scria în cartea sa *Lean În. Femeile, munca şi voinţa de a conduce:* „Femeile agresive şi provocatoare violează regulile nescrise referitoare la comportamentul acceptabil în societate. Bărbaţii sunt mereu aplaudaţi că sunt ambiţioşi şi puternici şi au succes, dar femeile care demonstrează aceleaşi abilităţi se confruntă adesea cu consecinţe sociale negative. Reuşitele femeilor vin cu un cost.”

în 2010, doi cercetători de la Universitatea Yale – Victoria Brescoll şi Tyles Okimoto – au desfăşurat un experiment pentru a măsura reacţia

publicului faţă de candidaţii care căutau să dobândească puterea. Respondenţii au primit biografiile unor senatori fictivi, bărbat şi femeie, cu experienţă şi calificări comparabile, fără a se menţiona afilierea politică. în anumite biografii, candidata a fost descrisă ca fiind „una dintre cei mai ambiţioase politiciene” din stat; în altele, bărbatul era cel descris astfel. în mod ciudat, atât respondenţii bărbaţi, cât şi femei, au fost mai puţin predispuşi să voteze pentru o femeie ambiţioasă şi mai mult pentru un bărbat ambiţios.

Cercetătorii au analizat motivele pentru răspunsurile respondenţilor. De ce nu le-a plăcut candidata ambiţioasă? Dorinţa de putere, au aflat ei, nu se potrivea cu tiparul unei femei acceptabile, care ar trebui să fie caldă, iubitoare şi empatică. „Intenţia de a dobândi putere le poate semnala celorlalţi că este agresivă şi egoistă şi că nu îmbrăţişează valorile feminine”, scria Okimoto. „Unii alegători chiar au simţit mai mult dispreţ şi dezgust faţă de femei când acestea şi-au exprimat interesul pentru putere, ca şi cum ar fi fost ceva *greşit* sau respingător legat de lipsa lor de feminitate.”

Poate cea mai ciudată concluzie a studiului de la Yale a fost că ambiţioasele candidate le-au

>

provocat respondenţilor „reacţii de dispreţ, sfidare, mânie, iritare şi repulsie”. Femeile lider puternice provoacă „indignare morală” şi „confuzie

cognitivă”, făcându-ne creierul să explodeze.

Cu siguranţă, cineva a fost supărat pe Hatshepsut, care, odată instalată pe tron, nu a mai cedat puterea nepotului său. Pe parcursul unei domnii de peste 20 de ani, fără războaie şi prosperă, a extins graniţele Egiptului, a construit temple noi – inclusiv minunatul Deir el-Bahri din Luxor, complexul său mortuar –, a dezvoltat comerţul şi a îmbogăţit poporul. Până la moartea sa, la vârsta de circa 50 de ani – omorâtă din greşeală cu o loţiune de corp cancerigenă, după cum au demonstrat testele făcute pe mumia sa –, nepotul ei avea peste 20 de ani.

După moartea acesteia, Tutmes al III-lea, în sfârsit faraon nu doar cu numele, i-a sters imaginea de pe monumente şi a afirmat că realizările ei se datorau tatălui şi bunicului său. La un moment dat, în mod evident, a decis că era mai uşor să-i distrugă statuile. Joyce Tyldesley, biografa lui Hatshepsut, e de părere că Tutmes al III-lea s-a temut că strălucitoarea domnie a mătuşii sale ar fi putut convinge „generaţii viitoare de femei-faraon puternice” să nu „se mulţumească cu rolul lor tradiţional de soţie, soră şi, eventual, mamă de rege” şi să ocupe tronul. Pentru a împiedica multe astfel de femei monstruoase să pună mâna pe putere, i-a şters pur şi simplu numele de peste tot.

După domnia lui Hatshepsut,

portretele reginelor egiptene – care până atunci fuseseră egale ca dimensiuni cu cele ale soţilor – s-au micşorat într-atât încât au ajuns liliputane. Regina era acum o fiinţă asemănătoare unei păpuşi, neputincioasă, demnă de milă, care de-abia îi ajungea la genunchi faraonului şi care, în mod clar, nu era în măsură să preia puterea de la un bărbat.

Timp de mii de ani, femeile din familiile regale precum Hatshepsut au fost chemate să conducă în timp ce bărbaţii erau plecaţi la război sau până creşteau tinerii regi. Aceste femei au fost lăudate pentru că au intervenit modest din umbră, preluând puterea timp de câteva luni sau ani, ca pe o datorie, şi au fost apreciate şi mai mult pentru că au tăcut şi au dispărut din vizorul publicului când bărbaţii au fost pregătiţi să conducă. A sluji când timpurile o cer înseamnă sacrificiu de sine matern, binecuvântat cu sigiliul oficial al aprobării patriarhatului. Predarea frâielor puterii soţului reîntors sau fiului major cu un suspin de uşurare şi dispariţia din ochii publicului este ceea ce ar face o femeie bună. E clar că Hatshepsut nu a fost o femeie bună.

În Evul Mediu şi în Renaştere, în Europa, o combinaţie de factori – lipsa moştenitorilor de sex masculin, accidente şi boli fatale ale regilor tineri – a avut drept rezultat un număr mare de femei care au purtat coroana şi au slujit în mod admirabil ca regente pentru fraţii lor mai tineri sau pentru fiii ori nepoţii

lor. După cum spunea Jean de Saint-Gelais, un scriitor francez de la începutul secolului al XVI-lea, un rege minor ar fi trebuit să fie dat în grija „celor mai apropiaţi lui care nu au dreptul la succesiune”. O rudă de gen masculin în linia de succesiune ar fi putut fi tentată să adauge un sos secret la plăcinta cu carne de porumbel a celui sub tutela sa. O femeie care nu ar fi. putut să moştenească niciodată tronul nu ar fi avut nici un beneficiu să-i facă rău acestuia şi, într-adevăr, şi-ar fi pierdut puterea.

Trăind în Spania, împăratul habsburg Carol al V-lea (1500-1558) a domnit peste un imperiu atât de mare, încât a fost nevoit să aibă încredere într-o rudă care să conducă partea cea mai nordică, Ţările de Jos spaniole. Timp de câteva decenii, trei femei au fost regente – mătuşa lui Carol, arhiducesa Margareta a Austriei, şi apoi sora lui, Maria a Ungariei, şi, în cele din urmă, fiica sa nelegitimă, Margareta de Parma –, toate politiciene foarte pricepute care au renunţat bucuroase la putere când li s-a cerut acest lucru.

Poate cea mai remarcabilă regenţă a Renaşterii a fost cea a prinţesei franceze Anne de Beaujeu. Tatăl său, Ludovic al Xl-lea, i-a acordat puteri de regentă după moartea sa – deşi ea nu a deţinut niciodată un titlu oficial – până când fratele ei mai tânăr, Carol al VlII-lea, a ajuns la vârsta la care a putut prelua tronul. Bătrânul rege a admirat viclenia

politică a Annei, numind-o „cea mai puţin nătângă femeie din Franţa”, cu siguranţă un mare compliment la vremea respectivă, deşi acum nu prea pare aşa. Când Ludovic a murit în urma unui atac de apoplexie, în 1483, Anne, în vârstă de 22 de ani a condus Franţa în locul fratelui său în vârstă de numai 13 ani, un aranjament care a durat până în 1491, când el a împlinit 21 de ani. Poreclită Madame la Grande, Anne a fost descrisă de contemporanii săi ca fiind „o femeie într-adevăr superioară sexului feminin... care nu ar fi cedat propunerilor şi îndrăznelii unui bărbat”. S-ar fi născut sortită culmilor puterii „dacă natura nu i-ar fi refuzat sexul potrivit”.

Contemporanii au comparat-o deseori pe Anne cu tatăl său, cunoscut sub numele de Ludovic cel Prudent, un monarh înzestrat. Dar, în timp ce aceste comparaţii ar fi fost măgulitoare pentru un prinţ, când descriu o prinţesă sunt un pic cam aspre. Cineva o considera „mândră, neînduplecată, ghidată în tot ce făcea de maximele tatălui său şi la fel ca el în ceea ce priveşte caracterul”. Era „o femeie vicleană şi iscusită ca nimeni alta”, scria Pierre de Bourdeille, abate de Brantome, în secolul următor în a sa *Carte a doamnelor ilustre,* „imaginea fidelă a regelui Ludovic, tatăl său... a ţinut foarte mult la nobleţea sa” şi putea fi „arţăgoasă”. Era o *virago, o* femeie bărbătoasă. (Notă istorică: acestea erau

nume de cod în secolul al XV-lea pentru ceea ce astăzi am numi irascibilă, dificilă, insistentă, obraznică şi nesuferită.)

Guillaume de Jaligny, secretarul Annei, scria că aceasta a stat mereu alături de tânărul Carol şi că

>

nimic din ceea ce avea legătură cu el sau cu Franţa nu se înfăptuia fără ştirea şi consimţământul ei. Curtenii dispreţuiau faptul că ea deţinea puterea şi unii dintre ei „spuneau că regele era de fapt supusul ei, iar autoritatea acestuia ar fi fost uzurpată”. în mod sigur Anne depăşise limitele cuvenite unei femei, chiar şi pentru o fiică de rege. „Voia să deţină cea mai înaltă poziţie şi să guverneze peste toate”, scria Brantôme. Era „extraordinar de ambiţioasă”.

Francise al II-lea al Bretaniei, vărul tânărului rege, era furios că tânărul Carol era „supusul [...] *unei femei”.* Ludovic al II-lea, duce de Orléans, moştenitorul prezumtiv al tronului, îi spunea lui Carol: *„Madame* de Beaujeu, sora dumneavoastră, [...] vrea să vă ţină din scurt ca să poată stăpâni peste domnia voastră şi peste regat”. D’Orléans a încercat să-l alunge de la putere pe rege şi să se autoproclamé regent. La ordinul Annei, gărzile l- au pus în lanţuri. Când fratele său a împlinit 21 de ani, Anne s-a dat elegant deoparte şi s-a întors la moşia ei din Bourbon.

„Comportament virtuos, conversaţie pioasă, comunicare onestă şi integritate a vietii"

Aduceţi-vă aminte de imaginea Annei Boleyn şi cu siguranţă veţi vedea o femeie nemiloasă, vicleană, de o ambiţie fără margini, folosind promisiunea sexului tantric pentru a destrăma un mariaj regal şi a distruge religia naţională ca să devină regină a Angliei. Este o poveste misogină captivantă: o scorpie vicleană împotriva unei neveste pioase de vârstă mijlocie, regele fiind o victimă neajutorată a propriei dorinţe carnale şi a manipulării târfuliţei. Iar finalul – femeia cea rea îşi pierde capul pe eşafod – este o poveste moralizatoare satisfăcătoare. Priviţi numai ce li se întâmplă femeilor de acest fel. Chiar dacă nu ar fi comis crima pentru care a fost executată – adulter cu cinci bărbaţi, unul dintre ei fiind chiar propriul frate ceva, ceva, tot făcuse.

A doua şi cea mai interesantă soţie a lui Henric al VUI-lea exercită o fascinaţie irezistibilă de-a 7 lungul secolelor. Apare deseori în istoria occidentală ca instrument al tacticilor misogine folosite pentru a reduce la tăcere femeile ambiţioase şi a le face de ruşine pentru totdeauna, încât merită să petrecem ceva timp analizându-i povestea.

Să începem examinând îndeaproape principalele surse pe care istoricii le-au folosit pentru a o relata. Pentru început, aceştia erau şi cei mai de temut inamici ai Annei. Prima şi cea 7 mai importantă

sursă, Eustace Chapuys, ambasadorul Spaniei în Anglia, devotat primei soţii a lui Henric al VlII-lea, Caterina de Aragon, îi scria stăpânului său regal toate bârfele, deloc flatante, despre Anne, pe care le putea afla de la Curtea Angliei. O denumea pe Anne „târfa aceea” şi „concubina” şi scria în mod obsesiv cele mai scandaloase zvonuri pe care le auzise de la altcineva care le auzise mai înainte de la altul.

La cinci ani după moartea Annei, Nicholas Sander, propagandist catolic, a publicat o carte în timpul domniei fiicei sale protestante, Elisabeta I, pe care o dispreţuia. Această a doua sursă o prezenta pe Anne ca pe o târfă nemiloasă, cu toate semnele unei vrăjitoare, care purtase în pântece un fetus monstruos şi deformat (un semn sigur de implicare a Satanei) şi care se culcase cam cu oricine şi cu toată lumea.

Alte surse ne oferă totuşi un portret diferit al Annei, unul care respinge imaginea acesteia de seducătoare egoistă şi depravată. Capelanul Annei, William Latymer, o ştia foarte bine; era singurul biograf al acesteia care o cunoscuse personal. Contemporanul său, John Foxe, a scris o relatare despre viaţa sa în cartea lui deosebit de populară despre martirii evanghelici. Deşi era clar că îi ţinea partea în mod exagerat, transformând-o într-o sfântă şi apoi într-o martiră – trebuie să recunoaştem că a mers un

pic cam departe –, istoricii au fost în general de
acord că faptele relatate erau corecte. Şi George
Wyatt, nepotul admiratorului Annei, Thomas
Wyatt, a scris poveşti despre Anne transmise în
familie. Dar aceste istorii despre comportamentul cuviincios, interesul pentru
reforma religioasă şi opere de caritate în beneficiul celor nevoiaşi nu sunt nici pe departe
atât de captivante precum cele despre o regină de
vârstă mijlocie şi ambiţioasa sa doamnă de
onoare care se luptă pentru afecţiunea unui rege.

Legenda ne va spune că Anne, doamnă de onoare a reginei Caterina, a complotat pentru a-l înnebuni pe un rege cu dorinţele carnale mereu nesatisfăcute pentru ca acesta să divorţeze de Caterina – care îi dăruise doar o fiică, în locul mult doritului moştenitor – şi să o facă pe Anne regină. Analizând sursele, aflăm că la început, cel puţin, unica ambiţie a acesteia a fost ca monarhul înnebunit să o lase în pace. De exemplu, în 1526, când regele şi regina au plecat într-un turneu de vară – un tur al zonei rurale pentru a vâna şi a fi văzuţi de popor –, luând cu ei un mic grup de curteni, Anne a folosit ocazia ca să ajungă la casa părinţilor săi, castelul Hever, şi nu s-a mai întors la curte

aproape un an, în ciuda invitaţiilor repetate ale regelui. Istoria misogină afirmă că târfa vicleană a acţionat aşa pentru a-i spori dorinţa regelui. Numai că acest lucru nu trece testul comicului. Numeroase familii nobile îsi împingeau nerăbdătoare tinerele fiice în patul regelui în speranţa că vor căpăta pământuri şi onoruri. Şi, cum „ochii care nu se văd se uită”, cam asta se întâmpla de obicei, în loc ca „absenţa să facă iubirea mai puternică”.

Atunci de ce a fugit Anne? George Wyatt spunea că Anne l-a părăsit pe rege din „iubirea pe care i-o purta reginei pe care o servise”. Se pare că Anne ţinuse la femeia în serviciul căreia petrecuse atâţia ani şi a fost foarte jenată de hărţuirea regelui. De asemenea, regele a transformat-o pe sora Annei, Mary, în amanta sa pentru un timp, după care a părăsit-o fără menajamente. Poate, de asemenea, Anne nu a încetat niciodată să-l iubească pe Henry Percy, moştenitorul ducelui de Northumberland, cu care dorise să se căsătorească în 1523. Dar, evident, tatăl lui Percy a considerat că Anne nu era destul de bună pentru fiul său şi l-a obligat să se căsătorească cu o moştenitoare bogată. Dacă Anne devenea amanta regelui pentru un sezon, nu făcea altceva decât să-i demonstreze tatălui lui Percy că avusese dreptate.

Totuşi, până în vara lui 1527, se pare că regele Henric şi Anne au căzut la o înţelegere. Regele avea să-l oblige pe

papă să anuleze căsătoria cu Caterina în baza unei formalităţi, iar el urma să se căsătorească cu Anne. Astfel, Henric a început procedurile de anulare. Dar două probleme l-au împiedicat pe Clement al Vll-lea să îndeplinească voinţa regelui. Cea mai presantă: papa era prizonierul lui Carol al V-lea, nepotul Caterinei, care tocmai jefuise Roma. A doua era că, între timp, papa aflase că Anne era o reformatoare religioasă zeloasă, dornică să cureţe Biserica de corupţie şi de superstiţii – comerţul cu indulgente şi venerarea falselor relicve – şi o susţinătoare a cărţilor interzise, considerate eretice. Deşi Clement i-ar fi rămas supus lui Carol al V-lea mult după plecarea acestuia din Roma, este posibil ca papa să fi fost mai înclinat să semneze anularea dacă Henric şi-ar fi declarat intenţia de a se căsători cu o prinţesă catolică devotată.

Capelanul Annei, William Latymer, scria că, atunci când Anne cina cu regele, ar fi avut dispute aprinse despre scriptură. Anne i-a prezentat lui Henric cărţile eretice care susţineau reforma Bisericii. John Foxe scria şi el că era o „apărătoare feroce” a Evangheliei.

Şi ajungem astfel la ceea ce ar fi putut fi motivul crucial pentru care Anne a acceptat cererea în căsătorie a regelui. Nu numai că ar fi fost un mod onorabil de a scăpa de hărţuirea lui, ceea ce făcea aproape imposibilă căsătoria cu un bărbat de acelaşi rang ca ea provenit dintr-o familie bună, dar, după spusele lui Hayley Noian, care a reevaluat

povestea Annei deschizându-ne astfel ochii în *Anne Boleyn: 500 years oflies (Anne Boleyn: 500 de ani de minciuni),* poate că Anne şi-a dat seama câte ar fi putut face pentru reforma Bisericii dacă ar fi devenit regină. Nu putem să spunem că nu şi-a dorit puterea şi gloria cu care funcţia venea la pachet (ce femeie ar fi refuzat?). Numai că adaugă o cu totul altă perspectivă asupra motivelor sale.

Totuşi mai rămăsese spinoasa problemă a reginei Caterina. Regele, deşi ceruse în căsătorie altă femeie, încă era însurat cu cea cu care trăia în timp ce aştepta decizia anulării mariajului de la papă. Pe 25 decembrie 1528, ambasadorul francez Jean du Bellay scria: „întreaga curte s-a retras la Greenwich, unde atât regele, cât şi regina au porţile deschise... Domnişoara Boleyn este şi ea acolo, cu aranjamente separate, deoarece, îmi imaginez, nu doreşte să se întâlnească cu regina.”

Evident. întâlnirea cu regina ar fi fost extrem de inconfortabilă pentru oricine mai avea vreun dram de integritate. Dacă Anne ar fi fost cu adevărat neruşinata care îti aruncă totul în fată, batjocorind-o pe femeia mai în vârstă la fiecare colt, scoţând în evidentă tinereţea şi frumuseţea sa în contrast cu statura bondoacă a Caterinei, ce motiv ar fi avut să se ascundă?

La festivităţile de Crăciun, un an mai târziu, Anne a apărut alături de rege la un banchet, unde nunţiul papal a văzut cum Henric „o săruta pe Anne,

comportându-se cu ea în public ca şi când ar fi fost soţia lui". După banchet, aceasta a refuzat să-şi mai arate fata. Punctul de vedere misogin asupra acestui comportament ne spune că era un şiretlic pentru a-l ademeni departe de Greenwhich Palace, în apartamentele Annei din York Place, viitorul Whitehall Palace, unde, într-adevăr, acesta a urmat-o. Dar oare chiar a fost o manipulare pusă la cale de ea? Sau a fost doar disconfortul că un bărbat o săruta şi o mângâia în public în timp ce soţia lui credincioasă – fosta sa angajatoare la care ţinuse – era în camera alăturată?

în mod clar, Anne trebuie să se fi temut să dea nas în nas cu regina şi susţinătorii acesteia la fiecare colţ. Evident, nu-i plăcea să se vorbească despre ea ca de amanta egoistă şi stricată a regelui. Oare nu cumva s-a retras de la curte pentru a se feri de aceste scene extraordinar de dureroase şi a păstra un minim de decenţă? Când Henric a cerut-o de soţie, Anne s-a aşteptat ca anularea şi căsătoria să aibă loc într-un orizont de timp rezonabil. De fapt, pe măsură ce treceau anii, fără ca anularea să mai aibă loc, s-a trezit necăsătorită, fără copii, jignind-o în mod constant pe regina pe care o servise şi pe care o îndrăgise, şi cu o reputaţie la fel de proastă ca şi aceea a Târfei Babilonului.

În noiembrie 1529, conform lui

Chapuys, aceasta i-a reproşat lui Henric: „Am aşteptat atât şi între timp aş fi putut avea parte de o căsătorie avantajoasă... Dar, vai! Adio timpului şi tinereţii mele petrecute fără rost.” Un an mai târziu „a plâns şi s-a tânguit, regretând timpul şi onoarea pierdute şi amenințându-l pe rege că va pleca şi îl va părăsi”. Anne s-a trezit într-o situaţie de neinvidiat. Este posibil – poate chiar aşa a şi fost – ca pe durata logodnei sale de şase ani cu regele să fi ajuns într-adevăr să regrete acest lucru. Dar nu mai putea da înapoi.

Dându-şi seama că papa nu-i va anula niciodată căsătoria, Henric a hotărât să se proclame conducător suprem al Bisericii Angliei şi să se căsătorească cu Anne. Deşi relatările se contrazic, probabil s-au căsătorit în secret în noiembrie 1532, o a doua ceremonie având loc în ianuarie 1533. Dacă prima dată este cea adevărată, este posibil ca Anne Boleyn, regina stricată, să fi fost o fecioară de 31 de ani la data nunţii. În iunie 1533, însărcinată în şase luni, a fost încoronată regină a Angliei.

Ca regină, Anne s-a concentrat pe ajutorul acordat nevoiaşilor, pe promovarea reformei religioase şi pe sponsorizarea învăţaţilor săraci. Ea şi consilierii săi au ţinut întâlniri, au întocmit planuri şi documente pe care le-a prezentat regelui, susţinându-şi propunerile cu dovezi. Capelanul său, William Latymer, scria că Anne „a sprijinit învăţătura” la un asemenea nivel încât a plătit pentru educaţia a numeroşi tineri defavorizaţi la

Universitatea din Cambridge. în 1535, omul de ştiinţă englez John Cheke scria că regina finanţa orice student sărac pentru care garantau capelanii săi. Chiar a fondat şi un gimnaziu pentru cei care nu aveau cu ce să-şi plătească studiile.

Anne a comandat cantităţi imense de pânză şi de stofă din care, împreună cu doamnele ei de onoare, a cusut haine pentru cei săraci. Avea mereu la ea o punguţă cu monede pe care le oferea celor nevoiaşi oriunde mergea. A trimis servitori în oraşele din apropierea palatelor regale pentru a-i găsi pe cei care erau cu adevărat săraci şi le-a dat bani de pomană. Deşi membrii familiei regale sprijineau – şi încă mai sprijină – cauze demne de ajutor ca parte din îndatoririle lor, Anne s-a implicat în munca filantropică, alegându-i personal pe cei care beneficiau de activitatea sa. Spre deosebire de arătarea diavolească egoistă pe care o cunoaştem din ficţiuni şi filme, conform căreia îi plăcea să facă pe grozava în rochii scumpe şi să flirteze, Anne le dădea săracilor sume substanţiale din veniturile sale ca regină. Legenda Annei Boleyn vrea să ne facă totuşi să credem că de fapt nu era deloc interesată în ajutorarea celor nevoiaşi. Singurul său scop era acela de a face mai mult decât munca de caritate a reginei Caterina, care, la rândul ei, fusese substanţială.

Cu siguranţă, Anne nu era doar lapte şi miere. Dacă e să ne luăm după unele bârfe auzite de Chapuys, uneori avea

chiar un temperament vulcanic şi o limbă atât de ascuţită, încât reuşea să zgârie pereţii, la fel ca fiica ei Elisabeta I. Frustrarea o făcea să se enerveze. După ce aşteptase şase ani, era în sfârşit regina Angliei, deşi ţările străine refuzau să o recunoască şi majoritatea englezilor o făceau numai ca să nu-i omoare regele. Prima şi aşteptata sa sarcină nu a produs moştenitorul dorit, ci încă o fată, Elisabeta.

Nu este clar ce rol a jucat Anne în tratamentul îngrozitor aplicat primei soţii a lui Henric şi fiicei lor, Maria. Regele le-a separat pe mamă şi fiică în 1531, trimiţându-le să trăiască în locuri diferite. Nu aveau să se mai vadă niciodată. Henric i-a cerut Caterinei să-i cedeze Annei bijuteriile. A declarat căsătoria cu ea nulă, iar pe Maria, ilegitimă. În 1533, gospodăria regală a Măriei a fost dizolvată, iar ea a fost trimisă să locuiască cu sora sa vitregă mai tânără, prinţesa Elisabeta, statutul inferior de fiică ilegitimă a Măriei contrastând cu statutul regal al bebeluşului.

A încurajat Anne comportamentul atât de crud al lui Henric, îndemnându-i sufletul blând să facă lucruri împotriva voinţei lui? Sau Henric, furios pentru că nu fusese ascultat aşa cum fusese mereu, a insistat asupra răzbunării sale? Chapuys era de părere că Anne se afla în spatele fiecărui act maliţios al lui Henric şi multi istorici din f J f epoca modernă au adoptat rapid tema *femeia e de vină.* „Ea e cea care conduce

acum naţiunea; regele nu îndrăzneşte să o contrazică”, scria Chapuys.

E greu să nu izbucneşti în râs când te gândeşti la imaginea unui Henric al VlII-lea vânăt la faţă, care se face mic acceptând supus ordinele crude şi scandaloase ale Annei. Intr-adevăr, chiar şi după moartea Annei, regele şi-a supus fiica, Maria, unui tratament îngrozitor, chinuind-o cu aşa cruzime, încât tânăra fără mamă a recunoscut singură că era un bastard. Nici măcar Chapuys nu putea să dea vina pe Anne pentru acest lucru, căci regina putrezea acum tăiată în două într-un cufăr pentru săgeţi. (Regele nu se sinchisise să comande un sicriu pentru execuţia acesteia. Cu regina însângerată şi mutilată pe eşafod şi nici un loc în care să fie depusă, personalul Turnului Londrei a fost nevoit să îndeplinească cea mai bizară sarcină: căutarea unei cutii, de orice fel, *repede.)*

Un singur lucru e sigur: reacţia Annei la aflarea veştii despre decesul Caterinei contrazice mare parte din cadrul misogin al poveştii ei. Legenda ei notorie te-ar face să crezi că, în ianuarie 1536, când la curte s-a aflat de moartea Caterinei, ea şi regele s-au înveşmântat în galben, în semn de sărbătoare. Dar, dacă analizezi scrisoarea lui Chapuys – sursa acestei poveşti –, vei vedea că doar despre rege se spune că a purtat galben. Dacă şi concubina dispreţuită ar fi făcut-o, cu siguranţă ambasadorul ar fi menţionat acest lucru. Regele, şi numai el, a purtat galben şi a fost încântat. Chapuys scria: „După cină, regele a

intrat în camera în care dansau doamnele şi acolo s-a manifestat ca fiind plin de bucurie”.

Se pare că, în loc să danseze îmbrăcată în galben, Anne s-a retras în capela sa privată, a încuiat uşa şi a plâns, după spusele unui diplomat francez, Jean de Dinteville. Chiar şi Chapuys relata că plânsese: „Acum câteva zile, am fost informat din diverse surse”, scria el, „pe care nu le consider de încredere, că, în ciuda bucuriei arătate de concubină la vestea mortii bunei

J

regine, pentru care a răsplătit generos mesagerul, aceasta a plâns de mai multe ori”. Normal, Chapuys a desconsiderat sursele şi plânsul reginei. Dacă într-adevăr, Anne a plâns, scria acesta, s-a datorat „fricii că ar putea să păţească şi ea ce i se întâmplase bunei regine”.

Chapuys adăuga că Anne i-a trimis un mesaj îndureratei fiice vitrege, Maria: „Dacă ar lăsa deoparte încăpăţânarea şi şi-ar asculta tatăl, [Anne] i-ar fi cea mai bună prietenă din lume, ar fi ca o a doua mamă şi ar obţine pentru ea orice ar cere şi, dacă dorea să vină la curte, nu va trebui [să o slujească]”. Să zicem că momentul ales de Anne nu a fost cel mai bun. Dar s-a simtit

J

obligată să ia legătura cu fata îndurerată şi să-i întindă o ramură de măslin.

Anne a pierdut o sarcină în ziua înmormântării Caterinei, poate cea de-a treia. Regele, mereu negru de furie când lucrurile nu mergeau după voia lui (de

parcă Anne ar fi putut să controleze sexul copiilor şi pierdea sarcini doar ca să-i facă în ciudă), flirta deja cu alte femei, ceea ce a făcut-o să-l acuze cu argumente zgomotoase. Viaţa ei scăpa de sub control.

Iar Anne avea inamici puternici la curte. Multora nu le erau pe plac reformele religioase introduse de Henric şi dădeau vina pe ea. Altora nu le plăcea că o femeie cu limba ascuţită şi gura mare, fără sânge domnesc, avea atât de multă putere. Cel mai puternic duşman al său era totuşi prim-ministrul Thomas Cromwell. Fuseseră aliaţi în privinţa divorţului regelui de Caterina. în 1534 nu fuseseră de acord asupra câtorva politici importante referitoare la reforme religioase şi alianţe cu ţările străine. Odată, Anne, pierzându- şi cumpătul, chiar îl ameninţase direct pe Cromwell cu decapitarea. Profund conştient de dezamăgirea regelui faţă de Anne din cauza lipsei unui fiu şi de interesul său pentru una dintre doamnele de onoare, o tânără modestă pe nume Jane Seymour, Cromwell a inventat o poveste despre infidelităţile Annei cu cinci bărbaţi, inclusiv cu propriul frate.

Imediat ce Cromwell i-a arătat lui Henric „dovada” adulterului acesteia, Henric nici nu s-a mai sinchisit să o întrebe. A fost arestată şi, în nici trei săptămâni, decapitată. Chapuys a explicat că „Cromwell a fost cel care a pus la cale şi a adus vorba despre toată treaba”. Cu alte cuvinte, Henric nu l-a instruit pe Cromwell cum să o distrugă

pe Anne. Acesta a inventat un plan pentru a scăpa de ea, pentru că reprezenta o ameninţare, folosind mânia lui Henric drept instrument.

La două săptămâni după arestarea sa, pe 14 mai 1536, Cromwell le-a scris ambasadorilor englezi din Franţa că regina trăise o viaţă atât de condamnabilă, încât doamnele ei de onoare nu mai puteau să-i ascundă fărădelegile. Totuşi raportul lui Cromwell despre un stil de viaţă desfrânat a contrazis direct observaţiile lui , William Latymer, capelanul Annei. Regina şi-a dorit să se asigure că doamnele ei duceau vieţi morale, scria acesta, şi le „mustra” şi „pedepsea sever” pe cele care nu respectau acest lucru. Aceasta şi-a instruit toti membri curţii să evite „locurile rău famate... bordelurile imorale, desfrânate şi păcătoase” şi să fie prezenţi la capelă în fiecare zi. Şi-a avertizat capelanii să nu se dedea „plăcerilor pântecului, nici libertăţilor imorale sau lenei superficiale, ci să aibă un comportament virtuos, conversaţii pioase, să comunice onest şi să aibă o viaţă integră”.

Anne a avut noroc într-o privinţă: chiar din – timpul vieţii, foarte puţini – dacă a fost cineva – au crezut că se face vinovată de adulter, înconjurată de un grup de doamne zi şi noapte, ar fi fost problematic să aibă vreun iubit, darămite cinci. Multe dintre datele la care, conform documentelor acuzatoare, se presupune că Anne comisese adulter

erau, în mod evident, incorecte: conform registrelor de la curte, la respectiva dată ea se afla ori într-un alt palat, ori se recupera după naştere. Nici una dintre doamnele ei de onoare nu a fost acuzată de complicitate la fărădelegile Annei, ceea ce ar fi trebuit să se întâmple dacă ar fi sprijinit şi ar fi încurajat o adulteră trădătoare şi, într-adevăr, Henric le-a permis celor mai multe dintre ele să o servească pe următoarea lui regină. Dar Henric, un egoist sociopat, a acceptat acuzaţiile împotriva Annei ca pe un mijloc rapid şi uşor de a trece la următoarea soţie.

Arhiepiscopul Thomas Cranmer, care lucrase cu Anne la reforma religioasă, scria: „Nu am avut niciodată o părere mai bună despre o femeie decât am avut despre ea, ceea ce mă face să cred că nu este vinovată”. Chiar şi cel mai mare f duşman al său, Chapuys, scria că a fost „condamnată pe baza unor presupuneri şi a anumitor indicii fără o probă validă sau o mărturisire”.

Indiciile care arată o altă fată a Annei au existat dintotdeauna. Au fost menţionate în cărţi despre ea, dar nu au fost niciodată aduse în prim-plan, deoarece se dovedesc nepotrivite pentru povestea misogină despre scorpia stricată. Să le punem cap la cap. Primul: a fugit de rege – timp de un an nedorind să fie amanta sa, deoarece o iubea pe regina Caterina. Nu-i plăcea ca regele să o mângâie în public. A plâns şi s-a tânguit că reputaţia ei era distrusă, că ar

fi putut să fie fericită şi căsătorită onorabil şi cu copii până la momentul respectiv. Ca regină, a ajutat săracii, a acordat nenumărate burse şi a încurajat reforma religioasă. A avut un alai cuviincios, în care comportamentul neadecvat era pedepsit. Şi când regina Caterina a murit, Anne s-a închis în camera sa şi a plâns.

Majoritatea istoricilor sunt de acord că infracţiunea Annei nu a fost adulterul, ci ambiţia. Poate că nu este nimic ciudat că bărbaţii de la curtea lui Henric care deveniseră bogaţi prin propriile forţe – fiul măcelarului, Thomas Wolsey, şi cel al berarului, Thomas Cromwell, ambii devenind cei mai puternici bărbaţi din ţară după rege – nu au fost niciodată acuzaţi de ambiţie nemăsurată. De obicei, au fost admiraţi pentru munca lor, inteligenţa şi viclenia prin care au ajuns atât de sus. Da, da, Wolsey a fost incredibil de lacom, având numeroase reşedinţe luxoase şi o amantă, deşi era cardinal. Şi, pentru a asculta poruncile regelui, Cromwell a emis deseori edicte care au avut ca efect uciderea a mii de oameni. Dar ce contează asta. Băieţii sunt mereu iertati. Ambii sunt percepuţi ca nişte slujbaşi eficienţi.

Totuşi, când o femeie îşi foloseşte inteligenţa, farmecul şi munceşte mult pentru a deveni mai bună, este acuzată de crima ambiţiei, de jocuri murdare şi de preacurvie pentru a-şi potoli setea de lăcomie şi de egoism. Anne Boleyn s-a aflat la intersecţia fatală dintre revolta religioasă, jocurile de putere politică, un

soţ sociopat şi misoginism. Şi o femeie care îndrăzneşte să se ridice atât de sus, mai presus de locul pe care i l-a hotărât societatea, riscă să se prăbuşească imediat. Fără cap.

„Un monstru de ambiţie egoistă"

Când, în 1552, Caterina de Medici, regina în vârstă de 33 de ani a servit ca regentă a Franţei în timp ce soţul său, regele Henric al II-lea, era plecat la război, aceasta a fost extrem de apreciată ca fiind „înzestrată cu înţelepciune şi prudenţă extraordinare”, după spusele ambasadorului veneţian. „Nu există nici o îndoială că va fi capabilă să conducă ţara.” Caterina s-a întâlnit cu consiliul, a strâns bani pentru armată şi a negociat cu ambasadorii. Curând, ambasadorul avea să raporteze: „Este atât de iubită încât este aproape de necrezut”.

Una dintre îndatoririle ei era să aprovizioneze armata. „Ieri am încheiat o altă înţelegere pentru 20 000 de porţii de mâncare pe zi”, îi scria soţului. „în acelaşi timp, te asigur că toţi cei care au sosit de curând din tabăra noastră spun că sau întâlnit cu un număr mare de căruţe care transportau pâine, făină şi vin.”

în august 1557, când o armată spaniolă a măcelărit jumătate din forţele franceze la Saint- Quentin, mulţi parizieni au fugit la ţară, ca să fie în siguranţă. Cu toate acestea, Caterina a mers în Parlament şi i-a convins pe

membrii acestuia să-i dea 300 000 de franci şi 60 000 de oameni pentru a continua lupta. „S-a exprimat atât de elocvent şi cu atâta emoţie, încât vorbele ei i-au impresionat pe toţi”, relata ambasadorul veneţian, „şi a reuşit aproape imposibilul, şi anume ca întregul parlament să verse lacrimi de emoţie. Peste tot în oraş nu se vorbea despre nimic altceva cu atâta satisfacţie.” De atunci înainte, regele s-a bazat pe Caterina pentru a-l sfătui cu privire la relaţiile externe.

Dar, în 1559, după moartea soţului său într-un accident în timpul unui turnir, bărbaţii din familie au preluat puterea cu agresivitate, conducând în numele fiului său bolnăvicios, regele Francisc al II-lea, în vârstă de 15 ani, amenințând să arunce tara în război civil. Un an mai târziu, când tânărul rege a murit, Caterina sa poziţionat cu iscusinţă ca regentă pentru al doilea fiu, Carol al IX-lea, în vârstă de zece ani, dându-i la o parte pe bărbaţi şi lăsându-i furioşi şi neputincioşi. Nu fusese invitată la conducere de către bărbaţi, asa că, într-un mod şocant şi f nepotrivit pentru o doamnă, a preluat puterea.

Nobilimea a insistat ca o rudă de parte bărbătească – şi toti candidaţii eligibili erau ori trădători, ori imbecili – să devină regent, în timp ce Caterina se concentra pe creşterea copiilor. Cea mai apropiată rudă de sex masculin, un văr, regele Anton de Navarra, prim prinţ de

sânge, era un cretin îngâmfat, nestatornic, care îşi schimbase imediat religia pentru a obţine avantaje personale.

Dar, în mod clar, era mai bine să ai un bărbat incompetent la conducere, mai ales un străin, decât o femeie eficientă. în timp ce, cu opt ani înainte, Anne de Beaujeu fusese totuşi acceptată ca regentă neoficială a Franţei, fiind o prinţesă franceză, Caterina era italiancă. Pentru a face ca ambiţiile ei să pară mai acceptabile, iniţial le-a îmbrăcat în termeni de supunere feminină. La scurt timp după moartea lui Francisc, a convocat o întâlnire a consiliului şi a spus: „Din moment ce Dumnezeu a vrut să mă despartă de fiul meu cel mare, înţeleg să mă supun voinţei divine şi să-l ajut şi să-l servesc pe rege, cel de-al doilea fiu al meu, după umila mea experienţă”. [Urma să] „îl tin alături de mine şi voi guverna tara asa cum trebuie să facă o mamă devotată.”

Se supunea voinţei divine servindu-şi ţara. Era o femeie slabă, dar o mamă devotată. Câteva luni mai târziu, s-a proclamat conducătoare a regatului: „Caterina, prin voia lui Dumnezeu, regină a Franţei, mamă a regelui”. Nici acest lucru nu a fost văzut cu ochi buni.

Ambasadorul venetian scria senatului său: „Aceasta este starea actuală a Franţei: un rege foarte tânăr fără experienţă sau autoritate; un consiliu plin de neînţelegeri; toată puterea este concentrată în mâinile reginei, o femeie înţeleaptă, dar temătoare şi şovăielnică,

pur şi simplu o femeie; regele Navarrei, un prinţ nobil şi distins, dar nestatornic şi cu foarte puţină experienţă în afacerile publice; în ceea ce priveşte poporul, acesta este împărţit în tabere”.

Si totuşi regina-mamă şi-a întrecut inamicii în inteligenţă şi a rămas la putere, în timp ce al doilea său fiu – şi apoi al treilea – s-a dovedit extrem de incompetent în a face faţă războiului civil, molimelor, inundaţiilor, falimentului şi foametei. „Scopul său e să rămână la putere”, observa ambasadorul veneţian, de parcă ar fi fost un lucru rău, când fiul cu probleme psihice al Caterinei, regele Henric al III-lea, a petrecut o noapte întreagă scriind memorandumuri doar pentru a le arde a doua zi dimineaţă. Sau când, ignorând crizele naţionale, care veneau una după alta, acesta se plimba de colo-colo în costume elaborate pe care le crea chiar el, cu coşuri cu căţei atârnându-i de gât.

în 1587, când armate inamice au înconjurat Parisul, ambasadorul spaniol scria despre Henric al III-lea: „Regele nu a făcut nimic altceva decât să danseze şi să ţină baluri mascate neîntrerupt în timpul acestui carnaval. Noaptea trecută a dansat până la ziuă şi, după ce a asistat la slujbă, a dormit până seara. Apoi s-a refugiat la mănăstirea sa capucină, unde refuză să vorbească sau să vadă pe cineva.”

Cu ajutorul abilităţilor sale diplomatice, regina-mamă s-a aflat într-o poziţie unică de a negocia tratate, de a

potoli rebeliuni şi de a face promisiuni generoase celor care depuneau armele. A căutat să fie mediator între catolici şi hughenoţi (protestanţii francezi) pentru a evita un genocid religios total şi un război civil care ar fi pârjolit pământul. Suferind de gută, reumatism, dureri de dinţi şi boli pulmonare, a mers fără oboseală de-a lungul şi de-a latul Franţei, iar la vârsta de 60 de ani a făcut o călătorie dificilă de 18 luni pentru a negocia faţă în faţă cu liderii hughenoţilor. Uneori prezida întâlniri din patul în care zăcea bolnavă. Credea despre ea că este singurul consilier regal care le-a spus fiilor săi adevărul fără ascunzişuri. De exemplu, pe 25 noiembrie 1579, îi scria regelui: „Te afli în ajunul unei revolte generalizate. Oricine îţi spune altceva, minte.”

Istoricii au caracterizat-o pe Caterina ca fiind „un monstru de ambiţie egoistă”, „orbită de propria ambiţie”, „nesătulă în ambiţia ei”, o femeie care a pus „puterea mai presus de iubire”. I-a plăcut să deţină puterea? Fără îndoială. Ar fi preferat să aibă fii sănătoşi, întregi la minte, care să conducă cu hotărâre şi pricepere? Mai mult ca sigur. Caterina şi-a dat seama că fiii ei probabil nu ar fi fost capabili să rămână pe tron fără ajutorul său. Nu numai că hughenoţii şi catolicii francezi au pornit un război unii împotriva celorlalţi, dar familiile nobile puternice din ambele tabere au adus şi forţe străine pe teritoriul francez.

La începutul văduviei sale, Caterina îi scria fiicei sale, Elisabeta, regina Spaniei: „Scopul meu principal este să am onoarea lui Dumnezeu înaintea ochilor mei şi în tot ce fac şi să-mi

? >

păstrez autoritatea, nu pentru mine, ci pentru apărarea acestui regat şi pentru binele tuturor fraţilor tăi”.

în 1588, Henric al III-lea a poruncit ca liderul facţiunii catolice, popularul duce de Guise, să fie înjunghiat mortal în faţa lui, instigând la un nou val al războiului civil pe care Caterina se străduise neîncetat să-l oprească. O singură acţiune spulberase zeci de ani de negocieri şi de medieri, de diplomaţie şi de linguşiri, de deplasări chinuitoare ale Caterinei pe teritoriul Franţei îndurerate, pentru a împiedica oamenii să dea foc la ţară. Era prea mult de suportat. Câteva zile mai târziu, în timp ce era pe patul de moarte, la vârsta de 63 de ani, Caterina a murmurat: „Mor zdrobită sub ruinele casei”.

Fără o motivaţie solidă, după cum vom vedea într-un capitol ulterior, încă din vremea sa, scriitorii au învinuit-o pe Caterina pentru că dăduse ordinul de începere a masacrului din ziua Sfântului Bartolomeu din 1572, în care şi-au pierdut viaţa zeci de mii de hughenoţi francezi nevinovaţi. Intr-adevăr, acuzatorii Caterinei au aruncat către numele său atâtea acuzaţii nefondate – otrăviri, proxenetism, minciuni, intrigi –, încât a devenit Regina sinistră, Legenda neagră, cunoscută şi sub numele de

Madame Şarpe. Nu putem decât să ne întrebăm dacă nu cumva Caterina a condus şi o reţea de pedofilie sub paravanul unei pizzerii populare din Paris.

Henric de Navarra, care s-a căsătorit cu fiica Caterinei, Margareta, şi care mai târziu a devenit rege al Franţei când linia acesteia s-a stins, scria despre ea: „Vă întreb ce ar putea să facă o femeie lăsată în urma morţii soţului cu cinci copii mici în braţe şi două familii din Franţa care se gândeau cum să pună mâna pe coroană...? Oare nu a fost ea constrânsă să joace roluri nepotrivite pentru a o înşela mai întâi pe una, apoi pe cealaltă, aşa cum a făcut-o ea, ca să-şi protejeze fiii, care au domnit succesiv cu ajutorul conducerii înţelepte a acestei femei iscusite? Mă mir că nu a făcut lucruri mai rele.”

„Ambiţie meschină şi sete de putere"

La aproape 500 de ani după Caterina de Medici, femeile ambiţioase sunt încă privite cu suspiciune. Poate mai mult decât orice politician modern, Hillary Clinton s-a confruntat cu o reacţie publică nefavorabilă faţă de obiectivele sale politice. Rata sa de popularitate de 67% după ce a devenit prima doamnă a scăzut la aproximativ 40 când a dorit să reformeze sistemul sanitar în următoarele 18 luni, un efort pe care mulţi l-au considerat o asumare a puterii de către o femeie ambiţioasă, dar care

nu fusese aleasă. Popularitatea ei a ajuns din nou la 67% în 1998 când a fost percepută ca soţia unui soţ fustangiu, care a suferit îndelung; în sfârşit, juca rolul tradiţional potrivit unei femei.

Când, încă în rolul de primă doamnă, în 2000, Clinton şi-a anunţat candidatura pentru un loc în senatul statului New York, popularitatea sa a scăzut undeva la 45%. Născută în Arkansas, cumpărase o casă în Chappaqua, New York, pentru a putea fi eligibilă, dar a fost percepută ca o oportunistă, o persoană cu nici o legătură cu zona în care candida. Totuşi chiar şi cei mai înverşunaţi critici au fost nevoiti să recunoască

că Hillary Clinton a fost neobosită de-a lungul campaniei sale. A vizitat fiecare dintre cele 62 de districte într-un „tur de informare", unde s-a întâlnit cu grupuri de cetăţeni interesaţi, concentrându-se în special pe votanţii republicani din nordul statului New York. A promis o legislaţie pentru a crea sute de mii de locuri de muncă, a reduce taxele pentru clasa de

mijloc, a extinde sansele educaţionale, a îmbunătăţi serviciile de asistentă socială şi beneficiile Medicare şi de a creste investiţiile în afaceri. „Sper ca locuitorii statului New York să considere că lucrurile pentru care militez sunt mai importante decât locul din care vin", menţiona deseori, referindu-se la acuzaţiile care i se aduseseră cum că nu ar fi localnică.

Popularitatea sa a primit un impuls când, în timpul unei dezbateri televizate, adversarul său, congresmenul republican Rick Lazio, s-a apropiat de ea în timp ce vorbea, i-a înmânat un acord de strângere de fonduri, i-a solicitat să-l semneze şi i-a fluturat sexist un deget dojenitor în faţă de parcă ar fi certat un copil. Clinton a câştigat cu 55% din voturi. De-a lungul a 17 zile a fost în acelaşi timp primă doamnă şi senator al SUA.

în timpul mandatului, Clinton a făcut parte din cinci comisii ale Senatului, inclusiv cele mai puternice – pentru buget şi servicii armate. A lucrat cu sârguinţă pentru a ajuta la redresarea economiei New Yorkului după atacurile din 11 septembrie 2001. Fiind o senatoare conştiincioasă, a fost realeasă în 2006 cu 67% dintre voturi, câştigând în toate comitatele statale, mai puţin în patru dintre ele.

Dar în 2007, când a anunţat că va candida la preşedinţie, popularitatea ei s-a prăbuşit din nou la 40%. O anumită scădere se poate să fi fost rezultatul aurei de inevitabilitate care i-a marcat candidatura; conform mai multor comentatori, Clinton se considera moştenitoarea tronului, aşteptând doar să fie încoronată oficial şi să fie unsă cu mir. Totuşi, după ce a pierdut nominalizarea din partea democraţilor în faţa lui Barack Obama, a acceptat cu amabilitate oferta acestuia de a fi

secretar de stat, popularitatea acţiunilor sale regăsindu-se în cele 69 de procente. Odată ce şi-a anunţat candidatura la preşedinţie, în 2015, a scăzut iar la 40.

în 2017, Clinton declara pentru NBC News: „Cu cât o femeie se află mai mult în serviciul altcuiva”, cu atât este mai plăcută de ceilalţi. La Departamentul de Stat era în „slujba ţării” şi „în slujba preşedintelui nostru... Dar, dacă o femeie intră în arenă şi spune *fac asta pentru mine,* chiar are un efect dramatic asupra percepţiei publicului.” Procentajele care acum scad, acum urcă reflectă aprobarea publicului când îşi „slujeşte” naţiunea – aşa cum sunt iubite femeile care servesc cafea şi sandviciuri acea aprobare transformându-se rapid în dezgust când o femeie lasă cafetiera şi candidează la o funcţie în stat.

în capitolul despre alegeri din memoriile sale, Clinton scria: „Nu au încetat niciodată să mă întrebe de ce vreau să fiu preşedinte? De ce? Acum, serios – de ce? Se sugera probabil că mai era ceva, vreo ambiţie meschină şi o sete de putere. Nimeni nu i-a psihanalizat pe Marco Rubio, Ted Cruz sau Bernie Sanders cu privire la motivele pentru care au candidat. Au acceptat acest fapt ca pe ceva normal.”

„Setea ei este aproape o ameninţare"

Ai putea crede că o candidată la funcţia de vicepreşedinte, care concurează pentru un rol secundar, făcând tot ce îi spune preşedintele (bărbat) să facă, ar

putea fi întâmpinată cu oarecare simpatie de patriarhat. Din păcate, nu.

în 1984, Walter Mondale, propunerea democraţilor, a ales să candideze cu senatoarea Geraldine Ferraro în cursa pentru funcţia de vicepreşedinte. Candidând împotriva extrem de popularului Ronald Reagan, încă în funcţie, Mondale a făcut o mişcare îndrăzneaţă sperând că alegând prima femeie candidat la funcţia de vicepreşedinte din istorie va da un impuls campaniei sale.

Când a fost rugat să o evalueze pe Ferraro în calitate de candidat, Peter Teeley, secretarul de presă al vicepreşedintelui George H.W. Bush, spunea: „E prea scorpie. E foarte arogantă. Modestia nu este unul dintre punctele ei forte şi cred că se vede acest lucru.” E ciudat să te gândeşti că o femeie care candidează la a doua cea mai înaltă funcţie din stat ar trebui să fie smerită, poate de-abia să ridice ochii din pământ şi să se retragă în plan secundar, dar aşa s-a întâmplat. Şi, ca nu cumva să credem că acel răspuns a fost doar un exemplu al unor urme de sexism din trecut, să vedem ce s-a întâmplat în 2020.

Membrii comisiei de validare a vicepreşedintelui Joe Biden, inclusiv sponsori de top, l-au avertizat să nu o aleagă pe Kamala Harris ca partener de candidatură, după cum spune CNBC. Erau supăraţi că aceasta îl învinsese pe Biden în primele dezbateri, criticându-l

că în anii 1970 se opusese desegregării şcolilor publice şi în ceea ce priveşte transportul elevilor cu autobuzul. „A fost odată o fetiţă din California care făcea parte din clasa care trebuia integrată în şcolile publice şi mergea în fiecare zi cu autobuzul”, a spus Harris. „Eu eram fetiţa aceea.”

Un susţinător al lui Biden din Chicago spunea: „Cred că mulţi dintre cei mai apropiaţi lui Joe nu sunt de acord cu Kamala, inclusiv eu. Nu-mi place de ea şi nici felul în care şi-a făcut campanie. Nu pare deloc loială şi e foarte oportunistă.”

Conform *Politico,* fostul senator de Connecticut Chris Dodd, un membru al comisiei de selecţie a candidaţilor pentru funcţia de vicepreşedinte, a fost surprins că Harris nu a avut nici un fel de „remuşcare” pentru atac.

Este foarte posibil ca oponenţii lui Harris să o fi plăcut mai mult dacă aceasta ar fi fost respectuoasă, zâmbitoare, modestă şi amabilă, pur şi simplu încântată să se afle pe acea scenă. Nu au părut să fi luat în calcul faptul că ea candidase pentru nominalizarea la preşedinţie din partea democraţilor de pe poziţie de egalitate cu Biden şi ceilalţi candidaţi, toti având discuţii aprinse între ei în timpul dezbaterilor. Putem doar să ne întrebăm dacă criticii lui Harris ar fi făcut aceleaşi remarci despre lipsa acesteia de loialitate şi prietenie dacă în loc de Kamala s-ar fi numit Keith.

într-un reportaj al CNBC, John Morgan, un om de afaceri din Florida care strângea fonduri pentru Partidul Democrat, spunea: „Va candida la preşedinţie în ziua învestirii. Pentru mine, loialitatea şi prietenia ar trebui să însemne ceva.” Alţi aliaţi ai lui Biden erau de acord, spunând că, fiind ambiţioasă, sigur va dori să devină preşedintă, ceva – destul de ciudat – ce n-ar fi trebuit să-şi dorească. Adică, cu alte cuvinte, fostul vicepreşedinte care dorea să devină preşedinte nu ar fi trebuit să aibă un vicepreşedinte care să-şi dorească să devină preşedinte. 14 vicepreşedinţi ajunseseră preşedinţi – Biden avea să fie cel de-al cincisprezecelea –, aşa că este ciudat să sugerezi că persoana cu care Biden a ales să candideze nu ar trebui să aibă aspiraţii în direcţia respectivă. (Deşi, dacă ne gândim, alţi vicepreşedinţi erau timizi, discreţi, fără ambiţii prezidenţiale personale. Uitaţi-vă la Lyndon Johnson şi Richard Nixon, definiţia băieţilor timizi care roşeau de ruşine şi se înmuiau indiferent cine le acorda atenţie.)

Când Mitt Romney l-a ales pe deputatul de Wisconsin Paul Ryan ca partener de campanie, în 2012, susţinătorii lui Romney nu au sărit la gâtul lui Ryan din cauza ambiţiilor sale politice. Din contră, mass-media l-a lăudat pe Ryan ca fiind „un tânăr ambiţios şi telegenic din mediul politic”. Nimeni nu a sugerat că Ryan ar fi trebuit

să fie mai loial, mai modest şi respectuos, plin de remuşcări pentru orice spusese vreodată şi ar fi putut să sune a critică.

Un alt candidat ambiţios de frunte la alegerile pentru funcţia de vicepreşedinte a lui Biden a fost Stacey Abrams, un politician al statului Georgia, care a pierdut la mustaţă în cursa pentru postul de guvernator, în 2018. În decembrie 2019, când a fost întrebată de un jurnalist dacă îşi dorea să fie partenerul de candidatură al lui Biden, spunea „Da” şi apoi a recunoscut cât de *ciudat* fusese să afirme acest lucru în public. „Sunt o femeie de culoare angajată într-o conversaţie despre posibilitatea de a fi. a doua la comandă, după liderul lumii libere”, explica, „şi nu voi reduce din ambiţia mea sau a oricărei alte femei de culoare spunând că nu este ceva ce aş fi dispusă să fac.”

Patru luni mai târziu îşi reitera poziţia în revista *Elle:* „Da. Aş fi onorată. Aş fi un partener excelent. Am capacitatea de a atrage alegători motivând comunităţile de obicei ignorate. Am un istoric solid de experienţă într-o funcţie executivă şi de management în sectorul privat, public şi nonprofit. Am petrecut 25 de ani studiind independent politica externă. Sunt pregătită să ajut la promovarea unei agende pentru a reda Americii locul în lume. Dacă voi fi aleasă, sunt pregătită şi bucuroasă să servesc.”

în mod evident, Abrams a pierdut pentru că şi- a afirmat clar ambiţiile. Kimberly Ross de la *Washington*

Examiner scria un articol critic numind-o „obsesiv de ambiţioasă... Disperarea lui Abrams pentru recunoaştere la nivel naţional este motorul acesteia... Setea [ei] este aproape o ameninţare... Părerea ei că i se cuvine să fie vicepreşedinte doar pentru că este o femeie de culoare ar trebui să deranjeze persoanele de ambele părţi.”

William Lacy Clay, deputat democrat de Missouri, a declarat că a considerat comportamentul lui Abrams „ofensator”. „Cred că nu se cade să ieşi public şi să faci o campanie de marketing şi PR în acest mod”, declara acesta. Când un reporter a întrebat-o pe Abrams dacă a crezut că un bărbat o va critica pentru că şi-a exprimat ambiţiile politice, aceasta a răspuns: „Nu”.

Spre deosebire de Harris şi Abrams, un alt candidat la funcţia de vicepreşedinte, deputata de California, Karen Bass, a fost lăudată pentru modestia şi smerenia ei. Bass a fost descrisă ca o „albinuţă muncitoare” care nu reprezenta o ameninţare, după unele portretizări ale media. Un articol din *Politico* menţiona: „Este un om politic căruia nu-i place să i se facă poze şi se mulţumeşte să-i lase pe alţii să iasă în fată... în multe feluri... opusul Kamalei Harris.” Conform *New York Times,* aliaţii lui Biden au aplaudat faptul că „nu are nici un interes personal în a deveni preşedinte”. Ceea ce, dacă stăm ne gândim mai bine, a fost o recomandare foarte ciudată, mai ales pentru un preşedinte care urma să aibă 82 de ani

la finalul primului său mandat.

Washington Post considera că: „Reprezentanta Karen Bass (democrată din California) este recomandată deoarece toţi din partid o plac – trimiţând mesajul că femeile care sunt drăguţe, vesele şi nonconflictuale vor fi răsplătite. Aceste reacţii difuzate în media perpetuează ideea că doar un anumit tip de femeie care nu jigneşte bărbaţii poate fi bine primită în vârful piramidei puterii.”

Cum să candidezi la o funcţie pe care nu ar trebui să ţi-o dorească

Iată o întrebare complicată: cum poate o femeie să pretindă că nu este ambiţioasă când îşi doreşte cea mai înaltă funcţie în stat? în prezent, probabil nu mai primim semne că Dumnezeu – sau zeii – vor ca ea să o primească. Şi, spre deosebire de o funcţie care se moşteneşte, una în care eşti ales nu poate să-i *cadă* din cer, aşa cum s-a întâmplat în cazul Elisabetei Tudor. Astăzi, o femeie ambiţioasă trebuie să candideze. Să organizeze o campanie. Să participe la dezbateri. Să convingă oamenii să-i dea banii lor – şi chiar foarte mulţi. Să găsească puncte slabe în politica adversarilor ei, majoritatea bărbaţi.

în mod ironic, singura femeie preşedinte plăcută va fi una care nu îşi va dori funcţia pentru ea. Va trebui să-i convingă pe alegători că – deşi competentă – nu este avidă de putere

sau egoistă. Ambiţia ei, dacă posedă o astfel de trăsătură oribilă, trebuie să fie să ajute oamenii, aşa cum ar face orice mamă bună. Până la urmă, femeile-candidat vor atrage un număr mai mare de alegători dacă subliniază că ambiţia lor este doar să fie de folos, insistă că sunt fericite dacă sunt luate măcar în considerare, vorbesc despre norocul pe care l-au avut şi câţi oameni le-au ajutat pe parcurs.

Deşi nici o candidată la alegerile prezidenţiale nu a încercat vreodată, poate sloganul ei de campanie ar trebui să fie: *Nu mă votaţi. Nu ştiu nimic şi nici nu merit să fiu preşedinte.* Ar putea atrage mulţi alegători care să-i admire modestia, smerenia şi feminitatea.

Acest lucru s-a întâmplat în cazul lui Corazon Aquino, văduva lui Benigno („Ninoy”) Aquino Jr., un politician popular care a fost asasinat în 1983. Aquino, soţie şi mamă modestă, s-a alăturat mişcării care susţinea demiterea preşedintelui Ferdinand Marcos, pe care îl credea răspunzător de asasinarea soţului său. Pe măsură ce ſ solicitările ca ea să candideze împotriva lui Marcos la următoarele alegeri se înmulţeau, a refuzat să le ia în considerare. în cursul unei emisiuni radio a spus: „Poate că ar fi bine să nu mai menţionaţi numele meu”. Unui reporter i-a spus: „Când Ninoy trăia, eram doar soţie şi mamă. Acum sunt văduvă şi mamă. Sunt multe, multe femei filipineze mai inteligente decât mine şi care sunt lideri politici

recunoscuţi.” Cu altă ocazie, mărturisea: „Nu cred că sunt făcută pentru aşa ceva”.

Când asociaţia de management filipineză a întrebat-o despre programul său economic, ea a răspuns că este doar o casnică cu ceva cunoştinţe despre economie. La un prânz, unde a susţinut un discurs intitulat „Rolul meu ca soţie, mamă şi părinte singur”, a clarificat că „nu caut să obţin nici o funcţie politică”. Cu cât insista mai mult că nu este calificată, nu este interesată, cu atât mai mare era presiunea ca ea să candideze. Mai mult

de un milion de oameni au semnat o petiţie implorând-o să o facă pentru binele naţiunii. Până la urmă a fost de acord. Când Marcos a atacat-o pe Aquino pentru lipsa de experienţă politică, i-a răspuns că, într-adevăr, „nu avea experienţă în a minţi, a înşela poporul, a fura banii guvernului şi a omorî opozanţi politici”. Marcos, spunea ea, avea prea multă experienţă.

în urma unui scrutin plin de fraude şi de violenţe, Marcos s-a declarat câştigător, dar forţele armate şi Biserica Romano-Catolică, împreună cu milioane de protestatari filipinezi, au insistat că Aquino câştigase de fapt. Marcos a fugit din ţară. Cel mai lipsit de ambiţie candidat din toate timpurile tocmai fusese ales preşedinte. Faptul că o femeie candidase la funcţia de preşedinte probabil că i-a iritat pe mulţi, totuşi modestia şi rolul tradiţional de soţie şi de mamă

au făcut-o, de asemenea, mai plăcută patriarhatului. Aici nu a existat o feministă cu tupeu, zgomotoasă, ambiţioasă, care să-şi dorească puterea pentru ea însăşi. în acest caz a fost vorba de o văduvă drăguţă, care spera să ajute o naţiune în suferinţă să se vindece.

Şi, într-adevăr, ambiţiile lui Aquino au fost rezervate numai ţării sale. După şase ani tumultuoşi în funcţie, presăraţi cu tentative de lovituri de stat, proteste civile, cutremure, taifunuri şi erupţii vulcanice, a refuzat să mai candideze. în ciuda rezultatelor nu mereu bune, a pus bazele unei democraţii cu o constituţie puternică şi a spus deseori că nimeni nu ar trebui să fie preşedinte pe viaţă. „Nu-mi place politica”, declara. „M-am implicat numai datorită soţului

Capitolul 3

De ce nu face ceva cu părul ăla?

Primesc mereu comentarii despre hainele pe care
le port, cât de grasă sau slabă sunt, despre sânii
mei, părul meu, despre tot.

Jess Phillips, membră a Parlamentului britanic

Ca regină a Franţei într-o epocă a excesului, era de aşteptat ca Maria Antoaneta să dicteze tendinţele modei, pe care restul Europei avea să le copieze, stimulând astfel economia franceză. Purta coafuri înalte de vreo 90 de centimetri – cu părul tapat peste cadre din lemn – împodobite cu pene, panglici, şiraguri de perle şi chiar nave în miniatură. Garderoba ei impresionantă includea sute de rochii de mătase şi satin şi pietre de mărimea unui ou de găină. Multe dintre fustele ei erau atât de late, încât părea că avea un bufet întreg ascuns sub toţi acei metri de mătase strălucitoare şi plină de fundiţe.

Pamfletarii o ridiculizau pe regină pentru că purta mereu tot ce era la modă. Deşi moda feminină excesivă fusese mereu o tintă a batjocurii, în ultima parte a secolului al XVIII-lea, democraţia plutea deja în aer ca un parfum îmbătător şi seducător. Soţul

Măriei Antoaneta, Ludovic al XVI-lea, aproape că adusese ţara la faliment pentru a ajuta nou-formatele State Unite ale Americii în bătălia cu duşmanul istoric al Franţei, Marea Britanie. (Deşi mulţi credeau că este o idee proastă ca un rege să sprijine răscoala unui popor împotriva propriului rege; le-ar fi oferit multora o sursă de inspiraţie şi, *vai!,* au avut dreptate!) în plus, Franţa suferise o serie de cataclisme – grindină, inundaţii, secetă şi foamete –, ceea ce făcea ca tinuta neobişnuită a reginei să pară egoistă şi frivolă în timp ce poporul murea de foame.

Măriei nici măcar nu-i plăcea moda nebunească pe care era nevoită să o adopte. Evada ori de câte ori avea ocazia, deseori refugiindu-se într-o replică a unui sat ridicată în grădinile de la Versailles, unde ea şi doamnele sale de onoare se îmbrăcau simplu şi mulgeau vaci ca să se distreze. Dar şi acest comportament a fost luat în derâdere – nu era o conduită *regală.* în 1783, portretista Elisabeth Vigee LeBrun a pictat-o pe Maria purtând una dintre aceste rochii: albă, dintr-un bumbac mai degrabă fără formă, cu un guler rotund, cu volane, legată cu o panglică aurie transparentă în talie. Nu purta bijuterii, doar o pălărie de paie cu boruri largi decorată cu nişte pene albastre. în mod nechibzuit, regina a fost de acord să expună portretul la salonul Academiei Regale din Paris.

Publicul a fost oripilat. Arăta ca o femeie din popor. Unde era coafura sa regală? Bijuteriile ei impunătoare? Era imoral să porţi ceva atât de simplu – care părea mai degrabă lenjeria de corp a unei femei din acea epocă. Indecent. Lipsit de demnitatea care se cuvenea unei regine. Dărâma toate barierele dintre clasele sociale. Sprijinea duşmanul tradiţional al Franţei, Anglia, un furnizor de frunte de ţesături din bumbac prin colonia sa, India. Nu era patrioată. Avea să distrugă industria franceză a mătăsii. Femeia aceasta egoistă era de-a dreptul rea. Este o lecţie pe care multe politiciene moderne au învăţat-o: indiferent cum te-ai aranja, indiferent pe cine ai încerca să mulţumeşti, vei fi mereu aspru criticată.

Bineînţeles, bărbaţii sunt rareori pedepsiţi pentru aspectul lor – nu au fost nici pe vremea Măriei Antoaneta, nu sunt nici în prezent. La ceremonia de învestire a lui Joe Biden, din ianuarie 2021, Bernie Sanders a îndurat cu stoicism vântul rece, picior peste picior, cu mâinile încrucişate, ghemuit pentru a se încălzi cât de cât. A purtat o jachetă maro de zi şi pantaloni de culoare închisă. Dar mănuşile sale tricotate în nuanţe de maro cu alb au ieşit în evidenţă ca nişte lăbuţe de pisică din desenele animate. Da, a fost adorabil. Dar, sincer, dacă o femeie ar fi purtat acea jachetă, acele mănuşi şi ar fi stat acolo ca o broască de copac îmbufnată,

criticii ar fi împroşcat cu venin. Cum îndrăzneşte să poarte o jachetă de zi şi mănuşi caraghioase la un eveniment atât de important? În mod clar, nu are respect faţă de noul preşedinte, stilul de viaţă american, democraţie, plăcinta cu mere, baseball şi nici fată de Biblie. Dar nu. Ţinuta lui Bernie a dat naştere unei meme care a făcut înconjurul lumii şi a inspirat miliarde de colaje pe reţelele de socializare. Tipărită pe tricouri, hanorace şi abţibilduri, în trei zile a strâns peste 1,8 milioane de dolari în scopuri caritabile.

Părul lui Boris Johnson, prim-ministrul britanic, seamănă cu o căpiţă de fân lovită de o tornadă; sacourile sale sunt sifonate, cămăşile îi ies mereu din pantaloni, gulerele sunt îndoite şi asimetrice, iar cravatele sunt strâmbe, lăsând la vedere dedesubt o fâşie scurtă, flască, de material. Oare felul în care arată a diminuat încrederea publicului în capacitatea lui de conduce naţiunea prin Brexit şi o pandemie globală? Nicidecum. Conform jurnalistei Vanessa Friedman de la *New York Times,* gafele sale vestimentare „au devenit, într-un fel, semne ale credibilităţii care unea prăpastia dintre clase. Nu numai că încalcă vechile reguli plictisitoare, chiar arată că nu-i pasă de ele. Aspectul său neglijent este atât un rezultat al privilegiilor sale, cât şi antidotul lor. Un echilibru care provoacă pierderi opozanţilor săi. Şi, în timp ce aspectul fizic dezordonat putea fi interpretat cândva ca fiind oglinda unei dezordini

mentale, acum, într-o lume din ce în ce mai editată şi mai plină de filtre, ne dezvăluie adevărul crud şi realitatea.”

„Cu PANTOFII ĂIA N-AI SĂ AJUNGI NICĂIERI"

Intr-un articol din 1996 intitulat „Femeile parlamentar şi media: reprezentarea corpului politic”, din *Parliamentary Affairs,* Annabelle Sreberny-Mohammadi şi Karen Ross vorbeau despre faptul că politicienele simţeau o presiune enormă de a fi mereu aranjate, în timp ce colegii lor bărbaţi beneficiau de un dublu standard. „Bărbaţii aveau părul gras şi murdar”, se menţiona în articol, „aveau mătreaţă pe guler, cravate pătate, nu erau siguri despre locul exact al curelei de la pantaloni (peste burtă sau dedesubt) şi costumele lor arătau de parcă le foloseau şi pe post de saci de dormit. Dacă o femeie ar fi apărut la fel de neglijentă, ar fi fost pe prima pagină a ziarelor în acea zi şi multi s-ar fi întrebat dacă e potrivită pentru funcţia de parlamentar.”

La o demonstraţie din 1986, în Manila, Imelda Marcos, prima doamnă a Filipinelor (cea care avea 1 000 de perechi de pantofi) a adus o acuzaţie groaznică la adresa lui Corazon Aquino, adversara soţului ei la următoarele alegeri prezidenţiale. „Adversara noastră nu se machiază deloc”, a tunat şi fulgerat Marcos. „Nu are unghiile făcute!”

Hillary Clinton scria în memoriile sale din 2017: „Nu sunt de regulă geloasă pe colegii mei bărbaţi, dar sunt când văd că ei pot doar să facă duş, să se bărbierească, să pună pe ei un costum şi sunt gata de plecare. în puţinele dăţi când am apărut în public fără machiaj, am ajuns la ştiri. Asa că oftez şi mă întorc în scaunul meu şi visez
la un viitor în care femeile care sunt în atentia publicului nu vor mai trebui să se machieze dacă
nu vor şi nu 11 va mai pasa nimănui.

După ce Pat Schroeder, congresmenă de Colorado (1973-1997), a ţinut un discurs despre politică, alegătorii au venit la ea şi „au vrut să mă întrebe de ce port cercei”, şi-a amintit în memoriile sale, „de ce nu port cercei, de ce te vopseşti, de ce nu te vopseşti, de ce porţi verde?” Parcă îţi venea să-i întrebi: „Se poate să vorbim despre discurs?”

Paula Hawks, preşedinta Partidului Democrat din Dakota de Sud în 2019, şi-a adus aminte cât de greu i-a fost să-şi creeze o ţinută pe placul presei şi al celor din circumscripţia sa. „Ştii dacă ar trebui să port o fustă, o rochie sau nu?”, le-a spus celor de la FiveThirtyEight.com care realizau un sondaj în 2020 privind problemele cu care se confruntă politicienele. „Oare o să se simtă cineva jignit dacă port fustă ori rochie sau nu? Oare trebuie să mă machiez? Să pun mai multe bijuterii? Sau mai puţine? Am petrecut incredibil de mult timp

concentrându-mă asupra felului în care arăt.”

Mallory Hagan, candidată în 2018 pentru Camera Reprezentanţilor a Statelor Unite, a declarat pentru FiveThirtyEight.com: „îmi amintesc că eram o dată într-o şedinţă şi ? J ? vorbeam despre mine, platforma mea şi împărtăşeam idei despre candidatura mea cu un grup de oameni. Iar o femeie a venit după şedinţă la mine şi mi-a spus: *Cu pantofii ăia nu o să ajungi * v * • ii nicăieri.*

în lunga sa carieră în serviciul public, înainte de a deveni prim-ministru al Australiei din 2010 până în 2013, Julia Gillard ştia că „ceea ce porţi va atrage atenţia într-un mod disproporţionat... Scuzele de genul *îmi place să port costume* sau *sunt pe drumuri de mai multe zile* pur şi simplu nu funcţionau.” Asa cum îsi amintea în autobiografia ei: „Fără îndoială, un lider bărbat care nu se ridică la anumite standarde va înregistra o scădere a popularităţii. Dar standardele respective sunt atât de evidente: greutate normală, un costum bine croit, păr curat, ochelari care arată bine la televizor, sprâncene tunse. Ca prima femeie prim-ministru, a trebuit să înţeleg care era acel standard pentru o femeie. Dacă în fiecare zi apăream într-un costum, cu o cămaşă albă şi o eşarfă albastră, reacţia ar fi fost vehementă şi, cred, chiar rău-voitoare. Bineînţeles, şi alte politiciene au fost nevoite să rezolve

aceste probleme, dar nici una nu s-a aflat în lumina reflectoarelor asa de mult ca mine.”

A adăugat că „era nevoie să păstrăm înregistrări cu ce anume am purtat şi când. Nu puteai să porţi ceva prea des sau, Doamne fereşte!, să porţi acelaşi lucru doi ani la rând la acelaşi eveniment.”

Jess Philips, parlamentar britanic, a scris în memoriile sale din 2017: „Aş vrea să pot spune de la înălţimea ameţitoare a carierei că aspectul femeilor nu contează. Aş vrea să pot spune că nesiguranţa femeilor şi faptul că sunt judecate după înfăţişare sunt un fenomen al adolescenţei, dar nu e asa.” Si-a amintit o conversaţie cu o altă colegă care se plângea că nu are „corpul potrivit pentru a apărea la televizor”. Ceea ce făcut-o pe Phillips să se întrebe dacă Boris Johnson l-a sunat vreodată pe David Cameron să se plângă că la televizor arăta mai gras decât era în realitate.

„Când Theresa May se trezeşte dimineaţa în patul cu aşternuturi de bumbac în casa din Downing Street numărul 10”, scria Phillips, „primul lucru la care trebuie să se gândească nu este dacă Rusia a bombardat Alepul sau dacă moneda britanică se devalorizează rapid din cauza Brexitului; nu, se gândeşte la ce va purta pentru a face faţă acestor provocări şi a evita comentariile despre cum arată.” Tony

Blair, presupunea Phillips, nu ar fi avut astfel de griji.

„În fiecare zi, nouă, femeilor, ni se spune că trebuie să arătăm într-un anumit fel”, a continuat Phillips, „trupurile noastre trebuie să aibă o anumită măsură şi formă şi totuşi, dacă am îndeplini acele standarde, am deveni un element care ar distrage atenţia bărbaţilor din jurul nostru. Theresa May ar trebui să poată purta haine modeste – o salopetă dacă vrea –, atât timp cât se poate ridica şi lua decizii, se poate controla şi da dovadă de inteligenţă.”

într-un interviu pentru ediţia britanică a revistei *Vogue,* Phillips a explicat că nesfârşitele comentarii despre felul în care arată reprezentau o sursă de frustrare continuă. „Primesc mereu comentarii despre hainele pe care le port, cât de grasă sau slabă sunt, despre sânii mei, despre părul meu, despre tot.”

Femeile lider ajung să piardă timp preţios cu probleme legate de felul în care arată. Julia Gillard scria: „Ca prim-ministru, nu ai timp de pierdut. Sesiunile de machiaj erau combinate cu şedinţe – de obicei cu personalul care se ocupa de presă. în lumea mea, era o rutină ca secretarul de presă, consilierul pe probleme de politică şi şeful personalului să ţipe toţi odată încercând să-mi transmită informaţii peste zgomotul uscătorului de păr care era folosit pentru a-mi retuşa părul deja uscat. Am devenit expertă în cititul pe

buze; oricine avea nevoie să-mi comunice informaţii trebuia să se aşeze în faţa mea, ca să pot vedea buzele formând cuvinte.”

Hillary Clinton le-a spus autorilor cărţii *Women and Leadership-.* „în cursa pentru alegerile prezidenţiale, dacă spui cu modestie că ai petrecut o oră pe zi la machiaj şi coafură, este o oră pe care un candidat bărbat nu a fost nevoit să o petreacă astfel şi tot aşa s-au adunat 24 de zile. E absurd! 24 de zile din campania mea au fost petrecute pregătindu-mă să merg pe teren. Un bărbat face duş, îşi scutură părul, trage pe el un costum, cam la fel cu ce poartă toată lumea, şi iese pe uşă. Aşa că n-ai cum să nu te enervezi un pic şi să nu spui *stai puţin, eu ce fac?* Durează foarte mult şi e epuizant.”

„În adâncul sufletului, mulţi şi-au dorit să fie jurnalişti de modă'[7]

Mas s-media a fost mereu în fruntea celor care au stârnit dezbateri despre aspectul politicienelor. Este adevărat că femeile au avut la dispoziţie o selecţie mai largă de coafuri, cosmetice, bijuterii, culori şi stiluri de îmbrăcăminte, cel puţin din anii 1790, când fashion iconul londonez Beau Brummell a dat la o parte pantalonii până la genunchi de satin roz şi i-a înlocuit cu jachete negre, pantaloni lungi, cămăşi albe şi cravate, începând o revoluţie a modei care nu s-a schimbat prea mult de atunci. Trebuie să

recunoaştem că nu sunt prea multe de spus dacă un bărbat alege o cravată albastră sau una roşie. Dar putem scrie tomuri întregi – şi chiar s-au scris – despre alegerile femeilor cu privire la fustă sau pantaloni, tocuri sau balerini, imprimeuri sau dungi, machiaj, coafură sau bijuterii.

Când Julia Gillard a devenit noul adjunct al liderului sindical, în 2006, *Daily Telegraph* scria că „Gillard a reuşit să strice ziua care ar fi trebuit să fie una dintre cele mai importante din cariera ei politică cu o tunsoare deloc flatantă şi un sacou cu imprimeu demodat, ca o tapiserie din anii 1980... la-ti un stilist de vârsta ta.”

Obsesia presei pentru felul în care se îmbrăca Gillard nu a făcut decât să crească din momentul în care a devenit prim-ministru, în 2010. În memoriile sale din 2014, aceasta îşi aminteşte: „Este deranjant că, atunci când m-am întâlnit pentru prima dată cu liderul NATO, pentru a discuta în principal despre strategia noastră pentru războiul din Afghanistan, acolo unde trupele noastre luptau şi îşi pierdeau viaţa, s-au scris următoarele: «Prim-ministrul Julia Gillard şi-a făcut prima apariţie pe scena internaţională în cadrul întâlnirii cu şeful NATO, Anders Rasmussen, la Bruxelles. îmbrăcată în alb, cu un taior scurt şi pantaloni de culoare închisă, a sosit la sediul organizaţiei pentru securitate puţin după ora 9:00, ora Europei, şi a

fost primită de către domnul Rasmussen, fostul prim-ministru danez şi secretarul general al NATO.»„ Acest articol a fost scris de o jurnalistă care nu a menţionat nici un detaliu despre cum era îmbrăcat Rasmussen.

Germain Greer, o jurnalistă, autoare feministă născută în Australia – a comentat despre „fundul mare” al lui Gillard. într-un show de televiziune denumit Q&A, Greer a făcut următoarea remarcă răutăcioasă: „Ceea ce mi-aş dori să facă este să scape de taioarele alea nenorocite. De fiecare dată când se întoarce cu spatele vezi pliul acela ciudat, care înseamnă că sunt croite prea strâmt pe solduri. Ai fundul mare, Julia. Obisnuieste-te cu asta.”

Gillard îsi amintea filmările în care un teleobiectiv îi focaliza fundul în timp ce urca în maşină: „Ceva ce nu li se întâmplă prim- ministrilor bărbaţi. Chiar şi înainte de ieşirea prin care Germain Greer a dorit să atragă atenţia vorbind despre forma corpului meu şi despre hainele mele, se pare că fundul meu era o ştire interesantă.”

în cartea *Women and Leadership,* Michelle Bachelet, preşedinta statului Chile din 2006 până în 2010 şi apoi din nou, din 2014 până în 2018, îşi amintea că singura dată în care o revistă pentru femei din America de Sud a publicat un reportaj despre preşedintă a spus ceva de genul: „«Incredibil! A purtat acelaşi costum de două ori în aceeaşi săptămână!» Am fost surprinsă. Ar fi

putut să scrie despre femeile puternice, dar au ales să scrie despre acest lucru. Dar ştiam, de asemenea, că, dacă mi-aş fi schimbat hainele prea des, aş fi fost catalogată ca fiind frivolă."

în 2015, *Daily Mirror* a concluzionat despre înfăţişarea schimbată a Nicolei Sturgeon, prim- ministru al Scoţiei şi lider al Partidului Naţional >7 > Scoţian: „A pierdut foarte multe kilograme. Are o coafură mai modernă, mai puţin roşcată. Are o garderobă nou-nouţă de costume cu pantofi cu toc cui asortaţi şi încredere mai multă decât poate duce." JJ *Daily Mail,* care o numise „o femeie minionă", a publicat numeroase articole numai despre înfăţişarea sa, cum ar fi acesta din 2015: „Nicola Sturgeon, liderul PNS, a lăsat deoparte taioarele sale pătrăţoase şi costumele sobre şi ieri-dimineaţă, ne-a prezentat noul său stil într-o apariţie uimitoare. Doamna în vârstă de 44 de ani a arătat deosebit de fermecătoare în drum spre emisiunea BBC *Andrew Marr Show,* într-o rochie dreaptă fucsia, care i-a pus în evidenţă corpul mai suplu."

Christine Todd Whitman, prima femeie guvernator a statului New Jersey, care a fost în funcţie între anii 1994-2001, a descris pentru FiveThirtyEight.com ceea ce a considerat a fi dorinţa cea mai mare a reporterilor politici. „Părea că, într-adevăr, în sufletul lor, foarte mulţi dintre ei îşi doriseră să fie jurnalişti de modă", a spus aceasta.

Este posibil ca mulţi jurnalişti, prin descrierea hainelor unei politiciene, să încerce doar să redea o imagine pentru

cititori, pentru că despre veşmintele unui bărbat nu se pot spune prea multe. Poate reporterii caută un mesaj, un simbol ascuns în stilul vestimentar, în culorile unei rochii sau în croiala unui taior. Cert este că menţiunile presei despre înfăţişarea politicienelor au efecte dezastruoase. Cercetările au demonstrat că orice fel de atentie – chiar şi una pozitivă – îi scad acesteia credibilitatea în ochii publicului.

În 2013, Name It. Change It, un proiect comun al Women's Media Center şi She Should Run, o organizaţie dedicată susţinerii femeilor care iau în calcul posibilitatea de a candida la funcţii publice, a publicat rezultatele unui sondaj efectuat pe un eşantion de 1 500 de alegători de pe tot cuprinsul SUA, împreună cu un eşantion de 100 de femei tinere, cu vârste între 18 şi 35 de ani, în care analizau o cursă ipotetică pentru congres între Jane Smith şi Dan Jones. Respondenţii au citit profilul fiecărui candidat, împreună cu extrase din articole de presă referitoare la poziţia acestora faţă de legea educaţiei. Nu se menţiona nimic despre felul în care arăta Don Jones; articolul despre Jane Smith cuprindea o descriere pozitivă, negativă sau neutră despre înfăţişarea acesteia ori nu menţiona nimic.

Evident, descrierea negativă a avut ca rezultat o popularitate mai mică: „Din păcate, Smith purta un strat gros de fond de ten strâns în ridurile de pe frunte care, împreună cu faimoasele sale

unghii false şi de prost-gust, a creat o imagine deloc flatantă unei femei, de altfel, frumoase”.

Dar şi descrierea neutră a avut drept rezultat o impresie negativă în rândul respondenţilor: candidata la Congres „Jane Smith, îmbrăcată cu o bluză maro, fustă neagră şi balerini modeşti cu toc jos...”

în mod surprinzător, chiar şi un portret flatant al unei candidate a avut drept rezultat scăderea popularităţii în rândul alegătorilor săi. Descrierea lui Jane Smith ca fiind „într-o formă fizică bună, atrăgătoare şi cu o înfăţişare mai tânără decât vârsta sa”, deşi suna ca un compliment, a influenţat percepţia votanţilor despre politiciana conectată cu realitatea, plăcută, încrezătoare, eficientă şi calificată. Poate s-au gândit că petrecuse prea mult timp la sala de fitness şi la salon în loc să aibă grijă de copii şi de soţ. Poate nici de alegătorii ei nu va avea grijă. Probabil că era egoistă. Ambiţioasă.

La fel a fost şi experienţa lui Irene Sâez, primarul unei municipalităţi din Venezuela şi câştigătoare a concursului Miss Univers în 1981. În 1998, Sâez avea o reputaţie de persoană onestă şi eficientă când a candidat la preşedinţia ţării. înaltă şi atrăgătoare, cu păr lung, blond şi ondulat, a condus mult timp în sondaje până când presa a subapreciat-o comentând despre frumuseţea, hainele, machiajul şi părul său, mutând atenţia de la ideile şi politicile acesteia şi concentrându-se pe cele ale adversarilor

ei bărbaţi. Nemulţumită de acoperirea în presă, Sâez a început să poarte coc – ceea ce a devenit o ştire în sine. A pierdut alegerile, obţinând un procent umilitor de 3% dintre voturi.

Interesant este că în sondajul celor de la Name It. Change It, candidata Jane Smith a avut cele mai mari punctaje de la participanţi când nu s-a menţionat nimic despre felul în care arăta. Cei care doresc să complimenteze despre o femeie într-o funcţie publică, habar nu au că, de fapt, îi fac rău. De exemplu, în aprilie 2013, preşedintele de atunci, Barack Obama, a participat la un eveniment al Comitetului Naţional Democrat în Atherton, California, unde a prezentat diverşi politicieni şi le-a menţionat calificările extraordinare. Când a ajuns la realizările procurorului general din California, Kamala Harris, a adăugat: „întâmplător, este de departe cea mai frumoasă femeie procuror general din ţară”, fapt care a avut drept rezultat neintenţionat scăderea aprecierii audienţei faţă de aceasta.

„Pantalonizarea" femeilor puternice

Alegerile vestimentare ale unei femei puternice sunt pline de capcane. Culorile închise pot fi considerate sinistre şi ameninţătoare; o fac să pară autoritară şi fără umor. Culorile pastel, pe de altă parte, o pot face să pară frivolă, nesigură şi slabă. Culorile aprinse ţipă după atenţie, ceva ce o femeie nu ar trebui să facă, şi arată că nu este suficient de serioasă. Hainele largi arată

că este demodată, nestilată, incompetentă şi nesigură. Dar hainele bine croite ar putea să o facă să pară nepăsătoare şi rece şi probabil acestea costă prea mult.

În ultimele decenii, femeile au urmat exemplul lui Beau Brummell, alegând ca model costumul cu pantaloni, o versiune feminizată a uniformei masculine. Transmite o impresie de putere. Este, de asemenea, un fel de a spune: *Nu te uita la mine. Fii atent la ce spun.*

în memoriile sale despre alegeri, Hillary Clinton a explicat preferinţa vestimentară pentru costumele cu pantaloni: „Când am candidat pentru Senat, în 2000, şi pentru preşedinţie, în 2008, am avut practic o uniformă: un costum simplu cu pantaloni, deseori negru, cu o căptuşeală colorată. Am făcut acest lucru pentru că îmi plac astfel de costume. Mă fac să mă simt profesionistă şi pregătită... O uniformă a fost, de asemenea, şi o tehnică pentru a nu distrage atenţia: din moment ce nu erau prea multe de zis sau de comentat despre ce purtam, poate oamenii aveau să se concentreze în schimb pe ceea ce spuneam.”

Dar uneori chiar şi o uniformă prudent aleasă să nu distragă atenţia poate crea controverse. Când, în 2011, Julia Gillard a vizitat statul Queensland pentru a vedea personal distrugerile provocate de inundaţii şi de ciclon, a hotărât să poarte un costum de culoare închisă la conferinţa de presă comună cu Anna Bligh, premierul statului. Un costum

simplu, de culoare închisă, ar fi fost potrivit pentru o astfel de situaţie tristă. Iar Gillard o văzuse pe Bligh purtând aşa ceva cu o zi înainte. Dar când Gillard a sosit la conferinţa de presă, Bligh purta un tricou alb, pantaloni casual şi cizme. Cu părul peste faţă, părea un pic ciufulită, de parcă nu dormise deloc, ceea ce probabil era adevărat. Gillard a fost pusă la zid pentru că părea prea aranjată şi liniştită în faţa unui astfel de dezastru.

Presa a relatat: „Ieri, în timp ce apele ameninţau capitala statului său, Bligh s-a întâlnit cu presa îmbrăcată într-un tricou alb, cu părul deranjat de parcă ar fi muncit toată noaptea... Lângă ea, doamna Gillard era perfect coafată, purta un costum de culoare închisă şi încuviinţa din cap. Pentru politiciene, întotdeauna există o linie foarte fină între exprimarea emoţiilor şi a fi percepute ca fiind prea emoţionale. Gillard a greşit probabil, pentru că s-a arătat prea stăpână pe sine.” Profesorul Ross Fitzgerald, istoric din Queensland şi profesor emerit la Universitatea Griffith, a declarat: „Pe lângă Anna Bligh, Gillard a părut rigidă şi nepăsătoare. Nu spun că nu-i pasă; numai că pare să nu-i pese.” Comentariile despre costumul său de culoare închisă, deloc potrivit, au continuat timp de şase săptămâni.

întrebarea pe care o punem aici este: de ce Julia Gillard nu a ştiut că ar fi trebuit să poarte haine şifonate, poate să

şi doarmă în ele şi să-şi întindă rimelul pentru a arăta cât de mult îi păsa de victime? Cum de nu a ştiut acest lucru? Si ce spunea această eroare de judecată remarcabilă despre capacitatea ei de a conduce ţara? Oare această alegere groaznică a garderobei era un semn că nu era persoana potrivită pentru funcţia pe care o ocupa?

Gillard s-a gândit care ar fi fost reacţia publicului dacă un prim-ministru bărbat ar fi apărut cu un aspect îngrijit şi de profesionist într-un costum de culoare închisă la conferinţa de presă. „Mă îndoiesc că purtarea unui costum, în sine, ar fi devenit o problemă şi ar fi fost egală cu nepăsarea”, a scris în memoriile sale.

Chiar dacă au adoptat liniştite uniforma costumului cu pantaloni, spre deosebire de bărbaţi, femeile mai au de rezolvat problema decolteului. În 2007, când Hillary Clinton discuta despre costurile enorme ale învăţământului universitar, a şocat întreaga lume arătând că are sâni. (Cine s-ar fi aşteptat la aşa ceva?) „Decolteul apărea într-o după-amiază de miercuri pe C- SPAN2”, scria Robin Givhan în *Washington Post.* „Era al senatoarei Hillary Clinton... Nu era unul amplu, dar exista. Fără nici un dubiu. A-ţi expune decolteul într-un decor care nu presupune cocktailuri şi antreuri este o provocare.” Se pare că decolteul a fost într-adevăr destul de decent, o bluză cu anchior sub un sacou

roz. Poate că provocarea nu a fost atât decolteul, cât persoana cu decolteu care candida la preşedinţie.

însă ştirile despre decolteuri nu se limitează la graniţele Statelor Unite. în 2008, cancelarul Germaniei, Angela Merkel a purtat o rochie neagră decoltată la inaugurarea noului sediu al operei norvegiene din Oslo. Deşi acel eveniment implica cocktailuri şi antreuri, alegerea sa a fost îndeajuns de provocatoare pentru a ajunge pe prima pagină a ziarelor din Germania şi din toată Europa. Cotidianul *Daily Mail* din Marea Britanie a publicat fotografii cu titlul: „Armele de distrugere în masă ale lui Merkel". în ediţia online, titlul era „Deutschland boober alles". Femeii de fier nu i-a păsat. Aşa cum imperturbabila Merkel a explicat unui post de televiziune german: „Totul se întâmplă ca urmare a faptului că în Germania cancelarul este o femeie".

În 2007, când Jacqui Smith, ministrul de interne al Marii Britanii, a vorbit despre atentatele teroriste cu bombă din Londra, cotidianul *The Sun* a scris: „Jacqui Smith, noul ministru de interne, a susţinut ieri prima declaraţie în faţa Camerei Comunelor spre marea admiraţie a unora, nu atât pentru ceea ce spus, cât pentru adâncimea decolteului pe care l-a etalat". *Daily Mail* a descris pieptul ofensator ca fiind „unul mai degrabă al unei femei de vârstă medie, bine strâns şi cu o amplitudine de circa şapte centimetri... O încercare cam

disperată, dacă e să fim cinstiţi, menită să atragă privirea mai jos de chip şi să evite bărbia dublă. Cu siguranţă, deloc sexy.” *The Sun* a publicat un articol intitulat „Best of Breastminster (Cei mai frumoşi sâni ministeriali)”, care făcea o clasificare a „sânilor ministeriali”. Scandalul care a urmat a fost cunoscut sub numele de „furtuna din cupa D”.

în 2016, când Theresa May, pe atunci ministru de interne al Marii Britanii, a purtat un costum elegant de culoare roşie la un eveniment, titlurile s-au concentrat pe „bugetul voluptuos” şi „sutienul push-up care ridică sânii”. Un jurnalist se întreba dacă purta un sutien cu imprimeu de leopard pentru a se asorta cu pantofii ei preferaţi.

Politicienele nu sunt criticate doar pentru ce poartă, ci şi pentru costul hainelor. în 2016, când Hillary Clinton a făcut campanie într-un sacou Giorgio Armâni, presa a observat că preţul acestuia era de 12 495 de dolari, iar oamenii s-au revoltat la un asemenea cost. Doar pentru că purta o haină atât de scumpă, *ea demonstra că nu cunoştea problemele oamenilor obişnuiţi.* Poate că preţul nu ar mai părea atât de exagerat dacă ne gândim că la acel moment Clinton câştiga până la 325 000 de dolari pe discurs. în 2008, presa a luat-o la rost pe Sarah Palin, candidata republicană la funcţia de vicepreşedinte, după ce s-a aflat că Comitetul Naţional Republican a plătit 150 000 de dolari pentru ţinutele sale din campanie, deşi Palin nu a cumpărat personal hainele şi nici nu a

avut vreun cuvânt de spus pe acest subiect. în schimb, Donald Trump nu a fost niciodată judecat pentru costumele lui marca Brioni, care ajung şi la 17 000 de dolari bucata.

Şi, doar pentru un moment, să ne-o imaginăm pe Hillary Clinton în campania prezidenţială purtând un costum de 150 de dolari de la Macy's. *E zgârcită,* ar fi urlat tot internetül. *Nu are gusturi. Nu are respect de sine. Nu e prezidenţiabilă.*

Kathleen Hali Jamieson, renumită autoare şi profesoară de comunicare, a explicat că femeile în funcţii de putere se confruntă cu două probleme, şi anume: *eşti condamnată dacă faci anumite lucruri şi la fel dacă nu le faci.* „Femeile care sunt considerate feminine vor fi etichetate drept incompetente, iar cele competente, nefeminine", a scris aceasta. „Femeile care reuşesc în politică şi în viaţa publică vor fi analizate sub o altă lupă decât cea folosită în cazul bărbaţilor de succes."

Totuşi chiar şi bărbaţii de succes care se abat de >J >
la uniforma acceptată, cea a costumului de culoare închisă cu cravată, nu sunt scutiţi de critică. în 2018, într-o călătorie în India, Justin Trudeau, prim-ministrul canadian, a hotărât să poarte un costum tradiţional pentru a se întâlni cu actori cunoscuţi de la Bollywood, despre care a presupus că vor purta haine tradiţionale. Totuşi, ca într-o versiune modernă a unei poveşti scrise de O. Henry—, actorii au

purtat sacouri simple de culoare închisă, costumul tradiţional al politicienilor occidentali. Şi iată-l pe prim- ministrul canadian, strălucind ca un soare într- un *sherwani* din brocart auriu, toţi considerând că arăta de parcă ar fi purtat un costum de Halloween foarte scump. Presa l-a atacat pentru că s-a deghizat. „Prea indian chiar şi pentru un indian”, scria o revistă autohtonă.

în 2012, preşedintele Barack Obama, cunoscut pentru gusturile rafinate în materie de îmbrăcăminte, a declarat pentru *Vanity Fair:* „Veţi vedea că port doar costume gri sau albastre... încerc să mai reduc din numărul deciziilor. Nu vreau să fiu nevoit să mă gândesc la ce mănânc sau cu ce mă îmbrac. Am mult prea multe decizii de luat.” A făcut totuşi o excepţie. Pe 28 august 2014 a purtat un costum bej la o conferinţă de presă cu privire la planurile SUA de a răspunde la acţiunile ISIS în Siria.

Comentatorii conservatori l-au pus imediat la stâlpul infamiei pentru acest lucru. Peter King, congresmenul republican din New York, a spus despre fapta comisă de Obama: „Nu se poate, nu cred că vreunul dintre noi poate scuza ce a făcut preşedintele ieri”. Inspiraţi din titlul discursului lui Obama de la Convenţia Naţională Democrată din 2004 şi din cartea sa din 2006, *îndrăzneala de a spera,* criticii au denumit gafa sa vestimentară „îndrăzneala de a purta bej”.

Chestiunea chinuitoare a coafurii

în prezent, presa poate fi în egală măsură nemiloasă cu bărbaţii şi cu femeile. Părul lui Donald Trump a fost comparat cu „o pisică persană ascultătoare care îi stă nemişcată în vârful capului”, „echivalentul bărbătesc al unui sutien push-up” sau „ştiulete de porumb în descompunere”. Totuşi, de cele mai multe ori, când părul bărbaţilor puternici este oarecum în limitele normalităţii, nu se fac comentarii sau, dacă se fac, deseori se fac aproape cu drag. *(Vaaai, ia uitaţi-vă la căpiţa de păr a lui Boris Johnson, ce drăguţ, deştept şi creativ el)* în cazul femeilor însă, altfel se pune problema.

„Cu siguranţă am primit multe critici din partea presei şi a alegătorilor referitoare la părul meu”, spune Claudine Schneider, care în 1980 a fost prima femeie din Rhode Island aleasă în Congres. „A fost extraordinar de stânjenitor, ca să nu spun mai mult”, a declarat pentru FiveThirtyEight.com: „De ce nu-ţi faci ceva la păr sau de ce nu te tunzi, de ce nu-ţi faci bucle? Fiecare avea o altă idee despre ce coafură mi-ar sta mai bine.”

Femeile candidat au creat o versiune a costumelor cu pantaloni şi pentru părul lor: coafura în formă de cască. Dacă părul este prea lung, prea ondulat sau feminin, sunt considerate neserioase, frivole şi înfumurate. Dacă e prea scurt şi coafat cu ţepi, sunt considerate dure, dificile, nepăsătoare, poate chiar lesbiene, ceea ce în anumite cercuri

conservatoare este încă privit ca o deviaţie sexuală şi provoacă îngrijorare printre alegătorii mai de stânga cu privire la capacitatea unui candidat de a câştiga. Un bob simplu, undeva între lobul urechii şi umăr, de obicei atrage cel mai puţin atenţia, ajutând presa şi publicul să se concentreze pe mesajul candidatei.

Jacinda Ardern, care a devenit prim-ministru al Noii Zeelande în 2017, şi-a amintit cum s-a chinuit în legătură cu chestiunea arzătoare a felului în care să-şi aranjeze părul pentru o dezbatere electorală televizată. „îmi aduc aminte că mă gândeam la ce pot face astfel încât apariţia mea să nu ajungă subiect de comentarii”, a declarat într-un interviu pentru cartea *Women and Leadership.* „M-am hotărât să-l port strâns, pentru că nu mi-ar fi acoperit faţa, nu ar fi distras atenţia.” Din nefericire, faptul că părul său lung nu a distras atentia a atras atentia. îsi amintea că „după dezbatere am început să primesc o grămadă de mesaje în care oamenii spuneau cât de mult le-a displăcut că mi-am strâns părul şi acest lucru a devenit un motiv de nemulţumire”.

Chiar mai rău, în mai 2020, Ryan Bridge, un prezentator de la televiziunea neozeelandeză, a întrebat-o pe Ardern dacă şi-a vopsit părul. Aceasta i-a răspuns că nu este o întrebare politicoasă. Gafând şi mai mult,

prezentatorul a continuat: „Arată bine, doamnă prim-ministru. Şi am menţionat părul alb pentru că sunteţi prim-ministru şi vă îmbătrâneşte. Nu am vrut să vă jignesc, da?”

Bridge a fost foarte afectat de valul de critici primite. „Nu pot să spun câte mesaje am primit de la oameni nemulţumiţi din toată lumea care îi luau apărarea Jacindei Ardern, de parcă aş fi insultat întreaga populaţie feminină când am întrebat-o despre părul alb”, a declarat acesta, simtindu-se în mod evident victimă a remarcilor sale nevinovate şi bine intenţionate.

Hillary Clinton a fost criticată pentru aproape toate coafurile pe care le-a avut de-a lungul timpului. Bentiţele sale de la începuturile anilor 1990 au fost întâmpinate peste tot cu dezaprobare. Un editorialist de la *Forbes* a considerat că agrafa tip fluture pe care o purta în 2012 ca secretar de stat era prea de fetiţă şi nu avea *„gravitas”* (solemnitate). (Nu ştim exact care e semnificaţia lui *gravitas* în acest caz, dar pare că are legătură cu testiculele.)

În calitate de secretar de stat, Clinton a călătorit neîncetat peste tot în lume, zburând deseori noaptea şi aterizând pe o vreme înăbuşitoare. A început să-şi strângă părul în coadă cu un elastic de păr acoperit cu material textil. Asa cum una dintre asistentele sale a declarat pentru revista *Elle:* „Ca femeie este

enervant. Vremea e diferită şi tu tot intri şi ieşi din avion. [Personalul] coboară din avion arătând ca naiba, dar ea trebuie să fie mereu pregătită pentru a fi. fotografiată. A spus că şi-a lăsat părul lung ca să-i fie mai uşor. Acum are o opţiune."

În 2012, când Clinton a vorbit despre egalitatea între sexe şi iniţiativa de emancipare a femeilor din Cambodgia, presa a relatat că personalul ei a vrut să-i interzică elasticele de păr. Clinton a glumit că ar fi trebuit să-şi intituleze cartea despre anii petrecuţi ca secretar de stat *The Scrunchie Chronides: 112 Countries and It's Still AII About The Hair (Cronica elasticelor de păr: 112 ţări şi tot despre păr vorbim).* A declarat pentru CNN că nu-i păsa foarte mult de reacţia faţă de felul în care arăta. „Dacă vreau să port ochelari, îi port. Dacă vreau să îmi strâng părul, îl port strâns. Ştii, la un moment dat ajungi să înţelegi că nu e ceva care să merite prea mult timp şi atenţie."

în 2015, Matt Drudge de la *Drudge Report* a spus că Hillary Clinton purta perucă (evident un simbol al lipsei sale de autenticitate) la diferite evenimente şi a postat câteva poze cu ea în care nu i se vedea pielea capului. în mod clar, o veste care a cutremurat lumea.

în 2013, într-un articol din *New York Times,* Maureen Dowd a scris despre Clinton: „A renunţat la cocul cu părul lipit de cap care o făcea să pară o KGB-istă într-un film cu James Bond..." Patricia Marx de la *The New Yorker* a

scris şi ea:

„Hillary Clinton şi-a schimbat coafura de un milion de ori şi singura pe care nu a încercat-o a fost cea cu care i-ar fi stat cel mai bine”.

încă o dată, Clinton a fost de părere că fascinaţia fată de înfăţişarea sa a fost utilă când a fost primă doamnă. „Dacă vreodată vrem ca problema Bosniei să nu mai apară pe prima pagină”, a declarat în 1995, „nu trebuie decât să- mi schimb coafura.”

Dacă ar fi să comparăm acoperirea de care a avut parte coafura lui Clinton cu cea a senatorului Bernie Sanders aflăm că, în timpul campaniei lui prezidenţiale, democratul din Vermont a apărut deseori pe scenă într-un costum şifonat, cu părul ciufulit ca un Chia Pet— nebun. S-a speculat foarte mult dacă avea sau nu pieptene.

într-un articol *Al Jazeera* din 2015, câţiva experţi şi-au exprimat opinia despre părul ciufulit al lui Bernie. „îi conferă un aer autentic, un atribut destul de important în campania sa prezidenţială, când alegătorii sunt atraşi de candidaţi neaşteptaţi, care se comportă normal şi par oameni obişnuiţi”, a spus Bruce Newman, profesor de marketing la Universitatea DePaul, autor al unei cărţi despre felul în care candidaţii îşi transmit mesajul în secolul XXI.

„Cred că este ca o gură de aer proaspăt”, a declarat Symone Sanders, secretarul de presă al lui Sanders la nivel naţional în campania sa

prezidenţială din 2016. „Bernie merge de colo- colo şi se comportă aşa cum este de fapt... Nu crede că părul său este important pentru americani.” Ei bine, spuneţi-i asta şi lui Hillary Clinton.

„Pentru el este perfect normal să nu se pieptene”, a declarat Lara Brown, profesor de management politic la Universitatea George Washington. „Stilul său personal, care tinde să fie neîngrijit, reflectă convingerile sale antimaterialiste, egalitare.”

Corect. Dar oare o femeie candidat la prezidenţiale cu părul vâlvoi ar fi numită autentică şi antimaterialistă? Sau doar nebună şi neîngrijită? Oare Bernadette Sanders nu ar fi percepută ca o bunică neîngrijită şi cicălitoare căreia nu-i pasă îndeajuns de mult încât să se pieptene şi, astfel, nu merită să deţină cea mai înaltă funcţie în stat? Cum ar percepe oamenii o Hillary Clinton cu părul alb făcut permanent sau pe Kamala Harris cu nişte dreaduri până la brâu? Sigur ar fi considerate neprezidenţiabile. (Dar ce înseamnă acest lucru? Poate că persoana în cauză are doi sâni şi un uter?)

în octombrie 2020, *Washington Times* a criticat-o aspru pe reprezentanta Alexandria Ocasio-Cortez (D-NY) pentru că a mers la un salon de coafură din Washington cu preţuri mai mari decât credea jurnalistul că ar fi trebuit să plătească din banii ei (deşi, din păcate pentru el, preţurile erau cât se poate de normale în DC). Titlul spunea:

„EXCLUSIVITATE:
Autoproclamata socialistă AOC aruncă banii pe o coafură scumpă”. Preţul la salon era de 80 dolari pentru un tuns, pretindea articolul, şi de 180 dolari pentru şuviţe. Hai să facem o comparaţie între această socialistă de caviar şi fostul procuror general Jeff Sessions, un suflet
modest şi umil, care se tundea cu 20 dolari la frizerul Senatului.

Femeile din toate partidele politice, după ce sau oprit din râs, probabil şi-ar fi dorit să spună: *Bineînţeles că bărbaţii se tund aproape gratis în timp ce femeile trebuie să ia un credit pentru asta.* Scriitoarea feministă Jessica Valenti a postat pe Twitter un mesaj ca răspuns la această poveste: „îmi pare rău, nu poţi să creezi standarde de frumuseţe care să oblige femeile să cheltuiască sute sau mii de dolari pe an pentru a fi considerate prezentabile şi apoi să ne urăşti pentru asta”. Şi haideţi să ne imaginăm pentru o secundă că AOC ar fi mers la echivalentul unei frizerii. Oare *Washington Times* n-ar fi început să strige că e zgârcită? Să o critice pentru o coafură sub standardul acceptat?

în septembrie 2020, Nancy Pelosi, preşedinta Camerei Reprezentanţilor, a fost luată la bani mărunţi pentru că frecventa salonul stilistului ei privat, în ciuda restricţiilor aduse de COVID-19. Totuşi putem doar să ne imaginăm scandalul dacă aceasta ar fi. apărut pe

scenă cu rădăcinile nevopsite şi buclele lăsate.

Foarte puţini au observat că preşedintele Joe Biden, la vârsta de 79 de ani, are mai mult păr în vârful capului decât în urmă cu 35 de ani. în 1987, un reporter a remarcat schimbarea şi l-a întrebat pe senator despre acest lucru. Biden i-a răspuns, zâmbind: „Cred că trebuie să păstrez şi o urmă de mister în viata mea". Si cu asta s-a închis subiectul.

Există un spaţiu relativ limitat în care înfăţişarea unei femei candidat nu este judecată aspru: când este atrăgătoare, dar nu o sirenă sexy. Părul ei, hainele, machiajul şi bijuteriile sunt acceptabile, dar nu merită să vorbeşti despre ele. Kamala Harris are norocul şi moştenirea genetică de a se potrivi perfect în acest spaţiu. Machiajul ei nu iese în evidenţă; bijuteriile ei, deseori cu perle, sunt clasice. De obicei asortează costume cu pantaloni de culoare închisă, cu bluze de culoare deschisă, fără nici cel mai mic indiciu că ar avea o pereche de sâni.

Au existat cazuri rare în care apariţiile mai puţin telegenice ale unor femei puternice nu au fost criticate dur. Poate nu este o coincidentă că cele două exemple care ne vin în minte ocupau funcţii politice în afara SUA. Prim-ministra Israelului, Golda Meir, şi-a început cariera politică în anii 1940 şi 1950, strângând milioane de dolari

pentru a pune noua naţiune pe picioare şi a primi supravieţuitorii Holocaustului din toată Europa. Ca prim-ministru din 1969 până în 1974, a apărat cu înverşunare şi fără compromisuri interesele Israelului. Concentrată exclusiv pe supravieţuirea ţării în ciuda situaţiei în care se afla, nu i-a păsat absolut deloc de aspectul ei. în timp ce, în prezent, politicienele care îşi poartă părul alb în coc, nu aplică machiaj, au rochii neinteresante şi pantofi ortopedici ar atrage critici foarte dure, în special în SUA, Meir era percepută ca o bunică evreică dură, dar iubitoare, un personaj admirat.

Ellen Johnson Sirleaf era o bunicuţă rotunjoară de 67 de ani când a devenit preşedinta Liberiei, în 2006. în administraţiile anterioare, aceasta supravieţuise închisorii şi mai multor situaţii în care fusese la un pas de execuţie. Sirleaf a vrut să se ştie că era îndeajuns de dură pentru a se confrunta cu o cultură a corupţiei dominată de bărbaţi, pentru a pune interlopii cu botul pe labe şi pentru a opri violenţa (se estimează că aproximativ 70% dintre femeile liberiene fuseseră violate). Expertă în domeniul financiar, cu studii la Harvard şi cu un CV impresionant după ce a lucrat la cele mai bune bănci din lume, Ellen a vrut, de asemenea, să se ştie că va rezolva în mod eficient gravele probleme economice ale naţiunii. Ca mamă a patru copii şi bunică a zece nepoţi, a fost o figură respectată, îmbrăcată în portul naţional vest-

african, într-o cultură care preţuieşte înţelepciunea şi experienţa femeilor mai în vârstă cu rol important în viaţa grupului. Poate datorită acestei tradiţii, presa nu a criticat-o pentru vârsta, greutatea, istoricul sexual, vocea, ambiţia sau îmbrăcămintea ei.

„Capacitatea de a fi noi înşene"

Sunt momente când politicienele îşi folosesc vestimentaţia pentru a transmite un mesaj puternic; *doresc* să se scrie despre acest lucru în presă şi să fie observat de public. Aşa s-a întâmplat la discursul privind starea Uniunii din 2018, când aproape toate femeile din Partidul Democrat din Congres au purtat negru în semn de solidaritate cu mişcarea #MeToo. La discursurile din 2017, 2019 şi 2020 au purtat alb, culoarea sufragetelor, declarând tare şi răspicat că erau unite în lupta pentru drepturile femeilor sub conducerea unui preşedinte care se lăudase că agresase femei. Spectatorii – chiar şi preşedintele care se afla pe scenă – nu aveau cum să nu observe mulţimea de femei îmbrăcate în alb.

Când democraţii au recâştigat controlul asupra Congresului, în 2019, şi Nancy Pelosi a fost numită preşedintă a Camerei Reprezentanţilor, *New York Times* a comentat referitor la culoarea rochiei ei – roz aprins –, având drept rezultat un val de tweeturi furioase din partea unor femei care erau de părere că remarcile fuseseră jignitoare. Dar Vanessa Fiedman, jurnalista de modă de

la *The Times,* era de altă părere. „Nu cred că există vreun dubiu”, scria „referitor la motivul pentru care doamna Pelosi a ales o rochie roz aprins pentru ceremonia de învestire – pentru că ştia că va ieşi în evidenţă într-o sală plină cu oameni în costume de culoare închisă şi datorită naturii simbolice a ocaziei: o culoare asociată în mod tradiţional cu feminitatea delicată a devenit o culoare asociată cu poziţia de putere. Aceasta este o strategie şi o alegere deşteaptă şi a o observa înseamnă a recunoaşte jocul de şah multidimensional pe care îl joacă doamna Pelosi, fără să-i distrugem personalitatea.”

Pelosi nu este singura care a folosit o rochie roz pentru a transmite un mesaj. Pe 12 octombrie, când judecătoarea Amy Coney Barett a apărut la audierea sa din Senat pentru confirmarea numirii sale la Curtea Supremă, a purtat o rochie magenta foarte frumoasă. Poate că transmitea un mesaj care sublinia feminitatea sa (până la urmă, în People of Praise, grupul său carismatic de oameni religioşi, este o „slujitoare”, indiferent ce înseamnă acest lucru, şi nici nu sunt sigură că am dori să aflăm). Poate că semnaliza independenţa sa, declarând că nu se va adapta supusă tiparului pe care susţinătorii şi oponenţii deopotrivă i-l pregătiseră. Poate că mesajul său a fost – iată ceva la care nu ne-am gândit – doar că îi place rochia respectivă.

Indiferent care ar fi fost răspunsul, de

îndată ce avocata din Washington Leslie McAdoo Gordon a văzut rochia ofensatoare, şi-a expus imediat dezaprobarea în faţa celor 25 000 de urmăritori ai săi de pe Twitter: „Avocatele şi judecătoarele poartă costume, inclusiv rochii cu taioare, la muncă. Nu este un look impresionant, iar ACB nu-l adoptă în mod constant. Nici un judecător bărbat nu s-ar îmbrăca într-o ţinută mai puţin corectă pentru sala de judecată. Este inadecvată.” Twitter a explodat, iar Gordon, acuzată de sexism, s-a apărat şi a fost din nou acuzată de sexism pentru că a făcut acest lucru. Barret probabil a fost încântată de învestirea sa, nu numai pentru că lucra la Curtea Supremă, dar, chiar mai important, din acel moment era de aşteptat să poarte o robă neagră la muncă.

Când Margaret Thatcher a ajuns pe scena politică britanică, în anii 1960, managerii de la firma de PR Saatchi & Saatchi au ajutat-o să-şi construiască o nouă imagine. Şi-a ales costume care să transmită putere, deseori în nuanţe aprinse de albastru. Dar a refuzat să ia în seamă două sfaturi: să renunţe la perle şi la poşetele sale. Consilierii săi s-au temut că aceste accesorii feminine o vor face să pară slabă, incompetentă, chiar femeie. Dar lui Thatcher nu i-a păsat. Le-a folosit pentru a-şi proclama puterea. Da, avea uter. Da, îi plăceau hainele. Cui nu-i plăcea, putea să se ducă dracului. Genţile ei, de fapt, au

intrat în lexiconul britanic ca un simbol de putere. „To handbag— someone însemna sa te certi cu cineva vehement şi până la urmă să-l convingi să facă ce doreşti, asa cum făcea şi Thatcher la întâlnirile cabinetului, când dădea cu geanta în masă.

A doua femeie care a devenit prim-ministru britanic, Theresa May, s-a arătat destul de nonconformistă în alegerile sale legate de garderobă, purtând culori îndrăzneţe, rochii deasupra genunchiului, pantaloni de piele şi tocuri cui joase. în 2002, ca preşedintă a Partidului Conservator, a ţinut un discurs controversat în faţa colegilor săi de partid prevenindu-i că deveniseră „partidul dezagreabil" pentru că se certau pe orice subiect în interiorul formaţiunii şi pentru că denigrau minorităţile. A doua zi, *The Daily Telegraph* a dedicat o treime din prima pagină unei fotografii cu pantofii eleganţi ai Theresei cu imprimeu de leopard, însoţită de titlul: „Un cui în inima conservatorilor".

Daily Mirror a văzut-o pe May întruchipând „o fantezie de dominatoare, cu atitudinea sa formidabilă în care flutură din deget, ca o profesoară... Din câte se pare, imaginea Theresei May în pantofi cu toc cui din piele de leopard, care transmit *nu vă puneţi cu mine,* a fost de ajuns pentru a-i face pe conservatorii cu sânge fierbinte să lăcrimeze în prima zi a conferinţei de partid."

A doua zi după ce prim-ministrul David

Cameron a anunţat că May îi va prelua funcţia în iulie 2016, ziarul britanic *The Sun* a publicat pe prima pagină o fotografie cu picioarele acesteia, cu pantofi cu toc din piele de leopard şi cu catarame cu ştrasuri. „La picior, băieţi”, spunea titlul, scris peste fotografii mici cu politicieni bărbaţi, cu subtitlul: „Noul prim-ministru, Theresa, poate uni conservatorii şi pune în practică Brexitul”. Un alt articol avea titlul: „Theresa îşi arată tăria: prim-ministrul care poartă pantofi cu accesorii de metal în vârf îşi exercită autoritatea asupra conservatorilor”.

în octombrie 2017, BBC a fost criticat pentru că s-a concentrat asupra tocurilor prim- ministrului în timpul reportajului despre Brexit. Un telespectator care s-a plâns a spus că materialul video „transmite toate mesajele gre- site, nu arată respect pentru funcţia acesteia şi subliniază stereotipurile de gen”.

May a ignorat comentariile din presă despre hainele ei şi, într-adevăr, a adus deseori în discuţie subiectul încălţărilor ei în interviuri.

„îmi plac hainele, îmi place încălţămintea”, a spus publicului la summitul Women în the World din 2015. „Una dintre provocările cu care se confruntă femeile din politică, în afaceri, este capacitatea de a fi noi însene. Poţi să fii deşteaptă şi să îţi placă hainele, poţi să ai o carieră şi să îţi placă hainele.”

Sebastian Payne a scris în *Financia!*

Times: „Prim-ministrul are un număr strict de subiecte pe care este pregătită să le discute în public: pantofi, haine şi gătit. Dincolo de acestea, se mulţumeşte să lase alegătorii să o judece după propriile realizări.”

May, care este oarecum introvertită şi rezervată, a folosit deseori moda – mai ales marea sa colecţie de pantofi – pentru a sparge gheaţa. O aduce aproape de public, o face să pară abordabilă. Şi, dacă discută despre modă cu un jurnalist, poate că nu o mai întreabă despre Brexit sau despre motivul pentru care nu a avut copii, mereu un subiect delicat. Pantofii săi erau atât de neobişnuiţi – deseori din piele de leopard, culori contrastante de piele de şopârlă, decoraţi cu nasturi şi fundiţe –, încât s-a ajuns până în punctul în care de fiecare dată când prim-ministrul intra într-o sală, toţi se uitau la picioarele ei.

în timpul campaniei din 2020 şi înainte, Kamala Harris era deseori văzută la evenimente publice sau călătorind purtând tenişi Converse Chuck Taylor, transmiţând mesajul că este o femeie mereu în mişcare, muncind pentru poporul american. în 2020 a declarat pentru *The Cut:* „Alerg prin aeroporturi în tenişii mei Converse. Am o întreagă colecţie de Chuck Taylor: o pereche din piele neagră, una albă, am din aceia fără şiret, cu şiret, unii pe care îi port când e cald, alţii pe care îi încalţ când e frig şi din aceia cu platformă, când port costum cu pantaloni.”

Simbolismul în modă a ocupat un loc principal la ceremonia de învestire a lui Joe Biden din 2021. Femeile din anturajul său – Kamala Harris şi membrii familiei lui Biden – au purtat un curcubeu de culori asociate speranţei. Prima doamnă, Jill Biden, a purtat o nuanţă de albastru oceanic liniştitoare. Un reprezentant al designerului Markarian a explicat că nuanţa purtată de prima doamnă fusese aleasă pentru a „exprima încredere, siguranţă şi stabilitate”.

Vicepreşedinta Kamala Harris a purtat mov, un omagiu adus lui Shirley Chisholm, prima femeie de culoare care a candidat la preşedinţie din partea unui partid mare, care folosise această culoare în campania sa. Fosta primă doamnă, Michelle Obama, a apărut într-o nuanţă îndrăzneaţă de zmeură. Prima nepoată, Natalie Biden, a purtat o haină de culoare roz pal, aproape ca guma de mestecat, şi o eşarfă. Amanda Gorman, tânăra poetă laureată a strălucit într-o haină crem. Varietatea de culori luminoase a simbolizat frumuseţea diversităţii americane.

Iar când Joe Biden a ţinut primul său discurs la o sesiune comună a Congresului, pe 28 aprilie 2021, tot pentru prima dată două femei au stat în spatele preşedintelui: vicepreşedinta şi preşedinta Camerei Reprezentanţilor. Evitând uniforma, costumul de culoare închisă, Harris a purtat unul roz cu o bluză aurie; Pelosi a apărut în albastru

pal. Poate că mesajul transmis de hainele lor era: „Suntem femei. Suntem aici. Obisnuiti-vă.”

SĂ NU ÎNDRĂZNEŞTI SĂ APARI ÎN SPAŢIUL PUBLIC

Primele doamne, care nu au putere politică proprie, sunt de obicei ignorate în Manualul misoginului, în special dacă respectă regulile patriarhale şi organizează petreceri elegante, îşi sprijină soţii şi promovează cauze demne de luat în seamă. Jacqueline Kennedy a redecorat Casa Albă. Bird Johnson a înfrumuseţat autostrăzile americane plantând flori de câmp. Nancy Reagan a dus o campanie împotriva drogurilor. Laura Bush a insistat pentru educaţia şi alfabetizarea copiilor. Astfel de prime doamne au fost aplaudate de presă şi de popor. Cele care au călcat în afara acestor limite acceptabile au fost invidiate.

Eleanor Roosevelt a fost aspru criticată pentru dinţii săi de iepure, bărbia mică, înălţimea anormală, pantofii comozi, pălăriile cu flori, genţile enorme, vocea ei ascuţită şi alte câteva lucruri în cazul cărora în mod clar nu îndeplinea aşteptările populaţiei. Multe alte prime doamne nu erau nişte frumuseţi clasice – ori erau de vârstă mijlocie, ori mai în vârstă, unele erau plinuţe –, dar nu au fost atacate în presă din cauza asta. Presa şi multi americani au

condamnat-o pe Eleanor nu din cauza

înfăţişării, ci din cauza puterii pe care o deţinea. îşi depăşise locul atribuit ca soţie care îşi sprijină soţul şi gazdă amabilă care serveşte ceai. Ea schimba lumea, muncea din greu să-i ridice pe cei săraci şi oprimaţi, lucru care i-a scos din sărite pe mulţi. Un editorialist de la un cotidian national a J calificat-o drept „nesăbuită”.

La scurt timp după ceremonia de învestire, în 1933, aceasta a plecat într-un turneu prin „cartierele mărginaşe” din Washington, unde oamenii locuiau în clădiri fără apă curentă, şi a lansat o campanie pentru condiţii de trai decente pe tot teritoriul ţării. Soţul său, Franklin, o consulta cu privire la toate numirile sale şi toate legile importante. A scris un articol în ziar şase zile pe săptămână timp de 27 de ani şi a apărut cu regularitate în emisiunile radio pentru a-şi susţine cauzele.

}

Dar... *dinţii ăia).*

J

în calitate de biograf al său, Blanche Wiesen Cook spunea: „Există cei care se concentrează pe dinţii, vocea şi alte trăsături caricaturale ale sale, cu mult înainte de a dezvălui cât de mult urăsc politica sa, în special interesul ei pentru drepturile civile şi dreptate rasială sau pentru libertăţile civile şi pacea mondială”.

Roosevelt ignora criticile. „Fiecare femeie din viaţa publică trebuie să aibă un obraz la fel gros ca pielea unui rinocer”, spunea. (Pielea de rinocer are

o grosime de cinci centimetri, e un fel de armură.)

în calitate de primă doamnă, Hillary Clinton, a stârnit de asemenea furia publicului pentru rolul său netradiţional. în ianuarie 1993, preşedintele Bill Clinton a numit-o preşedintă a unui grup de lucru privind Reforma sistemului naţional de sănătate. Doi ani mai târziu, a ajutat la crearea Biroului pentru violenţa împotriva femeilor din Departamentul de Justiţie. La cea de-a patra Conferinţă Mondială a Femeilor de la Beijing, Clinton a vorbit împotriva abuzului asupra femeilor în ţări din întreaga lume. „Nu mai este

acceptabil să vorbim despre drepturile femeilor separat de drepturile omului”, a declarat aceasta, în 1997, a ajutat la adoptarea Programului de asigurări de sănătate pentru copii şi a iniţiat Legea adopţiei şi legea privind siguranţa familiei, în 1999, a contribuit la adoptarea Legii privind independenţa centrelor de plasament, care a dublat fondurile federale destinate ajutorării adolescenţilor care la împlinirea vârstei de 18 ani ies din sistemul de asistenţă socială şi plasament. Pe toată durata mandatului său ca primă doamnă, Clinton a călătorit în 79 de ţări pentru a ajuta la eforturile diplomatice ale SUA.

Dar... *părul ălal*

Terry O’Neill, preşedinta Organizaţiei Naţionale a Femeilor din 2009 până în 2017, a declarat că atât aspectul bărbaţilor, cât şi cel al femeilor este judecat, dar femeile sunt criticate mult mai aspru decât colegii lor bărbaţi. Referindu-se la un articol deloc flatant pe Drudge Report despre aspectul lui Hillary Clinton, din mai 2012, O’Neill a declarat pentru *USA Today* că, de fapt, „le spunea tuturor femeilor: să nu îndrăzniţi să ieşiţi în spaţiul public, vă vom critica aspru pentru felul în care arătaţi”.

Capitolul 4

Anon

IM

Pericolele hormonilor

feminini

Oh! Femeie la menstruaţie, eşti un demon ⌋⁷⌋

De care toată natura ar trebui să se ferească.

Anon
im

„Puteai vedea cum îi ieşea sânge din ochi, din... de peste tot”, a spus Donald Trump, referindu-se la Megyn Kelly, comentatoarea Fox News, care, în 2015, îl încolţise în cursul unei dezbateri republicane pentru că numise femeile scroafe grase. A fost o referinţă clară la menstruaţie, o insinuare că hormonii furiei lui Kelly o transformaseră într-o femeie nervoasă, iraţională, care l-a atacat pe săracul Donald Trump fără nici un motiv.

La fel, în august 2020, imediat după ce Trump a aflat că alegerea lui Joe Biden pentru funcţia de vicepreşedinte era Kamala Harris, a scris pe Twitter că aceasta este „o femeie nebună”, „extraordinar de neplăcută” şi „foarte nervoasă”. Un e-mail destinat strângerii de fonduri pentru campania lui Trump a numit-o „cea mai rea” senatoare. Aici, clar era vorba despre o femeie care nu-şi putea controla emoţiile, o femeie sabotată de propriul estrogen.

Chiar şi presa cu vederi liberale a acceptat vechea teorie a contaminării cu estrogen. în 2016, *Time* a publicat un articol bine intenţionat care sugera că Hillary Clinton, aflată în perioada postmenopauză, avea vârsta perfectă pentru a deveni preşedinte, sugerând că lăsase în urmă toate ororile menstruaţie! şi ale menopauzei. Altfel, putem deduce, ar fi ţipat ca o zgripţuroaică, gata să folosească codurile nucleare pentru a distruge planeta într-o criză de furie indusă de hormoni.

Deşi Hillary Clinton a fost probabil netulburată de luna plină sau de bufeuri când a candidat la preşedinţie, în 2022, multe dintre cele 24 de senatoare şi cele 121 de reprezentante aveau în jur de 30, 40 şi 50 de ani. După câte ştim, nu se transformau în monştri la fiecare 28 de zile şi nici nu încercau să dea foc Capitoliului într-o criză de furie când erau la menopauză. Nu a sugerat nimeni ca o dată pe lună să le pună într-un cort mare roşu în Sala Statuilor Patriarhatului, unde câteva zeci de sculpturi din marmură înfăţişând bărbaţi încruntaţi, pe piedestaluri, să le poată privi de sus.

Miturile despre menstruaţie – şi geamăna sa malefică, menopauza – afectează femeile de mii de ani şi nu prea dau semne că ar înceta. Ciclul menstrual al unei femei era o reamintire lunară a puterii acesteia de a da viaţă, o putere brută, primordială, pe care bărbaţii nu o au şi nu o vor avea niciodată, indiferent cât de curajoşi sau de pricepuţi sunt în luptă, indiferent câte animale periculoase au vânat şi au adus acasă pentru carne. Şi această putere misterioasă a femeii se pare că i-a băgat în sperieţi. De exemplu, Talmudul babilonian menţiona că, „dacă o femeie la menstruaţie trece printre doi [bărbaţi], dacă e la începutul menstruaţiei, va ucide unul dintre

. a ei .

Unii dintre strămoşii noştri de demult credeau J ?

că femeile la menstruaţie puteau

controla furtuni şi fulgere. Filosoful Pliniu cel Bătrân (23-79 d.Hr.) a scris în cartea sa *Istoria naturală:* „Nu există nici o limită a puterilor minunate atribuite femeilor. Deoarece, în primul rând, se spune că furtunile cu grindină, vijeliile şi chiar fulgerele vor fi alungate de o femeie care îşi descoperă trupul în timpul blestemului din fiecare lună...”

Chiar şi *furtunile cu grindină* se temeau de ea şi îşi luau tălpăşiţa.

Pliniu adăuga – vorbind serios se pare – că „dacă o femeie se dezbracă în timp ce e la menstruaţie şi se plimbă pe un câmp cu grâu, omizile, viermii, gândacii şi alţi paraziţi vor cădea de pe spice”. în era dinaintea pesticidelor, femeile la menstruaţie s-ar fi dovedit într-adevăr folositoare într-o societate agricolă. Un beneficiu în plus: „Albinele îşi vor abandona stupii dacă aceştia sunt atinşi de o femeie la menstruaţie”.

Apoi femeia putea colecta mierea fără teama că va fi înţepată. Dar exista şi un neajuns. Dacă atingea un cazan, scria acesta, hainele care fierbeau înăuntru ar fi devenit negre şi, numai dacă ar fi atins cu degetul o lamă, tăişul acesteia s-ar fi tocit.

0 metodă de a reduce frica este să iei în râs, să bagatelizezi şi să faci de ruşine lucrul de care te temi, ceea ce vechile culturi au făcut transformând relaţia uimitoare a femeii cu natura într-o aberaţie mentală. „Isteria” provine din *hystera,* cuvântul grecesc pentru *uter.*

Şi, conform vechilor greci, dacă ciclul unei femei întârzia, uterul acesteia umbla prin organism – un fenomen cunoscut sub numele de uter rătăcitor –, iar femeia devenea isterică (cum ar fi oricine dacă uterul ar urca printre rinichi direct spre inimă). Dreptul roman limita drepturile juridice ale femeii din cauza „alienării mintale şi instabilităţii sexului” provocate de toate schimbările de dispoziţie.

în creştinism, schimbările de dispoziţie şi alienarea mintală au degenerat în ceva insuportabil de dezgustător. Sfântul Ieronim (cca 342-420 d.Hr.) scria: „Nimic nu este mai murdar decât o femeie la ciclu; tot ce atinge pângăreşte”.

în *Reguli pentru anahorete—^* din secolul al XIII- lea, femeilor creştine li se poruncea să dispreţuiască „mizeria” propriilor trupuri. „Nu eşti formată din noroi scârbos?”, tuna ghidul. „Nu eşti tu mereu plină de murdărie?”

Penitentele stabilite în secolul al VII-lea de ?

Teodor, arhiepiscop de Canterbury, interziceau femeilor la menstruaţie să primească împărtăşania sau chiar să intre în biserică, deoarece se credea că „pângăresc” altarul Domnului. Până în 1684, anumite lăcaşe de cult instruiau femeile în zilele de „flux” să-şi ţină murdăria pângăritoare departe de uşa bisericii.

Să ne gândim un pic aici la subiectul reziduurilor corporale. Putem spune cu

siguranţă că nimic din ce ajungea pe fundul unui closet – fecale, urină şi sânge menstrual – nu mirosea a trandafiri, dar de ce numai sângele menstrual a fost ales pentru o astfel de ură feroce? De ce oamenii (bărbaţi) plini de fecale şi de urină puteau merge la biserică şi întina altarul Domnului, dar femeile cu sânge menstrual erau considerate murdare şi scârboase şi erau tinute la ?? J usă?

Papa Inocenţiu al III-lea (în funcţie între 1198 şi 1216) a declarat încrezător că sângele menstrual era atât de „spurcat şi impur încât de la contactul cu acesta fructele şi grânele sunt distruse, tufele se usucă, iarba se ofileşte, pomii îşi pierd rodul şi, dacă se întâmplă ca vreun câine să-l mănânce, înnebuneşte". Ceea ce explică de unde vine turbarea.

în 1298, Sinodul de la Würtzburg le-a interzis bărbaţilor să se apropie de o femeie la menstruaţie. (Deşi ne întrebăm de unde *ştiau.* Purtau femeile banderole roşii? Aveau un M roşu > > prins de rochie? Din păcate răspunsul la unele întrebări va rămâne pierdut în istorie pentru totdeauna.)

în Evul Mediu, mulţi credeau că sângele menstrual va arde orice penis care venea în contact cu acesta. Un copil conceput în timpul menstruaţie! era odrasla Satanei, infirm sau, chiar mai rău, roşcat de la atâta sânge (deşi e greu să înţelegi cum un copil ar fi putut fi conceput dacă penisul ar fi fost ars).

în secolul al XVI-lea, autorităţile

medicale au continuat să creadă că „demonii se năşteau din ciclul menstrual”. André du Laurens, medic francez al regelui Henric al IV-lea, şi-a făcut curaj să întrebe îngrozit: „Cum poate acest animal divin, plin de raţiune şi judecată, pe care îl numim bărbat, să fie atras de aceste părţi obscene ale femeii, întinate de zemuri şi aflate în mod ruşinos în partea cea mai de jos a trunchiului?” (Poate bunul doctor ar fi fost mai puţin scandalizat dacă vaginul ar fi fost situat într-un loc mai respectabil, undeva mai sus. Poate în mijlocul frunţii?)

Imaginaţi-vă în cazul acesta dezastrele care ar fi dus la căderea unui regat dacă una dintre aceste creaturi maniace, cu spume la gură, întinată de zemuri dezgustătoare din care periodic se scurgea o substanţă atât de toxică încât usca penisuri şi dădea naştere unor demoni, ar fi devenit conducătoarea sa. Nici măcar regentă pentru un soţ plecat la război sau un tânăr fiu – o funcţie temporară şi îi putea fi luată dacă ea ar fi fost total cuprinsă de furie –, darămite suverană încoronată şi unsă cu mir. Pentru a preveni o asemenea catastrofă, în 500 d.Hr., regele franc Clovis a compus un cod de drept civil cunoscut drept Legea salica---, cea mai cunoscuta doctrină care excludea femeile de la moştenirea tronului. în timp, Legea salică a fost adoptată de alte câteva ţări din Europa Occidentală şi Centrală.

în mod ironic, Legea salică, creată pentru a împiedica femeile monstruoase

la menstruaţie să
devină monarhi şi să târască tara în
războaie de J >
care nu era nevoie, a provocat războaie care altfel ar fi fost inutile. în 1740, când Carol al Vl-lea al Austriei a murit, moştenitoarea sa a fost Maria Tereza, fiica lui în vârstă de 23 de ani. Timp de opt ani, diverşi bărbaţi, rude ale sale, s-au aliat cu puteri europene ca să lupte pentru tron, de aici rezultând mii de victime. „Nu va fi. uşor”, scria aceasta, „să găsim în istorie un exemplu de cap încoronat care să acceadă la putere în circumstanţe mai nefavorabile decât mine.”

După atâta vărsare de sânge, Maria Tereza şi-a păstrat coroana, conducând cu înţelepciune 40 de ani. A instituit reforme educaţionale, medicale şi financiare, transformând regatul într-un stat modern şi ridicându-i statutul de la o putere izolată din Europa Centrală la cel de mare putere respectată. împărăteasa însăşi era admirată în toată Europa ca „glorie a genului său şi model pentru regi”.

Anglia nu a avut o Lege salică, deşi mulţi englezi probabil şi-ar fi dorit acest lucru. Primul „conducător” femeie a fost împărăteasa Matilda, din secolul al Xll-lea – văduva împăratului Sfântului Imperiu Roman şi unic moştenitor legitim al regelui englez Henric I. De fapt, nu a condus niciodată toată tara şi nici nu a fost
> >

încoronată. Domnia ei a fost cu tristete cunoscută drept „anarhia”, o perioadă de războaie civile, deoarece forţele sale se luptau pentru tron cu cele ale vărului ei, Ştefan de Blois. Impasul şi-a găsit rezolvare când Matilda s-a retras pe domeniile sale din Franţa, iar fiul ei, Henric al II-lea Plantagenetul, a devenit moştenitorul lui Ştefan.

Au trecut patru secole până când linia regală a rămas din nou fără bărbaţi. Fiica lui Henric al VlII-lea, Maria I, a domnit cinci ani turbulenţi, timp în care a ars sute de eretici şi s-a căsătorit cu dispreţuitul Filip al II-lea al Spaniei, care a târât Anglia în propriul război cu Franţa.

La moartea Măriei, în 1558, Anglia s-a confruntat cu dilema înfricoşătoare a unei alte femei suveran odată cu urcarea pe tron a Elisabetei Tudor. Şi aşa, de îndată ce ecourile festivităţilor de încoronare ale Elisabetei s-au stins, probabil că au existat ceva temeri cu privire la ce s-ar putea întâmpla cu o femeie la conducere. Totul depindea de cel cu care avea să se căsătorească.

Evident, era obligatoriu să se căsătorească. în primul rând, dacă o femeie tânără şi sănătoasă nu avea parte de sex, se credea că „mişcările nestăpânite ale dorinţei aţâţătoare” ar fi putut provoca „miresme necuviincioase”, care urcau de la organul său sexual direct la creier, având drept rezultat acnee şi nebunie. William Cecil, secretarul de stat al Elisabetei, credea că binecuvântatul sex matrimonial ar

reduce „durerile şi infirmităţile reginei pe care toţi doctorii le pun pe seama lipsei căsniciei”. Un soţ avea să o menţină pe cât de sănătoasă putea fi o femeie, în special în acele momente ale lunii, şi să o ghideze în luarea deciziilor.

Dar, după cum ştim cu toţii, dincolo de miresmele necuviincioase, domnia solitară a Elisabetei timp de 45 de ani a fost cea mai de succes şi paşnică din istoria naţiunii, atât pe plan intern, cât şi internaţional. A avut atât de mult succes încât, de fapt, a speriat bărbaţii. Aşa că aceştia au acceptat-o ca pe o excepţie, un miracol, una ca nimeni alta, un exemplu de graţie divină. Si s-au afundat şi mai mult în luarea în derâdere a hormonilor feminini.

Chiar şi luminatul monarh Frédéric cel Mare al Prusiei lua în derâdere domniile feminine, considerându-le a fi năpăstuite de melodrama provocată de hormoni. „Femeia rămâne femeie”, scria el în 1774, „şi, la guvernare, sexul femeiesc are o mai mare influenţă decât o politică fermă bazată direct pe raţiune.”

Un secol mai târziu nu se schimbase nimic. în 1878, timp de şase luni, *British Medical Journal* a publicat o serie de articole în care se dezbătea dacă o femeie la menstruaţie ar putea determina râncezirea unei şunci numai prin atingere. în 1919, pediatrul american de origine maghiară Béla Schick (1877-1967) credea că femeile la menstruaţie emanau substanţe denumite „menotoxine”, un fel de gaz otrăvitor eliberat prin piele, care ucidea plantele

din apropiere. Chiar şi în 1974, în *The Lancet,* renumita şi prestigioasa revistă medicală britanică, un cercetător susţinea că permanentul nu „prinde” în timpul menstruaţiei.

în timp ce unele femei au crampe şi bufeuri mai mult decât altele, s-a dovedit imposibil să înlături vechile credinţe conform cărora fluctuaţiile hormonale transformă femeile în persoane cu nevoi speciale, nepotrivite pentru funcţii de răspundere. De exemplu, în 2014, într- o încercare bizară de a fi de ajutor, Sindicatul National al Profesorilor din Marea Britanie a decis că profesoarele la menopauză au nevoi speciale din cauza „pierderilor de memorie”, „a incapacităţii de a termina o propoziţie” şi „a anxietăţii”. Aceste profesoare aveau nevoie de pauze şi de o igienă mai bună.

Cu siguranţă a fost ca o gură de aer proaspăt când, în 2015, un studiu publicat de Imperial College din Londra a analizat problemele provocate nu de estrogen, ci de testosteron. Studiul a ajuns la concluzia că excesul de testosteron poate determina un comportament iresponsabil şi impulsiv la bărbaţi (suntem *şocate),* o posibilă cauză a crizei bancare din 2008-2009 într-o industrie dominată de bărbaţi. Cercetările au descoperit că nivelurile ridicate de testosteron au dus la asumare de riscuri, impulsivitate şi iraţionaliiate. (Poate ar trebui să le numim „testotoxine”?) Şi, aşa cum ştim, o rezervă îndestulătoare de testosteron nu se limitează la câteva zile pe lună.

„Dezechilibre hormonale cumplite"

Bărbaţii au folosit menstruaţia şi menopauza pentru a justifica faptul că au ţinut multă vreme femeile departe de guvernare. La sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului XX, când femeile din SUA militau pentru dreptul la vot, bărbaţii spuneau adesea că femeile sunt prea emoţionale pentru a juca un rol în guvernare. În 1873, Orestes Brownson, un intelectual şi scriitor american proeminent, a afirmat: „Ca existenţă independentă, liberă să-şi urmeze propriile păreri şi dorinţe vagi... fără o direcţie masculină sau control, [o femeie] nu este în elementul ei, fiind o anomalie socială, uneori chiar un monstru hidos”.

La finalul anilor 1890, sufrageta Anna Howard Shaw a participat la Convenţia Partidului Democrat din Baltimore. După ce i se spusese ani la rând că femeile nu sunt capabile să voteze din cauză că nu-şi pot controla emoţiile, a fost şocată să vadă cum bărbaţii „strigau, ţipau şi se răsteau la oamenii lor”, a spus aceasta. „Am văzut cum bărbaţii săreau pe scaune şi îşi aruncau pălăriile în aer strigând: *Ce s-a întâmplat cu Champ Clark?* Apoi, când pălăriile ajungeau jos, bărbaţii le aruncau din nou în aer, răcnind din toţi rărunchii: *Are dreptate!!!* Apoi i-am auzit pe alţii ţipând şi strigând în sprijinul lui *UnderwoodH Underwood, primul, ultimul şi pentru totdeauna!!!”*

în mod normal, bărbaţii nu se considerau nici isterici, nici victime ale unor influenţe lunare sinistre. Shaw a scris că percepeau comportamentul lor zelos ca „loialitate patriotică, sacrificând abnegaţia masculină pentru un principiu”. Săreau pe scaune, răcneau, îşi aruncau pălăriile şi alergau în cerc până la cinci dimineaţa. „La viaţa mea am fost la multe convenţii ale femeilor”, spunea Shaw, „dar n-am văzut nici o femeie să-i dea jos alteia boneta şi să strige *n-are nimic!”*

Prin 1970, când americancele aveau deja de 50 de ani drept de vot, Patsy Mink, membră a Congresului din Hawaii credea că în curând va veni ziua când o femeie va deveni preşedinte al Statelor Unite. Când Mink şi-a spus părerea doctorului Edgar Berman, membru al Comitetului Partidului Democrat pentru priorităţi naţionale, acesta a răspuns răspicat că femeile „suferă de dezechilibre hormonale cumplite” care le fac nepotrivite pentru funcţii de conducere. „Să presupunem că am fi avut o femeie preşedinte la menopauză care ar fi trebuit să ia o decizie cu privire la Golful Porcilor sau complicaţiile dintre Rusia şi Cuba la acea vreme”, a spus acesta, referindu-se la crizele internaţionale periculoase pe care JFK le-a rezolvat la începutul anilor 1960. Ar putea fi „victima aberaţiilor mintale ciudate specifice acelei categorii de vârstă”. Cu alte cuvinte, femeile la ciclu

sau la menopauză ar fi putut escalada un război inutil – asa cum a făcut J Lyndon Johnson – sau porni unul de la zero, ca George W. Bush.

Berman a continuat senin: „Acum, orice se poate întâmpla, cunoscând femeile, din punct de vedere psihologic, în această perioadă sau în timpul problemei lor lunare. Orice se poate întâmpla, de la a se urca pe scaun până la a mânca vopseaua de pe scaune...” în acest punct, Mink, membră a Congresului, l-a oprit. La puţin timp după aceea i-a cerut să plece. De neoprit, Berman a scris o carte intitulată *The Complete Chauvinist: A Survival Guide for the Bedevilded Male (Şovinul complet: ghid de supravieţuire pentru bărbatul chinuit).*

La câteva minute după dezbaterea pentru vicepreşedinte din 2020, senatorul republican din Florida Marco Rubio a postat un GIF pe Twitter cu zece rachete care explodează de la sol şi se îndreaptă spre cer cu sfatul: „Gândiţi-vă bine la ceea ce aţi văzut... apoi decideţi pe cine doriţi la un pas distanţă de preşedinţie”. Părea să insinueze că Kamala Harris – de fapt, femeile în general – ar putea deveni foarte uşor instabilă din punct de vedere hormonal când se va ocupa de probleme de politică externă şi securitate naţională, uitând, în mod convenabil, că avusesem trei femei în funcţia de secretar de stat.

J

Pe lângă asta, conform unui articol din 2019 de pe blogul Consiliului pentru

Afaceri Externe, „participarea femeilor la procesul de pace”, „participarea grupurilor societăţii civile, inclusiv a organizaţiilor de femei, scade cu 64% şansele ca un acord de pace să eşueze”.

Un articol din 2016 de pe site-ul Consiliului pentru Afaceri Externe numit „Femei, Pace şi Securitate” menţiona: „Când reprezentarea femeilor în parlament creşte cu *5%,* o ţară are de aproape cinci ori mai puţine şanse să răspundă la o criză internaţională cu violentă. În unele ţări, reprezentarea femeilor în parlament este asociată cu un risc scăzut de război civil şi cu niveluri mai reduse de abuzuri privind drepturile omului perpetuate de stat, cum ar fi dispariţii, crime, închisoare politică şi tortură.”

Articolul adaugă: „Adesea, femeile au o abordare bazată pe colaborare în ceea ce priveşte instaurarea păcii şi se organizează trecând peste diferenţele culturale şi dogmatice... Inclusiv femeile care iau loc la masa negocierii pot de asemenea creşte şansele de a încheia un acord, deoarece femeile sunt deseori percepute ca brokeri oneşti de părţile care negociază.”

În ciuda unor astfel de dovezi, credinţe vechi de milenii despre femei cu ochii bulbucaţi şi nebune din cauza hormonilor, gata să arunce lumea în aer încă mai există şi azi. într-un sondaj din 2009, Jennifer Lawless, profesoară de ştiinţe politice şi relaţii internaţionale la American University, a constatat că 25%

dintre americani erau de părere că „majoritatea bărbaţilor sunt mai potriviţi din punct de vedere emoţional pentru politică decât majoritatea femeilor”.

„Nu e surprinzător, deoarece etichetarea femeilor ca *emotive* a fost o tactică îndelung folosită pentru a le submina”, a declarat pentru *U.S. News* Amanda Hunter, director executiv al Barbara Lee Family Foundation, care promovează reprezentarea femeilor în politica americană. „Bărbaţii fac acest lucru – dar şi unele femei – încă de pe vremea sufragetelor”, când cei care se opuneau acestei mişcări spuneau că nu te poţi baza pe femei care sunt prea instabile din punct de vedere hormonal pentru a li se acorda drept de vot.

„ODATĂ, OCHII EI S-AU UMPLUT DE LACRIMI ÎN TIMP CE ERA FILMATĂ"

Din cauza credinţei străvechi referitoare la fluctuaţiile hormonale feminine şi la schimbările de dispoziţie, femeile care ocupă funcţii publice sunt deseori judecate mult mai aspru decât bărbaţii, deşi îşi exprimă emoţiile exact în acelaşi fel. Să luăm, de exemplu, plânsul. Când bărbaţii politicieni varsă o lacrimă, sunt percepuţi în mod pozitiv ca fiind sinceri, vulnerabili şi conştienţi de sentimentele lor. Când femeile fac acest lucru, sunt văzute ca nebune, nişte epave emoţionale.

John Boehner, preşedinte al Camerei Reprezentanţilor din SUA din 2011 până în 2015, era atât de cunoscut pentru

faptul că plângea în public încât a fost adesea numit „Plângăciosul Camerei”. Ochii lui albaştri înecaţi în lacrimi ţâşneau ca niste hidranti deschişi la cea mai mică ? J J J provocare. Muzica irlandeză îl făcea să plângă. A plâns în hohote în timp a cântat *America the Beautiful.* în timp ce filma un segment din *60 Minutes* făcând un tur al Capitoliului şi-a adus aminte cum, în anii 1950, spăla podelele în barul deţinut de tatăl său şi a început să suspine. Copiii mici îi aminteau de cei 11 fraţi şi surori, lucru care îi inunda cu lacrimi de nostalgie ochii deja roşii. A recunoscut chiar că plângea când privea un apus frumos.

în 2015, când papa Francisc a ţinut un discurs la balconul Capitoliului, vorbind despre dragostea lui Dumnezeu, Boehner – catolic devotat şi fost băiat de altar – a stat lângă acesta făcând grimase amuzante, ştergându-şi ochii şi nasul şi lingându- şi buzele în mod repetat. Da, da, presa a făcut haz pe seama lui. Dar nimeni nu a pus la îndoială stabilitatea sa mintală şi nici nu a sugerat că nu stă bine cu hormonii sau că nu este potrivit pentru funcţia pe care o ocupă. Poate pentru a demonstra acest lucru, când Nancy Pelosi, care îşi încheiase mandatul, i-a dat cuvântul, a lăsat o cutie mare de şerveţele la îndemână. în timp ce ia înmânat ciocănelul lui Boehner, el a sărutat-o pe obraji şi a început să plângă.

La alegerile din 2016, Hillary Clinton îşi făcea campanie într-o cafenea din New Hampshire când o femeie i-a

adresat o întrebare iar ea a răspuns: „Nu vreau să văd cum regresăm ca naţiune”, în timp ce ochii ei s-au umplut de lacrimi. „Acest lucru este foarte personal pentru mine. Nu este doar politic. Sau public. Văd ce se întâmplă. Trebuie să inversăm lucrurile.” Clipul a fost publicat şi preluat de televiziuni, în timp ce comentatorii de la ştiri l-au disecat şi analizat dacă plânsese cu adevărat sau era doar o tactică de manipulare şi se prefăcuse că plânge pentru a câştiga popularitate. Comentatorii au discutat dacă pierderea controlului emoţional pentru un moment ar ajuta-o pe Clinton în sondaje, arătând căldură sufletească şi risipind percepţia că ar fi un robot, sau i-ar dăuna, pentru că a arătat o femeie plângând în condiţii de stres, ceea ce o făcea să nu fie de încredere dacă i se încredinţau codurile

J

nucleare.

După cum a scris în memoriile sale dedicate alegerilor: „Ochii mei au strălucit o clipă şi vocea mi-a tremurat cât am rostit o propoziţie. Asta a fost. A fost cea mai mare ştire din America. Cu

J siguranţă va merita un rând în necrologul meu într-o zi. *Odată, ochii ei s-au umplut de lacrimi în timp ce era filmată. „*

în 1987, când Pat Schroeder, membră a Congresului din partea statului Colorado, a anunţat că nu va mai continua cursa pentru preşedinţie, a plâns pe scenă timp de câteva secunde. „Dintr-odată am crezut că am dezamăgit pe toată lumea”, le-a explicat celor de la

revista *Ms.* cinci luni mai târziu, „iar ei nu mau contrazis. M-am simţit atât de prost.” S-a adunat repede şi şi-a încheiat discursul.

în dimineaţa următoare, ziarele din toată ţara au publicat pe prima pagină fotografii cu Schroeder plângând. Analiştii politici au dezbătut dacă lacrimile ei au blestemat orice viitor pe care femeile l-ar fi putut avea în politică. Adversarii ei au constatat că o astfel de expunere a emoţiilor era alarmantă pentru un candidat la preşedinţie. Un jurnalist de la *New York Times* a dat dezaprobator din cap: „Este stereotipul femeilor plângăcioase care nu au ce căuta în lumea afacerilor serioase”. Altul a hohotit: „Ce rechizitoriu devastator al caracterului acestei fete”. (Notă: fata avea 47 de ani.)

Schroeder a fost iritată de reportajul deloc flatant. „Nu vezi pe nimeni care să spună că de acum înainte un bărbat nu va mai putea fi niciodată guvernator al statului New Hampshire pentru că John Sununu a plâns atât de tare încât nici nu a mai putut să-şi termine discursul de adio”, a declarat pentru *Los Angeles Times.* „Sau că niciodată nici un bărbat nu va mai putea candida la preşedinţie deoarece eu cred că fiecare dintre ei a plâns în public. Iar apoi alegătorii spun: «Nu ne dorim ca cineva care plânge să aibă în mâini puterea de a apăsa pe buton». Bine, e discutabil. Nici eu nu vreau ca unul care nu plânge să poată apăsa pe buton. Dar toţi cei pe care îi ştiu şi au avut puterea să apese pe buton

au plâns în public.”

în memoriile sale, Schroeder a subliniat că preşedintele Lyndon Johnson suspinase pe tot parcursul unei ceremonii pentru drepturile civile care avusese loc la Casa Albă. Preşedintele Ronald

Reagan plânsese când şi-a încheiat mandatul. Despre preşedintele George W. Bush se ştia că plânge la filme triste. în discursul lui de adio, după ce preşedintele Jimmy Carter l-a concediat, ministrul sănătăţii, învăţământului şi bunăstării sociale Joseph Califano Jr. a plâns în public. Când George Washington a organizat o cină de adio pentru generalii săi din Războiul American de Independenţă, el şi generalul Knox „s-au lăsat pradă lacrimilor... şi s-au îmbrăţişat în tăcere”. La finalul cinei, nu mai era nimeni fără lacrimi în ochi. „Acum plânsul a devenit aproape un ritual pe care bărbaţii politicieni trebuie să îl urmeze pentru a demonstra că sunt plini de compasiune”, a scris Schroeder, „dar se presupune că femeile ar trebui să poarte armuri de fier.”

Pe 24 mai 2019, Theresa May, prim-ministrul britanic, a vorbit aproape şapte minute anunţându-şi demisia. Când a ajuns la ultimele patru cuvinte – „ţara pe care o iubesc” – vocea sa a tremurat de emoţie. Poate chiar era pe cale să izbucnească în lacrimi, pentru că şi-a închis agenda trântind-o cu un fel de sfidare furioasă şi a fugit în sediul din

Downing Street numărul 10. Dar cu siguranţă nu a plâns în timp ce îşi susţinea discursul.

Bineînţeles, titlurile au trâmbiţat că prim- ministrul plânsese. De exemplu, *The Times* a fost primul cu „Theresa May în lacrimi în timp ce îşi depune demisia” şi apoi *The Sun* cu „Declaraţia de adio a prim-ministrului care a stors lacrimi”. Cei care nu văzuseră materialul video ar fi presupus că May stătuse pur şi simplu acolo suspinând şi plângând.

După şase săptămâni, May a declarat pentru *The Telegraph:* „Dacă vocea unui bărbat prim- ministru ar fi tremurat, s-ar fi spus *ce dovadă de patriotism adevărat, chiar şi-a iubit ţara.* Dar, dacă o femeie prim-ministru ar fi păţit asta, toţi s-ar fi întrebat *de ce plânge.”*

Helen Clark, care în 1999 a devenit al doilea prim-ministru femeie al Noii Zeelande, şi-a amintit că un politician bărbat a izbucnit în plâns când a vorbit despre lupta copilului său cu dependenţa de droguri. Iar presa l-a tratat cu compasiune. „Ei pot face asta, deoarece sunt percepuţi ca fiind umani”, a declarat Clark pentru *Whig-Standard* în 2018. „Dacă femeile fac acest lucru, sunt considerate slabe.” A vorbit despre vremurile în care adversarii săi politici o atacau verbal în timpul unei întruniri politice. „Iar mie îmi curgeau lacrimile pe obraji”, spunea aceasta.

-A. -1 A
„încă mai pun acel fragment din filmare. încă o fac. Şi o fac într-un mod peiorativ.”

Pramila Jayapal, membră a Camerei Reprezentanţilor din partea statului Washington, a declarat pentru *The Cut:* „Aş vrea să spun că e bine să plângem, pentru că politica e mai bună când există şi emoţie. Cred că tot acest mit cum că trebuie să pari imperturbabil, că nu trebuie să simţi nimic, a fost construit de bărbaţii aflaţi la putere şi reprezintă o scuză pentru politica proastă de care avem parte. Dar, când simţi durerea unei familii care nu are acces la servicii de sănătate, care îşi pierde casa, trăieşte în sărăcie sau îşi pierde un copil din cauza violenţei poliţiei, ai mai multă disponibilitate să rezolvi acele probleme.”

Manualul misoginului a avut atât de mult succes în a ne inocula sexismul încât deseori suntem orbi la dublul standard pe care îl aplicăm la locul de muncă. După ce Kamala Harris l-a interogat într-un mod profesionist şi echilibrat pe procurorul general Jeff Sessions în timpul unei audieri în Senat, Jason Miller, consilierul lui Trump, a spus: „Cred că a fost isterică. A încercat să-l reducă la tăcere pe procurorul general Sessions şi sunt de părere că a depăşit foarte mult limitele.” (Ea nici măcar nu ţipase.)

Aceiaşi critici – inclusiv Jason Miller însusi – rareori păreau să fie deranjaţi de declamaţiile zilnice ale lui Donald Trump în care făcea spume la gură şi de melodramele sale delirante şi pline de

minciuni. După cum a spus The Volatile Mermaid, o vedetă pe Twitter, în 2018: „Imaginaţi-vă cum ar fi fost dacă o femeie preşedinte ar fi stat pe Twitter în fiecare dimineaţă să se plângă de răutatea oamenilor şi de cât de nedrept se comportă aceştia faţă de ea. Slabă. Isterică. Stridentă. Scorpie. Nepotrivită pentru o funcţie de conducere.”

Capitolul 5

Tonul strident al vocii sale

Mi-a luat mult timp să-mi găsesc o voce şi acum,
că o am, nu am de gând să tac.
Madeleine Albright, prima femeie secretar de
stat al SUA

Reducerea la tăcere a femeii are rădăcini adânci în istorie. Intr-unui din primele poeme occidentale, *Odiseea* lui Homer, scris în secolul al VH-lea î.Hr., fiul adolescent al eroului Odiseu îşi acuză mama, Penelopa, că a vorbit în propria casă în faţa pretendenţilor săi care veniseră în vizită. „Mamă, du-te înapoi, sus, în iatacul tău, şi vezi-ţi de ale tale, război şi caier... Bărbaţii sunt cei care trebuie să vorbească”, porunceşte acesta. Şi, fără să spună un cuvânt, ea execută.

Mary Beard, profesoară de literatură clasică la Universitatea Cambridge, a

urmărit reacţia împotriva vocilor feminine de-a lungul secolelor în cartea sa captivantă *Women & Power (Femeile şi puterea).* Literatura antică greacă şi romană, a subliniat aceasta, a pus accentul pe armonia şi frumuseţea vocii masculine în contrast cu tonul *f*
piţigăiat al femeii. în societăţi care apreciau fapte de arme mai presus de orice alte calităţi, o voce gravă simboliza curaj, una ascuţită, laşitate.

După cum spunea Plutarh, scriitorul grec, la începutul secolului al II-lea d.Hr.: „O femeie ar trebui să aibă grijă să nu-şi facă auzită vocea necunoscuţilor la fel cum ar trebui să aibă grijă să nu se dezbrace. Deoarece, pe măsură ce pălăvrăgeşte, vocea îi trădează emoţiile.” Care, bineînţeles, sunt şi ele înfricoşătoare. Sfântul Pavel, acceptat în general ca fiind întemeietorul creştinismului, a insistat puternic ca femeile să tacă. în Timotei 2:12 scrie: „Nu îngăduiesc femeii nici să înveţe pe altul, nici să stăpânească pe bărbat, ci să stea liniştită”.

Timp de mii de ani, vocea femeilor a fost percepută ca fiind oarecum iritantă, de obicei pentru că este considerată *stridentă.* în Cartea lui Isaia, în versiunea Bibliei regelui lacob, numele lui Lilith, un vechi spirit feminin al haosului din Orientul Mijlociu, este tradus ca „bufniţă”, probabil datorită vocii sale stridente, dar şi asemănării cu o pasăre de pradă. în mitologia greacă, Zeus a transformat o prinţesă pe nume

Io într-o vacă, pentru a o ascunde de soţia sa geloasă, Hera, dar unul dintre avantaje era că acum Io putea doar să mugească. Când s-a întâlnit cu tatăl său pe potecă, Io a trebuit să-şi scrie numele în ţărână cu copita pentru a-i spune cine este – din fericire, numele ei era foarte scurt.

Nimfa Daphne, fugind de pretendentul ei Apollo, şi-a chemat tatăl pentru a o ajuta să se împotrivească zeului care voia să o violeze. Tatăl său, Peneus, zeul râului cu acelaşi nume, a transformat-o repede într-un copac, situaţie în care nu mai putea să facă altceva decât să-şi mişte crengile fără ajutor ca să atragă atenţia, fără să scoată nici un alt sunet decât freamătul delicat al frunzelor. Apollo a iubit-o mai mult ca oricând. Conform *Bulfinch's Mythology,* zeul a spus: „Dacă nu poţi să fii soţia mea, cu siguranţă vei fi copacul meu. îţi voi purta crengile drept coroană. Voi decora cu tine harpa-mi şi tolba cu săgeţi... şi, cum a mea e tinereţea veşnică, vei fi mereu verde şi frunzele tale nu vor cădea." Iar Daphne, transformată acum într-un dafin (complet mut), „şi-a plecat capul în semn de recunoştinţă".

în secolele al XVI-lea şi al XVII-lea, femeile al căror discurs era considerat „turbulent" sau „supărător" erau condamnate să poarte câteva ore „căpăstrul barhtoarei------un tel de centura
de castitate din fier pentru gură. O cuşcă de metal înconjura partea de jos a feţei, iar căpăstrul presa limba împiedicând

vorbirea.

Din păcate pentru scriitorul american Henry James (1843-1916), căpăstrul acesta nu se mai purta pe vremea sa. După cum nota Mary Beard, în eseul acestuia „The Speech and Manners of American Women” („Vorbirea şi manierele femeilor americane”), scriitorul deplângea degradarea societăţii din cauza vocii femeilor. Americancele, scria James, distrugeau graiul omenesc, determinând dezvoltarea acestuia într- un „talmeş-balmeş generalizat, un miorlăit fără limbă sau mârâit, un smiorcăit al femeilor emancipate”, care sună ca „mugetul vacii, răgetul măgarului şi lătratul câinelui”. (Tactica sexistă a comparării femeilor cu animalele – ceva subuman – este analizată în Capitolul 9.) A meditat pesimist la „piţigăiala, şuierul, fornăiala, smiorcăiala şi nechezatul” femeilor, care sună ciudat de asemănător cu „ţipetele, miorlăielile, chiotele şi cârâielile” pe care Jay Newton-Small, jurnalistă la revista *Time,* le-a pomenit în 2016 ca fiind „toate asociate cu femeile, nu cu bărbaţii”.

Cel puţin reginele nu au fost nevoite să suporte critici referitoare la vocea lor stridentă. Cu secole în urmă, vocea unei regine – chiar şi cea a unui monarh atât de puternic precum Elisabeta I – era rareori auzită de altcineva în afară de curtenii şi de servitorii săi. Puţinii aleşi este posibil să o fi auzit adresându-se Parlamentului o dată la câţiva J ani şi poate a susţinut rareori discursuri de la

un balcon de la care, fără microfoane, puţini din mulţimea de jos ar fi auzit-o. Având în vedere aura de sanctitate asociată cu regii unşi de Dumnezeu, cei care o auzeau trebuie să se fi simţit de-a dreptul binecuvântaţi, ca şi când ar fi auzit vocea unui înger din ceruri.

O regină consoartă nu trebuia să vorbească deloc în public. Aşa cum a scris Anne de Beaujeu, prinţesă a Franţei, în cartea sa din 1498, *Lecţii pentru fiica mea,* în afară de aducerea pe lume a copiilor, principala îndatorire a unei regine era să tacă. Dacă scotea vreun cuvânt, trebuia să fie pentru a uşura suferinţa şi pentru a-i servi pe cei nevoiaşi, niciodată pentru amuzament sau în dezbateri. (Aceasta era o regulă pe care, cu siguranţă, Anne nu a aplicat-o niciodată în cazul ei în timp ce a condus ţara în locul fratelui său mai tânăr.)

Frederic cel Mare era de părere că până şi reginele care domneau ar fi trebuit să tacă dracului din gură. De câte ori auzea că o femeie aflată la conducere, cum ar fi Ecaterina cea Mare sau împărăteasa Maria Tereza, îl insulta, îşi instruia preotul să ţină o predică despre textul sfântului Pavel „Femeia să înveţe în tăcere”.

Politicienii din ziua de azi nu au de ales decât să vorbească în public şi să facă acest lucru des. Campaniile lor includ apariţii la televiziuni, radio şi pe internet. Dacă vocea unui candidat nu se aude îndeajuns de tare şi de clar în toată ţara, nu există nici o şansă să fie ales. Şi,

imediat ce aceasta se face auzită, apare un val de critici cu privire la calitatea ei.

în anii 1970, romancierul Norman Mailer a declarat că feminista Bella Abzug, membră a Congresului, născută în Bronx, avea o voce care „putea fierbe grăsimea de pe gâtul unui taximetrist”.

în timpul campaniei prezidenţiale din SUA, în 2008, Glenn Beck, comentator TV, a dedicat un întreg segment din emisiunea sa ororilor provocate de vocea lui Hillary Clinton, despre care spunea că sună „de parcă te pişcă frigul de urechi”. Este „sâcâitoare”, te face să „fii invidios pe cei care nu aud” şi „face chiar şi îngerii să plângă”. A adăugat: „Chiar dacă ar zice *Bine, Glenn, vreau să-i dau un milion de dolari lui Glenn Beck,* eu tot aş auzi *Aruncă gunoiul!”* Alex Jones de la *InfoWars* a redat un videodip în care compara râsul fostei prime doamne cu cel al unei hiene. Chiar şi presa mai liberală a atacat-o. Bob Woodward de la *Morning Joe* a sugerat că ar trebui „să scape de chestia asta cu ţipatul”. Joe Scarborough, care îi lua interviu, a fost de acord. „Nu i-a spus nimeni că microfonul funcţionează?”

„Mie şi multor altora ni se pare că vocea lui Hillary Clinton este stridentă. De fapt, sună ca o pisică cu ghearele scoase care este trasă de mai multe ori peste o tablă de scris”, a spus unul dintre invitaţii postului Fox, în timpul unei dezbateri din martie 2016 cu privire la existenţa remarcilor sexiste în plângerile legate de vocea „stridentă” aduse împotriva lui Hillary Clinton.

Pe 30 septembrie 2007, nu mai puţin de trei articole din *New York Times* s-au luat de râsul ei, unul dintre acestea numindu-l „cotcodăcitul lui Clinton”. A doua zi, ABC, CNN, Fox News şi MSNBC au avut segmente dedicate acestui subiect. Comentatorii au uitat să menţioneze că

fiecare cuvânt din gura lui Bernie Sanders e ca o oală cu accent de Brooklyn care ne loveşte în cap sau că ritmul monoton al lui Donald Trump în timp ce strigă un torent de cuvinte este ca un atac periculos al unor mingi de ping-pong. Când Bernie şi Donald tună şi fulgeră, aduc acuzaţii şi arată cu degetul sau îşi încleştează pumnii şi gesticulează ca nişte sălbatici, publicul lor îi laudă pentru pasiunea lor politică şi stilul oratoric convingător.

Dar când Hillary Clinton sau Elizabeth Warren se apropie măcar de aşa ceva, bărbaţii se gândesc: „De ce e mama supărată pe mine?” sau „îmi aduce aminte de învăţătoarea mea nervoasă dintr-a treia”. O femeie puternică este acelaşi lucru cu unul dintre arhetipurile lui Jung – un simbol vechi, universal inoculat adânc în subconştientul uman – care trezeşte sentimente

de oroare şi de frică în sufletul bărbaţilor. Ea este o soţie cicălitoare care insistă să afle unde au fost. O mamă indignată dintr-un coşmar freudian care îi pisează la cap să-şi cureţe camera. O profesoară care îi ceartă şi e gata să îi atace cu rigla. O bibliotecară încruntată care vine spre masa lor ducându-şi

degetul la buze şi făcându-le semn să tacă. Sora medicală Ratched care vine să le vâre cu forţa pilule pe gât. în subconştient, aceştia cred că au încurcat-o, fapt care îi revoltă. îi face să le sară muştarul. Orice femeie care le provoacă această reacţie, care încalcă toate normele patriarhale care asigură supremaţia bărbaţilor, probabil este agresivă, furioasă, încăpăţânată, face pe şefa şi se plânge mereu. O scorpie, furia însăşi, un monstru, o caţă.

Poate din cauza sensibilităţii extreme la arhetipurile jungiene, multe femei care vorbesc pe un ton normal sunt percepute ca ţipând. în timpul campaniei prezidenţiale din 2016, Donald Trump a acuzat-o pe Hillary Clinton că „ţipă” despre problemele femeilor. „Păi, încă nu mi-am revenit”, a declarat Trump în timpul show-ului *Morning Joe.* „E prea de dimineaţă – după ce am auzit-o cum zbiera acel mesaj.”

Şi Bernie Sanders a dat de înţeles că Hillary Clinton ţipa când vorbea cu convingere despre controlul armelor în campania electorală din 2015. „Toate strigătele din lume” nu pot face ca „armele să nu ajungă în mâini nepotrivite”, a declarat acesta. Clinton a considerat remarca sexistă, încă o critică la adresa vocii femeilor. „Nu am ţipat”, a afirmat într-o dezbatere prezidenţială din 2016. „Dar, uneori, când o femeie îşi exprimă opinia, oamenii cred că ţipă.”

Amanda Hunter, reprezentanta Fundaţiei Barbara Lee Family, a declarat pentru *Washington Post:* „Femeile sunt

deseori acuzate că ţipă. Va fi foarte dificil să găsiţi un politician bărbat criticat pentru volumul vocii sale.”

Ca urmare a criticilor nesfârşite la adresa vocii lor, multe femei care se află în centrul atenţiei [7] publice sunt, pe bună dreptate, preocupate de modul în care le sunt percepute vocile. La fel a fost cazul preşedintei statului Chile, Michelle Bachelet, a cărei ascensiune politică a fost deosebit de emoţionantă având în vedere că, în 1974, tatăl său a fost aruncat în închisoare de fostul dictator chilian, generalul Augusto Pinochet, unde a fost torturat şi, în cele din urmă, a murit. „în ziua în care am devenit ministru al apărării”, a declarat ea într-un interviu pentru cartea *Women and Leadership,* „toată lumea a crezut că mă gândeam la tatăl meu şi la evenimentele istorice. Dar stiti la ce mă gândeam de fapt? Mă gândeam că nu puteam vorbi ca o fată – nu puteam să am o voce tânără, feminină, voiam să am o voce puternică de la început.”

Multe femei politician au urmat cursuri specializate de dicţie şi de oratorie pentru a potoli criticile. în anii 1960, Margaret Thatcher, o politiciană britanică în ascensiune, dându-şi seama că are o voce stridentă, a decis să apeleze la ajutor specializat. Sir Laurence Olivier a intervenit pe lângă profesorul său de la London Naţional Theatre ca să o ajute să-şi mai domolească acutele. Bineînţeles, nici acest lucru nu a ferit-o de critici. Ca

prim-ministru, după 20 de ani, cu o voce joasă, bine modulată şi cu o dicţie excelentă, i s-a spus că dă impresia că vorbeşte „prea de sus”, ca şi când i-ar fi ţinut morală unui copil obraznic pentru că lipise gumă de mestecat sub bancă. Prim-ministrul Thatcher nu a avut nici un regret. „Am cunoscut nişte directoare de şcoală foarte bune care şi-au ajutat elevii să înceapă cariere minunate”, a declarat, trecând peste critici ca gâscă prin apă.

Şi Hillary Clinton a decis să urmeze cursuri specializate de dicţie şi de oratorie. „După ce am auzit în mod repetat că unora nu le place vocea mea”, a scris în memoriile sale din timpul campaniei electorale, „am apelat la ajutorul unui expert în logopedie. Acesta a spus că trebuia să mă concentrez să respir adânc şi să încerc să mă gândesc la ceva fericit şi liniştitor când ajung pe scenă. Astfel, când mulţimea se înfierbânta şi începea să strige – aşa cum se întâmplă de obicei la demonstraţii –, am reuşit să fac ceea ce îmi venea în mod natural, şi anume să nu strig şi eu. Bărbaţii pot striga cât de tare vor, dar femeile, nu. Bine, i-am spus acestui expert, sunt dispusă să încerc. Dar, din curiozitate, poţi să-mi dai un exemplu de femeie din viaţa publică care a reuşit acest lucru – care a întâmpinat energia unei mulţimi cu o voce domoală şi joasă? Nu a putut.”

După toată această pregătire, Clinton a rămas nedumerită. „Nu ştiu cum să rezolv toate astea”, a scris. „Aşa sunt, femeie. Este vocea mea. Ca să-l citez pe

secretarul muncii, Frances Perkins, prima femeie care a lucrat în cabinetul SUA, în timpul lui FDR: *Acuzaţia că sunt femeie este incontestabilă.* Vor mai candida şi alte femei la preşedinţie şi vor avea voci de femei. Să sperăm că până atunci acest lucru va fi mai puţin neobişnuit."

Kim Campbell, prima femeie prim-ministru al Canadei, avea un stil oratoric *ad libitum* foarte pasionat. Drept urmare, a fost ridiculizată de presă şi catalogată drept arogantă, emoţională, plângăcioasă, intimidantă, furioasă şi stridentă. „Limbuţia lui Campbell este punctul său slab", scria *Vancouver Sun* în 1993. „Va reveni la vocea stridentă... sau chiar la cea piţigăiată, mustrătoare", se lamenta *Globe and Mail.* Cea mai usturătoare critică dintre toate a venit din partea *Montreal Gazette:* Campbell „a vorbit ca o femeie". În timpul următoarelor alegeri, felul de a vorbi al lui Campbell a fost discutat în presa canadiană aproape de patru ori mai mult decât cel al contracandidatului masculin, Jean Chrétien (146 de remarci despre Campbell, 38 despre Chrétien).

Totuşi, când Campbell a ales să se conformeze aşteptărilor referitoare la cum ar trebui să se comporte femeile cuviincioase şi să citească de pe foaie, a fost numită lipsită de autenticitate şi plictisitoare. Noua sa abordare era plată ca o predică şi „lipsită de pasiune, poezie sau entuziasm", a scris *Vancouver Sun.*

Cercetările unei profesoare de ştiinţe

politice de la Universitatea din Alberta, Linda Trimble, au arătat că multi oameni consideră că o femeie care vorbeşte cu pasiune este înspăimântătoare (poate că publicul se teme că ea, într-o tiradă necontrolată din cauza unei crize hormonale, se va lansa în stratosferă), în timp ce bărbaţii care fac acelaşi lucru sunt consideraţi stăpâni pe sine şi potriviţi pentru funcţii în stat. Un studiu din 2007, „Gender Stereotyping of Political Candidates" („Stereotipurile de gen ale candidaţilor politici"), a concluzionat că publicul de sex masculin consideră discursul bărbaţilor ca ?
fiind bine informat, de încredere şi mai convingător decât cel al femeilor, chiar dacă *spun exact acelaşi lucru.*

„Ml-AI FĂCUT SEMN SĂ TAC DIN GURĂ
CA UNUI COPIL?"

Un singur mod de a opri ţipatul, precum o unghie care zgârie tabla, şi vocea enervantă a femeilor este să-i spui să tacă. Deşi putem înţelege foarte bine că vechii romani lipsiţi de orizonturi şi romancierii victorieni plictisitori doreau să reducă la tăcere femeile, este destul de şocant că, în februarie 2017, senatoarei Elizabeth Warren i s-a spus oficial să tacă în Senatul SUA şi a fost exclusă de la dezbatere în timpul audierilor de confirmare a senatorului Jeff Sessions pentru funcţia de procuror general.

Warren încercase să citească o scrisoare din 1986 a Corettei Scott King

care denunţa nominalizarea lui Sessions ca judecător federal. King scria: „Domnul Sessions şi-a folosit extraordinara putere a funcţiei sale pentru a reduce exercitarea liberă a votului de către cetăţenii de culoare”. Preşedintele în funcţie al Senatului, Steve Daines din Montana, a întrerupt-o pe Warren, invocând articolul XIX din Regulamentul Senatului, care interzice imputarea „unui alt senator sau senatori a oricărui comportament ori motiv nedemn sau nepotrivit pentru un senator”. Deşi scrisoarea fusese deja acceptată în Registrul Senatului cu 30 de ani înainte, Senatul a votat în conformitate cu liniile de partid pentru a-i închide gura senatoarei. Daines i-a spus lui Warren să ia loc.

Regula procedurală misterioasă care a redus-o pe Warren la tăcere nu i-a oprit pe Bernie Sanders, Jeff Merkley din Oregon, Tom Udall din New Mexico şi Sherrod Brown din Ohio (toţi bărbaţi, dacă cumva nu aţi observat), să citească exact aceeaşi scrisoare fără să li se spună să stea jos şi să tacă naibii din gură. Aceasta a fost o dovadă clară a mecanismelor adânc înrădăcinate pentru a reduce la tăcere numai şi numai femeile. Dacă Mitch McConnell ar fi avut la dispoziţie un căpăstru al bârfitoarei, ne putem imagina foarte bine cum ar fi încercat să-l monteze pe capul lui Warren. Mai mult decât atât, conform aceleiaşi reguli, McConnell ar fi trebuit

să reducă la tăcere cel puţin doi bărbaţi care au luat cuvântul: senatorul Ted Cruz, în 2015, pentru că l-a numit „mincinos” de câteva ori pe McConnell, şi pe senatorul Tom Cotton, în 2016, pentru că a luat în derâdere „conducerea toxică” a lui Harry Reid, fostul lider al majorităţii din Senat.

La patru luni după celebra reducere la tăcere a senatoarei Warren, în timpul unei şedinţe a Comisiei restrânse pentru informaţii a Senatului, senatoarea Kamala Harris a insistat în mod repetat ca procurorul general adjunct Rod Rosenstein să-i ofere un răspuns clar la întrebările sale în loc să le evite, ignore sau să vorbească peste ea. Preşedintele comitetului, senatorul Richard Burr, a întrerupt-o, i-a ţinut predici despre „politeţe” şi i-a permis senatorului Rosenstein să devieze cât de mult a dorit, pierzând timp valoros din cele cinci minute alocate lui Harris la audieri.

în 2015, când Jess Phillips, proaspăta membră a Parlamentului britanic, a intrat în sediul acestuia pentru prima oară, a ştiut imediat că ceva nu este în regulă. în holul care ducea spre camerele comisiilor parlamentare, a văzut sculpturi ornamentale reprezentând atât bărbaţi, cât şi femei în chip de gargui. „Bărbaţii sunt înfăţişaţi cu gura deschisă ca şi când ar vorbi”, si*a* amintit în memoriile sale. „Femeile însă sunt reduse la tăcere, gurile lor sunt literalmente acoperite cu botniţe de

piatră. Habar nu am dacă acest lucru a însemnat un comentariu mai puţin decât subtil asupra egalităţii de gen făcut de arhitecţii din trecut sau o sugestie binevoitoare. Sper că a fost primul caz, dar uneori am dubii.”

Probabil că Phillips este cel mai cunoscut caz de femeie-politician care a izbucnit într-un râs zgomotos când un coleg a sugerat crearea Zilei Internaţionale a Bărbatului. „Mă scuzaţi că râd”, a spus aceasta, o declaraţie care a devenit virală foarte rapid. „Ca singura femeie din această comisie, mi se pare că fiecare zi e Ziua Internaţională a Bărbatului.”

Colegii lui Phillips ar dori cu siguranţă să o reducă la tăcere, deoarece este una dintre cele mai vocale femei din Parlament; părerile ei nu sunt numai indiscutabil de puternice, dar provoacă – cel puţin în rândul femeilor – hohote care le fac să se tăvălească pe jos de râs. Totuşi, pentru că a-i pune căluş la gură nu ar da bine la ştirile de noapte, bărbaţii îi spun să tacă la fel cum ar face-o cu un copil mic. „Dacă mă enervez sau bombardez cu întrebări într-o dezbatere”, a scris Phillips, „am observat că bărbaţii de pe băncile opoziţiei, bărbaţi care strigă şi răcnesc cât vor, îmi fac semn să tac de parcă aş fi un copil de cinci ani... nu *sunt* un copil; nu-mi spuneţi voi mie când să tac.”

Si-a amintit de o dezbatere la care un ministru î

de pe banca din faţă i-a făcut semn să tacă. „Nu eşti tatăl meu”, i-a spus. „Să

nu îndrăzneşti să îmi spui mie să tac atât timp cât bărbaţii din jurul meu care strigă nu au parte de asemenea tratament! Ţie, stimate domn, îţi spun să îţi iei semnele prin care mă îndemni să tac şi să ţi le bagi fix în fund!”

Sfatul ei pentru alte femei? „Dacă oricine, oricând, vă face semn să tăceţi, sfatul meu este să-l înfruntaţi. Intrebaţi-l pe acel bărbat: *Tocmai mi-ai făcut semn să tac din gură ca unui copil?!* El va fi forţat atunci să-şi exprime dezacordul cu privire la opoziţia ta faţă de părerea lui şi se va potoli aproape instantaneu.”

Dacă reducerea la tăcere nu funcţionează, mai există şi fantezia bărbaţilor de a împiedica fizic femeile să vorbească, un fel de căpăstru al bârfitoarei virtual. Pe 22 mai 2020, Donald Trump a redistribuit pe Twitter o imagine editată în Photoshop cu Nancy Pelosi, preşedinta Camerei Reprezentanţilor, cu o bucată de bandă adezivă peste gură. Clinton fusese portretizată în meme şi desene cu un fermoar închis în loc de buze, o botniţă peste gură şi o cutie cu găuri pe cap. Numai că reducerea la tăcere a femeilor politician într-un mod atât de evident nu s-a limitat la politica virulentă din era Trump. În octombrie 2016, un candidat a solicitat reducerea la tăcere a Nicolei Sturgeon, prim-ministrul Scoţiei, acoperindu-i gura cu bandă adezivă.

Francesca Donner, fostă directoare pe probleme de egalitate de gen la *New*

York Times, e de părere că este deosebit de trist că, din cauza necesităţii purtării unor măşti pentru a împiedica răspândirea COVID-19, în momentele în care preşedintele Joe Biden ia cuvântul la evenimentele oficiale de la Casa Albă, Kamala Harris să stea în picioare în spatele lui sau lângă el, cu gura acoperită de o bucată de material. „Zeci de ani de acum înainte”, s-a plâns Donner într-un interviu pentru o carte, „când covidul va fi doar o amintire vagă, oamenii vor vedea prima femeie vicepreşedinte a naţiunii purtând ceva care seamănă cu o botnită.”

NU MAI VORBI PE NAS, GlLLARD

Cu o săptămână înainte de a deveni prim- ministru, în 2010, Julia Gillard, vicepremier, a fost votată ca fiind cea mai impresionantă voce din politica australiană, conform unui sondaj efectuat de ziarul *Age* pe un eşantion de 3 600 de respondenţi. în mod straniu, a câştigat în faţa tonurilor joase şi liniştitoare ale câtorva bărbaţi colegi.

Totuşi, odată ce a ocupat funcţia guvernamentală de top, vocea sa părea că devine din ce în ce mai enervantă. Ca logoped, Dean Frenkel a scris în *Sydney Morning Herald:* „Caracteristicile sunetului atrag ascultătorii într- un mod unic. Când vocile prim-miniştrilor sunt expuse în media peste punctul de saturaţie, caracteristici care odată puteau fi ignorate şi erau doar uşor

iritante, devin hiperbolizate şi din ce în ce mai enervante. Când aceste inflexiuni se repetă în fiecare seară, devin din ce în ce mai evidente.”

Cu alte cuvinte, nu era vorba că vocea lui Gillard era enervantă; numai că oamenii o auzeau mult prea des. Deşi recunoştea că majoritatea abilităţilor de vorbire ale prim-ministrului erau excelente, Frenkel i-a sugerat să renunţe la „tonul nazal specific lui Gillard” – un accent regional de care era destul de mândră –, care avea drept rezultat „un ton încărcat şi o pronunţare stângace a vocalelor”. Era prea multă încărcătură în vocea ei, a spus acesta – deşi ne putem imagina că prim-miniştrii *ar trebui* să vorbească cu o oarecare gravitate. Pentru a corecta această suprasaturare, ar fi trebuit „să introducă o gamă mai largă de melodicitate şi o tonalitate mai armonioasă. Acest lucru i-ar spori energia şi vocea ar suna mai natural.” Pe scurt, vocea sa naturală nu suna natural şi, dacă exersa îndeajuns, ar fi sunat mai natural.

Ar trebui să existe „un echilibru în ceea ce priveşte rezonanţa sunetelor dintre gât şi gură”, ceea ce sună atât derutant, cât şi dureros, şi ar trebui să-i îmbunătăţească tonurile „grave şi naturale” cu „tonuri mai înalte şi mai puternice care introduc calităţi mai melodioase”. (De ce sună toate acestea ca o descriere a unei degustări de vin? *Strălucitor şi limpede, cu o aromă intensă de stejari)* „Din punct de vedere

vocal, pare că nu prea are experienţă la cântat” (şi, după cum ştim, o carieră de succes în operă este o condiţie necesară pentru ca un bărbat sau o femeie să ocupe o funcţie politică). Pentru a rezolva aceste probleme grave şi deranjante cu vocea sa, prim- ministrul ar fi trebuit să ia lecţii de canto, „dar nu de tipul imnurilor religioase înflăcărate”. Nu ştim exact la ce tip de imnuri se gândea autorul, dar poate nişte arii uşoare ar fi rezolvat problema. Adică, dacă putea găsi un pic de timp printre atâtea incendii devastatoare, inundaţii, cicloane, somai şi relaţii internaţionale şi conducerea de zi
cu zi a tării.

Este posibil ca bărbaţilor să nu le placă vocea femeilor deoarece în sinea lor au sentimentul că femeile nu ar trebui să vorbească din principiu. Şi ca adjunct al prim-ministrului, al doilea om important după un bărbat, vocea lui Gillard fusese mai puţin iritantă decât când era promovată într-o funcţie de vârf. Deoarece nu vocea ei era problema, ci funcţia pe care o ocupa. Şi este mult mai uşor să spui că nu-ţi place o anume voce decât să recunoşti că, de fapt, nu-ţi place că vorbeşte o femeie. Şi nici că îşi face auzită vocea prin scris.

În 2016, jurnalista britanică Caroline Criado Perez a fost inundată de mesaje negative online pentru că susţinea cauzele feministe. Deşi multe femei în situaţia ei ar fi acţionat butonul block după fiecare postare negativă – ca după

un abuz sexist într-un joc video –, Criado Perez le-a studiat, curioasă să găsească un numitor comun. „Mii de ameninţări am primit... referitoare la gura mea, gâtul meu, limbajul meu”, a spus aceasta. „Mesajul a fost simplu şi clar: aceşti bărbaţi erau foarte dornici să nu mă mai audă vorbind.” Chiar dacă ea, de fapt, scria.

În 2017, Hillary Clinton a publicat *What Happened (Ce s-a întâmplat),* memoriile sale din perioada alegerilor prezidenţiale din 2016. Oare naţiunea era cât de cât curioasă cu privire la experienţa personală a unei femei aflate în centrul celor mai disecate alegeri din toate timpurile? Nu prea. *New York Daily News* a spus: „Hei, Hillary Clinton, taci dracului din gură şi dispari”. Dar chiar şi publicaţiile de stânga îşi doreau ca ea să tacă. *Vanity Fair* a titrat cu emfază: „Se poate ca Hillary Clinton să dispară în linişte în noapte?”, iar *New York Times* a întrebat: „Ce ne facem cu Hillary Clinton, femeia care nu vrea să dispară?”

Când Bernie Sanders, un alt candidat fără succes la alegerile din 2016, şi-a publicat memoriile din perioada alegerilor, nimeni nu i-a spus că ar trebui să-şi ţină gura, deşi nici măcar nu fusese nominalizat. La fel, când candidatul republican la preşedinţie, în 2008, Mitt Romney, a întocmit o schiţă pentru măreţia Americii, *No Apology (Fără scuze),* în 2010, nici măcar o singură persoană nu a sugerat că ar trebui să ia o navetă spaţială până pe

Alpha Centauri şi să rămână acolo.

Asa cum autoarea feministă Kate Manne scria în cartea sa *Down Girl: The Logic of Misoginy (Cuminte, fetiţa! Logica misoginismului):* „Când o femeie concurează, lucru fără precedent, pentru funcţii înalte de conducere sau de autoritate dominate de bărbaţi, în special în detrimentul unui rival bărbat, oamenii au tendinţa să fie părtinitori în favoarea lui. Adică va exista o tendinţă generală, toate celelalte condiţii fiind identice, de a fi de partea lui, de a dori ca el să ajungă la putere, iar acest lucru, la rândul său, duce previzibil la prejudecăţi împotriva ei. Aşa că, atunci când aceasta vorbeşte împotriva lui sau peste el, contrazicându-l, întrerupându-l, râzând pe seama sa sau declarându-şi victoria în faţa lui, este normal ca vocea sa să fie percepută ca supărătoare, stridentă sau neplăcută la auz. Nu ne dorim să o auzim rostind nici un cuvânt împotriva lui, aşa că devine dificil de ascultat.”

în anii 1920, cercetătorii de la Beli Laboratories, care au efectuat studii privind transmiterea vocilor umane prin telefon, au descoperit că vocile femeilor erau, în general, la fel de puternice ca ale bărbaţilor, dar erau mai greu de înţeles. S-au întrebat dacă exista vreo problemă cu transmiterea frecvenţelor mai înalte, dar au constatat că ascultătorii puteau auzi foarte bine sunetul înalt al unui flaut. Ceea ce ne face să ne gândim că, dacă vocile

femeilor erau mai greu de descifrat, atunci persoanele de la celălalt capăt al telefonului – atât femei, cât şi bărbaţi – pur şi simplu nu ascultau.

„DOMNULE VICEPREŞEDINTE, VORBESC"

O altă stratagemă de a reduce femeile la tăcere, metodă verificată de-a lungul timpului, este să treci de-a dreptul peste ele. La ceremonia tradiţională de începere a mandatului Curţii Supreme, în prima luni din octombrie 1981, Sandra Day O'Connor, prima femeie judecător, proaspăt numită, şi-a ocupat locul la capătul băncii lungi de mahon, deasupra locului unde avocaţii aveau să se contrazică. Fiind primul caz prezentat, ceilalţi judecători au început imediat să-l bombardeze cu întrebări pe avocatul care stătea la pupitrul aflat la trei metri distanţă. Timp de jumătate de oră, pe măsură ce argumentele legale şi întrebările zburau de colo- colo, în ceea ce era un caz complex care implica contracte pentru extracţia petrolului, aceasta a rămas tăcută. După cum a scris în jurnalul său în acea seară, s-a întrebat: „Oare să adresez prima mea întrebare? Ştiam că presa aşteaptă – toţi abia aşteaptă să mă audă.” De la locul ei de pe banca aflată la înălţime, a început să formuleze o întrebare, dar imediat avocatul a vorbit peste ea. „E zgomotos şi dur”, a notat, „şi spune că vrea să termine ce are de spus.”

într-un studiu din 2017, efectuat de Facultatea de Drept Pritzker a

Universităţii Northwestern, cercetătorii au aflat că femeile judecător de la Curtea Supremă au fost întrerupte cam de trei ori mai des decât omologii lor bărbaţi. De exemplu, în 1990, când O'Connor era singura femeie din curtea cu nouă membri, 35,7% din toate întreruperile au avut loc în timp ce vorbea ea. în 2002, 45,3% din întreruperi au avut loc la adresa celor două femei judecător, O'Connor şi Ruth Bader Ginsburg. în 2015, 65,9% din toate întreruperile au fost îndreptate către cele trei femei judecător (Ginsburg, Sonia Sotomayor şi Elena Kagan). Dacă ar exista vreodată o Curte Supremă a SUA formată numai din femei, putem fi destul de siguri că nici unul dintre judecători nu ar avea ocazia să vorbească în fata avocatilor bărbaţi.

în calitate de prima femeie preşedinte a Filipinelor, Corazon Aquino, oricât de modestă şi de politicoasă ar fi fost, s-a săturat repede ca bărbaţii să vorbească peste ea. în noiembrie 1986, după nouă luni din primul său mandat, aceasta a declarat: „O calitate distinctă pe care am observat-o la bărbaţii care îmi nesocotesc abilităţile, îmi diminuează rolul sau nu-şi pot imagina că voi conduce această ţară pe toată durata mandatului de preşedinte este capacitatea lor de a vorbi peste mine cu fiecare ocazie”. Observase „un grup de bărbaţi guralivi cu idei mai bune şi mai inteligente despre cum se conduce guvernul meu sau despre ce anume ar

trebui să fac legat de propria persoană... Mi-ar plăcea să cred că am reuşit să am ultimul cuvânt şi ultima sarcină îndeplinită a fost de a pune lucrurile în ordine după ce aceşti bărbaţi au terminat de vorbit.”

în timpul dezbaterii pentru funcţia de vicepreşedinte, din 7 octombrie 2020, Kamala Harris s-a confruntat cu Mike Pence, vicepreşedintele în exerciţiu. Deşi moderatorul dezbaterii, Susan Page de la *USA Today,* a făcut tot ce i-a stat în putere ca Pence să se încadreze în timpul alocat lui, eforturile sale au fost în mare parte fără rezultat. Nu numai că a evitat să răspundă la multe dintre întrebările acesteia, dar a întrerupt-o pe Harris când a răspuns la întrebările din dezbatere de nu mai puţin de zece ori.

„Domnule vicepreşedinte, vorbesc”, a repetat Harris întruna. Utilizatorii Twitter au încurajat-o pentru eforturile ei de a refuza să lase un bărbat să vorbească peste ea.

Pe lângă întreruperile constante, Pence i-a vorbit şi pe un ton superior, un alb ţinându-i predici unei femei de culoare despre motivul pentru care afroamericanii din Statele Unite nu se confruntă cu rasismul instituţional. Si-a oferit înţelepciunea venerabilă şi cunoştinţele cu privire la interacţiunea forţelor de ordine cu comunitatea afroamericană, un domeniu în care expertiza lui Harris se întinde pe o perioadă de mai mulţi ani în

calitate de procuror general.

„Nu am de gând să stau aici şi să accept ca vicepreşedintele să îmi ţină predici despre ce înseamnă să aplici legile ţării noastre”, a spus Harris. „Sunt singura de pe această scenă care a judecat cazuri începând de la abuzuri sexuale asupra copiilor până la homicid.”

Pentru Harris, în timpul acelei dezbateri, linia de demarcaţie a fost una foarte fină. Dacă ar fi

>

fost prea îndrăzneaţă ar fi părut furioasă, influenţată de hormoni, neprofesionistă. Dacă ar fi fost prea defensivă, ar fi părut slabă, nepotrivită pentru funcţie. A reuşit să marcheze exact punctul în favoarea sa.

„Nici un pas înainte făcut de femei nu a fost atât de amarnic contestat precum cel al vorbitului în public”, a declarat Susan B. Anthony, pionieră în apărarea drepturilor femeilor, la finalul lungii sale cariere. „Pentru nimic din ceea ce au încercat, nici măcar când au obţinut dreptul la vot, nu au fost atât de abuzate, condamnate şi antagonizate.”

Nimeni – de la Homer la sfântul Pavel şi până la Donald Trump – nu vrea să audă o femeie puternică vorbind. Deoarece vocea autorităţii este întotdeauna una masculină.

Capitolul 6

Misterioasa antipatie

O femeie devine cu atât mai antipatică, cu cât are
mai mult succes şi este mai ambiţioasă.

HILLARY CLINTON, summitul Women în the World,
2017

Pe 7 octombrie 2020, conform FiveThirtyEight.com, senatoarea Kamala Harris a câştigat dezbaterea candidatilor la funcţia de
> O j j
vicepreşedinte, 69% dintre respondenţi apreciind prestaţia ei ca fiind una bună, comparativ cu 60% care au fost de aceeaşi părere cu privire la vicepreşedintele Mike Pence. In mod similar, 61% au fost în favoarea politicilor sale şi numai 44% au fost de acord cu cele ale contracandidatului său.

În aceeaşi seară, Chuck Grassely, senator de lowa, a postat pe Twitter că ar prefera să ia cina cu Pence, care era „DE DEPARTE mai simpatic", decât să mănânce alături de Harris. Si Bret Baier, prezentatorul Fox News, l-a întrebat pe Karl Rove, fostul adjunct al şefului de personal de la Casa Albă, dacă este de părere că Harris e „simpatică".

Rove a răspuns: „Dacă a încercat să se facă simpatică, nu i-a reuşit".

A doua zi, preşedintele Trump a contactat Fox Business pentru a-şi exprima opinia că Harris este „de-a

dreptul antipatică” şi ulterior a numit- o „monstrul care s-a aflat pe scenă alături de Mike Pence”.

Din păcate, Kamala Harris nu e singura femeie candidat care a fost numită „antipatică”. în 2018, un sondaj al *New York Times* a concluzionat că, în general, femeile candidat sunt mai antipatizate decât bărbaţii. Conform unui studiu efectuat de Barbara Lee Family Foundation, când este vorba de antipatie, alegătorii au o mentalitate de genul „mă bazez pe ceea ce simt când văd persoana respectivă”. Şi, când o văd, persoana este mai mereu o femeie candidat.

Problema cu antipatia faţă de un candidat este că nu poţi identifica exact ce anume te deranjează. Este ca un miros uşor, neplăcut, care îţi trece pe la nas şi chiar înainte să-l identifici, *puf!,* a dispărut.

Intangibilitatea pare să fie punctul vulnerabil. Pentru că ceea ce oamenii nu pot identifica cu exactitate poate fi chiar propriul misoginism. Chestiunea antipatiei este folosită de persoanele sexiste – inclusiv un număr mare de femei – care pur şi simplu nu recunosc acest lucru nici faţă de ele, nici faţă de altcineva.

Kim Campbell, prima femeie prim-ministru a Canadei timp de puţin peste cinci luni, în 1993, are o explicaţie pentru antipatia faţă de politicienele puternice. „Orice faci este judecat cât

mai în amănunt posibil, astfel încât oamenii să-şi poată valida disconfortul pentru că te afli acolo”, a declarat ea pentru *Toronto Star* în 2020.

Aceia dintre noi care au crescut impregnaţi de dogmele nerostite, dar omniprezente ale patriarhatului – adică aproape toată lumea se simt mai confortabil când au de-a face cu bărbaţi puternici, nu cu femei puternice. Marianne Cooper, sociolog, a scris într-un articol din 2013 pentru *Harvard Business Review* că „tocmai succesul” femeilor puternice – şi „în special comportamentul care a dus la obţinerea acestuia – încalcă aşteptările noastre despre cum ar trebui să se comporte femeile”. Ca societate, scria Cooper, „ne simţim extrem de inconfortabil alături de femeile puternice. De fapt, nu sunt prea multe cazuri în care le simpatizăm... Ne aşteptăm ca femeile să fie drăguţe, calde, prietenoase şi să inspire bunătate. Astfel, dacă o femeie are un comportament insistent sau competitiv, dacă îşi împinge echipa spre performanţă, dacă dă dovadă de o conducere decisivă sau eficientă, deviază de la normele sociale care dictează cum *ar trebui* să se comporte. încălcând ideile despre cum ar trebui să fie femeile, o femeie de succes stârneşte o reacţie de respingere din partea celorlalţi pentru că nu este îndeajuns de feminină şi este prea masculină.”

Atunci, cum să-şi prezinte femeile

politician realizările fără să pară că nu sunt feminine şi brutale? Cum să facă faţă criticilor politice rămânând îndeajuns de simpatice? în iunie 2021, Barbara Lee Family Foundation a dat publicităţii studiul „Staying Power” („Puterea de a rezista”) care analizează strategii pentru femei aflate în funcţii şi care candidează pentru a fi realese. „Nu vor presupune că face o treabă bună şi nici nu o vor crede pe cuvânt”, a spus Amanda Hunter, director executiv, în timpul unui interviu pentru această carte. „De aceea este deosebit de important ca o femeie care candidează pentru a fi realeasă să se impună ca lider. La fel, când opozanţii critică o femeie care candidează pentru funcţia pe care încă o deţine, alegătorii se aşteaptă ca ea să-şi confirme realizările oferind reacţii decisive. Dincolo de rezolvarea

J

problemelor în chestiune, alegătorii vor să vadă că o femeie care vrea să fie realeasă face fată criticilor cu tărie şi stăpânire de sine.”

în ciuda tăriei şi a stăpânirii de sine demonstrate în faţa criticilor răutăcioase, Hillary Clinton a fost nevoită să se lupte cu problema antipatiei probabil mai mult decât oricare alt politician. „Fiecare are o personalitate diferită, un temperament diferit, un comportament public diferit”, a spus aceasta într-un interviu pentru *Women and Leadership,* „aşa că există multe motive pentru care placi sau nu pe

cineva. Dar este mult mai probabil ca femeile să fie considerate antipatice dacă sunt insistente, dacă sunt puternice, dacă sunt dispuse să se ridice şi să-şi apere punctul de vedere. Am văzut acest lucru de nenumărate ori în timpul campaniei mele. Oamenii spuneau: «Are ceva care nu-mi place». Apoi, când erau presaţi să spună ce anume, nu puteau să dea prea multe detalii. Spuneau doar «nu ştiu. E ceva, nu ştiu ce.»„

Cel puţin crainicul radio Rush Limbaugh a avut motive concrete pentru care nu o plăcea pe Clinton. Şi anume pentru că nu a fost „moale şi mămoasă, nu a dat dovadă de empatie. Nu a fost înţelegătoare.” (Nu a fost dispusă să-i prepare un sandvici.)

în timpul celor două campanii prezidenţiale ale sale, poziţia precaută a lui Clinton a fost percepută ca fiind rece, artificială şi machiavelică.

Acest lucru a fost dovedit dincolo de orice îndoială când o muscă s-a aşezat pe sprânceana ei pentru o miime de secundă în timpul unei dezbateri prezidenţiale şi ea a ignorat-o, dovadă că era, de fapt, un robot. (Deşi nimeni nu a spus că Mike Pence era un robot rece când o muscă i-a aterizat pe capul cărunt în timpul dezbaterii prezidenţiale din 2020 şi a rămas acolo timp de două minute şi trei secunde, dar... cine mai numără?)

O altă femeie lider despre care s-a spus că ar fi robot a fost Theresa May, prim-ministrul Marii Britanii.

Muncitoare, rezervată şi calmă, a fost considerată „nesociabilă”, un termen care arată că prefera să fie mai retrasă decât să bea bere şi să se bată pe burtă cu colegii la pub. Vorbea într-un mod raţional, calculat. Nu ţipa şi nu gesticula nebuneşte (imaginaţi-vă cât de criticată ar fi fost dacă ar fi făcut-o). Poate din cauza acestor atribute s-a trezit botezată de John Crace, un redactor la *The Guardian,* „Maybotul”. Crace a scris chiar o carte despre May intitulată *Eu, Maybotul: ascensiunea şi declinul.* în iulie 2017, *New Statesman* a publicat o caricatură înfăţişând- o pe May în chip de robot cu titlul „Defectele Maybotului”. Conform *Financial Times,* un maybot era „un prim-ministru atât de lipsit de caracteristici umane, încât curând va avea nevoie de o resetare”.

Helen Clark, prim-ministrul Noii Zeelande, a fost şi ea percepută ca fiind un robot. Un reporter a descris-o ca fiind „rece, fără emoţii, condusă numai de interes, cu o voinţă de fier de a reuşi în ciuda aşteptărilor”. (Ceea ce, de fapt, e un lucru bun când eşti prim-ministru, nu-i aşa?)

Totuşi acele femei care nu reacţionează ca nişte roboţi, pe ale căror chipuri se citeşte umorul sau neîncrederea, sunt, de asemenea, criticate. Senatoarea Elizabeth Warren, care la alegerile primare democrate din 2020 a dat din mâini şi a arătat cu degetul acuzator într-un mod atât de necaracteristic unui robot, a fost deseori descrisă de presă ca fiind „tiranică”,

„guvernantă despotică” şi „furioasă”. Când Bernie Sanders a făcut aceleaşi lucruri, a fost lăudat pentru pasiune şi autenticitate.

Fostul prim-ministru australian Julia Gillard a spus într-un interviu pentru o teză de doctorat: „Te abţii ca să nu devii prea nervoasă, prea însufleţită, prea pasională, deoarece te temi că vei fi etichetată ca isterică sau stridentă. Ajungi să ai un comportament limitat şi cred că nu este nici un mister că femeile lider sunt deseori descrise ca fiind *distante, robotice, reci.”*

în timpul dezbaterii pentru funcţia de vicepreşedinte, din 2020, expresiile faciale nonrobotice ale Kamalei Harris au arătat în mod clar la ce anume se gândea în timp ce vorbea Mike Pence, şi anume lucruri de tipul *cred că glumeşti.* Comentatorul conservator Bill O’Rilley a spus: „Senatoarea Harris este clară în exprimare, dar este percepută ca fiind arogantă, iar expresiile faciale îi fac rău”. Un alt utilizator Twitter a scris: „Expresia de pe chipul Kamalei când vorbeşte Pence este aceeaşi pe care o avea mama mea când îi explicam de ce nu am ajuns la timp acasă”. Candidatul republican David Dudenhoefer, care candida pentru locul reprezentantei Rashida Tlaib, în al 13-lea district din Michigan, a scris: „Kamala Harris este antipatică din cauza expresiilor ei faciale”.

Bărbaţii sunt rareori numiţi antipatici. Şi probabil, chiar dacă ar fi, nu ar conta. Barbara Lee Family Foundation a

descoperit că alegătorii se simt mai confortabil când votează bărbaţi pe care nu-i plac – Donald Trump fiind un exemplu concludent. Multi dintre cei mai înfocati sus-
ţinători ai săi chiar nu-l puteau suferi – dar erau de acord cu iniţiativele sale politice şi se deplasau până la secţiile de votare în ziua alegerilor pentru a-l susţine.

„Când femeile încearcă să obţină o funcţie executivă”, a spus Amanda Hunter, din partea Barbara Lee Family Foundation, într-un interviu pentru cartea sa, „trebuie să satisfacă ambele stereotipuri de gen: să demonstreze că sunt îndeajuns de puternice pentru a conduce, dar trebuie, de asemenea, să păstreze un nivel de feminitate pentru a fi plăcute, ceea ce nu este negociabil. Alegătorii nu vor vota o femeie pe care nu o plac.”

„Stilul conflictual al lui Trump nu ar fi niciodată permis unei femei.”

Nu pentru că o femeie nu *poate* fi plăcută. Doar că este un număr de echilibristică dificil. Ca mersul pe sârmă. Peste Marele Canion. în timp ce jonglezi cu 15 mingi. Cu o tavă cu ceşti de ceai pline pe cap.

Aşadar, cum devin mai plăcute femeile candidat?

Păi, în primul rând, nu trebuie să se laude cu realizările lor. în timpul cursei pentru Senat, din 2012, analistul democrat Dan Payne a sfătuit-o pe

Elizabeth Warren „să arate un pic de modestie”. Specialistul în discursuri politice Chris Jahnke le-a spus clientelor sale că alegătorii le vor plăcea mai mult dacă vor împărţi meritele pentru reuşitele lor, mutând atenţia asupra echipei lor talentate.

Dar ce facem cu umorul? Ar trebui să le facă plăcute. Tuturor le place să râdă. Nu vă grăbiţi însă. într-un studiu din 2019, „Gender and Evaluation of Humour at Work” („Genul şi evaluarea umorului la locul de muncă”) apărut în *Journal of Applied Psychology,* cercetătorii au pus un bărbat şi o femeie să susţină în fata
angajaţilor două versiuni ale aceluiaşi discurs. Când bărbatul a făcut câteva glume, publicul i-a acordat punctaj maxim pentru leadership, statut şi performanţă. Când femeia a folosit exact acelaşi tip de umor, i-au acordat punctaj mai mic la toate capitolele.

într-un articol din *Washington Post,* Alyssa Mastromonaco, fost adjunct de şef de personal la Casa Albă în mandatul lui Obama, a spus că de fiecare dată când femeile politician „dau dovadă de umor, sunt considerate lipsite de autenticitate sau că se străduiesc prea mult”. Dar, dacă nu arată că au simţul umorului, sunt reci, complexate, ca nişte roboţi. John Neffinger, care oferă îndrumare în media, atenţiona: „Cel mai întâlnit pericol este situaţia în care candidata foloseşte autoironia pentru a proiecta căldură, subminându-şi total

puterea”. Şi acest lucru o face neprezidenţiabilă. Lipsită de substanţă.

Femeile politician trebuie să se asigure că nu par cicălitoare sau că au aer de profesoară ori de bibliotecară. în ianuarie 2020, un jurnalist a scris că senatoarea Amy Klobuchar era ca „o bibliotecară rea din şcoala primară care mai are puţin şi ne reaminteşte pentru a cincea oară că trebuie să vorbim în şoaptă”. Jack Cafferty de la CNN a numit-o pe Hillary Clinton „o mamă cicălitoare care îi face observaţie copilului”. (Iar ajungem la sora Ratched, arhetipul feminin al lui Jung.)

Cuvinte precum „lipsită de autenticitate” sau „falsă” sunt aproape întotdeauna folosite pentru a descrie candidaţi femei, la fel de mult ca „antipatică”. La puţin timp după ce Joe Biden şi-a anunţat partenerul de candidatură, managerul pentru campania de realegere a lui Trump, Bill Stepien, a numit-o pe Kamala Harris „prefăcută” pentru că l-a criticat pe Biden în timpul dezbaterilor prezidenţiale după care a fost de acord să treacă de partea sa (ceva ce, bineînţeles, nici un bărbat politician nu ar face vreodată). „Are un aer de lipsă de autenticitate”, a spus Cliff Sims, care a scris discursuri pentru Convenţia Naţională Republicană din 2020, „ceea ce este o problemă majoră într-o vreme în care politicienii falşi nu sunt deloc conectaţi cu alegătorii. De aceea strategia de a o ataca făcând-o «prefăcută» funcţionează. Reflectă

adevărul.”

Ah, da, acel aer de lipsă de autenticitate.

Şi Elizabeth Warren a avut parte de critici. Când se afla la un miting electoral, în ianuarie 2020, a ţopăit un pic pe scenă pentru câteva momente pe melodia „Respect”, iar trolii au atacat-o pentru lipsă de autenticitate.

Nu părea că *dansează* într-un mod autentic.

Christina Reynolds, vicepreşedinte pe probleme de comunicare pentru EMILY’s List, a declarat pentru *U.S. News* că simpatia „este o bâtă folosită împotriva femeilor. Femeile trebuie să fie simpatice, iar acest lucru trebuie să facă parte din autenticitatea lor. Altfel, bărbaţii pot fi autentici şi fără să fie simpatici.”

Şi Hillary Clinton a fost acuzată că este falsă şi neautentică din acelaşi motiv pentru care a fost considerată robot. De câte ori i se adresa o întrebare, avea obiceiul de a face o pauză pentru a se gândi înainte de a răspunde. „Am învăţat să gândesc înainte să vorbesc”, a scris aceasta, şi „uneori să am mare grijă la cuvintele pe care le aleg.” în 2016, Chuck Todd, pe atunci gazda emisiunii *Meet the Press,* a criticat-o pe Hillary Clinton pentru că fusese „mult prea pregătită” pentru prima sa dezbatere cu Donald Trump, lăsându-ne cu gura căscată în timp ce ne întrebam cum poate un candidat să fie prea pregătit pentru o dezbatere prezidenţială şi dacă o astfel de declaraţie a mai fost făcută

vreodată despre un candidat bărbat.

După ce a fost criticată că nu zâmbeşte îndeajuns, Clinton a făcut efortul de a zâmbi mai des în timpul primei sale dezbateri prezidenţiale din 2008 împotriva lui Mit Romney. Dar mulţi comentatori spun că atunci a zâmbit *prea mult.* Şi acest lucru a făcut-o să nu pară autentică.

Nu părea sinceră.

„Din nou, mă întreb ce anume legat de mine induce oamenii în eroare”, scria, „când sunt atât de mulţi bărbaţi în politică care sunt mult mai puţin cunoscuţi, analizaţi, interogaţi, fotografiaţi şi verificaţi. Totuşi li se cere mult mai rar să se deschidă, să se arate aşa cum sunt, să demonstreze că sunt sinceri.” Clinton a arătat că Barack Obama era la fel de controlat ca ea. „Vorbeşte cu mare grijă, nu se grăbeşte, îşi cântăreşte cuvintele. Acest lucru este în general şi în mod corect considerat o dovadă a judecăţii intelectuale şi a rigorii sale. Este o persoană serioasă care vorbeşte despre lucruri serioase. Asa sunt şi eu. Si totuşi în cazul meu este deseori

> > > J

considerat un lucru negativ. M-am împăcat cu faptul că mulţi oameni – milioane şi milioane – au decis că pur şi simplu nu mă plac”, a concluzionat Clinton. „Imaginaţi-vă cum e.”

în 2013, prim-ministrul Julia Gillard a pozat pentru *Australian Women’s Weekly* stând pe un fotoliu în timp ce tricota o jucărie în formă de cangur pentru copilul

ducilor de Cambridge. Aţi crede că un astfel de hobby feminin – unul care ia adus bucurie ani la rând – ar smulge un zâmbet din partea patriarhatului. Greşit. Presa australiană l-a denumit „nefiresc”, „un hobby sinonim cu figura unei mătuşi bătrâne şi nebune” şi „o mică scamatorie” care demonstra „o lipsă de conexiune” cu publicul. Un politician din partidul de opoziţie le-a declarat reporterilor: „Ştim că prim-ministrul se pricepe să tragă sfori, acum avem şi poza care dovedeşte acest lucru”.

Nu *tricota* într-un mod autentic.

Redactorul-şef adjunct al *Australian Women's Weekly* a scris: „Deficitul bugetului federal este de 19 milioane de dolari. Si ea ce face? Tricotează.” J
în mod clar, dacă lui Gillard i-ar fi păsat cât de cât de ţară, ar fi mers să tipărească bani.

Susţinătorii lui Gillard au observat că Tony Abbott, liderul opoziţiei în momentul respectiv şi ulterior prim-ministru, era deseori înfăţişat ocupându-se de hobby-urile favorite – ciclism şi surf – fără să fie criticat dur de presă, în ciuda deficitului naţional în creştere.

„ZÂMBEŞTE!"

Zâmbetul este unul dintre mijloacele prin care femeile pot fi mai plăcute. (Dacă nu o fac, pot să pariez că bărbaţii le vor îndemna să o facă, indiferent dacă acestea candidează pentru preşedinţie sau merg pe stradă.) în octombrie 2015, Carly Fiorina, candidat republican la preşedinţie, a declarat că i s-a spus că nu

a zâmbit suficient în timpul ultimei dezbateri.

Un articol din 2005 din *Seattle Times* menţiona că senatoarea Maria Cantwell din statul Washington era poreclită „Maria cea care nu poate zâmbi” din cauza „atitudinii sale serioase, aproape rece”.

Când Susan Rice, fosta ambasadoare la ONU, a candidat la funcţia de vicepreşedinte a lui Joe Biden, fostul şef al Partidului Democrat, Ed Rendell a declarat pentru *Washington Post'.* „Zâmbea la televizor, ceva ce nu face prea des în realitate. De fapt, era chiar fermecătoare la televizor, lucru de care nu a părut să-i pese în trecut.” A fost un compliment stângaci, dacă asta o fi fost intenţia.

Oricât ar fi de greu de crezut, uneori chiar şi unele femei le îndeamnă pe alte femei să zâmbească. în 2019, Sarah Huckabee Sanders, pe atunci secretar de presă la Casa Albă, a spus că Nancy Pelosi, pe atunci lidera minorităţii din Camera Reprezentanţilor, „ar trebui să zâmbească mai mult”.

După ce Hillary Clinton avusese câteva victorii în primele runde de dezbatere, în martie 2016, Joe Scarborough de la NBC a făcut o postare pe Twitter cu trimitere la ea: „Zâmbeşte. Ai avut o noapte grozavă.” Când Anderson Cooper de la CNN a întrebat-o dacă a crezut că sugestia a fost sexistă, aceasta a răspuns: „Păi, dă-mi voie să-ţi spun, nu am auzit pe nimeni să zică aceste lucruri

despre bărbaţi. Şi am văzut o grămadă de candidaţi bărbaţi care nu zâmbesc prea mult şi vorbesc destul de tare. Aşadar bănuiesc că e mai bine să las lucrurile asa cum sunt.”

Clinton nu era departe de adevăr. Dacă un lider bărbat este serios şi cumpătat, oare i-ar spune cineva că trebuie să zâmbească? Să încerce să fie mai fermecător? De ce nu i-a spus nimeni lui Donald Trump să fie fermecător? (Ar fi reuşit oare să schimbe ceva?)

Şi de ce toţi aceşti oameni cred că pot să ne spună ce să facem cu corpul nostru? Ar putea la fel de bine să insiste să sărim într-un picior şi să batem din palme la comandă.

Probabil este vorba despre control. Bărbaţii ne- au spus dintotdeauna cum ar trebui să arătăm, aşa că poate sunt de părere că nu e nimic în neregulă dacă ne spun ce să facem cu faţa noastră. Deşi cel mai probabil acest lucru nu se ridică adesea la nivelul gândurilor conştiente ale unui bărbat, este clar că ar exista mai multe şanse ca o femeie care zâmbeşte să-i toarne o băutură, să-i facă masaj la picioare, să-şi dea jos hainele şi să-i sară în braţe. Poate totuşi e mai mult decât atât şi, adânc în subconştient, o femeie care zâmbeşte face pe plac patriarhatului. Domnul şi Stăpânul se află pe tron; femeile sunt fericite cu locul care li s-a desemnat şi totul este conform ordinii divine. Femei precum Sarah Huckabee Sanders care le spun altor femei să zâmbească se aşază bucuroase de partea patriarhatului, unde se pot

aştepta la o primire voioasă şi la o bătaie colegială pe umăr.

Acele femei care nu reusesc să zâmbească unor bărbaţi necunoscuţi care trec pe lângă ele pe stradă pentru că se gândesc la muncă, facturi şi prieteni pe moarte nu sunt doar antipatice; sunt deseori acuzate că au „faţă de femeie a dracului” – ceea ce înseamnă că persoana astfel descrisă este nesuferită, agresivă şi acră. Acest termen este în mod clar sexist, deoarece este adresat doar femeilor (singura excepţie posibilă fiind Kanye West). Din câte ştim nu există „faţă de bărbat al dracului”.

„SĂ MĂNÂNCE COZONAC"

Unele femei celebre din istorie nu au fost pe placul oamenilor din cauza presupusei lor frivolităţi şi a reputaţiei de cheltuitoare. De exemplu, Cleopatra. Ca dovadă a risipei sale excesive, potrivit istoricilor romani care o detestau, Cleopatra a făcut un pariu cu generalul Marc Antoniu, aflat în vizită, că ar putea cheltui zece milioane de sesterţi pe o singură petrecere, o sumă echivalentă cu aproximativ 20 de milioane de dolari în banii de azi (îndeajuns cât să cumperi o vilă grandioasă în stil mediteraneean pe vremea Cleopatrei). A desprins o perlă enormă din unul dintre cerceii ei – autorul roman Pliniu a numit-o „cea mai mare din istorie”, o „creaţie remarcabilă a naturii şi cu adevărat unică” – şi a aruncat-o

într-un pahar cu oţet unde a început să

sfârâie ca o aspirină efervescentă. Odată ce s-a dizolvat complet, a băut lichidul, şocându-i pe Antoniu şi pe oaspeţii săi.

Problema e că perlele nu se dizolvă în oţet decât dacă sunt făcute pudră sau sunt introduse în oţet concentrat, extrem de fierbinte, pe o durată mai mare decât cea a unei petreceri. Ori regina le-a jucat o farsă inteligentă vizitatorilor ei romani pentru a-i uimi cu averea sa extraordinară, ori autorii de mai târziu au inventat povestea în totalitate pentru a demonstra ce nechibzuită, frivolă şi desfrânată era, genul de femeie a cărei ţară chiar era pe mâni mai bune ca provincie romană condusă de cei mai sexisti bărbaţi.

Acum să discutăm despre Maria Antoaneta. Uneori fugea de eticheta rigidă şi ameţitoare a palatului Versailles la Micul Trianon – un miniconac în grădinile palatului, un loc de o simplitate relativă. Regele anterior, Ludovic al XV-lea, îl construise pentru amanta sa, Madame de Pompadour, dar pamfletarii scriau că fusese construit la dorinţa Măriei cu costuri enorme, pereţii fiind împodobiţi cu aur şi diamante.

Când fratele său, Iosif, împărat al Austriei, a vizitat-o, în 1781, au circulat zvonuri că i-a dăruit acestuia căruţe pline cu aur pentru a le scoate din Franţa şi a le readuce la Viena. Pamfletele o portretizau ca pe o beţivă când, de fapt, era una dintre puţinele persoane de la curte care nu se atinsese

niciodată de nici un strop de alcool.

în timpul foametei din 1780, când poporul s-a plâns că nu avea pâine, Maria Antoaneta a devenit faimoasă pentru că ar fi spus: „Atunci, să mănânce cozonac”. Acest lucru nu s-a întâmplat niciodată. Comentariul circula deja de cel puţin un secol, când regina Maria Tereza, o prinţesă spaniolă căsătorită cu Ludovic al XlV-lea, se presupune că a spus: „Dacă nu este pâine, lasă poporul să mănânce crusta pateului” (ceea ce, trebuie să recunoaştem, nu este chiar acelaşi lucru). în 1751, fiica lui Ludovic al XV-lea, Sophie, s-a referit la vechea expresie când se spune că fratele său a auzit strigăte implorând „Pâine! Pâine!” în timpul unui drum la Paris. Filosoful Jean-Jacques Rousseau a scris în 1765 că, demult, o mare prinţesă spusese: „Să mănânce cozonac”. Numai că fraza a rămas în amintire ca aparţinându-i Măriei şi ca o dovadă de egoism, frivolitate şi dispreţ faţă de greutăţile cu care se confrunta poporul.

MINCINOASĂ/NEDEMNĂ DE ÎNCREDERE/TRĂDĂTOARE

Dintr-un anume motiv, femeile puternice sunt privite adesea ca nefiind demne de încredere. Poate că sunt suspectate tocmai pentru că sunt puternice, o lipsă clară de respect faţă de patriarhat. Lipsa de încredere, la fel ca simpatia, este o noţiune vagă, greu de descris exact, un sentiment nesusţinut de fapte. Sigur face ea ceva (Fraudă? Conspiraţie? Dans la

bară?) şi, dacă nu ştim exact ce anume, odată şi odată sigur vom afla.

Intr-un sistem parlamentar, contestarea conducerii este un proces acceptat de un partid pentru a determina dacă doreşte să înlocuiască un lider în funcţie. Si, cu toate acestea, de câte ori o femeie ia locul unui bărbat, apar o grămadă de acuzaţii cum că l-ar fi înjunghiat pe la spate. De exemplu, în 1993, liderul adjunct al opoziţiei, Helen Clark, şi susţinătorii ei din Partidul Laburist au fost nemulţumiţi de rezultatele slabe

ale partidului la alegeri şi îngrijoraţi că nu aveau să treacă cu bine de alegerile din 1996. Clark a decis să încerce să candideze la funcţia de preşedinte al partidului, o funcţie deţinută de şeful său, Michael Moore. A solicitat un vot pentru preşedinte, unde membrii partidului său din parlament aveau de ales între ea şi Moore. Moore ar fi putut să renunţe la funcţie, dar a hotărât să rămână şi să ducă o luptă pe care a pierdut-o.

Deşi problema lui Clark era exact ceea ce mulţi bărbaţi politicieni făceau de decenii, presa a acţionat ca şi când aceasta l-ar fi rănit fizic pe Moore. Ea îl „trădase", „conspirase împotriva" lui. Era mincinoasă, nedemnă de încredere, rea, fără inimă şi însetată de putere. în primul interviu după ce a câştigat votul a fost prezentată astfel: „Următorul invitat în studio, cu sângele lui Michael Moore încă proaspăt pe mâini, noul preşedinte al Partidului Laburist: Helen Clark".

Reporterul a întrebat: „Helen Clark, nu văd nici o urmă de sânge pe mâinile tale, dar cum este să înjunghii pe la spate un lider de partid?” Moore a fost prezentat ca victimă inocentă a ambiţiilor politice de nestăvilit ale lui Clark. „Date fiind circumstanţele acestei lovituri date conducerii”, a întrebat reporterul, cum mai putem avea încredere în dumneavoastră?

în 2010, Julia Gillard a devenit prima femeie prim-ministru al Australiei într-un mod asemănător. Timp de trei ani ocupase funcţia de vicepremier al lui Kevin Rudd, încercând adesea să facă ordine în haosul provocat de stilul de management dezorganizat al acestuia, întârzierile lui la şedinţe şi uluirea lui constantă cu privire la evenimentele care se petreceau. Deşi publicul nu ştia de tulburările care aveau loc în spatele uşilor închise ale guvernului, a început din ce în ce mai des să dezaprobe gafele sale privind schimbările climatice şi taxa pe activitatea minieră. Gillard era de părere că ar fi un lider mai bun şi avea voturile comitetului local al partidului care îi asigurau funcţia. Când i-a spus lui Rudd că va depune o moţiune împotriva lui, el a susţinut o conferinţă de presă unde a anunţat că va lupta pentru a rămâne în funcţie. Atunci, dându-şi seama că nu se mai bucura de încrederea partidului, a fost de acord să demisioneze, iar Gillard a fost aleasă fără opoziţie.

Buletinele de ştiri au acuzat-o pe Gillard că l-a „ucis” şi „decapitat” pe

Rudd, că i-a pus la cale „asasinarea”, că a decis „să-l execute politic pe Rudd”. „Când s-a ivit ocazia, ambiţioasa Gillard nu a ezitat să ia cuţitul şi să-l înfigă în spatele lui Rudd”, a trâmbiţat *Courier-Mail.* Publicaţia *Age* a exclamat: „Cu siguranţă, cine se aşteaptă ca Parlamentul să fie un loc mai prietenos, mai liniştit doar pentru că o femeie se află la conducere, are mari şanse să fie dezamăgit”. Un alt articol din *Age,* cu titlul „Fetele drăguţe nu umblă cu cuţite”, relata: „Astfel, Julia Gillard, care a ajuns prim-ministru având o imagine de jucător curat, cinstit, ştie că trebuie să fie convingătoare în explicaţiile pe care le are de dat despre cum a ajuns să îl înjunghie pe Kevin. Prin urmare, are o mantră. A fost nevoită să *aducă guvernul înapoi pe drumul cel bun.”*

La numai două luni după ce a devenit prim- ministru, Gillard a convocat alegeri naţionale pentru a valida funcţia ocupată în faţa electoratului. Cu toate acestea, alegerile nu i-au asigurat o majoritate şi a fost nevoită să negocieze acorduri cu verzii şi independenţii pentru a forma un guvern. Verzii au solicitat ca ea să stabilească un preţ pe emisiile de carbon, ceea ce promisese cu fermitate că nu va face niciodată în timpul campaniei sale. Având în vedere circumstanţele, a fost nevoită să instituie taxa pe emisiile de carbon. Un critic a numit-o „ Juliar” (Julia mincinoasa) un nume care a prins foarte repede la public.

O astfel de schimbare de poziţie este

destul de des întâlnită în politică. Mulţi dintre predecesorii bărbaţi ai lui Gillard s-au găsit în poziţii similare. De exemplu, în 1993, Paul Keating promisese să reducă taxele şi s-a găsit în imposibilitatea de a face acest lucru. Totuşi, deşi a fost criticat pentru schimbarea deciziei, Keating nu a fost niciodată numit „Pauliar (Paul mincinosul)". John Howard, prim-ministru între 1996 şi 2007, a jurat în 1995 că „niciodată, dar niciodată" nu va institui o taxă pe bunuri şi servicii. în 1998, când a găsit de cuviinţă să-şi schimbe decizia, presa şi publicul l- au criticat pe bună dreptate, dar nu cu ura feroce îndreptată către Gillard. în martie 2013, Kevin Rudd a declarat că doreşte să fie „100% clar pentru toţi parlamentarii Partidului Laburist" că *niciodată,* sub nici o formă, nu va mai reveni la conducerea partidului. Şi totuşi, după numai trei luni, a făcut acest lucru, recâştigându-şi funcţia de prim-ministru. Şi nu a fost numit mincinos.

Femeile au un mare avantaj când e vorba să ajungă în vârful unui sistem parlamentar, spre deosebire de cel prezidenţial. Margaret Ihatcher şi Theresa May, în Marea Britanie, Golda Meir, în Israel, Indira Ghandi, în India, Benazir Buttho, în Pakistan, Julia Gillard, în Australia, Angela Merkel, în Germania, şi multe alte femei lideri au acţionat în sisteme parlamentare. Nu au fost alese de public în urma unor alegeri generale, ci de colegii lor, alţi oficiali aleşi de public, care le cunoşteau şi

lucraseră cu ele timp de mulţi ani. Aceste câteva sute de electori înţeleg setul lor de abilităţi cu privire la vorbitul în public, afaceri externe şi interne, alegerea unor soluţii de compromis, încadrarea într-un buget şi elaborarea şi votarea legilor.

Femeile care concurează pentru o funcţie executivă de top într-un sistem parlamentar nu au nevoie să fie neapărat calde şi prietenoase cu publicul larg. Iar ambiţia este privită mai degrabă ca o calitate de colegii ei din politică decât ca o slăbiciune a caracterului de către populaţie. Dacă Hillary Clinton ar fi activat într-un sistem parlamentar, având în vedere experienţa şi calificarea ei, mai mult ca sigur ar fi devenit prim-ministru.

Privind înapoi la candidatura sa din 2016, Clinton a spus: „Nu e uşor să fii femeie în politică. E puţin spus. Poate fi îngrozitor, umilitor. În clipa în care o femeie face un pas înainte şi spune «Candidez pentru funcţia *x»,* atunci începe totul: analizarea feţei, a corpului, a vocii, a comportamentului, comentariile despre înălţime, ideile, realizările sale, integritatea sa. Poate fi incredibil de crunt...”

„Din experienţa mea, echilibrul de care femeile din politică trebuie să dea dovadă este o provocare la fiecare nivel, dar devine din ce în ce mai dificil de păstrat cu cât vrei să ajungi mai sus. Dacă suntem prea sensibile, nu suntem făcute pentru marea ligă. Dacă muncim

prea mult, ne neglijăm familiile. Dacă punem familia pe primul loc, nu luăm munca în serios. Dacă avem o carieră, dar nu avem copii, e ceva în neregulă cu noi şi invers. Dacă vrem să concurăm pentru o funcţie mai înaltă, suntem prea ambiţioase. Chiar nu putem să ne mulţumim cu ce avem? Oare de ce nu putem să lăsăm bărbaţilor funcţiile mai importante?”

Cum să joci cartea genului

Poate cel mai neplăcut lucru pe care-l poate face o femeie este să se plângă de comportamentul sexist. Un astfel de comportament dublează deseori rănile suferite: în primul rând, sexismul în sine, în al doilea rând, acuzaţiile că „a jucat cartea genului” pentru a beneficia de tratament special, s-a smiorcăit, a minţit, s-a plâns, nu a fost un jucător de echipă şi nu a avut simţul umorului. Un studiu din 2001 publicat de *Feminism & Psychology* a constatat că acuzaţiile de sexism au făcut ca femeile care au avut curajul să afirme acest lucru să fie „mai puţin plăcute” de bărbaţi decât dacă ar fi tăcut şi ar fi îndurat.

După cum a scris Pat Schroeder, reprezentantă în Congres, în autobiografia sa din 1998: „Profesional, nouă, femeilor, ne este frică să exprimăm orice altceva în afară de satisfacţie, de teamă că ni se va spune că, dacă nu suntem în stare să ne descurcăm în această funcţie, putem să plecăm acasă. Ne reprimăm

sentimentele pentru că ne este teamă să nu fim etichetate drept plângăcioase.”

Cel mai definitoriu moment al Juliei Gillard a avut loc pe 9 octombrie 2012, când a susţinut ceea ce a devenit cunoscut drept „Discursul împotriva misoginismului”, probabil cel mai evident reproş împotriva sexismului exprimat public din toate timpurile. Principalul ei adversar politic, liderul opoziţiei Tony Abbott, depusese o moţiune pentru a-l demite pe Peter Slipper, preşedintele Camerei, după ce se aflase că îi trimisese mesaje sexiste asistentei sale. Abbott a declarat că fiecare zi în care prim-ministrul Gillard îl susţinea pe Slipper reprezenta „încă o zi de ruşine pentru un guvern care ar fi trebuit deja să moară de ruşine” şi a acuzat-o pe aceasta de sexism.

Gillard fusese victima unui sexism agresiv timp de peste doi ani ca prim-ministru şi mulţi ani înainte în cariera sa politică, o perioadă lungă tocmai din partea lui Abbott, fără să se plângă vreodată. Acum, să fie acuzată de sexism, chiar de bărbatul care lansase o cruciadă misogină împotriva ei, era prea mult de îndurat. „în mod normal nu înjur”, a amintit în memoriile sale, „dar mintea mea urla: *De ce, Doamne iartă-mă, după cât am îndurat, mai trebuie să-l ascult şi pe Abbott cum îmi ţine predici despre sexism. Pentru Dumnezeu!”*

S-a ridicat în picioare şi a început un discurs de 15 minute – inspirându-se doar pentru scurt timp din notiţele pe care şi le făcuse despre cele mai

groaznice comentarii sexiste pe care le auzise de-a lungul timpului – care i-a lăsat pe mulţi, atât dintre opozanţii, cât şi dintre susţinătorii săi politici muţi de uimire. A spus cu o voce fermă: „Mulţumesc foarte mult, domnule preşedinte de şedinţă, doresc să mă opun moţiunii înaintate de liderul opoziţiei. Şi, făcând acest lucru, doresc săi transmit acestuia că nu accept lecţii despre sexism şi misoginism de la unul ca el. Chiar nu accept. Şi nici Guvernul nu acceptă predici despre sexism şi misoginism de la acest individ. Nici acum, nici altădată.”

A continuat: „Liderul opoziţiei spune că aceia care au puncte de vedere sexiste şi care sunt misogini nu sunt potriviţi pentru a ocupa funcţii înalte. Bine, atunci sper că liderul opoziţiei are o bucată de hârtie pe care să îşi scrie demisia. Pentru că, dacă el doreşte să afle cum arată misoginismul în Australia modernă, nu are nevoie de o moţiune în Camera Reprezentanţilor, are nevoie de o oglindă. De asta are nevoie.”

Apoi l-a acuzat pe Abbott de ipocrizie în baza numeroaselor sale declaraţii misogine din trecut, cum ar fi cea din timpul unui interviu: „Dacă e adevărat că în general bărbaţii au mai multă putere decât femeile este asta ceva rău?” şi „Avortul este metoda uşoară de a scăpa de răspundere”. Şi „casnicele din Australia trebuie să înţeleagă în timp ce calcă rufele...”

Gillard a remarcat cu ironie: „Ii mulţumim că ne-a arătat care este rolul femeilor în Australia modernă”.

Şi-a amintit momentul în care, în cursul unei dezbateri parlamentare, Abbott a spus: „Dacă din punct de vedere politic, prim-ministrul doreşte să devină o femeie cinstită...”, insinuând că încă nu era căsătorită cu partenerul său. Acest lucru, a spus ea, „era ceva ce nu ar fi fost menţionat niciodată despre nici un bărbat care ar fi ocupat această funcţie”.

A adăugat: „Am fost jignită când liderul opoziţiei a ieşit în fata Parlamentului şi s-a aşezat lângă un semn pe care scria «Scăpaţi de vrăjitoare». Am fost jignită când liderul opoziţiei a stat lângă un semn care mă descria ca fiind cur va unui bărbat.”

Gillard a exprimat clar că fusese jignită de mesajele lui Slipper – la fel cum s-a simţit jignită de sexism în general – şi dorea să lase ancheta deja în curs să se desfăşoare. (Slipper avea să demisioneze mai târziu în acea zi.)

A încheiat cu fraza: „Bunul-simţ, simţul realităţii, un proces corect, acestea sunt lucrurile care ar trebui să domnească în acest Parlament. Aceasta cred că este calea spre progresul acestui Parlament, nu genul de standarde duble şi de jocuri politice impuse de liderul opoziţiei care acum se uită la ceas deoarece, din câte se pare, o femeie a vorbit deja prea mult.”

Şi după aceea a luat loc într-o linişte apăsătoare. Peste ani, a declarat: „Privind înapoi, cred că am fost mânată

de o frustrare profundă, deoarece, după fiecare remarcă sexistă care mi-a fost adresată şi pentru care îmi muşcasem limba, eram acum acuzată de sexism – lucru care mi s-a părut nedrept. Mânia reprimată a dat naştere acelui discurs.”

Aproape imediat după ce Gillard a terminat de vorbit, tweeturile şi linkurile au început să facă înconjurul lumii. Discursul a fost vizualizat de peste un milion de ori doar în prima săptămână. Publicul, în special cel feminin, a sărbătorit. Discursul său a fost votat drept cel mai memorabil moment din istoria televiziunii australiene. Dar un studiu care a analizat un număr de 251 de articole referitoare la discurs, care au apărut în publicaţiile australiene importante în săptămâna ulterioară acestuia, a evidenţiat că majoritatea erau negative. Aceleaşi publicaţii care rareori scriau despre comentariile îngrozitor de sexiste ale lui Abbott s-au asigurat că o atacă pe Gillard pentru că adusese vorba despre ele. *Courier Mail* i-a desfiinţat discursul ca *nefiind edificator* şi considerându-l *irelevant,* „un spectacol de prost-gust, plin de mânie reprimată şi afront... Treci peste şi mai bine concentrează- te să asiguri creştere economică şi stabilitate; să rezolvi odată problemele importante de pe agenda politică.”

Un editorialist de la *Advertiser* a scris: „N-am auzit-o niciodată pe Thatcher să urle în Camera Comunelor că cei care o critică sunt misogini sexisti. Probabil a crezut că astfel ar fi dat dovadă de

slăbiciune. La şcoala lui Thatcher, orice lider politic care se plângea de criticii pe care îi avea era perceput ca nefiind potrivit pentru funcţia respectivă... Acesta este un teritoriu periculos pentru Julia Gillard. Ea este liderul nostru naţional. Este prim-ministrul. Ne aşteptăm ca ea să guverneze cu calm şi înţelepciune şi să-şi reducă la tăcere criticii politicos şi cu eleganţă... Ar trebui să fie mai presus de aceste lucruri.” Intrun fel e greu să ne imaginăm că autorul sugerează că un bărbat care suportă atacuri personale neîncetate de doi ani ar trebui să guverneze cu calm şi înţelepciune şi să-şi reducă criticii la tăcere în mod politicos şi cu eleganţă.

Sentimentul general în presa australiană părea să fie acela că faptul că Gillard arăta cu degetul misoginismul era de neiertat, mult mai grav decât fenomenul în sine. De ce nu putea să ignore faptele şi să fie mai presus de ele? în discursul împotriva misoginismului, Gillard menţionase chiar lucrul pe care nimeni nu îndrăznea să-l numească.

Sydney Morning Herald a scris că discursul ar fi putut să o coste la viitoarele alegeri (şi anumite studii au sugerat că aşa era). *Sunday Telegraph* a titrat: „Miza cărţii genului este un ultim refugiu jalnic al incompetenţilor şi toţi cei din lumea reală ştiu acest lucru”. Discursul său era descris de publicaţia *Australian* ca „un afront faţă de femeile care au suferit de pe urma sexismului şi

a mis oginismului”.

Australian a scris: „Ideea este că Gillard, ucenicul politician, foarte sonoră şi plină de furie inutilă, îsi face mai mult rău siesi decât lui Abbott... Abbott pare că e un bărbat normal din suburbii cu o ipotecă şi trei fiice. Nu e chiar aşa diferit de aspiranţii de la cluburile de golf sau de băieţii care fac grătar la meciul de netball.” Cu alte cuvinte, Abbott, în ciuda misoginismului, era în regulă, deoarece avea o casă, fiice, crose de golf şi pregătea burgeri la grătar. în mod ironic, Gillard a fost acuzată că începuse un *război al sexelor.* A fost înfăţişată drept agresorul, iar Abbott era victima neajutorată, fără de păcat. Vorbind deschis despre misoginism, Gillard, o femeie iraţională, nebună din cauza hormonilor, şi-a distrus partidul, genul, ţara şi probabil întreaga lume, la fel ca Eva şi Pandora.

Totuşi un jurnalist curajos i-a luat partea lui Gillard. Katharine Murphy de la *The Age* a scris că discursul fusese unul spontan: „O izbucnire de frustrare pură: vulcanică şi intensă, deoarece preludiul unei explozii este o perioadă lungă de tăcere. Ce femeie nu se identifică cu asa ceva? Toate ne-am aflat în această situaţie, am tăcut, consumându-ne la gândul nedreptăţii care însemna nerostirea.”

Julia Baird de la *New York Times* a fost de acord. „Timp de trei ani şi trei zile în care Julia Gillard a fost prim-ministrul

Australiei”, a scris aceasta, „am discutat despre cât de bine ajustate erau taioarele ei, cât de mare era fundul său, cât de adânc decolteul, cum era tunsă, cum era vocea ei, legitimitatea conducerii sale şi dacă, aşa cum a spus un membru al Parlamentului din Partidul Liberal de opoziţie, a ales să pară *searbădă înadins.* Sexismul a fost visceral şi uneori grotesc.”

Privind înapoi, Gillard şi-a amintit: „Acel discurs mi-a atras reputaţia de a fi cea îndeajuns de curajoasă să scoată la iveală sexismul şi misoginismul. Şi odată cu el a venit şi toată încărcătura care le împiedică pe femei să facă acelaşi lucru când le observă: am fost acuzată că joc cartea genului, că fac pe victima. Argumente slabe, răsuflate, pe lângă subiect – cineva care acţionează într-un mod sexist, care impune stereotipuri sexiste, jucând cartea genului. Acea persoană este cea care foloseşte în mod eronat genul pentru a elimina, a interzice şi a umili: nu femeia care îi spune pe nume. Scoţând la iveală sexismul nu înseamnă că faci pe victima, este singura strategie care va permite schimbarea. Care este alternativa? Sexismul să nu fie niciodată expus, niciodată abordat, să nu se schimbe nimic?”

Acum câţiva ani, când Francesca Donner, fostă directoare pe probleme de egalitate de gen la *New York Times* şi autoare a rubricii „În Her Words”, lucra

la *Wall Street Journal,* a scris şapte articole publicate în şapte zile consecutive pe teme majore cu care se confruntau femeile americane. Violenta domestică. Accesul la sistemul de sănătate. Munca neremunerată. Când articolul introductiv a fost publicat, a fost copleşită de critici online care o numeau plângăcioasă, nemulţumită, răsfăţată, ridicolă. „De ce oare”, a spus aceasta într-un interviu pentru această carte, „de fiecare dată când femeile ridică problema inegalităţii, sunt arătate cu degetul pentru că se smiorcăie şi se plâng? Când femeile arată că sunt tratate mai rău de doctori, li se spune să tacă, să se descurce, să nu facă scandal? Când femeile arată care sunt problemele, le spunem să şi le bage în fund şi să treacă peste. De ce nu ne interesează să le auzim poveştile?”

Nu vrem să le auzim poveştile deoarece nimic nu e mai alarmant pentru patriarhat decât o femeie care s-a săturat şi care spune adevărul despre misoginism.

Capitolul 7

Dar cine are grijă

de soţul si de copiii ei?

La alegeri, dacă eşti căsătorită, îl neglijezi; dacă

eşti singură, n-ai fost în stare să pui mâna pe el;
dacă eşti divorţată, n-ai ştiut să-l păstrezi. Dacă
eşti văduvă, l-ai omorât.

BARBARA MlKULSKI, senatoare a statului Maryland,
SUA, 1987-2017

într-un mit grecesc, Atalanta, fiica regelui Schoeneus al Beoţiei, era o tânără cu abilităţi sportive incredibile. Putea întrece în luptă, vânătoare şi alergare orice bărbat şi nu voia să se căsătorească sau să aibă copii. Dorindu-şi cu disperare nepoţi, tatăl său a bătut-o la cap până când aceasta a promis că îl va accepta pe bărbatul care o va întrece la alergare, cu condiţia ca aceia care pierd cursa să fie executaţi. Această condiţie a fost destul de eficientă pentru a reduce numărul pretendenţilor.

Totuşi mulţi bărbaţi au pierit în cursa (literală) după Atalanta. Dar un tânăr pe nume Hippomenes a primit trei mere de aur de la o zeiţă şi, de fiecare dată când Atalanta îl întrecea, arunca câte unul în fata ei. A treia oară ea s-a oprit să culeagă obiectul auriu strălucitor (nici măcar femeile ca ea nu puteau să reziste lucrurilor strălucitoare), el a întrecut-o, câştigând cursa şi mâna ei. Nu a mai contat că trisase.

Şi astfel povestea are un final fericit. Atalanta nu a mai făcut de râs bărbaţii şi şi-a găsit locul ca soţie şi mamă. Lumea

era încă o dată asa cum ar fi trebuit să fie. Patriarhatul era în siguranţă. Pentru că femeile nu pot să alerge mai repede decât bărbaţii. Sau să câştige mai multe onoruri decât ei. Sau, Doamne fereşte, să-i respingă şi să refuze să aibă copii.

Derulăm repede înainte cu 2 000 de ani şi o altă Atalanta care întrecea (la figurat) bărbaţii a refuzat să se căsătorească sau să aibă copii. Elisabeta I a urcat pe tron în 1558 la vârsta de 25 de ani – deja fată bătrână într-o epocă în care fetele de viţă regală se căsătoreau deseori la 15 ani. Când nu s-a arătat interesată să se căsătorească prea curând, Camera Comunelor a spus că „nimic nu poate fi mai respingător pentru binele comun decât să vezi o prinţesă... care duce o viaţă în singurătate, ca o vestală”. Pe măsură ce treceau anii, erau momente în care membrii consiliului său cădeau în genunchi, plângând şi implorând-o să se căsătorească.

Şi, într-adevăr, existau motive urgente pentru ca ea să facă acest lucru. Conducătorii aveau nevoie de moştenitori direcţi pentru a-şi împiedica verii – unii dintre ei posibil regi străini – să pornească război în încercarea lor de a pune mâna pe coroană. În 1559, membrii parlamentului Elisabetei au descris ororile care iar fi aşteptat dacă regina nu ar fi avut un moştenitor: „neajunsurile de nerostit ale războaielor civile, amestecurile periculoase ale prinţilor străini, cu revolte, ambiţii şi disidenţi în propriile ţări, pierderea

caselor nobiliare, măcelărirea oamenilor, distrugerea oraşelor, nesiguranţa bunurilor, vieţilor şi proprietăţilor tuturor oamenilor”. Tranziţia organizată a puterii de la o generaţie la alta era de maximă importanţă pentru fiecare naţiune.

Dar Elisabeta cunoştea foarte bine dezastrul lăsat în urmă de numeroasele căsătorii ale tatălui său. Henric al VUI-lea îi decapitase mama şi încă o soţie, divorţase de alte două, pierduse una la naştere şi aproape că ajunsese să o ardă pe ultima pe rug – cu siguranţă nu o moştenire care să o încurajeze pe tânăra Elisabeta să viseze la un mariaj fericit. Până când a urcat pe tron, a fost, de asemenea, martora mariajului dezastruos al surorii sale vitrege cu Filip al Spaniei. Logodna Măriei I, în vârstă de 38 de ani cu bărbatul în vârstă de 27 de ani a fost atât de nepopulară, încât a dus la izbucnirea unei rebeliuni. Multi englezi protestanţi nu-şi doreau un rege spaniol catolic care ar fi putut să transforme ţara într-o colonie spaniolă.

Conform contractului de căsătorie, Filip a primit titluri şi onoruri egale cu cele ale soţiei sale. Amândoi au apărut pe monede din profil, faţă în faţă, coroana Angliei levitând ca prin magie deasupra lor. O lege a Parlamentului menţiona că Filip „o va ajuta pe înălţimea Sa... în administrarea bucuroasă a ţinuturilor şi dominioanelor Alteţei Sale”. Făcând astfel, acesta a târât Anglia în războiul Spaniei cu

Franţa, pierzând Calais, ultima posesiune engleză din ceea ce fuseseră odată teritoriile întinse ale Angliei în Franţa. Maria a secat atât trezoreria, cât şi arsenalul pentru a-l sprijini pe Filip în războaiele lui străine. Dacă cineva ar fi atacat Anglia, nu ar fi putut să se apere.

Filip şi-a abandonat soţia devotată cam toată căsnicia, conducându-şi domeniile din Spania şi Ţările de Jos. Maria a murit la vârsta de 42 de ani, cu inima frântă. Filip, care era la Bruxelles, ia scris surorii lui pe un ton rece: „Am simţit un regret întemeiat pentru moartea ei”.

O medalie din timpul domniei Măriei îi înfăţişează, pe o faţă, pe cei doi monarhi stând pe tron unul lângă altul. Filip este în stânga, poziţia superioară de putere şi onoare. Pe aversul medaliei, Maria, călare pe un cal, se află în partea stângă. Totuşi se află în spatele lui Filip şi al calului acestuia, care stau în fată şi central. Doar privind medalia Elisabeta trebuie să fi simţit fiori de dezgust. Ştia că orice posibil soţ va încerca cu siguranţă să-i ia puterea şi, chiar dacă n-ar fi făcut-o, consilierii şi nobilii săi i s-ar fi adresat mai degrabă lui decât ei pentru luarea de decizii. Mai mult decât atât, căsătoria cu un prinţ ca Filip ar fi provocat amestecul străinilor în afacerile Angliei şi ar fi putut târî naţiunea în şi mai multe războaie continentale. Dar, dacă s-ar fi căsătorit chiar şi cu cel mai nobil dintre supuşii săi, s-ar fi coborât la nivelul acestuia şi probabil ar fi dus la facţiuni în familiile rivale de la curte.

A doua zi după urcarea ei pe tron a

numit un curtean în vârstă de 39 de ani, sir William Cecil, drept secretar de stat. Cecil credea că el şi consiliul vor conduce în locul ei până când vor începe să lucreze cu soţul acesteia pentru a conduce regatul. Când a descoperit că o scrisoare a unui ambasador de la o curte străină fusese dată direct Elisabetei fără să-i fie înmânată mai întâi lui, a fost profund îngrijorat că regina Angliei se amesteca în conducerea ţării. Cecil a mustrat aspru mesagerul, spunându-i că nu ar fi trebuit să o ducă Majestăţii Sale, „o problemă de asemenea gravitate fiind prea mult pentru cunoştinţele unei femei”.

> >

La fel, când un ambasador francez a sosit la curte, acesta a solicitat prezenţa consiliului în cursul audienţei sale cu regina, semn clar că avea să discute probleme peste puterea de înţelegere a unei femei. Când Elisabeta a auzit cererea, i-a scris furioasă: „Ambasadorul uită cine e şi mă crede incapabilă să concep un răspuns la mesajul său fără ajutorul Consiliului meu. Poate acest lucru se cade în Franţa, unde regele este tânăr, dar noi ne guvernăm regatul mult mai bine decât o fac francezii.”

În februarie 1559, Camera Comunelor i-a trimis reginei o petiţie oficială la palatul său de la Whitehall informând-o că ar fi benefic pentru ea „şi regatul ei dacă şi-ar lua un consort care ar putea să o scutească de toate aceste eforturi, potrivite numai pentru bărbaţi”. Dacă

rămânea „necăsătorită şi, aşa cum era, o virgină vestală”, o astfel de situaţie ar fi fost „contrară îndatoririlor publice”.

Interesant este că Elisabeta se temea că vreunul dintre copiii ei ar fi putut „deveni incontrolabil şi probabil nerecunoscător”, însemnând că un fiu ar fi putut să-i ia tronul, ceva ce cu siguranţă i-ar fi bucurat profund pe consilierii săi. A concluzionat că avea să asculte sfaturile lui Dumnezeu în acest sens, aşadar a ascultat cu atentie multi ani. Dar Dumnezeu se pare nu a îndemnat-o niciodată să se căsătorească.

Nu ne-o putem imagina pe Elisabeta înghesuită pe faţa unei monede alături de soţul ei – rege datorită ei – aflat în faţă şi în centru. Sau imaginaţi-vă cum ar sta ea cocoţată pe partea dreaptă mai puţin onorabilă, pe când el s-ar întinde bucuros pe partea stângă mai prestigioasă. Nici nu o putem vedea cum stă netulburată în coltul sălii de consiliu brodând, în

timp ce soţul său – rege datorită ei – stă în fruntea mesei luând hotărâri referitoare la probleme de stat împreună cu consilierii săi. Este imposibil să ne-o imaginăm cum îşi ridică privirea de la acul de cusut şi apoi îi aruncă un zâmbet radios, aprobator, pentru că se ocupă de treburi atât de grave precum afacerile statului, care s-au dovedit prea mult pentru biata ei minte.

La scurt timp după urcarea ei pe tron, un trimis german nota: „Regina este la o

vârstă la care ar trebui să se gândească şi – aşa cum trebuie să fie o femeie – să fie nerăbdătoare să se căsătorească şi să fie în grija cuiva. Faptul că doreşte să rămână fată bătrână şi să nu se căsătorească niciodată este de neconceput.” Un soţ, a adăugat acesta, ar fi putut împărţi cu ea „grijile, eforturile şi corvezile guvernării sale”. Dar Elisabeta nu voia să împartă tronul cu nimeni.

în 1564, intuitivul ambasador al Scoţiei, sir James Melville, i-a spus reginei: „Credeţi că dacă aţi fi căsătorită aţi fi doar regina Angliei, dar acum sunteţi şi rege, şi regină. Nu puteţi fi supusa nimănui.”

într-o discuţie cu ambasadorul francez

J

referitoare la o posibilă căsătorie cu Carol al IX- lea, aceasta i-a spus că nu avea nici o intenţie de a permite unui soţ să-i uzurpe trezoreria, armata sau flota. Celui spaniol i-a spus: „Există o idee în lumea asta conform căreia o femeie nu poate trăi dacă nu e căsătorită sau, dacă cumva nu se căsătoreşte, face acest lucru din raţiuni negative”.

Totuşi cum să înfrunţi percepţia publicului că *e ceva în neregulă cu ea* dacă nu s-a căsătorit până acum? înainte de toate, în afară de câteva comentarii răzleţe, nu şi-a exprimat clar teama viscerală de căsătorie. Timp de 20 de ani avea să execute un dans diplomatic cu numeroşi burlaci străini, păstrându-le aprinsă flacăra speranţei şi reuşind să

îndepărteze pericolul unei invazii armate. Primul pretendent a fost cumnatul ei, Filip al Spaniei – deloc o alegere potrivită, având în vedere evenimentele petrecute. Acesta a renunţat repede la comportamentul său de eretic care provoca numai conflicte şi s-a căsătorit cu o prinţesă franceză supusă, de numai 14 ani.

În 1560, nebunul prinţ Eric al Suediei nu a vrut să accepte refuzul Elisabetei şi s-a pornit pe mare cu o navă plină cu daruri scumpe pentru a o cuceri, doar ca să fie împins înapoi în Suedia de furtuni. Când a încercat să pornească din nou, furtuni şi mai puternice i-au distrus flota şi l-au convins să se întoarcă acasă. înainte de a porni la drum pentru a treia oară, tatăl său a murit şi noul rege Eric al XlV-lea nu a mai avut cum să pornească imediat în cucerirea Elisabetei. Aceasta a declarat că furtunile au fost trimise de Dumnezeu pentru a o apăra şi probabil că a avut dreptate. Eric avea să înjunghie mortal un nobil într-un acces de furie, să se căsătorească cu o prostituată care avea o tavernă, să fie încarcerat de fratele său pentru accesele sale de nebunie în timpul cărora făcea spume la gură şi să moară de la otrava pe care i-a pus-o temnicerul în supa de mazăre.

De asemenea, în 1560, James Hamilton, în vârstă de 23 de ani, al treilea conte de Arran, moştenitor al tronului Scoţiei, a decis să o curteze, dar a fost refuzat. Şi el a înnebunit, crezând că vrăjitoarele şi criminalii erau pe

urmele lui şi a fost închis din 1562 până la moartea sa, în 1609.

în 1568, nefericit în căsnicia cu a doua soţie, Ivan cel Groaznic al Rusiei a decis să o închidă pe aceasta într-o mănăstire şi să se căsătorească cu Elisabeta. Când aceasta l-a refuzat cu grijă, Ivan a scris: „Măria ta nu eşti nimic altceva decât o târfă vulgară şi asa te şi comporţi! Renunţ la orice contact cu tine. Moscova se poate descurca şi fără ţăranii englezi.” Pe măsură ce anii treceau şi Ivan îşi tot schimba soţiile pe care apoi le executa, aşa cum făcea şi cu supuşii săi, înnebunindu-l pe fiul său cu toate aceste probleme, Elisabeta probabil îi mulţumea necontenit Cerului pentru că rămăsese necăsătorită. Ivan era un monarh pe lângă care tatăl ei părea civilizat.

în timp ce Elisabeta se ferea de asemenea pretendenţi şi de alte pericole legate de căsătorie, era în continuare nevoită să închidă gura nobililor şi a poporului. în mod inteligent, a găsit o metodă prin care a întors situaţia în avantajul său. Nu era *necăsătorită.* Nici *fără copil.* Era „deja legată de un Soţ, reprezentat de Regatul Angliei” şi a poruncit consiliului „să nu-i mai reproşeze că nu are copii: deoarece fiecare dintre voi, şi fiecare englez, este copilul meu”. De fapt, avea o grămadă de copii, peste trei milioane.

în ultimul său discurs în faţa Parlamentului, în 1601, cu doi ani înainte

de moartea sa, s-a referit din nou la sine ca fiind mamă. „Şi vă asigur pe toţi”, a spus, „că, deşi după moartea mea, veţi avea multe mame vitrege, nu veţi avea niciodată o mamă mai bună decât am fost eu pentru voi toţi.” A adăugat: „Nu există nici o bijuterie, indiferent cât de scumpă, pe care să o pun mai presus de diamantul care este iubirea voastră”.

Pe piatra sa de mormânt, este numită astfel în inscripţia în latină: „Mamă a ţării sale, o mamă grijulie pentru religie şi toate ştiinţele liberale... şi perfecţiune a virtuţilor princiare dincolo de genul căruia îi aparţinea”.

în plus, a dezvoltat cultul Reginei Virgine, înlocuindu-l cu viclenie pe cel al Fecioarei Maria, considerată cea mai importantă mamă din istorie, care juca un rol mai neînsemnat în protestantism decât în Biserica Catolică. în portretele sale oficiale, regina purta deseori alb – simbol al purităţii virginale – şi se împodobea cu şi mai multe simboluri ale virginităţii: şiraguri de perle, blană de hermină, luna şi sitele. într-un portret faimos, ţine în mână un corn, simbol al abundentei, simbol al mamei care îsi hrăneşte copiii. în altul poartă o broşă în formă de pelican. în timpul Renaşterii se credea că pelicanii sugeau sânge din propriul trup pentru a-şi hrăni copiii.

Regina Victoria, care a domnit peste Marea Britanie din 1837 până în 1901, a fost o altă figură maternă pentru naţiunea engleză, deşi a fost mai uşor

pentru ea să păstreze o astfel de imagine decât fusese pentru Elisabeta. Victoria a urmat calea tradiţională, s-a căsătorit cu un prinţ german la vârsta de 21 de ani şi a născut nouă copii. După generaţii de bărbaţi din familia regală care fuseseră departe de ideal (numeroşii săi unchi, haimanale cheltuitoare cu amante şi copii din flori; bunicul său, regele nebun George al III- lea), mulţi supuşi englezi erau sătui de monarhie şi îşi doreau să-i pună capăt. Dar viaţa de familie respectabilă a Victoriei a curăţat reputaţia familiei regale. O văduvă demnă care a purtat doliu timp de 40 de ani, până la moartea sa, o figură matriarhală binevoitoare care a rămas deasupra partidelor politice, Victoria a evitat judecata Manualului misoginului respectând cele mai imperative reguli ale patriarhatului.

Deşi înţelegem urgenţa pentru monarhii de acum câteva secole de a se căsători şi a avea copii, este aproape inexplicabil că, după aproape 500 de ani, de la femeile politician – ai căror urmaşi nu vor moşteni tronul şi nici nu vor preveni un război civil dinastic – se aşteaptă acelaşi lucru. Orice altceva este deseori perceput ca fiind lipsit de feminitate. Suspect. Iar această aşteptare cu privire la căsătorie se aplică de obicei doar în cazul femeilor. Când a candidat pentru postul de guvernator al statului Virginia, în 1993, Mary Sue Terry, candidata democraţilor, în vârstă

de 43 de ani, a constatat că presa s-a concentrat pe statutul său de celibatară şi pe faptul că nu avea copii. Fostul consilier al lui Reagan, Oliver North, s-a opus candidaturii lui Terry pentru că, până la urmă, casa guvernatorului nu ar trebui să fie un „loc steril”, ci un cămin „unde un bărbat şi soţia sa să locuiască înconjuraţi de râsetele copiilor lor”. Totuşi presa a ignorat cu succes statutul de celibatari fără copii în cazul a doi membri ai Congresului din Virginia, le-a menţionat Terry celor de la *Daily Press.* „Nimeni nu scrie despre Rick Boucher, care este de-o vârstă cu mine şi nu a fost niciodată căsătorit, sau despre Bobby Scott, care a fost căsătorit doar pentru o scurtă perioadă”, a declarat aceasta.

în 1993, Kim Campbell, în vârstă de 46 de ani, ministrul canadian al apărării naţionale şi lider al Partidului Progresiv Conservator, a concurat pentru ajunge prima femeie prim-ministru. Adversarul său bărbat, Jean Chrétien, a prezentat-o ca fiind instabilă emoţional, egoistă, deosebit de ambiţioasă şi nedemnă de încredere, *r* *7* *7* deoarece trecuse prin două divorţuri şi nu avea copii. Ştirile l-au înfăţişat pe el ca o persoană mai simpatică, un bărbat dintr-o familie tradiţională. Nu putem decât să ne întrebăm dacă Campbell ar mai fi câştigat dacă votul ar fi fost unul public, nu limitat la membrii partidului din Parlament.

O stea a politicii în devenire, Angela Merkel a decis să se căsătorească cu partenerul său înainte să devină lidera

partidului din care făcea parte, în 1998. Nici măcar acest lucru nu a ajutat la feminizarea acesteia, pe lângă părul scurt, tuns practic, lipsa machiajului şi diploma în chimie cuantică. în timpul campaniei sale din 2005 pentru funcţia de cancelar, câteva femei au declarat reporterilor: „Este un bărbat care reuşeşte într-o lume a bărbaţilor. Nu

recunoaştem femeia din ea.” Şi totuşi, în timpul mandatului său de cancelar de peste 16 ani, Merkel a devenit cunoscută drept „Mutti” (Mami) pentru poporul său, o mămică strictă şi protectoare. Neavând nici ea copii, s-a transformat într-un fel de Elisabeta I, mama poporului său, blândă, competentă şi înţelegătoare.

în 2010, în timpul campaniei electorale din Australia, statutul de femeie singură al Juliei Gillard a fost deseori discutat în presă. Locuia de patru ani cu partenerul său, Tim Mathieson, dar nu aveau de gând să se căsătorească. Reporterii nu înţelegeau cum un bărbat putea locui cu o femeie atât de puternică fără să fie soţul acesteia. Unii au speculat că relaţia era doar de ochii lumii şi, probabil, Mathieson era homosexual. Până la urmă, era coafor şi se întâlniseră când Gillard venise să-şi taie vârfurile. Un jurnalist de la un post de radio, Howard Sattler, a întrebat-o chiar pe Gillard dacă Mathieson este homosexual. Ea a calificat întrebarea drept absurdă şi Sattler a fost concediat. întrebată despre aceeaşi situaţie la puţin timp după

aceea, Gillard a declarat: „Vreau ca fetele şi femeile să poată simţi că pot fi incluse în viaţa publică fără să fie nevoite să răspundă unor întrebări precum cele de care am avut parte . . li ieri .

Helen Clark, prim-ministru al Noii Zeelande, a fost convinsă de consilierii politici să se căsătorească cu partenerul ei înainte de a candida pentru un loc în Parlament, în 1981, în ciuda faptului că ea era ferm decisă să nu se căsătorească. „Ca femeie singură, am fost cu adevărat distrusă”, a scris într-un eseu din 1984. „Am fost acuzată că sunt lesbiană, că trăiesc în concubinaj, că am prieteni troţkişti şi homosexuali.” A fost atât de supărată că s-a căsătorit încât a plâns la propria nuntă.

Deşi Clark a cedat aşteptărilor politice şi s-a căsătorit, nu a avut niciodată copiii pe care nu şi i-a dorit. Presa a acuzat-o de ambiţii egoiste, că punea obiectivele personale mai presus de uterul său. Mulţi jurnalişti s-au întrebat dacă aceasta a înţeles nevoile familiilor. Unul a întrebat: „Oare Helen Clark, cea fără copii, este capabilă să înţeleagă îngrijorările părinţilor?” în mod ciudat, jurnaliştii nu par să întrebe niciodată politicienii bărbaţi dacă înţeleg provocările creşterii copiilor.

în 2002, Clark a declarat pentru *Express* că spera ca timpurile să se fi schimbat, cel puţin în Noua Zeelandă. „De fapt, am mare încredere în bunul-simţ al poporului Kiwi (neozeelandez)”, a

spus aceasta, „şi cred că în prezent majoritatea vor spune: *Pentru Dumnezeu, oamenii au dreptul să facă alegeri în ceea ce priveşte propria viaţă. Helen le-a făcut pe ale sale. Noi nu avem nimic împotrivă.* Aşadar ce vor să spună? Că nu sunt o femeie adevărată pentru că nu am avut copii? E foarte bizar şi nu cred că majoritatea oamenilor se regăsesc în asta.”

Alte femei politician fără copii nu au fost atât de norocoase. Pentru că, dacă nu ai copii, înseamnă că eşti rece, egoistă, deloc anormală, lipsită de empatie şi sigur e ceva în neregulă cu tine. Şi cum să iei decizii politice care vor afecta familii *dacă nu ai copii?*

A doua femeie prim-ministru al Marii Britanii, Theresa May, s-a căsătorit cu iubitul ei din facultate în 1980, la vârsta de 24 de ani, şi totuşi cuplul nu a avut copii. Uneori, jurnaliştii au întrebat-o direct de ce nu are copii – ca şi când ar fi fost treaba lor –, şi multi ani aceasta a refuzat să răspundă, deoarece chiar nu îi privea subiectul. Probabil s-a aşezat picior peste picior sperând că o să îi adreseze întrebări despre pantofii săi cu imprimeu de leopard.

în 2002 i-a spus unui reporter care o tot presa cu întrebări despre motivul pentru care şi-a irosit ovarele: „Nu cred că acesta este un subiect. Şi nu cred că ar trebui să devină un subiect.” Câteva luni mai târziu a dezvăluit, în sfârşit, motivul: „Nu a fost o alegere”, adăugând „dar mai multe nu vreau să spun”. Apoi, în 2012, în timp ce May era ministru de

interne, a indicat într-un interviu pentru *Telegraph* că ea şi soţul ei şi-au dorit copii, dar nu au putut să aibă. „Nu este un subiect pe care să-l discut în general, dar aşa s-au derulat lucrurile”, a declarat. „De câte ori vezi o familie îţi dai seama că este ceva acolo pe care tu nu-l ai.”

în 2016 a atins din nou subiectul, indicând că faptul de a nu avea copii este o mare dezamăgire. „Bineînţeles că pe amândoi ne-a afectat”, a declarat pentru *Mail on Sunday.* „Vedem că prietenii noştri au deja copii mari, dar trebuie să acceptăm ce ne oferă viaţa.”

Faptul că May nu a avut copii a urmărit-o mereu pe parcursul carierei sale politice. în 2004, editorul *The Sun* Jane Moore a scris: „La remanierea cabinetului din umbră, Michael Howard a numit-o pe Theresa May purtător de cuvânt pe probleme de familie. Doamna May nu are copii. Politicienii nu învaţă niciodată, nu-i asa? „

„Am fost ministru al transporturilor în cabinetul din umbră”, a declarat May pentru *Sunday Telegraph,* referindu-se la poziţia din sistemul de guvernare de la Westminster, în care fiecare oficial din Cabinet are o „umbră”, un duplicat în partidul de opoziţie cu vizibilitate mare, dar fără putere executivă. „Dar n-am condus niciodată un tren. Sunt multe tipuri de familii. Un cuplu poate fi o familie.”

în contextul alegerilor pentru şefia

partidului, din 2016 – care aveau să stabilească următorul prim-ministru adversara lui May, Andrea Leadsom, a declarat pentru *Times* că era diferită de aceasta deoarece: „Mă văd ca fiind, unu la mână, o optimistă şi, doi la mână, parte dintr-o familie imensă, iar acest lucru este important pentru mine. Copiii mei sunt o parte importantă din viaţa mea.” A continuat: „Cred cu sinceritate că a fi mamă îţi oferă un avantaj, unul foarte real, tangibil. Am copii care vor avea la rândul lor copii care vor fi parte din ceea ce se va întâmpla în viitor.” Apoi a încercat să atenueze lovitura adăugând: „Sunt sigură că Theresa este foarte tristă că nu are copii”.

Mamele, a sugerat aceasta, au mai multă empatie decât femeile fără copii, deoarece „te gândeşti la problemele pe care le au alţi oameni, îţi faci griji pentru notele la examen ale copiilor tăi, direcţia în care o va lua cariera lor, ce veţi mânca duminică”.

Jess Phillips, membră a Parlamentului, a luat în râs remarcile lui Leadsom. „Trebuie să ne imaginăm pentru o clipă că, într-un moment de criză naţională, când Theresa May trebuie să ia o hotărâre pe viaţă şi pe moarte, ea se va gândi: *Ah, cui îi pasă, aruncaţi ţara în aer. Până la urmă, n-am copii pentru care să-mi fac griji!* Sunt foarte sigură că nu se gândeşte să condamne viitorul doar pentru că se întâmplă să nu aibă urmaşi biologici.”

May nu a comentat pe marginea interviului lui Leadsom. Dar multe persoane din presă şi din public au fost furioase în urma acestuia. Leadsom s-a retras din cursă.

Privind în urmă, probabil balanţa a înclinat în favoarea lui May pentru că cel puţin încercase să aibă copii. Din păcate, mama-natură nu a fost generoasă, dar cel puţin ea nu a fost atât de egoistă încât să nu-şi dorească deloc. La fel ca Angela Merkel şi Helen Clark, şi Julia Gillard a ales să se concentreze pe carieră şi nu şi-a dorit niciodată copii. Un editor a trâmbiţat că Australia „este condusă de o femeie care evitat să se căsătorească şi să aibă copii”.

Senatorul liberal Bill Heffernan a atacat-o pentru lipsa de experienţă în schimbarea scutecelor. „Unul dintre lucrurile cele mai importante în înţelegerea unei comunităţi este familia şi relaţia dintre mamă, tată şi un pachet cu scutece”, a spus el. „Oricine alege înadins să nu aibă urmaşi... habar nu are ce înseamnă viata.” Unii australieni şi-au dat seama totuşi cât de ridicolă era acuzaţia lui Heffernan. Când Gillard a oprit la un semafor, cei de lângă maşina ei au coborât geamurile şi au strigat: „Iubita, poţi să împrumuţi copiii mei, dacă vrei!”

Fostul lider al Partidului Laburist, Mark Latham, a spus despre decizia uimitoare a lui Gillard: „Alegerea în cazul lui Gillard este foarte, foarte precisă. În special pentru că a declarat public că a fost o decizie intenţionată de

a nu avea copii, pentru a se concentra pe cariera sa parlamentară... Cred că a avea copii este cea mai mare dovadă de iubire în viaţă. Şi, prin definiţie, nu ai parte de prea multă iubire în viaţă dacă faci altă alegere.”

Nu are parte de prea multă iubire.

Australian a acoperit dezbaterea despre uterul neroditor al lui Gillard sub titluri precum *Comportament neproductiv,* care o compara cu o vacă stearpă tăiată la abator pentru că nu este de folos nimănui, iar carnea ei este transformată într-un burger. David Farley, CEO al Australian Agricultural Company a spus: „Aşadar, în loc să lăsăm vacile bătrâne care devin neproductive să moară în staul sau să le urcăm într-un camion, mai bine le scoatem din producţie şi le trecem printr-un sistem de procesare... Este astfel conceput pentru vacile bătrâne neproductive. Julia Gillard ar trebui să aibă grijă.”

Nu mai este nevoie să spunem, bărbaţi fără copii precum preşedintele Franţei, Macron, nu sunt numiţi „sterpi”, un cuvânt insultător însoţit de imagini cu suprafaţa roşie şi prăfuită a planetei Marte. Şi nici nu sunt ameninţaţi cu tranşarea într-un abator precum o bucată de carne inutilă. Un jurnalist care a relatat scandalul cu privire la faptul că Gillard nu avea copii a întrebat: „Se aplică aceeaşi logică şi pentru bărbaţii din politică cu număr mic de – spermatozoizi?”

Gillard a scris în memoriile sale: „Când

se consideră că nu respecţi stereotipurile despre femei, există ceva mai rău văzut decât faptul că ai ales să nu devii mamă?... Se presupune că un bărbat cu copii aduce în politică perspectiva unui tată de familie, dar nu s-a sugerat niciodată că acesta ar trebui scutit de rigorile vieţii politice pentru că are persoane în grijă. în mod cert, acest lucru nu se aplică şi femeilor. Chiar dinainte de a deveni prim-ministru, observasem că, dacă erai o femeie politician, era imposibil să câştigi pe tema familiei. Dacă nu ai copii, atunci eşti caracterizată ca nefiind conectată la viaţa reală. Dacă ai copii, atunci, Doamne fereşte, cine are grijă de ei?”

Poate cel mai ridicol scandal în care a fost implicată Gillard a avut loc în 2005, când, în calitate de lider al opoziţiei în Camera Reprezentanţilor, a întrerupt o deplasare internaţională pentru a se ocupa de o criză politică acasă. Nici măcar nu-şi desfăcuse bagajele când un fotograf de la *Sunday Age* a venit să-i facă o fotografie stând în bucătărie, pentru a însoţi un articol despre şansele ei de a deveni noul lider al laburiştilor. Bucătăria era simplă – Gillard nu suportă aglomerarea de lucruri – şi nu era mâncare pe blaturi, deoarece nu avusese timp să facă cumpărături de când sosise. Un bol decorativ din sticlă albastră era aşezat pe masa de lângă ea.

Scandalul a izbucnit când fotografia a fost publicată. De ce era bucătăria atât de minimalistă? Mai mult decât atât: de ce era fructiera goală? Presa a descris

bucătăria ei ca fiind „fără viaţă”, „nefiresc de goală” şi „neobişnuit de curată”. Fructiera goală părea să simbolizeze un pântec gol. O viaţă searbădă. O inimă de gheaţă, egoistă. Este greu de imaginat existenţa unor astfel de ţipete moralizatoare dacă un bărbat ar fi fost de acord să fie fotografiat într- o bucătărie goală alături de o fructieră goală.

Când Gillard a devenit prim-ministru, la cinci ani după scandalul cu fructiera goală, *Australian* a scris: „Ne-a arătat o casă şi o bucătărie goale ca însemne de onoare şi dedicare pentru cariera ei. Nu a fost niciodată nevoită să facă loc pentru cerinţele frustrante şi responsabilităţile magnifice de a avea grijă de un bebeluş, de a lua copiii bolnavi de la şcoală şi de a creşte adolescenţi.”

„Nu mi-a trecut niciodată prin cap”, a scris Gillard, „... că cineva ar fi. putut crede că viaţa mea, gândurile mele, caracterul meu şi valoarea mea ar putea fi definite de felul în care arată bucătăria mea... Nu aveam fructe. Cred că asta era marea problemă. Nu aveam fructe. Acum am mereu nişte banane stricate într-un bol, în caz de nevoie.”

Privind înapoi la viaţa sa politică, Gillard a continuat: „Toată istoria noastră, un prim- ministru a fost un bărbat în costum, căsătorit (cu o femeie) şi cu copii. Dacă primul nostru prim-ministru femeie se întâmplă să fie şi

primul necăsătorit, fără copii, care locuieşte cu partenerul, să nu mai spunem că e şi ateu, atunci probabil nu este surprinzător că cetăţenilor le este greu să înţeleagă această nouă realitate.”

în anii 1980, când Benazir Bhutto intra în cel de-al treilea deceniu de viată, a simtit mai mult decât presiunea politică obişnuită de a se mărita şi de a avea copii din cauza aşteptărilor culturii musulmane tradiţionale. Fiica genială, educată la Oxford, a fostului prim-ministru asasinat, Zulfikar Aii Bhutto, şi un politician în devenire, ori de câte ori acorda un interviu, jurnaliştii o întrebau de ce nu se căsătorise încă, o întrebare care parcă o făcea să-şi dorească să se dea cu capul de un perete.

Mulţi dintre susţinătorii ei o vedeau ca pe un fel de sfântă, o mamă pentru ţara lor, o Elisabetă musulmană care nu era nevoită să urmeze regulile obişnuite. S-a temut că-i va îndepărta pe aceşti oameni dacă se va conforma tradiţiei şi se va căsători. Totuşi, în cultura ei era dificil pentru o femeie singură să aibă relaţii de muncă în care să interacţioneze cu bărbaţi, în special să socializeze cu ei la evenimente politice. „într-o societate musulmană, femeile şi bărbaţii nu ar trebui să întâlnească”, a scris în autobiografia sa, „aşa că este foarte dificil să ajungem să ne cunoaştem şi, eu fiind liderul celui mai mare partid de opoziţie din Pakistan, aş fi provocat multe scandaluri care ar fi

dăunat imaginii mele dacă as fi ales altă cale.”

în sfârşit, în 1987, la vârsta de 34 de ani, a acceptat căsătoria aranjată de mătuşa sa cu Asif Aii Zardari, fiul unei familii puternice şi bogate. La anunţul nunţii, a publicat o declaraţie: „Conştientă de obligaţiile mele religioase şi de datoria pe care o am faţă de familie, îmi face plăcere să fiu de acord cu cererea în căsătorie acceptată de mama mea”. Oare smerenia şi supunerea ei erau doar un răspuns la aşteptările culturale şi religioase sau identificăm şi o oarecare lipsă de entuziasm?

Părea că abordează nunta ca şi când ar fi fost o execuţie. în noaptea dinaintea evenimentului grandios, Bhutto a declarat că, dacă nu ar fi fost implicată în politică, „ştiu că nu aş fi făcut niciodată acest pas. Nu m-aş fi căsătorit niciodată.” Totuşi căsătoria sa a ajutat-o probabil să ajungă în funcţia de prim-ministru în anul următor.

Odată Bhutto căsătoritä, jurnaliştii o tot întrebau dacă e însărcinată (urma să aibă trei copii în cinci ani). La un moment dat, Bhutto a răspuns: „Nu sunt însărcinată. Sunt grasă. Şi, ca prim-ministru, e dreptul meu să fiu grasă dacă vreau.”

Oricum, islamiştii au criticat-o dur, fie că era căsătoritä sau nu, pentru că era în atenţia publicului şi lucra îndeaproape cu bărbaţi care nu erau rudele sale. Şi avea dreptate să fie precaută în ceea ce priveşte mariajul. Soţul avea să-i devină un fel de călcâi al lui Ahile. Cunoscut ca

„Domnul 10%” după mita pe care se presupune că o percepea pentru acordarea de contracte cu statul, faptele sale de corupţie i-au pătat ei reputaţia. A fost învinuit în mare parte de prăbuşirea celor două guverne ale lui Bhutto, în 1990 şi 1996.

>

în timpul celui de-al doilea mandat, Zardari a fost închis după ce a încercat să ajungă în Dubai. Bhutto, de asemenea, a fost învinuită de numeroase acte de corupţie, deşi în cazul ei era dificil de dovedit dacă acuzaţiile erau bazate pe fapte sau erau doar o manevră politică pentru a o îndepărta din funcţie. Cei doi nu mai locuiau împreună când ea a fost asasinată, în decembrie 2007, deşi el a fost ales preşedinte al Pakistanului nouă luni mai târziu, pe fondul unui val de durere şi sprijin pentru soţia lui decedată. Când Zardari a publicat informaţii despre averea sa privată în momentul în care a devenit preşedinte, a dezvăluit că suma se ridica la 1,8 miliarde de dolari.

Cine are grijă de copii?

Pentru femeile politician care aleg lucrul respectabil de a se căsători şi de a avea copii, apare adesea întrebarea de ce nu aleg să rămână acasă pentru a se ocupa de ei.

în autobiografia sa, Pat Schroeder a scris că în 1972, la 32 de ani, când era în campanie pentru a ocupa un loc în Congres reprezentând statul Colorado,

„părea că toate întrebările erau despre ce se va întâmpla cu familia mea, cine va spăla rufele dacă eram aleasă”. Când şi-a preluat îndatoririle în Camera Reprezentanţilor a SUA, un coleg bărbat a întrebat-o cum putea fi şi mamă a doi copii mici, şi membru al Congresului în acelaşi timp. Fără să se gândească prea mult i-a răspuns: „Am şi creier, şi uter şi le folosesc pe amândouă”.

La câteva ore după alegerea în funcţia de prim- ministru al Noii Zeelande în 2017, Jacinda Ardern, în vârstă de 37 de ani, a fost întrebată pe postul naţional de televiziune dacă avea de gând să facă copii. În anul următor, când a născut-o pe fiica sa, presa a speculat cu privire la modul în care va echilibra viata de familie şi

J 7

responsabilităţile sale politice. Oamenii erau în mod evident îngrijoraţi că Ardern se va concentra pe conducerea ţării şi va uita să-şi hrănească fiica, care avea să moară de foame în pătuţ. Sau că va fi prea ocupată cu alăptatul şi schimbatul scutecelor ca să mai observe că tara era devastată de catastrofe economice, boli, incendii şi cicloane.

Bill English, predecesorul lui Ardern, candidase prima oară la funcţia de prim-ministru în 2002, când avea şase copii sub 16 ani, şi nu l-a întrebat nimeni dacă va lăsa ţara să se ducă de râpă din cauza obligaţiilor de familie. Bărbaţii rareori primesc această întrebare. Nu demult, trei prim- miniştri britanici au avut copii

în timpul mandatului: Tony Blair, în 2000, David Cameron, în 2010, şi Boris Johnson, în 2020. Nimeni nu i-a întrebat cine va avea grijă de copii sau cum vor reuşi să jongleze între viaţa de familie şi responsabilităţile politice.

Când Jess Phillips a candidat prima dată la alegerile parlamentare din Marea Britanie, în 2015, oamenii o întrebau în fiecare zi: „Dar copiii?” sau „Ce părere are soţul dumneavoastră despre acest lucru?” După cum a scris în memoriile sale: „Ultima era adresată deseori pe un ton acuzator, ca şi când îi ascunsesem ceva soţului şi ziaristul avea să îl sune şi să mă toarne
imediat – «Soţul tău o să afle despre asta, vicleano»„.

După ce a câştigat alegerile, la primul interviu acordat unui post de radio a fost întrebată: „Cum vă veţi descurca cu copiii?” Phillips a considerat întrebarea deosebit de prostească. „Era ca şi când nu mă gândisem că devenind membru al Parlamentului însemna că va trebui să stau departe de copiii mei trei zile pe săptămână”, a scris „şi doar acum, cu ajutorul acestor jurnalişti foarte înţelepţi, mi-am dat seama ce înseamnă să fii reprezentant ales.”

A răspuns: „Mi-ai mai fi adresat această întrebare dacă eram bărbat cu copii şi reprezentant ales?” Ea estimează că de atunci întrebarea aceasta i-a fost repetată de sute de ori. Pentru a sublinia sexismul, deseori răspundea cam aşa: „Oh, dar nu sunt copiii mei, doar i-am

angajat de la agenţie ca să par mai umană în pliantele electorale”. Dar cel mai sincer răspuns pe care l-a dat a fost acesta: „O să mă descurc cu copiii exact cum am făcut-o şi înainte de a deveni membru al Parlamentului, adică foarte greu”.

în 2008, când Sarah Palin, guvernatoarea statului Alaska, a devenit partenera de candidatură a senatorului John McCain, propunerea republicanilor pentru preşedinte, la început, politicienii acestui partid şi presa au tratat-o ca pe o celebritate pentru că era mamă. McCain a prezentat-o la un eveniment din campania din Ohio ca fiind „o soţie devotată şi mamă a cinci copii”. Un articol din *Daily News* a numit-o „o mamă curajoasă”.

Dar, odată ce senzaţionalul s-a stins, au apărut întrebări despre cum va putea fi vicepreşedinte şi mamă în acelaşi timp. în publicaţia *St. Louis PostDispatch,* Kurt Greenbaum a întrebat: „Oare o mamă a cinci copii, inclusiv a unui bebeluş cu sindrom Down, ar trebui să candideze la a doua cea mai înaltă funcţie în stat? Oare nu altele ar trebui să fie priorităţile sale?”

Copilul cu nevoi speciale al lui Palin l-a determinat pe John Roberts de la CNN să declare: „Copiii cu sindrom Down necesită foarte multă atenţie. Rolul vicepreşedintelui, mi se pare, îi va ocupa foarte mult timp, iar acest lucru ridică întrebarea cât timp va trebui să-şi dedice pentru copilul ei nou-născut?” Bill Weir de la emisiunea *Good Morning America*

de la ABC i-a pus o întrebare similară purtătoarei de cuvânt a lui McCain: „Pe lângă dificultatea unei campanii naţionale, familia Palin mai are şi un copil cu nevoi speciale. Ce vă face pe dumneavoastră, senator şi guvernator, să credeţi că o responsabilitate nu o va afecta pe cealaltă în următoarele luni?”

Şi mai multe controverse au apărut când, în timpul campaniei, familia a anunţat că fiica de 17 ani a lui Palin este însărcinată. Asa cum a titrat *New York Times:* „Cu cinci copii, inclusiv un nou-născut cu sindrom Down, şi, după cum a aflat toată ţara luni, o adolescentă de 17 ani însărcinată, doamna Palin a stârnit o dezbatere puternică în rândul femeilor care se întreabă dacă orele dintr-o zi sunt suficiente ca să poată fi şi vicepreşedinte şi dacă face bine că vrea să încerce”.

în mod ciudat, puţini au luat în seamă faptul că din când în când soţul lui Palin îi mai dădea o
mână de ajutor cu copiii. Sally Quinn de la *Washington Post* s-a gândit la asta, dar apoi a alungat repede gândul, spunând: „Cu toţii ştim că femeile şi bărbaţii sunt diferiţi, că mamele şi tatii sunt diferiţi şi că aproape de fiecare dată responsabilitatea îngrijirii copiilor le revine femeilor... dar când ai cinci copii, unul de patru luni cu sindrom Down şi o fiică de 17 ani... care
>
va avea foarte mare nevoie de mama ei în următoarele luni şi ani pentru creşterea propriului copil, nu văd cum nu

ai face din familia ta principala prioritate”.

Un editorial din *Daily Planet* a acuzat-o pe Palin de egoism pentru că îşi urmează în continuare cariera politică chiar şi după ce fiica ei de 17 ani a rămas însărcinată. Ar trebui să ia exemplul lui Nancy Pelosi, o sfătuia articolul, ai cărei copii erau aproape adulţi când a candidat pentru Congres, în 1987: „Dacă Sarah ar fi respectat intimitatea fiicei şi a iubitului ei, nu s-ar fi. pus pe ea însăşi – şi pe ei – în centrul atenţiei în acest moment atât de dificil. Nu există nici o ideologie feministă care să-ţi ceară exploatarea şi neglijarea propriilor copii pentru a progresa. Nancy Pelosi, o altă mamă a cinci copii, a făcut ce trebuia, şi Palin ar putea, dacă ar avea vreun gram de compasiune sau de bun-simţ. Cu alte cuvinte, aşteaptă până când copiii sunt deja adulţi înainte de a urma o carieră la un nivel atât de înalt.”

Un alt candidat prezidenţial fermecător cu copii mici, Barack Obama, nu a fost supus niciodată aceloraşi întrebări referitoare la cât de

J

potrivit este sau nu să candideze la preşedinţie când avea copii mici. S-a presupus că soţia sa va avea grijă de copii.

De-a lungul anilor, Ursula von der Leyen, preşedintă a Comisiei Europene, s-a săturat să tot fie întrebată cum a reuşit să menţină

7 *7*

echilibrul între carieră şi creşterea copiilor. Intrun podcast dedicat Zilei

Internaţionale a Femeilor, 8 martie 2021, şi-a amintit momentul în care, când era ministrul al familiei în Germania, moderatorul unui talk show a întrebat-o pe această mamă a şapte copii: „V-aţi
hotărât ce vreţi să fiţi: o mamă rea sau
un > î
ministru rău?”

Pe 14 octombrie 2020, Amy Coney Barret, nominalizată ca judecător la Curtea Supremă de Justiţie a SUA, a fost audiată pentru confirmarea în funcţie. Senatorul John Kennedy din Louisiana i-a adresat „o întrebare sinceră”, după spusele lui. „Cine spală rufele la dumneavoastră acasă?”

Părerea ei despre avort, poziţia ei faţă de drepturile persoanelor gay, grupul creştin în care servea ca „slujitoare” – toate acestea erau subiecte care ar fi meritat nişte întrebări sincere. Dar, să fim serioşi, cine îi spală *rufele?* Cât de relevant este acest lucru? Oare orice alt candidat bărbat nominalizat ca judecător la Curtea Supremă – Antonin Scalia, de exemplu, care avea nouă copii – ar fi fost întrebat acelaşi lucru?

Dar haideţi să analizăm pentru o clipă posibilele ei răspunsuri. Dacă ar fi spus: „Am o menajeră care se ocupă de asta”, ar fi sunat elitist, desprins total de viaţa americanilor obişnuiţi care merg la muncă. Dacă ar fi spus că nu apucă să spele rufele aşa de des, ar fi fost percepută ca o soţie care nu-şi face datoria, o mamă rea, o carieristă egoistă

şi o gospodină neglijentă care probabil avea gândaci care mişunau în voie pe hiaturile din bucătărie. Dacă ar fi spus că se ocupă deseori singură de spălatul rufelor într-o gospodărie atât de mare, oamenii sar fi întrebat când va mai avea timp să fie şi judecător la Curtea Supremă, dacă tot avea atâtea perechi de chiloţi de strâns de pe frânghie.

în realitate, Barret a zâmbit la întrebarea sexistă a lui Kennedy şi a spus că, împreună cu soţul ei, încearcă să-i înveţe pe copii să-şi spele singuri hainele, deşi eforturile sale nu au mereu succes. A fost răspunsul perfect. A ieşit din această situaţie arătând ca o *mamă bună.*

Când Hillary Clinton a candidat prima dată la preşedinţie, în 2008, fiica ei, Chelsea, avea 28 de ani, aşa că nimeni nu o putea critica pentru că îşi neglijează copilul. Dar şase ani mai târziu, când Clinton a vrut să candideze a doua oară, Chelsea era însărcinată cu primul copil. *USA Today* a speculat: „Nu este clar cum sarcina lui Chelsea o va afecta pe Hillary Clinton, care se gândeşte să candideze la preşedinţie în 2016”.

în cursa prezidenţială din 2012 nu a întrebat nimeni dacă şi candidatul republican Mitt Romney ar trebui să stea acasă să-i ajute pe cei 18 nepoţi, inclusiv gemenii nou-născuţi. Şi în 2016, jurnaliştii nu l-au întrebat pe Donald Trump dacă nu ar trebui să se concentreze pe ajutorul acordat fiicei

sale Ivanka când l-a născut pe fiul ei.

Doar femeile politician ar trebui să renunţe la carierele lor ca să aibă grijă de copii. Şi de nepoţi. Poate chiar şi de strănepoţi. Cu siguranţă, ar fi mai bine pentru omenire dacă nu ar lucra deloc şi doar ar sta pline de speranţă, cu un dulap plin cu lapte praf şi scutece, în aşteptarea unui viitor urmaş.

Capitolul 8

Este o vrăjitoare şi alţi monştri

De ce oare când o femeie este încrezătoare şi puternică, se spune despre ea că e vrăjitoare?
Lisa Simpson

Cu mii de ani în urmă, femeile puternice erau asociate cu cazane docotinde, cărţi de vrăji şi ochi de triton într-un borcan de sticlă. Discreditarea femeilor prin atribuirea numelui de vrăjitoare este probabil cea mai veche pagină din Manualul misoginului. Şi, bineînţeles, imediat ce Kamala Harris a fost numită partenera de candidatură a lui Joe Biden a şi apărut un GIF în care era în rol de Vrăjitoarea cea Rea din Vest, cu faţa verde şi cu o pălărie neagră, ascuţită. Metamorfoza bruscă a lui Harris într-o

vrăjitoare a fost, de fapt, mai mult o medalie de onoare decât o insultă, dovada că o femeie intră pe sub pielea celor care nu o vor la putere.

Pe 7 aprilie 2021, Grant Stinchfield, jurnalist la Newsmax, care, în mod evident, nu a putut prezenta nişte critici valide la adresa lui Harris, a editat câteva clipuri cu aceasta râzând, unul după altul. Fără să se vadă partea în care se spune gluma (precum cea în care Rachel Maddow a întrebat: „Aţi văzut musca de pe capul lui Mike Pence din timpul dezbaterii?”), Harris părea într-adevăr că nu e în toate minţile. În partea dreaptă a ecranului era o fotografie care o înfăţişa pe Harris cu faţa verde purtând o pălărie ascuţită şi un titlul „Putem să vorbim despre cotcodăcitul Kamalei?” Stinchfield a rulat un filmulet cu Vrăjitoarea cea Rea din Vest din filmul *Vrăjitorul din Oz* şi cu vrăjitoarea rea care oferea mărul otrăvit din *Albă-ca-Zăpada şi cei şapte pitici.* Apoi a spus: „Nancy Pelosi, dă-te la o parte. A venit o vrăjitoare nouă şi numele ei, bineînţeles, este Kamala Cotcodac. Vai, ce trist!”

Margaret Ihatcher, dură, mereu cu un cuvânt de spus şi extrem de critică, a fost deseori numită vrăjitoare. în 1971, în calitate de ministru al educaţiei şi ştiinţei, a tăiat subvenţiile prin care li se acorda lapte gratis copiilor din şcolile primare (o mare parte din el rămânea nefolosit, pentru că cei mici nu voiau lapte, voiau suc acidulat). Dar a fost

caricaturizată în presă ca o vrăjitoare rea călare pe o mătură, care fură laptele copiilor. Ca prim-ministru, poziţia ei fără tăgadă de a nimici sindicatele şi de a tăia subvenţiile a avut drept rezultat lipsa popularităţii în anumite cercuri, alimentând comparaţiile cu o vrăjitoare. La moartea sa, în 2013, la vârsta de 87 de ani, „Ding-Dong! A murit vrăjitoarea!” a devenit un hit care a ajuns pe primele locuri în Marea Britanie, la 74 de ani după ce apăruse pe coloana sonoră a filmului *Vrăjitorul din Oz.*

Ca prim-ministru al Australiei, Julia Gillard a fost deseori nevoită să treacă prin mulţimi de protestatari care aveau pancarte pe care scria „Scăpaţi de vrăjitoare!” Nancy Pelosi a fost înfăţişată ca o vrăjitoare pe o coadă de mătură pe tricouri alături de textul „Acesta este costumul meu de Nancy Pelosi”. Când era prim-ministru al Marii Britanii, Teresa May a fost filmată în timp ce râdea cu poftă, „un hohot de vrăjitoare” care a ajuns foarte repede viral.

Hillary Clinton a fost numită vrăjitoare mai des decât orice altă personalitate modernă. Când era primă doamnă, unii dintre ofiţerii din Serviciul Secret numiseră avionul ei „Coada de mătură Unu”. Un comentator al CNN a numit-o „Vrăjitoarea cea Rea din Vest”. Postere şi tricouri cu Hillary Clinton cu faţa verde şi călare pe mătură, purtând o pălărie neagră ascuţită, au fost prezente în număr mare la mitingurile din

campaniile oponenţilor săi politici din 2008 şi 2016. în 2018, un locuitor din San Diego a improvizat drone cu Clinton călare pe mătură şi Trump zburând ca Superman şi le-a direcţionat deasupra oraşului speriind mulţi locuitori.

Metafora sexistă a vrăjitoarei este legată îndeaproape de cele ale altor monştri şi diavoli. În 2014, Ryan Zinke, candidat la funcţia de reprezentant în Congres în statul Montana, a numit-o pe Clinton „Antihrist” în cursul unui eveniment de campanie care a avut loc în ianuarie. La Convenţia Naţională Republicană, Ben Carson a legat numele ei de Lucifer în persoană. Referindu-se la înfăţişarea lui Clinton, la Convenţia Naţională Democrată din 2016, Alex Jones, realizator radio şi simpatizant al extremei drepte, a spus: „Este o ciudată, o vrăjitoare, a făcut pact cu diavolul. Uitaţi-vă la faţa ei... Nu-i mai lipseşte decât pielea verde.” în octombrie acelaşi an, Jones a pretins că Hillary Clinton mirosea a sulf. Literalmente demonizând-o, grupurile anti-Hillary au generat meme care o înfăţişau pe aceasta cu coarne de diavol şi numărul 666 tatuat pe frunte. Chiar şi Chris Matthews, liberal şi fost comentator al MSNBC, a numit-o pe Hillary Clinton „vrăjitoare” şi „diavoliţă”. în 2016, susţinătorii lui Bernie Sanders au creat hashtagul #BERNTHEWITCH (#ARBEŢI VRĂJITOARE A—).

Ce se află la baza etichetării femeilor

ca fiind vrăjitoare? Probabil acelaşi lucru care reprezintă şi cauza misoginismului. Magia este un semn de putere mare, periculoasă, care trebuie controlată cu grijă. Magia aducerii unei vieţi pe lume a fost mereu singurul apanaj al femeilor, iar legătura pe care corpul ei o are cu fazele lunii este un mister întunecat şi uimitor. Şi dorinţa sexuală puternică pe care femeile o trezesc în bărbaţi îi face pe aceştia vulnerabili, să piardă controlul şi să deteste cauza acelor dorinţe care îi slăbesc şi îi distrag. Pentru a transforma nişte fiinţe superioare atât fizic, cât şi intelectual precum bărbaţii în nişte proşti plini de dorinţă, probabil femeile folosesc magia neagră.

Cartea biblică Ieşirea sau Exodul spune: „Pe vrăjitoare să nu-o laşi să trăiască!”, dar nu spune nimic despre vrăjitori. Istoricii estimează că în vânătorile de vrăjitoare din secolul al XV-lea până în secolul al XVIII-lea – în care aproximativ 60 000 de oameni au fost arşi de vii sau spânzuraţi – 80% dintre cei executaţi au fost femei. Tratatul complet de vrăjitorie, *Malleus Maleficarum* sau *Instrumentul vrăjitorilor din 1486* ne informează: „Trei vicii generale par să aibă un control deosebit asupra femeilor rele, şi anume infidelitatea, ambiţia şi dorinţa. Astfel, acestea sunt, mai mult decât alţii, înclinate spre vrăjitorie, deoarece, mai mult decât alţii, sunt înclinate spre aceste vicii.” Aşa cum au explicat şi

inchizitorii: „Toată vrăjitoria provine din dorinţa carnală, care la femei este insaţiabilă”. (Şi, după cum ştim, în general, bărbaţii nu sunt interesaţi de sex.)

Cel mai vechi demon sexual feminin pe care îl cunoaştem, Lilith, a rătăcit pe pământ timp de 4 000 de ani ca o fiinţă demonică cu aripi, mai întâi printre vechii babilonieni, hitiţi, egipteni, israeliţi şi greci, unde a provocat boala şi moartea femeilor însărcinate şi a copiilor. Lilith a ajuns pentru scurt timp şi în Biblie, dar profetul Isaia a alungat-o în sălbăticie. Cu picioarele ei cu gheare şi sânii obraznici plini cu otravă în loc de lapte, demonul-femeie cu un apetit sexual de neoprit siluia bărbaţii în somn, provocându-le astfel secreţii nocturne de la care rămânea însărcinată, aducând pe lume şi mai mulţi demoni.

Cele mai înfricoşătoare personaje din mitologia antică greacă erau Furiile, un trio de divinităţi feminine răzbunătoare care îi vânau şi biciuiau pe cei care încălcau jurăminte sau se purtau urât cu bătrânii şi cu părinţii lor. Mult mai vechi decât panteonul de pe muntele Olimp, Furiile au răsărit din stropii de sânge rezultaţi în urma castrării lui Uranus de către fiul său, titanul Cronos. Deseori portretizate ca bătrâne cu aripi de liliac, cu şerpi în loc de păr, numele lor erau „furie nesfârşită”, „furie geloasă” şi „răzbunare distrugătoare”. Aceste fiice ale castrării simbolizau ororile care ar fi

putut avea loc dacă bărbaţii şi-ar fi pierdut forţa virilităţii, iar femeile ar fi preluat puterea.

Verişoarele lor mitologice, harpiile, erau monştri nesătui cu chip de femeie şi sâni, aripi şi picioare de pasăre cu gheare ascuţite pentru a sfâşia prada. Cunoscute pentru mirosul lor urât, acestea răpeau şi chinuiau sufletele în drumul lor spre Hades. Numele lor a ajuns la noi astăzi să descrie o femeie cicălitoare şi arţăgoasă.

După cum nu exista nici o furie sau vreo harpie bărbat, nu există nici un cuvânt de gen masculin care să desemneze un vrăjitor. Nu ne închipuim un monstru cu negi, piele verde şi fire de păr în barbă, purtând o pălărie ţuguiată şi zburând de colo-colo pe o coadă de mătură. Nu-l vedem amestecând într-un ceaun în care fierbe ceva în *Macbeth* şi nici mâncând copii în *Poveştile fraţilor Grimm.* „Vrăjitor” evocă imagini ale unui bărbat înalt, impunător, puternic, cu barbă albă, strălucitoare, ca Gandalf sau Dumbledore.

Pe lângă vrăjitoarea cu faţa verde şi fără dinţi, mai există încă un tip: frumoasa cu inimă rece, manipulatoare, cu pomeţi înalţi ca ai lui Maleficent şi ai Reginei Rele din *Albă-ca-Zăpada şi cei şapte pitici* care, întâmplător, în loc să-şi conducă regatul cu înţelepciune, îşi petrecea tot timpul fiind obsedată de felul în care arăta. Aceste arhetipuri provin din lumea antică, mitul femeii ca

vrăjitoare şi zână. Circe, un personaj din *Odiseea* lui Homer, transforma în porci bărbaţii care eşuau pe ţărmurile insulei sale. Cântecul sfâşietor al sirenelor ademenea marinarii spre stânci.

Menadele – al căror nume înseamnă „nestăpânite” – erau femei posedate de spiritul zeului Dionysos, pe care îl venerau. Cel mai dramatic exemplu de ceea ce ar fi putut să li se întâmple femeilor vrăjitoare fără control, menadele îşi părăseau casele – şi soţii – pentru a trăi liber în sălbăticie, unde purtau piei de căprioară, cărau toiege mari pe care era înfăşurată iederă, numite tirsuri, şi purtau şerpi vii în jurul trupului. în beţiile lor cele mai frenetice, sfâşiau bărbaţi şi animale în bucăţi pe care le mâncau crude.

Scriitorul german Walter Friedrich Otto, un expert în miturile Greciei antice, a scris: „Bat stâncile cu tirsurile, iar apa ţâşneşte în sus. Coboară tirsul spre pământ şi un izvor de vin apare bolborosind. Dacă vor lapte, sapă pământul cu degetele şi extrag un fluid lăptos. Mierea se scurge din tirsurile de lemn şi împodobite cu iederă, se încing cu şerpi şi dau de supt cerbilor şi puilor de lup ca şi când sunt bebeluşi de alăptat. Focul nu le arde. Nici o armă de fier nu le poate răni, iar şerpii ling sudoarea de pe obrajii lor încinşi fără să le facă vreun rău. Taurii înfricoşători cad la pământ, victime a nenumărate mâini de femei care îi sfâsie şi

copacii trainici sunt rupţi din rădăcină prin eforturile lor combinate.” Cel mai înfricoşător dintre toate, conform patriarhatului, era că, în timp ce femeile acestea alergau de nebune, soţii lor stăteau acasă fără mâncare şi fără sex.

Prinţesa Medeea din Colchis, nepoata lui Circe, folosea vrăji şi poţiuni pentru a-l ajuta pe eroul Iason să găsească lâna de aur; a luat luna de pe cer, a invocat mortii din morminte şi a făcut ca râurile să curgă în sens invers. Legătura înfricoşătoare a Medeei cu inima pulsândă a naturii este explicată în mod clar în acest fragment din *Bulfinch’s Mythology.* Când iubitul său Iason şi-a dorit ca ea să prelungească viaţa tatălui său îmbătrânit şi bolnav, „la următoarea lună plină a ieşit singură, în timp ce toate celelalte creaturi dormeau. Nici o adiere nu înfiora frunzişul, totul era înmărmurit. Si-a adresat incantaţiile stelelor, lunii, lui Hecate, zeiţa lumii de dincolo, şi lui Tellus, zeiţa pământului, prin ale cărei puteri cresc plante folosite pentru vrăji. A invocat zeii pădurilor şi peşterilor, ai munţilor şi văilor, ai lacurilor şi râurilor, ai vânturilor şi aburilor. Cât timp a vorbit, stelele au strălucit mai tare şi un car a coborât din ceruri, tras de şerpi zburători. S-a urcat în el şi a pornit în înalturi, spre regiuni îndepărtate, unde creşteau plante puternice pe care ştia cum să le culeagă pentru a-şi îndeplini scopurile.” Intr-adevăr, tatăl lui Iason a redevenit tânăr şi sănătos.

Dar vrăjitoria are două tăişuri. Când lason cel fără credinţă şi-a dorit să se căsătorească cu tânăra fecioară Creusa, prinţesa Corintului, şi a îndepărtat-o pe Medeea, vrăjitoarea i-a trimis un veşmânt otrăvit drept cadou pentru mireasă, şi-a omorât copiii, a dat foc palatului, s-a urcat în carul său tras de şerpi şi a zburat departe.

în vremurile Romei antice, vrăjitoarele erau cotoroanţe cu părul alb care omorau şi torturau copii, chiar şi pe cei nenăscuţi, pentru a face rost de organe pe care le foloseau la vrăjile lor. Se mai credea despre ele şi că devorează copii vii. Activităţile lor mai domestice includeau crearea de poţiuni pentru dragoste şi blesteme. Bărbaţii credeau că cea mai puternică vrajă a unei vrăjitoare provoca impotenţă sexuală. Ovidiu, poetul roman din secolul I d.Hr., a pus incapacitatea sa de a avea erecţie pe seama unei vrăjitoare care îi făcuse o vrajă cu ajutorul unei păpuşi voodoo ca să nu mai poată face dragoste. (Era o scuză destul de întâlnită care probabil a făcut multe femei să-şi dea ochii peste cap dezamăgite.)

Peste 1 500 de ani, în 1453, regele Henric al Castiliei, numit şi Impotentul, a divorţat de soţia sa după 13 ani – aceasta încă era virgină – susţinând că probabil o vrăjitoare necunoscută îi blestemase penisul. S-a căsătorit a doua oară – cu o frumuseţe ravisantă de 16 ani – în speranţa că blestemul vrăjitoarei nu va avea efect în acest caz. în noaptea nunţii

s-a ghiftuit cu Viagra acelor vremuri: supă de testicule de taur şi ţepi de porc spinos. Din păcate, blestemul vrăjitoarei s-a dovedit eficient şi de data asta.

Probabil nu este o coincidentă că *Malleus Maleficarum* acuza vrăjitoarele că fură penisuri. „Până la urmă, ce să credem despre acele vrăjitoare care fură cumva un număr mare de membre – 20 sau 30 – şi le pun la păstrare într- un cuib de pasăre sau o într-o cutie, unde acestea se mişcă de parcă ar fi vii, mâncând ovăz şi porumb? Acest lucru a fost văzut de mulţi şi se discută foarte des... Un bărbat a spus că şi-a pierdut membrul şi a luat legătura cu o anumită vrăjitoare pentru a-l face din nou sănătos. Aceasta i-a spus bolnavului să urce într-un copac anume, unde se afla un cuib cu multe membre, şi i-a dat voie să-l ia pe oricare îi plăcea. Când a încercat să-l ia pe cel mare, vrăjitoarea i-a spus că nu-l poate lua pe acela, pentru că aparţinea unui preot paroh.”

Când găzduia un talk-show pe canalul MSNBC, Tucker Carlson o descria adesea pe Clinton în termeni emasculatori precum: „E ceva la ea care te face să te simţi castrat, dominat şi speriat”, adăugând că, „atunci când apare la televizor, îmi încrucişez fără să vreau picioarele”. Cu alte ocazii, a numit-o pe Hillary Clinton „antipenis” şi a spus: „O priveşti pe Hillary şi în sufletul tău ştii că dacă ar putea să te castreze ar face-o”. Chris Matthews de la MSNBC i-a numit pe susţinătorii bărbaţi ai lui Clinton „castratorii corului de

„eunuci .

În 2008, o companie producătoare de gadgeturi a canalizat această puternică frică masculină faţă de impotenţă şi castrare spre fabricarea spărgătoarelor de nuci Hillary Clinton. Aparatul arăta ca o păpuşă care semăna cu Clinton îmbrăcată într-un costum cu pantaloni care îşi desfăcea picioarele şi descoperea două coapse de oţel care pur şi simplu zdrobeau nuci.

„A AMĂGIT MULTE PERSOANE CU VRĂJILE EI SATANICE'[7]

La începutul secolului al V-lea, o vreme în care Biserica Catolică tot mai puternică se lupta cu ce mai rămăsese din lumea păgână, Hypatia din Alexandria era o matematiciană păgână renumită, om de ştiinţă, profesoară şi filosoafă. Cunoscută atât pentru geniul ei, cât şi pentru acceptarea oamenilor de toate religiile, a dobândit mare putere, politicieni renumiţi cerându-i sfatul de regulă, în special în probleme de etică. Dar erau mulţi oficiali publici care nu-şi doreau ca o femeie să aibă vreo influenţă, în special una prin care le punea sub semnul întrebării etica. Când Oreste, prefectul Romei imperiale, a început să apeleze constant la sfaturile ei despre cum să se poarte cu populaţia nesupusă, oponenţii politici ai acesteia au spus că îl atrăsese cu meşteşugul ei vrăjitoresc, fiindcă îşi „dedica timpul magiei, astrolabilor şi instrumentelor muzicale şi a reuşit să amăgească multe persoane cu vrăjitoriile ei satanice”.

Duşmanii ei, în mod evident, neştiind ce să facă cu instrumentele ştiinţifice, au presupus că nici ea nu ştia.

Pe măsură ce conflictul dintre Oreste şi episcopul Chirii al Alexandriei – nici el mare fan al Hypatiei – s-a adâncit, susţinătorii acestuia au dat vina pe vrăjitoare, acum o femeie la venerabila vârstă de 65 de ani, pentru că se împotrivea păcii şi prosperităţii în cetate. În martie 415 d.Hr., mai multe persoane au răpit-o din carul cu care se deplasa, au târât-o într-o biserică, i-au scos ochii şi au scobit carnea cu cochilii de scoică, apoi i-au smuls pe rând toate membrele. Ca şi când toate acestea nu ar fi fost de ajuns, au dus bucăţile din corpul Hypatiei în afara bisericii şi le-au dat foc.

Fascinanta Anne Boleyn a fost de asemenea numită vrăjitoare şi în acele vremuri mulţi credeau că folosise vrăji ca să devină regină. Eustacio Chapuys, ambasadorul spaniol în Anglia, a scris că „regele fusese sedus şi obligat să încheie a doua căsătorie prin sortilegii şi farmece". Pentru că, asa cum ştim, Henric al VIII-
lea era o fire slabă, şovăielnică, foarte uşor de [7] J[7] ? influenţat de o femeie care şoptea incantaţii la lumânare.

Deşi părul Annei era probabil roşcat, postum i s-a atribuit părul negru, ca să semene mai mult cu o vrăjitoare. în timpul vieţii sale, ambasadorul veneţian a descris părul său ca fiind *marrone,* ceea ce poate cuprinde o multitudine de

nuanţe de la castaniu la roşcat. Fiica sa, Elisabeta I, purta un inel – acum numit inelul Chequers, după reşedinţa de la ţară a prim-ministrului, unde se află într-o colecţie de antichităţi – care se deschidea şi înfăţişa două miniaturi, una o reprezenta indiscutabil pe ea, cealaltă, majoritatea experţilor sunt de acord, pe mama sa. Nici o altă persoană din anii 1530 de la curtea Tudorilor purtând un acoperământ de cap feminin nu ar fi putut fi amintită cu nostalgie de Elisabeta, născută în 1533, printr-o miniatură adăpostită într-un inel. Şi totuşi silueta care o înfăţişează pe Anne are părul roşu.

Un alt indiciu cu privire la identitatea Annei este faptul că miniatura a fost ascunsă, acoperită de rubine, diamante şi o perlă, şi puţin email albastru sub forma literelor ER (Elisabeta Regina). Ca să o vezi trebuia să deschizi inelul. Elisabeta o menţiona rareori sau deloc pe mama sa. în 1536, Henric al VlII-lea a ordonat execuţia Annei Boleyn în baza unor acuzaţii false de adulter, a anulat căsătoria cu aceasta şi a declarat-o oficial bastardă pe Elisabeta. Regii catolici, considerând-o pe aceasta regină ilegitimă, aveau o dorinţă grozavă să o răstoarne şi să pună un rival catolic pe tron. Orice menţiune a Annei Boleyn nu ar fi făcut altceva decât să înteţească flăcările problemei arzătoare cu privire la dreptul Elisabetei de a conduce ţara. Din această cauză, nu a dezgropat niciodată osemintele mamei ei din podeaua bisericii Turnului, unde

putrezeau într-un cufăr pentru săgeţi, pentru o înmormântare mai demnă în Westminster Abbey.

Cum, ne întrebăm, a ajuns Anne Boleyn cea cu părul roşcat să aibă părul negru în imaginarul popular? Păi, în primul rând nu au supravieţuit portrete din timpul vieţii ei, probabil pentru că Henric al VlII-lea a pus să fie distruse. (E enervant să ti se aducă mereu aminte că i-ai tăiat i
capul propriei soţii.) În 1585, un propagandist catolic pe nume Nicholas Sander a fost primul care a menţionat părul negru – toată lumea ştie că vrăjitoarele au părul negru – şi un al şaselea deget şi câteva aluniţe care o urâţeau, toate semne ale unei vrăjitoare. Sander, care spera că Elisabeta va fi înlăturată de la putere, chiar i-a atribuit Annei un al treilea sfârc, sânul diavolului. E greu de crezut că Henric cel suspicios, superstiţios, un bărbat cu ochi format pentru frumuseţea feminină, ar fi fost atras de o femeie cu toate semnele unei vrăjitoare.

Este adevărat că Anne era ambiţioasă – chiar .> mai deranjant atunci decât în zilele noastre – şi avea şi un temperament vulcanic. Dar puterea sa a fost cea care a tulburat şi înfuriat, o putere pe care nici o femeie nu trebuia să o aibă, în special una care nu era născută într-o familie regală. Henric se consulta cu Anne atât pe probleme de politică, cât şi de religie, dând naştere unor conflicte, deoarece mulţi englezi îmbrăţişau noua religie în

timp ce alţii ţineau cu dinţii de cea veche. Următoarea regină, tăcuta Jane Seymour, cu sigiliul aprobării din partea patriarhatului, nu a scandalizat pe nimeni, deoarece nu avea nici o putere, şi oricum nici nu ar fi ştiut ce să facă cu ea dacă ar fi avut-o. Nimeni nu a acuzat-o pe Jane că ar fi folosit vrăji pentru a deveni regină, deşi Henric s-a căsătorit cu ea la doar 11 zile după ce a decapitat-o pe predecesoarea ale cărei puteri satanice nu reuşiseră să împiedice propria execuţie.

Caterina de Medici a fost o altă femeie despre care mulţi bărbaţi credeau că uzurpase puterea care ar fi trebuit să le aparţină şi probabil a făcut acest lucru cu ajutorul vrăjitoriei. Adevărat, s-a consultat cu astrologi, dar la fel făcea orice monarh din vremea ei, deşi se pare că ai ei făceau predicţii mai exacte decât majoritatea. Succesul acestora – care s-ar putea să fi fost înfrumuseţat puţin de-a lungul timpului – nu a făcut decât să-i întărească reputaţia de necromantă. De exemplu, în 1556, când l-a rugat pe astrologul Nostradamus să-i prezinte horoscoapele celor din familia ei, se spune că el a intrat în transă şi a scris în cartea sa de profeţii:

Leul tânăr îl va învinge pe cel bătrân
pe câmpul de luptă, într-o singură bătălie;
Ii va străpunge ochii prin cuşca de aur,
Două răni vor deveni una şi va muri de o moarte

crudă.

Astrologul l-a sfătuit pe soţul Caterinei, Henric al II-lea, să nu participe la turnir, căci va suferi un accident teribil, o predicţie de care regele nu a ţinut seama. Trei ani mai târziu, lancea adversarului său mai tânăr a străpuns casca aurie a regelui (cuşca de aur) şi s-a crăpat în două bucăţi dintre care una i-a străpuns ochiul, iar cealaltă tâmpla (două răni vor deveni una). Unii spectatori au spus că cei doi purtau scuturi împodobite cu lei, o temă heraldică des întâlnită. Regele a murit după zece zile de agonie cumplită.

Din ziua morţii lui Henric, Caterina a purtat doar negru, aspect care a contribuit, de asemenea, la reputaţia ei de vrăjitoare. (Cu toţii ştim că vrăjitoarele poartă negru.) Despre astrologul ei italian, Cosimo Ruggieri, se spune că a prezis în mod corect că trei dintre fiii ei vor deveni regi, dar nici unul nu va avea urmaşi legitimi. În 1574, ambasadorul imperial i-a scris lui Filip al II-lea al Spaniei că regina şi Ruggieri organizaseră o liturghie neagră în faţa unui altar negru pe care se aflau lumânări negre, unde au sacrificat un tânăr evreu şi i-au tăiat capul, sperând că acest lucru le va dezvălui secrete oculte.

Caterina a fost acuzată de crimă într-o carte extrem de populară din 1575 – titlul este destul de sugestiv – *Un discurs extraordinar despre viaţa, faptele şi*

comportamentul Caterinei de Medici, regină-mamă: unde aflăm despre faptele sale pentru a uzurpa regatul Franţei şi aducerea statului la ruină şi distrugere. Conform acestei cărţi, a încercat să ucidă un inamic cu un măr otrăvit, la fel cum regina, vrăjitoarea cea rea, a făcut cu biata Albă- ca-Zăpada. Autorul anonim chiar a comparat-o cu personajul mitologic Circe, căci „cu băuturile ei fermecate ne-a vrăjit şi ne-a transformat în bestii brutale şi ne-a privat de simţiri”.

Pamfletele ilegale au portretizat-o pe Maria Antoaneta ca pe o harpie cu aripi ale cărei gheare ascuţite ca nişte lame făceau ca sângele să curgă din victimele lor, o fiică a lui Satan care bea şi se îmbăia în sânge uman şi un monstru nesătul după carne umană. Capul acesteia a fost pus pe – corpul unui animal cu patru picioare, cu şerpi zvârcolindu-se în părul său.

Astfel de referiri învechite care înfăţişează femeile puternice în chip de monştri sunt încă prezente şi folosite în secolul XXI. Publicaţia londoneză *Sunday Times* a numit-o pe Hillary Clinton un zombie „ce nu poate fi ucis” care merge „neabătut înainte”. Un comentator a numit-o la Fox News „vampir” care suge sânge. A doua zi după ce Kamala Harris a câştigat dezbaterea pentru funcţia de vicepreşedinte împotriva lui Mike Pence, Donald Trump a numit-o „acest monstru”. Ce ciudat că nu am făcut nici un progres de când John Knox a scris în

a sa carte *The First Blast of the Trumpet Against the Monstruous Regiment of Women {Primul sunet de trâmbiţă împotriva monstruosului regiment al femeilor)* că orice femeie care îndrăznea „să ia locul Domnului, adică să propovăduiască, să judece sau să domnească peste un bărbat” era „un monstru”.

Transformarea femeilor puternice în vrăjitoare cu chipul verde şi monştri cu şerpi în loc de păr serveşte unui scop dublu: diminuează simultan puterea celor care au depăşit graniţele patriarhatului şi, de asemenea, descurajează alte femei să-şi urmeze calea. Ce om întreg la minte ar vrea să fie tăiat bucăţi ca Hypathia, Anne sau Maria? Cine ar vrea să fie făcut praf în presă cum au fost Clinton, Gillard şi Harris?

Hillary Clinton a fost acuzată că a luat parte la ritualuri sexuale magice şi a frecventat „biserica vrăjitoarelor” (indiferent ce ar mai însemna şi asta) împreună cu prietenele ei. La începutul lui 2019, grupurile religioase de dreapta au acuzat-o pe reprezentanta socialistă Alexandria Ocasio- Cortez că aparţine „unui grup de vrăjitoare care aruncă vrăji asupra lui Trump 24 de ore din 24” (fapt ce ar explica multe).

Am putea să ne întrebăm mult şi bine ce s-a întâmplat cu adevărat în subsolul înfricoşător al lui Hillary Clinton cu sinistrul său server privat de e-mail când

era secretar de stat. Să fi fost torţele pâlpâitoare de pe pereţi? Dansatoarele goale nebune şi vopsite cu sânge? Femeile democrate îmbrăcate în piele de căprioară la fel ca menadele, fluturând toiege înfăşurate în iederă şi murmurând incantaţii? Sau oare penisurile furate de la politicienii republicani şi de la Tucker Carlson, care se agitau într-o cutie, mâncând ovăz şi porumb?

Capitolul 9

Este o ç̧ăţea şi alte ą̨nimale

Dacă un bărbat îşi spune părerea, este bărbat.
Dacă o femeie face acelaşi lucru, e o căţea.
Bette Davis

Pe 20 iulie 2020, reprezentantul republican Ted Yoho (Florida) i-a spus „nenorocită” cui nu trebuia. Reprezentanta statului New York, Alexandria Ocasio-Cortez urca scările Capitoliului pentru a merge să voteze când Yoho a acostat-o furios pentru că de curând asociase o creştere a criminalităţii cu sărăcia. „îmi vedeam de treaba mea urcând treptele”, a explicat ea trei zile mai târziu în discursul din Cameră, „când Yoho mi-a pus degetul în faţă. M-a numit dezgustătoare. Şi

nebună. A spus că nu sunt în toate minţile şi că sunt periculoasă.” Membra congresului i-a răspuns spunându-i că este nepoliticos şi şi-a continuat drumul.

Apoi, Yoho a denumit-o „căţeaua dracului”, conform reporterilor care au fost martori la schimbul de replici. Nu uitaţi, cuvântul „căţea” este varianta extremă şi plină de furie pentru „antipatică”, dând dovadă nu numai de misoginism, ci de unul dus la extrem. Iar „căţeaua dracului” este misoginism pe steroizi.

Pe 22 iulie 2020, Yoho a venit cu nişte scuze bizare, sexiste, mai mult de formă. După ce a explicat că nu dorise ca Ocasio-Cortez să audă aceste comentarii – şi, de fapt, nici nu le auzise –, le-a scos la înaintare pe soţia şi pe fiicele sale ca pe un fel de crucifix imens ridicat împotriva forţelor întunericului produse de propriul misoginism şi a continuat cu un comentariu care nu avea nici o legătură cu subiectul: „Nu pot să- mi cer scuze pentru patima mea şi pentru dragostea faţă de Dumnezeu, de familia şi de ţara mea”. încă este neclar de ce faptul că avea soţie şi fete, cât şi faptul că îl iubea pe Dumnezeu, familia şi ţara îl puteau determina să atace verbal un coleg, membru al Congresului, dar probabil a simţit că tocmai căţeaua îl pusese să facă acest lucru. A declarat că, de fapt, nu îi adresase ei acele cuvinte, dar, dacă acele cuvinte pe care nu i le-a

adresat ei „au fost interpretate în acest fel, îmi cer scuze pentru neînţelegere”. (Deşi, cu toată sinceritatea, este un pic cam greu de înţeles cum cuvintele „căţeaua dracului” ar putea fi interpretate greşit, chiar şi dacă au fost lansate când Ocasio-Cortez era cu spatele şi în timp ce aceasta urca scările.)

A doua zi, Ocasio-Cortez a susţinut un discurs magistral de zece minute care va rămâne unul dintre cele mai strălucite discursuri feministe din toate timpurile, alături de Discursul împotriva misoginismului al Juliei Gillard. „Acest rău pe care domnul Yoho a încercat să-l pornească împotriva mea nu a fost îndreptat doar spre mine”, a spus cu calm. „Când faci acest lucru unei femei, prin fapta domniei sale, domnul Yoho a permis altor bărbaţi să facă acelaşi lucru fiicelor lui... Eu sunt aici să spun că acest lucru nu este acceptabil... Un bărbat nu este cumsecade doar pentru că are o fiică. Nici dacă are o soţie. Un bărbat este cumsecade când tratează oamenii cu demnitate şi respect. Şi când un bărbat cumsecade greşeşte, aşa cum putem face cu toţii, face tot ce poate pentru a-şi cere scuze”, a declarat aceasta.

„Şi eu sunt fiica cuiva... Şi sunt aici pentru că doresc să le arăt părinţilor mei că sunt fiica lor şi că nu m-au crescut pentru a accepta abuzuri din partea bărbaţilor... Poţi să fii un bărbat puternic şi poţi acosta femei, fără remuşcări. Poţi

fi căsătorit şi poţi acosta femei. Poţi face fotografii şi proiecta o imagine de familist şi poţi acosta femei fără remuşcări şi fără teamă de consecinţe. Se întâmplă în fiecare zi în ţara asta."

Vorbind cu reporterii mai târziu în aceeaşi zi, Kevin McCarthy, liderul minorităţii din Cameră, reprezentant al statului California, a declarat că era de părere că răspunsul lui Yoho fusese suficient. „Ştiu că în America oamenii fac greşeli", a spus. „Suntem o naţiune iertătoare. Mai cred, de asemenea, că, atunci când cineva îşi cere scuze, ar trebui să fie iertat. Nu cred că ar trebui să mai pierdem încă o oră în plen ca să discutăm dacă scuzele au fost îndeajuns de bune sau nu."

Pentru că asa sunt bărbaţii şi sunt doar discuţii între ei.

Jignirile aduse lui Ocasio-Cortez au atins coarda sensibilă a milioane de femei. Toate am fost numite cătele, ba chiar cătelele dracului. Si pentru bărbaţi nu există un termen echivalent. Cătea este un cuvânt cu conotatii atribuibile doar genului feminin. Ticălos, nenorocit, şmecher, persoană de nimic – sunt toate cuvinte slabe, neconvingătoare, care nu au acel impact brutal, ascuţimea tocului cui verbal.

Termenul *cătea* cu referire la o femeie a început să fie folosit în secolul al XV-lea, cam în acelaşi timp cu vânătoarea de vrăjitoare. Cătelele erau câini de

vânătoare femele care trebuiau să fie disciplinate şi docile. în anii 1760, renumitul rege misogin Frédéric cel Mare al Prusiei avea trei căţele pe care le numise după cele mai puternice femei ale Europei: împărăteasa Ecaterina cea Mare a Rusiei, amanta regală franceză Madame de Pompadour şi împărăteasa Austriei Maria Tereza. Era încântat că, atunci când pocnea din degete, toate căţelele veneau alergând.

Si Maria Antoaneta era numită căţea. Dar în î i cazul ei pamfletele clandestine foloseau un joc de cuvinte pe baza termenului *l'autrichienne,* denumirea franceză a unei femei austriece. Cuvântul francez pentru căţea este *chienne.* Porecla acesteia, căţea austriacă, era folosită în nenumărate pamflete pentru a o degrada şi desconsidera pe femeia străină fermecătoare – subiectul de bârfă al Europei –, care refuza să stea în tăcere în fundal ca alte regine franceze.

Kory Stamper, lexicograf şi autor al *Word by Word: The Secret Life of Dictionaries (Cuvânt cu cuvânt: viaţa secretă a dicţionarelor),* a declarat pentru *HuffPost:* „A numi căţea o femeie îi arată acesteia că e prea puternică, prea directă, prea încăpăţânată, prea independentă, prea-prea. A o numi căţea îi aminteşte că, la fel ca un câine de vânătoare, ar trebui să fie controlabilă."

în mod interesant, folosirea cuvântului *căţea* a depăşit valoarea dublă între 1915 şi 1930, un moment când femeile

din SUA şi din multe alte naţiuni au primit drept de J vot, conform unei poveşti *Vice* din 2014 scrisă de Arielle Pardes. Cu siguranţă, cu cât femeile au mai multe drepturi, cu atât devin mai căţele.

Nu au fost niciodată asa căţele ca în ultimii ani, îndrăznind, aşa cum au făcut unele dintre ele, să candideze la cea mai înaltă funcţie în stat. Harlan Hill, a cărui biografie online îl identifica drept unul dintre membrii grupului de consilieri ai lui Trump, a postat pe Twitter, în octombrie 2020, o declaraţie atât de jignitoare şi de misogină despre Kamala Harris încât până şi Fox News a considerat că este o exagerare şi prin urmare nu a mai fost primit în emisiunile reţelei. Fără nici o urmă de remuscare, Hill a declarat către *Mediaite'.* „îmi susţin declaraţia că este o căţea îngâmfată şi o nesuferită însetată de putere”.

Când, pe 6 ianuarie, anarhistul Richard „Bigo” Barnett a stat la biroul lui Nancy Pelosi, i-a lăsat acesteia un bilet: „Hei, Nancy, căţea ce eşti, Bigo a fost aici”. (Deşi se pare că nu ştia să scrie *căţea,* căci a ieşit *căţia* pe hârtie, iar scrisul lui de mână era atât de urât încât avocatul lui a pretins că scrisese *căsio* – indiferent ce ar însemna acest lucru – ca să îl poată apăra. La tribunal.)

în 2008, când un alegător l-a întrebat pe John McCain în timpul unui miting de campanie „Cu cât am întrecut-o pe

cățea?” – referindu-se la candidata Hillary Clinton – McCain, care de obicei era un gentleman, nu l-a criticat pe acesta. A făcut o pauză scurtă şi apoi a răspuns: „Este o întrebare excelentă”.

„Cred că tocmai cățeaua este o metaforă care semnalizează o reacţie violentă, iar acest lucru se întâmplă ori de câte ori femeile sunt cât pe ce să aibă cu adevărat puterea în politică”, a declarat pentru *Vox* Karrin Vasby Anderson, autoare feministă şi profesor de studii în comunicare la Universitatea de Stat din Colorado, după ce Harris a fost desemnată partenerul de campanie al lui Biden. „Este un instrument de restricţionare, deoarece este un semnal că cineva depăşeşte o graniță.”

Nancy Pelosi, preşedinta Camerei Reprezentanţilor, un lider dur, nu este mereu numită aşa, la fel cum au fost numiţi bărbaţii care au ocupat aceeaşi funcţie ca ea. Deoarece a ieşit din tiparul menit unei femei, după ce a încălcat respectiva graniță, a început să fie deseori numită *cățea.* Pe Amazon se vindeau tricouri cu chipul unui Trump zâmbitor, cu degetul mare ridicat şi cuvintele: „Scăpaţi de cățea. Puneţi-o sub acuzare pe Pelosi.” Bărbaţii care ştiu ce vor şi fac toţi paşii pentru a obţine acel lucru sunt numiţi eficienţi. Femeile sunt numite cățele.

Cuvântul *cățea* „explorează şi susţine misoginismul: dispreţ şi furie faţă de femei numai şi numai pentru că sunt femei”, a declarat pentru *HuffPost*

Deborah Tannen, profesor la Universitatea Georgetown, la scurt timp după discursul lui Ocasio-Cortez. „Pur şi simplu pentru că există.”

Alte animale

În 2013, un scandal care a implicat-o pe Julia Gillard, prim-ministrul Australiei, a zguduit ţara. Menugate, după cum s-a numit, a început când un candidat din partidul de opoziţie a creat un meniu în glumă pentru o strângere de fonduri, numind felul principal „Prepeliţa Juliei Gillard friptă în stil Kentucky – piept mic, coapse enorme şi spate roşu”, aceasta din urmă fiind o referire la părul pubian al prim-ministrului. Poate nu e surprinzător că în 2016 în reclamele din SUA au apărut autocolante auto pentru „Meniu Hillary: două coapse grase, doi piepţi mici şi câteva aripi stângi”.

în ciuda ranchiunei politice din perioada administraţiei Trump, nu am văzut niciodată pe nimeni să-l toace aşa şi să-l pună pe masă într-un meniu: „Raţă Donald cu portocale, umplută cu untură, cu fund mare şi testicule minuscule”.

Să nu uităm că Gillard, care a suferit probabil cel mai misogin tratament dintre toate femeile lider, a fost considerată de directorul Australian Agricultural Company „o vacă bătrână neproductivă” care trebuia măcelărită pentru a face carne de burgeri. Despre multe femei politician – inclusiv Kamala Harris şi Hillary Clinton – se spune că

cotcodăcesc ca găinile. Transformarea fiinţelor umane în animale sau carne, un amestec de părţi ale corpului neatractive pentru a fi consumate, pare să fie rezervată în principal, sau poate exclusiv, femeilor. Subestimează puterea acestora, neutralizează ameninţarea care vine din partea lor. Donald Trump a numit-o pe fosta sa consilieră de la Casa Albă Omarosa Manigault Newman, membrul din echipa sa cu cel mai înalt rang, *căţeaua aceea.* Pe alte femei le-a numit scroafe grase, feţe de iepe şi animale dezgustătoare. Există un motiv pentru care cel mai des folosită insultă la adresa femeilor – scorpie – este un animal. Animalele sunt mai puţin umane.

în timpul campaniei electorale din 1999, în Noua Zeelandă, candidatii cu cele mai mari sanse erau două femei: Helen Clark şi Jenny Shipley. De aşteptat, presa a prezentat competiţia dintre cele două ca fiind *o bătaie între pisici.* Un reportaj spunea că cele două femei „şi-au dat târcoale ca nişte pisici sălbatice în timpul unei dezbateri televizate a liderilor de partid”. Astfel de teorii au redus alegerea dintre două politiciene cu experienţă la imaginea unor femei geloase care se zgâriau, scuipându-se şi smulgându-şi părul, discreditându-le.

Apoi mai există şi termenul *regina stupului,* un stereotip de gen folosit pentru a numi o femeie cu o anumită autoritate care le vede pe celelalte femei

drept competitoare. încă o dată, nu există un echivalent masculin. Această frază nici măcar nu îşi găseşte corespondent printre animale. Este o insectă.

în 2013, când prim-ministrul Helle Thorning- Schmidt a participat alături de Barack Obama la slujba de înmormântare a lui Nelson Mandela, editorialista *New York Post,* Andrea Peyser, a scris: „Pisica daneză şi-a ridicat fusta pentru a ne arăta nişte picioare scandinave lungi acoperite cu nimic altceva decât nişte dresuri negre transparente". Referindu-se la înfăţişarea plăcută a prim-ministrului, Peyser a spus despre aceasta că este „o prăjitură daneză" reducând-o de la un animal viu (pisică sălbatică) la un amestec lipsit de viată de aluat şi marmeladă.

r î

Când cineva spune:

Este o scorpie.

Este o scroafă.

Este o căţea.

Are faţă de iapă.

Cotcodăceste.

Este o luptă între pisici.

Este regina stupului.

Este un fel de mâncare.

Spune, de fapt, că femeile nu sunt oameni. Justifică misoginismul.

CAPITOLUL IO

Este o depravată

În oraşul acesta, femeile care se culcă azi cu unul
şi mâine cu altul sunt numite curve.
Bărbaţii sunt numiţi senatori.

Pat Schroeder, congresmenă
reprezentând statul Colorado, 1973-1997

Nimeni nu ştie exact când a devenit Maria Magdalena prostituată, dar probabil asta s-a întâmplat cam la 500 de ani după moartea ei. într-o Biserică în care misoginismul este adânc înrădăcinat, această figură puternică printre apostolii lui Iisus trebuia diminuată şi redusă la tăcere.

în cele patru evanghelii canonice, Maria Magdalena călătoreşte împreună cu Iisus şi discipolii săi şi cu alte femei pe care, conform Evangheliei după Luca, Iisus le-a vindecat de spirite rele şi boli. Potrivit lui Marcu şi Luca, Iisus scosese „şapte demoni” din Maria Magdalena, ceea ce în secolul I d.Hr. se poate să fi însemnat o boală care avea nevoie de şapte şedinţe de exorcism pentru o vindecare completă. Potrivit lui Luca, ea şi celelalte femei au călătorit cu Iisus şi discipolii săi, „care le slujeau din avutul lor”. Este clar că era o femeie destul de înstărită.

Maria Magdalena este menţionată de 12 ori în evanghelii, mai mult decât majoritatea discipolilor. Toate cele patru

evanghelii spun că aceasta a fost prezentă la răstignire şi că a fost prima – singură sau împreună cu alte femei – care a găsit mormântul gol al lui Iisus. Mai mult decât atât, în evangheliile după Matei, Marcu şi Ioan, ea a fost prima persoană care l-a văzut pe Iisus înviat. Potrivit lui Ioan, în timp ce se afla lângă mormânt, Iisus a apărut şi a rugat-o să le transmită discipolilor săi un mesaj crucial: „Mă sui la Tatăl Meu şi Tatăl vostru şi la Dumnezeul Meu şi Dumnezeul vostru”. în textele necanonice, ea este menţionată ca fiind una dintre persoanele cele mai apropiate de Iisus şi se prea poate să fi fost chiar unul dintre primii lideri creştini. Un sfânt de la începutul secolului al III- lea, Hipolit din Roma, a numit-o „apostolul apostolilor” în lucrarea sa *Comentarii la Cartea Cântarea Cântărilor.*

Timp de trei secole după răstignire, slujbele religioase au fost ţinute în case – teritoriul acceptat ca aparţinând femeilor. Aici, ele jucau un rol important – predau, educau şi administrau resursele materiale. Conform pietrelor de mormânt descoperite în Franţa, Turcia, Grecia, Italia şi fosta Iugoslavie, unele dintre aceste femei erau preotese. Femeile au pierdut teren în secolul al IV-lea, când împăratul Constantin a legalizat creştinismul şi a construit bazilici impunătoare – sfera bărbaţilor – pentru slujbe religioase. Biserica a continuat nu doar să elimine femeile din

orice funcţie de putere, ci să excizeze, de asemenea, orice urmă a rolului acestora în anturajul lui Iisus şi în începuturile creştinismului.

De exemplu, lunia, pe care Pavel a lăudat-o în Romani 16:7, a fost transformată în lunias, un nume masculin care, în mod eronat, încă mai există şi în anumite ediţii actuale ale Bibliei. Din mozaicul Teodorei din vechea biserică romană a Sfintei Praxida a fost scoasă terminaţia feminină a numelui său, lăsându-l astfel pe sărmanul episcop Teodo să poarte acoperământ de cap femeiesc. Dar pentru că ar fi fost ciudat să o transforme pe Maria Magdalena într-un bărbat, au transformat-o într-o prostituată – cel mai bun mod de a denigra o femeie puternică încă din vremuri imemoriale.

într-o serie de predici din 591 d.Hr., papa Grigore I a combinat numele Măriei Magdalena cu epitetul „păcătoasa” în Luca 7:36-50 care i-a uns picioarele lui Iisus cu mir, le-a udat cu lacrimile sale şi le-a şters cu părul său. Deşi natura exactă a păcatelor femeii nu a fost niciodată dezvăluită, mulţi au presupus că ori era o prostituată care se căise, ori se bucurase de compania bărbaţilor mai mult decât era acceptabil din punct de vedere social. Şi, brusc, ea şi Maria Magdalena au devenit una şi aceeaşi persoană, iar discipolul preaiubit al lui Iisus a fost denigrat şi desconsiderat pentru totdeauna.

Stereotipul femeii păcătoase şi promiscue a existat şi s-a dezvoltat cu mult înainte de Maria Magdalena. Gândiţi-vă doar pentru o clipă la Eva şi la mărul ispitei, care, evident, i-a provocat lui Adam prima erecţie din istoria omenirii. Apoi la Pandora, înzestrată cu frumuseţe şi senzualitate chiar de către zei. La farmecul uluitor al infidelei Elena din Troia care a lansat toate acele nave de război.

Dalila, cea care şi-a folosit farmecele sexuale [7] J
pentru a-l seduce pe Samson şi a afla secretul părului acestuia. Izabela care îşi picta faţa. Salomeea, care dansa atât de senzual, încât regele Irod i-a îndeplinit dorinţa de a tăia capul Sfântului loan Botezătorul şi de a-l aduce pe un talger pentru a fi admirat la banchet.

Scopul numirii femeilor curve este acela de a le reduce la tăcere şi de obicei nu are nimic de-a face cu comportamentul lor sexual real. Un exemplu edificator în acest sens este povestea Izabelei, al cărei nume a devenit sinonim cu prostituţia. Singurele surse existente ale poveştii ei au fost scrise de cei mai mari duşmani ai săi în a treia şi a patra carte a Regilor. Fiică a regelui Tirului în secolul al IX-lea î.Hr., Izabela a fost trimisă din oraşul ei frumos şi sofisticat de pe coasta Mediteranei, probabil pe la vârsta de 14 sau 15 ani, pentru a se căsători cu regele Ahab al Israelului, care locuia în asprul deşert al Samariei.

După cum era tradiţia în vremurile

acelea în Orientul Mijlociu, mireasa îşi păstra identitatea culturală aducând cu ea propriile zeităţi la care să se închine. Izabela nu părea să fie prea interesată de zeul local, unul furios pe nume Iahve, căruia îi plăcea să chinuie oameni. îi venera pe Baal şi pe consoarta sa Astarte, cunoscută ca Aşera în Israel, unde zeiţa fusese de asemenea – şi poate pentru unii încă era – consoarta lui Iahve. Deşi nu sunt cunoscute multe detalii, se pare că forţe puternice din rândul israeliţilor se străduiau să şteargă urmele vechii zeităti feminine şi să transfere toată puterea unei unice zeităţi masculine.

Atras de tânăra sa soţie, regele Ahab i-a permis să promoveze cultul zeilor ei, să numească preoţi şi să construiască temple. Iahve a fost furios şi a trimis o secetă care a durat trei ani. Nu este nevoie să mai spun că totul a fost din cauza Izabelei. Săracul Ahab, care ar fi. putut să o trimită acasă sau să o închidă în harem, pur şi simplu nu a rezistat încăpăţânării acesteia. Cartea a treia a Regilor 21:25 menţionează: „Căci n-a fost încă nimeni ca Ahab, care să se încumete a săvârşi fapte urâte înaintea ochilor Domnului, la care l-a împins Izabela soţia sa”.

Conform Cărţii Regilor, Izabela a pus la cale executarea unui bărbat pe nume Nabot, care a refuzat să-şi vândă podgoria regelui, acuzându-l pe nedrept că îl hulise pe Dumnezeu. Bătrânii şi nobilii din oraşul acestuia – pe care probabil îi cunoştea foarte bine – l-au

omorât, lovindu-l cu pietre. Dar unii specialişti în studiul Bibliei cred că povestea nu prea are sens. Janet Howe Gaines, profesoară la Universitatea din New Mexico, specialistă în studiul Bibliei, a scris: „Dacă regina trişoare a fost capabilă să câştige sprijinul atâtor oameni, fără ca nimeni să nu o trădeze, să omoare un om pe care probabil îl cunoşteau de o viaţă şi despre care îşi dădeau seama că e nevinovat, atunci înseamnă că avea o putere nemaipomenită. Povestea fantastică a morţii lui Nabot – în care ceva putea să nu meargă bine în orice moment, dar asta nu se întâmplă – cam pune la încercare credulitatea cititorului... Poate culegătorul textului biblic o foloseşte pe Izabela ca pe un ţap ispăşitor pentru furia sa faţă de influenţa pe care aceasta o avea asupra regelui, ceea ce înseamnă că ea însăsi este victima unei înscenări în poveste.” (Un alt mod de a discredita o femeie puternică, ambiţioasă, este de a o acuza de crimă, aşa cum vom vedea în Capitolul 11.)

În timp, rezistenţa faţă de cultul lui Baal a crescut în rândul celor care îl venerau pe Iahve.

Profeţii lui Baal şi cei ai lui Iahve se omorau unii pe alţii în masacre care au implicat sute de persoane. Ţineau întreceri magice pentru a vedea care zeu era mai puternic. După ce Ilie, profetul cel mai puternic al lui Iahve, a câştigat un mare concurs de combustie spontană şi a ucis 850 dintre profeţii reginei, aceasta i-a scris: „Fie ca zeii să-mi

rezerve aceeaşi soartă sau chiar mai rea dacă până mâine pe vremea asta nu o să fac cu tine ce ai făcut tu cu profeţii pe care i-ai omorât”. Ilie a fost atât de îngrozit încât a fugit pe dealuri şi s-a ascuns. în mod evident, aceasta era o femeie care depăşise limitele tradiţionale ale unei regine consoarte israelite. Trebuia să fie oprită.

Nu Ilie a fost cel care a oprit-o, deoarece s-a făcut nevăzut de pe faţa pământului cu ajutorul unei chestii care semăna cu o farfurie zburătoare şi nimeni nu l-a mai văzut de atunci. Izabela probabil că s-a bucurat. Succesorul acestuia a fost Elisei, a cărui vanitate l-a împins să ucidă zeci de copii. Când un grup de băieţei de lângă oraşul Bethel au râs de el pentru că era chel – evident, un aspect care îl deranja –, i-a blestemat în numele lui Dumnezeu şi a făcut să apară doi urşi care i-au sfâşiat în bucăţi pe 42 dintre ei. Apoi s-a hotărât să-l răstoarne pe regele loram, succesorul lui Ahab şi fiul lui Ahab şi al Izabelei. Elisei l-a încoronat rege pe cel mai înalt comandant militar al regelui loram, lehu, şi i-a dat ordin să-şi ucidă stăpânul.

Când regele loram a coborât din carul său pentru a-l întâlni pe generalul lehu, poate după ce auzise nişte zvonuri cu privire la trădare, l-a întrebat dacă a venit cu gând de pace. lehu i-a răspuns: „Ce pace, când sunt atâtea desfrânările Izabelei, mama ta, şi vrăjitoriile ei?” Apoi

i-a străpuns inima regelui cu o săgeată. în contextul vremurilor şi al locului, cuvintele „desfrânări” şi „vrăjitorii” însemnau deseori idolatrie, să te închini unor zei falşi, unor statui ciudate şi în faţa unor altare pline cu tămâie. în acest sens, nu avea nimic de-a face cu sexul sau cu vrăjitoria. Şi nicăieri într-un text care încearcă din răsputeri să strice reputaţia Izabelei aceasta nu este acuzată că i-ar fi fost infidelă soţului său. Dimpotrivă, este înfăţişată ca o susţinătoare atât de loială lui Ahab încât chiar a omorât un cetăţean respectat numai pentru a obţine pentru soţul său podgoria pe care acesta şi-o dorise. Totuşi, din cauza cuvântului „idoli”, Izabela a devenit cunoscută drept Curva din Samaria.

Ultimul cui în sicriul ei de stricată a fost bătut când s-a gătit pentru a-l întâlni pe Iehu. Auzind că acesta vine să o ucidă, s-a aşezat la măsuţa ei J J J de toaletă, s-a dat cu creion la ochi, şi-a aranjat părul şi s-a gătit aşa cum se cuvine unei regine. Apoi s-a aşezat la fereastră şi l-a privit cum se apropie în carul său. De secole, cititorii au presupus că Izabela, care acum era o văduvă distinsă şi bunică, a încercat să-l seducă pe bărbatul mult mai tânăr care tocmai îi ucisese mişeleşte fiul – puţin probabil. Mulţi specialişti în studiul Bibliei, inclusiv *Ghidul lui Asimov de explicare a Bibliei,* care are două volume, o văd pe Izabela ca insistând să se întâlnească cu moartea după propria voinţă, cu grandoare regală, astfel încât

lehu să înţeleagă clar că omora o regină. Mai degrabă decât să-şi arate farmecele la fereastră, sperând să-l supună prin dorinţă trupească, a stat acolo calmă, aşteptându-şi ucigaşul, privindu-l cu dispreţ în timp ce urca.

Strigându-l pe lehu de la fereastră, salutul ei insultător şi batjocoritor arată clar că nu se gândea să-l seducă. „Ai venit cu gând de pace, Zimri, ucigaş al stăpânului tău?”, l-a întrebat, comparându-l cu un fost rege care, de asemenea, obţinuse tronul omorându-şi regele. lehu i-a chemat eunucii, întrebându-i dacă erau de partea lui. Drept răspuns, aceştia au aruncat-o pe fereastră, iar carele şi caii au trecut peste trupul ei, sângele acesteia împroşcând caii şi zidul.

După ce s-a ospătat şi a băut în noul său palat, lehu s-a răzgândit şi nu a vrut să lase trupul Izabelei pe drum, aşa că a dat ordin ca aceasta să fie îngropată, deoarece era fiică de rege. Dar servitorii săi au mai găsit doar câteva bucăţi din trupul ei: capul, picioarele şi palmele. Câinii mâncaseră restul. Capitolul se termină cu următoarele cuvinte: „în ţarina Izreel câinii vor mânca trupul Izabelei; şi va fi trupul Izabelei în ţarina Izreel ca gunoiul pe ogor, încât nimeni nu va zice: Iată ea e Izabela!”. Cu alte cuvinte, curva o meritase.

lehu, cel drept şi alesul lui Iahve, a dat apoi ordin ca 70 de băieţi care aveau legătură cu Ahab să fie omorâţi – iar capetele lor să fie stivuite în coşuri de

ambele părţi ale porţii oraşului –, împreună cu toţi funcţionarii, susţinătorii, familiile şi prietenii acestora, şi cu toţi credincioşii lui Baal, creând o grămadă mare de cadavre de bărbaţi, femei şi copii nevinovaţi, adăugate la cei 42 de copii ucişi de Elisei pentru că îl făcuseră chel.

Dar ce reţinem noi de aici sunt păcatele Izabelei.

Impertinenta Cleopatrei

Gândiţi-vă o clipă la ce ştiţi despre Cleopatra. Că, în copilărie, a fost adusă pe ascuns în palat înfăşurată într-un covor pentru a-l întâlni pe luliu Cezar şi a sărit imediat pregătită să-l seducă pe generalul de 52 de ani călit în luptă? Că prin metodele ei imorale şi şiretlicurile feminine l-a

convins pe Marc Antoniu să părăsească Roma şi să se tolănească lângă ea în aşternuturi de mătase? Că în timpul bătăliei de la Actium împotriva Romei, a plecat în mod egoist împreună cu flota sa pentru a fi în siguranţă, lăsându-l pe Antoniu singur? Şi, când Octavian a încolţit-o, s-a sinucis lăsând un şarpe veninos să o muşte?

Aceste poveşti – că era ambiţioasă, egoistă şi stricată – sunt scoase direct din Manualul misoginului, scris de duşmanii ei, romanii, pentru a justifica cucerirea unei naţiuni suverane. (Singura faptă a Cleopatrei cu care romanii au fost de acord a fost că s-a

sinucis. Drept răsplată pentru că, în sfârşit, făcuse ceva bun, cuceritorul său, Octavian, a îngropat-o într-un mausoleu grandios.)

La 160 de ani după moartea sa, poetul Horaţiu a descris-o ca pe o „regină nebună... care complota... să demoleze Capitoliul şi să răstoarne Imperiul [Roman]”. Nimic nu era adevărat. Ultimul lucru la care se gândea era să aducă trupele egiptene la Roma – pe care probabil o considera lipsită de orice confort în comparaţie cu rafinamentul sofisticat al Alexandriei – şi să o cucerească. Tot ce îsi dorea era ca Roma să lase Egiptul în pace. La un secol după Horaţiu, poetul roman Lucan a numit-o „ruşinea Egiptului, furia lascivă care avea să devină blestemul Romei”. A fost numită „regina curvă”, „fiica impură a lui Ptolemeu”, „o sirenă neîntrecută”, „curva vopsită” a cărei „imoralitate a costat Roma tc scump .

Unele dintre poveştile sexuale despre Cleopatra nu sunt nici măcar amuzante. Regele Irod al ludeei a numit-o „sclava dorinţelor ei carnale”, pretinzând după moartea sa că ar fi încercat să-l seducă în timpul unei vizite oficiale la Ierusalim, un atac de care s-a apărat virtuos. Inamicii acesteia din Roma au poreclit-o „Meriochane”, care în greceşte înseamnă „cea care deschide gura mare pentru 1 000 de bărbaţi”. A fost acuzată că făcea felatii unui număr de 100 de nobili romani într-o singură zi. Cassius Dio, scriitorul roman de la începutul secolului

al III-lea, a comentat pe marginea „sexualităţii nesăţioase” a Cleopatrei. Un scriitor de la sfârşitul secolului al IV-lea, părintele Ieronim, într-o fantezie porno cam prea picantă pentru un bărbat în sutană, a descris-o ca fiind „atât de nesăţioasă încât făcea adesea pe prostituata... atât de frumoasă încât mulţi bărbaţi plăteau cu viaţa pentru o noapte cu ea”.

în secolul al XlII-lea, Dante, poetul italian, a expediat-o în al doilea cerc al iadului, unde domnea cu voioşie ca regină a dorinţelor carnale. Giovanni Boccaccio, scriitorul italian din secolul al XlV-lea, a numit-o „curva regilor orientali”. Poate că William Shakespeare, folosind surse anterioare, a jucat cel mai important rol în crearea imaginii Cleopatrei aşa cum o ştim şi azi. în piesa sa clasică, vulpea cea ambiţioasă l-a învârtit pe degete pe săracul Antoniu, cel cu mintea slabă. Fără îndoială, a avut relaţii cu doi generali romani puternici – luliu Cezar şi Marc Antoniu. Dar, din câte ştim, aceştia doi au fost singurii parteneri sexuali pe care i-a avut în viaţa ei. Păcatul Cleopatrei nu a fost viaţa ei sexuală, ci faptul că avea mai multă putere şi bogăţii mai mari decât avusese vreodată un roman până în acel moment. Şi faptul că era femeie.

Cleopatra a devenit regină a Egiptului după moartea tatălui său, Ptolemeu al Xll-lea, în 51 î.Hr., când avea doar 18 ani. Deşi destul de tânără pentru a

deţine puterea, tatăl ei îi asigurase o educaţie excelentă: retorică, stiintă, istorie, economie, medicină şi cunoaşterea a nouă limbi, după cum scria Plutarh la începutul secolului al II-lea d.Hr. Pe lângă limba ei maternă, greaca, ea vorbea ebraică, arabă, partă, ethiopiană şi limba locală egipteană, pe care nici un alt membru al dinastiei greceşti nu se sinchisise să o înveţe.

Regina nu era considerată o frumuseţe clasică. Plutarh nota că frumuseţea ei „nu era în sine remarcabilă, astfel încât nimeni să nu se poată compara cu ea, sau nimeni să nu o poată privi fără să fie lovit de frumuseţea ei”. Farmecul, inteligenţa, intelectul său erau calităţile care o făceau „irezistibilă... fascinantă”.

Era un conducător popular, care a administrat în mod eficient economia şi relaţiile internaţionale. Poporul egiptean o considera întruchiparea unei zeiţe. Principala ei preocupare era să evite anexarea de către romanii cei lacomi şi războinici, cuceritorii multor altor ţări care, de ceva timp, puseseră ochii pe bogăţiile Nilului pentru a-şi hrăni armatele.

Tatăl său îi desemnase pe Cleopatra şi pe fratele ei mai tânăr, Ptolemeu al XlII-lea, moştenitori şi poate chiar îi căsătorise – deşi doar cu numele, căci el era cu opt ani mai mic decât ea –, asa cum făcuseră de secole fraţii şi surorile din familiile de faraoni. Dar Cleopatra a ales să conducă singură, iar Ptolemeu,

prin consilierii lui, a adunat o armată, obligând-o să plece în exil în Siria.

Când luliu Cezar a sosit în Alexandria, în 48 î.Hr., Cleopatra a decis să-l convingă să o păstreze la putere şi cumva – într-un aşternut, conform unui scriitor roman, care mai târziu s-a transformat în covor, o imagine mai romantică – s-a strecurat în palat pentru a-l întâlni. „Se spune că prin acest şiretlic al Cleopatrei, Cezar a fost mai întâi captivat, deoarece aceasta s-a dovedit a fi o femeie cochetă şi îndrăzneaţă”, conform scrierilor lui Plutarh, de pe la 100 d.Hr. „Şi acolo, tânărul Ptolemeu al XlII-lea i-a găsit a doua zi de dimineaţă, devreme, îngrozit că Cezar fusese deja sedus de sora sa vitregă.”

Cert este că nimeni nu ştie dacă Cleopatra, în vârstă de 21 de ani, s-a culcat în acea seară cu luliu Cezar, în vârstă de 52 de ani – conform surselor romane, stricata a făcut-o, dar cum ar fi putut ei să afle? Şi este foarte amuzant să ne gândim că generalul încercat în lupte, care cucerise Galia, s-a înmuiat în mâinile ei viclene, un sclav supus de o privire aruncată de această femeie nu deosebit de frumoasă. Totuşi este clar că Cezar şi Cleopatra au început o relaţie romantică la un anumit moment. Când Ptolemeu al XlII-lea s-a războit cu Cleopatra pentru controlul asupra tronului, Cezar i-a luat acesteia apărarea, iar Ptolemeu s-a înecat în timp

ce încerca să scape. Cezar a adus-o din nou pe Cleopatra la putere. Când poetul Lucan a scris „Cleopatra a reuşit să-l cucerească pe bătrân prin magie”, acesta se referea la sex, da, dar nu numai la sex. Cezar putea să aibă parte de sex tantric oricând cu aproape oricine. Probabil că a fost fermecat de singura femeie pe care o întâlnise vreodată, care era egală cu el. La 21 de ani, aceasta adunase armate, gestionase o economie complexă, împărţise dreptate şi încheiase tratate cu puteri străine.

Nu ştim ce anume simţea Cleopatra faţă de Cezar. îl iubea? îl admira? Sau era vorba despre un puternic instinct de supravieţuire? Este destul de clar că, fără ajutorul lui Cezar, Cleopatra ar fi murit sau ar fi fost exilată la puţin timp după ce ar fi împlinit 20 de ani. Deşi Roma avea să o acuze pe regină de o ambiţie excesivă, poate cea mai mare ambiţie a ei a fost aceea de a trăi.

Cleopatra a dat naştere fiului lui Cezar, Cezarion, după ce acesta s-a întors la Roma, şi în 46 î.Hr. l-a vizitat acolo, stabilindu-şi curtea întruna din vilele lui. Nobilii romani, al căror ideal de femeie era una mută, pură şi umilă, care îşi petrecea timpul ţesând, erau îngroziţi că o străină puternică, putred de bogată şi independentă – amanta recunoscută a celui mai bun general al lor – se plimba cu extravaganţă prin Forum cu un alai de servitori care legănau candele cu tămâie. Omul de stat şi orator roman

Marcus Tullius Cicero a numit-o pe regina Egiptului „impertinentă”. (Cum să fie o regină impertinentă?) Comportamentul ei „mi-a făcut sângele să fiarbă, amintindu-mi că... o urăsc pe regină!”, a scris acesta. A pufnit: „Felul ei de a merge... hainele ei, felul ei liber de a vorbi, îmbrăţişările şi sărutările ei, petrecerile pe plajă şi dineurile ei, toate arată că este o stricată”.

Stricata s-a întors în Egipt după asasinarea lui Cezar, iar Republica Romană s-a dizolvat în urma unui război civil brutal în care susţinătorii lui Cezar s-au luptat cu ucigaşii lui. Susţinătorii au câştigat şi, la trei ani după Idele lui martie, moştenitorul şi strănepotul lui Cezar, Octavian, controla partea de vest a Mediteranei, în timp ce colegul său, Marc Antoniu, controla partea de est. Antoniu a chemat-o pe Cleopatra să se întâlnească cu el în Tars, pe coasta teritoriului de astăzi al Turciei. A navigat cu un vas aurit, cu pânze mari, purpurii, nori de tămâie adiind înaintea ei în timp ce şedea pe o canapea, iar servitorii erau îmbrăcaţi în nimfe şi cupidoni. Şi aşa a început a doua sa relaţie romantică pentru a-şi salva ţara de la anexarea la Imperiul Roman. Cu Antoniu urma să aibă trei copii.

Generalul roman solid şi cu barbă a fost fascinat atât de Cleopatra, cât şi de stilul ei de viaţă opulent. Şi-a neglijat soţia răbdătoare, Octavia, care era sora lui

Octavian, şi a petrecut exagerat de mult timp în Egipt în loc să se ocupe de afacerile Romei. Scopul său a fost să cumuleze o putere şi o avere mult mai mari decât ar fi putut deţine vreodată în văgăuna care era Roma: se dorea a fi împărat al Imperiului de Răsărit. în 34 î.Hr., în loc să anexeze mari teritorii cucerite ca provincii romane – ceea ce toţi generalii romani au făcut cu mândrie –, Antoniu i-a declarat pe copiii Cleopatrei monarhi peste Armenia, Media, Parţia, Cirenaica, Libia, Siria, Fenicia şi Cilicia.

Divorţul lui Antoniu de Octavia, în 32 î.Hr., a fost picătura care a umplut paharul pentru fratele acesteia. Ezitând să-i declare război lui Antoniu, încă un general popular, Octavian a avut strălucita idee de a-i declara război Cleopatrei, femeia străină degenerată care prin vrăjitorie reuşise să-l înmoaie şi pe cel mai virtuos roman, Marc Antoniu, făcându-l să uite de datoria sa, să- şi pună deoparte sabia şi să-şi piardă vremea în braţele ei fine şi delicate, înconjurat de o ceaţă parfumată de indolenţă orientală. Chiar şi când a reuşit să urce în sa, s-a dovedit a fi mai mult decât nefolositor. Faptul că Antoniu a pierdut războiul cu părţii, în 36 î.Hr., şi 24 000 de oameni a fost din vina *Cleopatrei.*

în timpul bătăliei navale de la Actium, cinci ani mai târziu, Cleopatra a plecat pe mare cu flota sa de 60 de nave,

urmată de Antoniu, în timp ce lupta a continuat fără ei. Se poate să fi fost un plan pus la cale cu Antoniu sau o confuzie în mijlocul bătăliei, totuşi Roma a înfăţişat-o ca pe regina care s-a salvat şi l-a lăsat pe el în bătaia sortii. Nu era *de încredere.*

Când Octavian a cucerit Alexandria, Antoniu, încolţit, s-a sinucis. Cleopatra, jurând că nu va mărşălui niciodată într-un triumf roman, a făcut la fel şi se pare că a murit muşcată de un şarpe veninos pe care îl strecurase în mormântul în care se ascunsese. Dar nu ştie nimeni cu siguranţă. După Plutarh, se spunea că Cleopatra purta în păr un pieptăn plin cu otravă. Poate pur şi simplu a băut otrava ascunsă în el, deşi această variantă nu este nici pe departe atât de dramatică ca adăpostirea unui şarpe la piept. Este posibil ca şarpele, un simbol preistoric al puterii feminine (discutat pe larg în Capitolul 14), să fi reprezentat modul în care Cleopatra a evitat ruşinea de a fi etalată la parada triumfului roman.

După ce Octavian a învins-o pe Cleopatra şi a cucerit Egiptul, „legile, autoritatea tribunalelor şi demnitatea senatului au fost restabilite”, a spus istoricul Velleius Paterculus în scrierile sale la un secol după moartea acesteia. Femeia puternică din vina căreia se răsturnase ordinea naturală a lucrurilor nu mai era, puterea revenind în mod legitim bărbaţilor. Lumea era din nou în siguranţă. Egiptul nu avea să redevină o

naţiune cu adevărat suverană până în 1953.

W.W. Tarn, un remarcabil istoric britanic din secolul XX specialist în domnia Cleopatrei a scris că împotriva ei „a fost lansată una dintre cele mai teribile izbucniri de ură din istorie; nici o vină nu era prea josnică pentru a-i fi atribuită, iar acuzaţiile făcute atunci au avut ecouri în întreaga lume şi, uneori, acestea sunt luate de bune”. Pentru a distruge definitiv reputaţia Cleopatrei şi pentru a ţine alte femei ambiţioase în banca lor, romanii au redus priceperea la politică a reginei la sex, insistând că puterea acesteia nu se afla între urechi, ci între picioare.

Sfârcurile aurite ale Messalinei

Timp de aproape 2 000 de ani, numele Messalina a fost sinonim cu promiscuitatea sexuală. Având în vedere că maşina de propagandă romană, care documenta viaţa sexuală depravată a împărătesei, o învinovăţea în acelaşi timp pe Cleopatra de fărădelegi similare, este dificil de spus ce anume este adevărat despre Messalina. Poate femeia chiar era o criminală nimfomană; până la urmă, trebuie să fi existat una sau două astfel de femei de-a lungul istoriei. Dar poveştile despre ea par mai degrabă o fantezie sexuală misogină.

Născută în cuibul de scorpioni al familiei imperiale romane între 17 şi 20 d.Hr., la vârsta de aproximativ 18 ani,

odată ce vărul ei primar a fost îndepărtat de pe tron, Messalina s-a căsătorit cu viitorul împărat Claudiu, în vârstă de 47 de ani. Au avut doi copii, o fată şi un băiat. Conform unor surse romane ulterioare, odată ce a ajuns împărătească, Messalina l-a convins pe Claudiu să execute sau să exileze rudele feminine care au făcut-o geloasă şi a încercat să-l ucidă pe tânărul Nero în patul său, întrucât era rivalul fiului său la tronul imperial.

Şi-a ucis tatăl vitreg, Appius Silanus, deoarece îl dorea pentru ea şi nu putea să-l aibă. Şi, la fel ca Izabela înaintea sa, Messalina a pus ca un alt bărbat, Valerius Asiaticus, să fie ucis pentru că ea râvnise la o bucată din pământul său. A terorizat- o pe Poppaea Sabina cea Bătrână, o rivală, până când biata de ea s-a sinucis. L-a otrăvit pe Marcus Vinicius deoarece a refuzat să se culce cu ea. Dar nu presupusele sale crime – care, până la urmă, erau destul de obişnuite în familia ei – au fost cele care i-au distrus reputaţia pentru totdeauna. Ci viata sa sexuală.

La aproximativ 70 de ani după moartea Messalinei, istoricul roman Suetoniu a scris: „în afară de cruzimea cu care şi-a urmărit scopurile, şi-a dat frâu liber desfrâului. Fără să-şi limiteze desfrânările la incinta palatului, unde a comis cele mai ruşinoase excese, s-a prostituat în băile comune şi chiar pe străzile publice ale capitalei.”

Scriind cam în aceeaşi perioadă, satiristul luvenal a numit-o pe Messalina „curva imperială”, la fel cum poetul Propertius o numise pe Cleopatra „regina curvă”. luvenal a scris: „Iată ce a trebuit să îndure Claudiu. Imediat ce soţia sa şi-a dat seama că dormea, această curvă imperială, care a îndrăznit să prefere o saltea aspră în locul patului regal, şi-a luat pelerina pe care o purta noaptea, a părăsit palatul cu un singur servitor, dar cu o perucă blondă care îi ascundea părul negru; a intrat în bordelul cald, cu pătura veche din petice, în camera liberă atribuită ei. Apoi, cu sânii goi şi sfârcurile aurite, şi-a luat locul, luând numele de Lycisca şi dându-se drept mama prinţului Britannicus, şi i-a primit pe toţi cei care veneau cu mângâieri pretinzând complimente şi dedându-se la îmbrăţişări repetate.”

Pliniu cel Bătrân a scris că Messalina a pus la cale o competiţie cu o altă prostituată, Scylla, pentru a vedea cine putea să facă sex cu cât mai mulţi bărbaţi în 24 de ore. După Pliniu, Messalina a câştigat cu 25 de bărbaţi, mult timp după ce adevărata prostituată renunţase extenuată. Oare chiar s-a întâmplat aşa ceva? Sau a fost o competiţie între istorici pentru a vedea cine putea distruge mai abitir reputaţia femeii? Dacă aşa a fost, Pliniu a câştigat, oferind bărbaţilor o fantezie sexuală memorabilă.

Cea mai ciudată şi incredibilă poveste referitoare la Messalina a fost cea în care, în timp ce Claudiu era plecat din oraş, aceasta s-a căsătorit la Roma cu iubitul ei, senatorul Gaius Silius, devenind astfel bigamă, şi a organizat un banchet de nuntă extravagant. De ce, ca împărătească, putând să aibă oricâţi iubiţi dorea şi cu un soţ cam prost care nu bănuia nimic, ar fi încheiat Messalina o căsătorie atât de periculoasă? Istoricul roman Tacit a scris că aceste lucruri s-au întâmplat pentru că ea „se săturase de simplitatea adulterului ei” şi îşi dorea altceva pentru a-şi satisface dorinţa fără margini. Ceea ce nu are nici un sens. Oricum, auzind despre trădarea acesteia, Claudiu s-a întors repede la Roma. Neştiind ce să facă cu soţia sa necredincioasă, a decis să amâne orice pedeapsă până dimineaţa următoare, dar servitorul acestuia, care o dispreţuia, a înjunghiat-o în acea noapte. Şi, în ziua următoare, când Claudiu a auzit despre execuţia acesteia, de-abia a avut putere să trimită după vin. Apoi senatul roman a ordonat o *damnatio memoriae,* astfel încât numele Messalinei să fie eliminat din toate locurile publice şi private şi toate statuile cu chipul său să fie dărâmate. Elementele întregii poveşti par să nu aibă sens.

Cele mai vechi poveşti despre Messalina care au ajuns până la noi au fost scrise la cel puţin 70 de ani după moartea sa de trei scriitori romani: Tacit, care a recunoscut că relatarea sa pare exagerată; bârfitorul Suetoniu; şi

luvenal, care scria satiră, şi dintre toti trăia într-un climat politic ostil liniei imperiale din care se trăgea Messalina. în mod clar, ceva rău se întâmplase cu Messalina. Poate încercase să preia puterea sau poate o avea deja datorită influenţei asupra lui Claudiu, lucru care i-a înfuriat pe bărbaţii din cercul imperial care au jurat să scape de ea şi să-l controleze ei pe împărat. Poate politicile acesteia erau în conflict cu cele ale înaltilor funcţionari ai
lui Claudiu şi într-o criză de furie ea l-a amenințat pe unul dintre ei, la fel cum s-a întâmplat cu Anne Boleyn şi Thomas Cromwell. Indiferent ce s-a întâmplat, este ridicol să credem că Messalina se furişa din palat şi rămânea peste noapte fără ca soţul ei să observe, chiar şi când aducea cu ea „în patul imperial duhoarea bordelului”, după spusele lui luvenal. Sau că a crezut că poate scăpa cu o căsătorie bigamă foarte publică fără ca soţul ei să observe.

într-un articol din 2011 din *Constructing the Past (Construirea trecutului),* istoricul Kristen Hosack a concluzionat: „Descrierile Messalinei din lucrările lui Tacit, Suetoniu şi luvenal sunt exagerate, inventate sau intenţionat eronate, ceea ce înseamnă că nu sunt în întregime reprezentări corecte”. Sau poate, la fel ca în cazul multor altor femei prezentate în acest capitol, nu sunt deloc exacte.

CÂND PĂRŢILE INTIME ALE ÎMPĂRĂTESEI

Teodora au apărut pe fata acesteia

La cinci secole după ce Messalina şi-a aurit mândră sfârcurile, împărăteasa bizantină Teodora – frumoasă, inteligentă şi puternică – a inspirat de asemenea fanteziile masculine de indecenţă sexuală. În cazul ei, chiar avea un trecut întunecat, pentru că fusese crescută într-o familie de artişti de la Circul din Constantinopol, unde aveau loc cursele de care şi luptele cu gladiatori. A devenit o curtezană bine plătită, dar când abia împlinise 20 de ani a renunţat la profesie pentru ceva mai respectabil, chiar dacă mult mai puţin profitabil: prelucrarea lânii. Moştenitorul împăratului, Iustinian, s-a îndrăgostit de ea şi a luat-o de soţie în ciuda trecutului său, iar la vârsta de 25 de ani a devenit împărătească, cu o mare influenţă asupra afacerilor politice şi religioase ale soţului său. Istoricul contemporan Procopius a scris că aceasta era o nimfomană fără seamăn, o acuzaţie care nu se potriveşte cu alegerea sa de a toarce lâna în loc să fie amantă pentru bogaţi.

„Deseori ea mergea la petreceri cu zece sau mai mulţi tineri”, scria acesta, „toţi într-o formă fizică excelentă, având drept unic scop întreţinerea de relaţii sexuale, şi întreaga noapte se culca cu toţi, pe rând. După ce îi epuiza pe toţi, trecea la servitorii lor, câte 30 câteodată şi copula cu fiecare dintre ei, dar nici măcar aşa nu-şi putea potoli dorinţa.” După Procopius, era cea care o putea întrece pe Messalina ca număr de relaţii sexuale.

Şi continua (şi ni-l putem imagina frecându-şi mâinile, sau poate altceva, cu bucurie): „Deşi folosea trei găuri, deseori dădea vina pe natură, bombănind că nu făcuse găurile din sfârcurile sale mai largi decât este normal ca să poată născoci un alt tip de act sexual”.

Istoricul descrie una dintre reprezentaţiile ei teatrale în care stătea întinsă aproape goală pe pământ, iar servitorii presărau pe organele sale sexuale seminţe care urmau a fi ciugulite de gâşte. Ca şi când nu ar fi fost de ajuns, acesta a insistat că, din cauza anilor ei plini de dorinţă păcătoasă, Dumnezeu a făcut ca organele ei sexuale să apară pe faţa ei, şi că, potrivit mai multor martori de încredere, Teodora era un demon al cărui cap părăsea trupul şi rătăcea noaptea prin palat.

Dispreţul lui Procopius îşi avea originea probabil în faptul că Teodora – o femeie şi o prostituată de joasă speţă – avea putere nelimitată conferită de soţul ei. A fost, fără îndoială, cea mai puternică femeie din istoria Imperiului Roman. Insă nu le-a uitat pe femeile mai puţin norocoase, aşa cum fusese şi ea odinioară. A cumpărat sute de tinere care fuseseră vândute ca prostituate, le-a eliberat şi s-a asigurat că aveau mijloace legitime pentru a câştiga un trai decent. A închis bordeluri şi a arestat proxeneţi. împărăteasa generoasă era pe cât se poate de – diferită de capul demonic fără trup cu două vagine în loc de ochi şi clitoris în loc de nas.

„Cea mai imorală femeie a vremurilor sale"

Isabela de Bavaria este, probabil, mai cunoscută astăzi ca mama lui Carol al VII-lea, regele francez slab pe care Ioana DArc l-a încurajat să lupte împotriva forţelor engleze invadatoare. Dar Isabela mai este cunoscută şi pentru multe alte lucruri: trădare, depravare, incompetenţă politică, lăcomie şi, mai presus de toate, pentru adulter cu cumnatul său, Ludovic d'Orléans. Dacă trecem dincolo de spoiala sexistă a poveştii sale, vom vedea că nimic din toate acestea nu este adevărat. Avem de-a face cu încă o regină sculptată într-o formă grotescă numai şi numai de misoginism.

Prinţesă bavareză, Isabela, care avea 14 ani, s-a căsătorit în 1385 cu regele Carol al VI-lea al Franţei, în vârstă de 17 ani, care s-a îndrăgostit de ea la prima vedere. Au trăit fericiţi timp de şapte ani până când, într-o zi, călărind prin pădure, regele a suferit o criză gravă de ceea ce era probabil schizofrenie – şi a omorât patru membri ai anturajului său înainte ca ceilalţi să-l imobilizeze în lanţuri. Când şi-a revenit, peste câteva zile, nu îşi mai aducea aminte ce făcuse. Crizele veneau şi treceau fără nici un avertisment, unele durând cu lunile. în timpul unui acces de nebunie, Carol a uitat că este rege şi nu şi-a recunoscut soţia. Când Isabela a încercat

> >

să-l aline, a lovit-o, a aruncat atât cu obscenităţi, cât şi cu obiecte în ea şi şi-a întrebat servitorii:

„Cine este femeia aceasta care-mi blochează vederea? Aflati ce vrea şi nu o mai lăsati să mă plictisească sau să mă mai deranjeze, dacă puteţi.” Sleită de puteri, regina a ales în cele din urmă o amantă tânără încântătoare care să-l tină calm şi ocupat.

în perioadele de nebunie temporară – care au devenit cunoscute sub numele de absente –, uneori, Carol credea că este făcut din sticlă şi se putea sparge foarte uşor; şi-a instruit croitorul să-i pună şuruburi de fier în haine pentru a-l împiedica să se spargă. Stătea stană de piatră ore întregi, temându-se să nu se crape şi să nu se prăbuşească pe podea într-o grămăjoară de cioburi de sticlă. Alteori, fără să-i pese că se va sparge, alerga prin palat urlând ca un lup şi ţopăia despuiat în grădinile palatului.

Având în vedere că regele era de multe ori incapabil să conducă, unchiul său, Filip de Burgundia, şi fratele acestuia, Ludovic d’Orléans, s-au luptat pentru a prelua controlul asupra regatului şi a trezoreriei. Ambele părţi în conflict aveau armate care incendiau, violau şi omorau. În 1404, când Filip de Burgundia a murit, naţiunea a sperat probabil că rivalitatea periculoasă a luat sfârşit. Apoi, fiul lui, Jean sans Peur (loan fără Frică), a continuat să se lupte cu vărul său Ludovic d’Orléans cu şi mai mare vigoare, totul culminând, în 1407,

cu uciderea acestuia din urmă de către loan.

De fiecare dată când regele se trezea din crizele sale de nebunie, întreba regina ce s-a întâmplat, acţiona la îndrumarea ei şi prelua frâiele puterii, în 1402, în mod evident, de teamă că unul dintre rivalii regali ar putea prelua controlul total asupra lui, a numit-o pe Isabela mediator regal oficial între ei. An după an, cu soţul său nebun care urla ca un lup, Isabela a făcut tot ce a putut pentru a promova pacea şi a salva regatul pentru fiul său. A negociat, a convins, a mituit, a fermecat şi a intervenit, realizând un echilibru imposibil între forţele care nu voiau să ajungă la un compromis, care cu bucurie ar fi consimţit la distrugerea totală a ţării dacă ar fi fost de folos intereselor lor personale.

Legătura dintre Isabela şi soţul ei era una apropiată când acesta îşi venea în fire. Deseori ea mergea în pelerinaje la altare unde se ruga pentru însănătoşirea soţului său. Şapte din cei 12 copii ai ei s-au născut după declanşarea atacurilor şi, în timp, el i-a acordat din ce în ce mai multe puteri, numind-o conducătoare a consiliului de regenţă, tutore al moştenitorului tronului, delfinul, şi i-a acordat controlul asupra trezoreriei regale. în 1408, Carol a anunţat că Isabela va prezida guvernul din Paris pe durata „absenţelor” sale. în ciuda eforturilor sale neîncetate pentru pace, un război civil total a izbucnit în 1411.

în 1415, delfinul Ludovic a împlinit 18

ani. Hotărât să găsească o soluţie paşnică la conflict şi tocmai când începuse să joace un rol mai important în politica franceză, Ludovic a murit de dizenterie. 14 luni mai târziu, celălalt fiu mai mare, loan, a murit la 19 ani din cauza unui abces la cap. Cel mai tânăr fiu al Isabelei, urâtul Carol, a devenit delfin. în 1419, tânărul în vârstă de 16 ani a semnat un tratat de pace cu loan fără Frică şi au convenit să se întâlnească pe un pod peste patru luni pentru a continua discuţiile. Pe pod, Carol l-a trădat pe loan, punând să fie omorât cu un topor chiar în faţa sa, drept răzbunare pentru uciderea lui Ludovic d'Orléans, în 1407.

Când Carol al VI-lea a auzit despre crimă, l-a dezmoştenit pe fiul său pentru că stârnise din nou lupta care făcuse ravagii de 20 de ani. Noul său moştenitor avea să fie regele Henric al V-lea al Angliei, care beneficiase de haosul intern din Franţa şi pornise o invazie cu patru ani în urmă. Henric avea acum control total asupra Normandiei, iar forţele acestuia ameninţau restul ţării. A cerut mâna Ecaterinei, fiica lui Carol şi a Isabelei, şi coroana pentru sine, după moartea lui Carol. Carol şi Isabela erau de părere că Tratatul de la Troyes, aşa cum era cunoscut acordul lor, nu numai că va pune capăt războiului cu Anglia, dar şi războiului devastator care dura deja de decenii între familiile nobiliare franceze. Si dacă Henric şi Ecaterina ar

fi avut un copil – nepotul pe jumătate francez al lui Carol şi al Isabelei –, acesta ar fi devenit rege al Franţei.

Istoricii din secolele ulterioare au văzut în predarea coroanei franceze unui invadator englez o trădare şocantă a Franţei. în acel moment, o mare parte din Franţa a acceptat totuşi tratatul cu speranţă; ar fi putut rezolva ceea ce părea fără soluţie. După cum s-a dovedit mai târziu, atât Carol al VI-lea, cât şi Henric al V-lea au murit în 1422, acesta din urmă lăsând un copil pe jumătate francez, fiul său cu Ecaterina. Dar majoritatea francezilor s-au temut de o regenţă lungă – cu şi mai multi unchi şi veri care se luptau pentru putere – şi au considerat Tratatul de la Troyes nul şi neavenit. Până la urmă, fusese semnat de un nebun. Mai bine îl susţineau pe Carol al VII-lea ca rege.

Probabil că nu este deloc surprinzător acum, având în vedere toate dovezile despre comportamentul urât al bărbaţilor – arderea recoltelor şi a satelor, violarea femeilor, furtul din vistieria naţională, asasinate şi alergatul de bezmetic urlând şi fără haine –, că tot femeia iese personajul negativ în această poveste, femeia care s-a căsătorit cu un nebun, şi-a dedicat viata pacificării facţiunilor aflate în conflict pentru a salva regatul şi a-şi proteja copiii. Da, s-a împrietenit cu fratele soţului ei, Ludovic d’Orléans, căci ambii încercau să găsească un remediu pentru nebunia

regelui. Uneori s-a aliat cu el împotriva burgunzilor mai agresivi, deşi a colaborat cu ambele tabere pentru a pune capăt conflictelor. Dar ce făcuse ea ca să devină cunoscută pentru totdeauna ca regina stricată a Franţei?

în 1405, un cronicar pe nume Michel Pintoin, un susţinător al burgunzilor care la acel moment erau supăraţi pe regină pentru că le limitase accesul la vistieria regală, a scris despre o slujbă ţinută la curte de un călugăr numit Jacques Legrand. „Venus ocupă tronul la curtea dumneavoastră”, l-a citat Pintoin pe Legrand, care spusese: „Cu siguranţă beţia şi depravarea o urmează, transformând noaptea în zi, cu dans continuu, desfrânat”. Pintoin a relatat apoi despre criticile lui Legrand cu privire la „neruşinarea hainelor celor prezenţi, a cărei principală instigatoare fusese regina şi căreia el îi făcea tot felul de reproşuri”. Până la urmă, Pintoin l-a făcut pe călugăr să zbiere: „Acestea şi multe altele, ah, regină!, se spun despre curtea ta, spre marea ei dezonoare”.

Predicatorii au instigat împotriva dansurilor, a comportamentului imoral şi a hainelor deocheate încă de la începuturile creştinătăţii, în special la curţile regale. Ar fi imposibil ca doar din acest text cineva să creadă că regina şi cumnatul ei aveau o aventură. Relatarea lui Pintoin despre comportamentul general rău de la curte a fost cel mai probabil propagandă pusă la cale de

ducele de Burgundia, în încercarea de a păta reputaţia inamicilor săi şi de a câştiga mai multă putere. Al doilea document contemporan, un pamflet anonim numit *Songé véritable (Visul adevărat),* era de asemenea o mişcare de propagandă a burgunzilor prin care Ludovic d'Orléans şi susţinătorii acestuia erau atacaţi. Regina Isabela este criticată doar pentru că „obţine tot ce vrea". Adulterul nu este menţionat nicăieri, dar cu siguranţă ar fi fost dacă în acele vremuri ar fi existat zvonuri pe această temă.

Atunci cum a luat naştere legenda întunecată a reginei Isabela de Bavaria? Jean Chartier, numit cronicar regal de Carol al VII-lea în 1437, a scris că nu cu mulţi ani în urmă englezii răspândiseră zvonul că fiul Isabelei, Carol, nu era fiul lui Carol al VI-lea. Zvonul a circulat undeva în jurul lui 1429, când văduva Isabela trăia liniştită, retrasă. Se pare că englezii, simţindu-se ameninţaţi de victoriile Ioanei D'Arc, răspândeau poveşti despre infidelitatea Isabelei şi nelegitimitatea lui Carol al VII-lea pentru a-şi întări pretenţiile la tronul francez.

Apoi, în 1791, scriitorul francez revoluţionar Louise-Félicité de Kéralio a scris o carte în care Isabela era prezentată ca un prototip al Măriei Antoaneta. Isabela, împodobită cu coliere de diamante, dansa cu cumnatul său (la fel cum a fost acuzată şi Maria), fără să-i pese de suferinţa poporului şi a spus: „Să mănânce cozonac". Apoi târfa a vândut ţara englezilor, la fel cum se

spusese şi despre Maria că vânduse Franţa austriecilor.

Istoricii din secolul al XIX-lea au preluat povestea ticăloasei şi au dus-o mai departe. Au arătat acuzator cu degetul către Tratatul de la Troyes – cu care Isabela fusese de acord şi pe care soţul ei îl semnase –, care făcea referire la uciderea lui loan fără Frică de către delfinul Carol. Documentul era clar, Carol fusese dezmoştenit pentru „numeroasele şi oribilele crime comise asupra regatului divin de către Carol, aşa-numitul delfin". La acel moment, folosirea cuvântului „aşa-numit" (în franceză, *soi- disant)* era o insultă frecventă, o zeflemea la adresa unei persoane nepotrivite pentru funcţia pe care o ocupa. Totuşi istoricii de mai târziu au perceput acest lucru ca pe o confirmare a ilegitimităţii fiului reginei Isabela. Este ridicol să ne imaginăm că regele a catalogat-o ca desfrânată pe soţia sa – iar ea a fost de acord, bucuroasă – pentru a-l da jos de pe tron pe fiul lor problematic.

Până în secolul XX, adulterul şi depravarea Isabelei au fost acceptate ca fiind adevărate. în 1903, istoricul francez Marcel Thibault, extrapolând destul de mult predica călugărului, a scris în *Isabeau de Baviere: Reine de France (Isabela de Bavaria: Regina Franţei):* „Nu a încercat să-l oprească pe Carol al Vl-lea, prins într-o spirală descendentă a plăcerilor... Ea trăia într-un vârtej de distracţii nebuneşti şi de petreceri grandioase. Şi, în timp ce regele îşi

irosea puterea, îşi compromitea demnitatea şi inteligenţa, ea, din cauza stilului de viaţă desfrânat, producea numai urmaşi bolnavi pentru regat.”

Şi-a neglijat copiii din momentul concepţiei, fără să-i pese dacă se năşteau bolnavi (deşi cronicarii vremii şi chiar Carol însusi, în edictele sale oficiale, au scris despre devotamentul ei faţă de copii; deseori a rămas alături de ei, fugind în ultimul moment din calea armatelor ameninţătoare). Şi-a urât soţul (deşi Carol i-a încredinţat supervizarea tratamentului în timpul „absenţelor” sale, neavând încredere în nimeni altcineva). De ce să spunem că s-a limitat la un amant? A avut nenumăraţi! Era incompetentă politic, trecând dintr-o tabără în alta în timpul războiului (pentru a menţine un echilibru al puterii şi a proteja regatul).

Şi, cum acest lucru nu era de ajuns, cumva, în secolele care au urmat mortii sale, Isabela s-a îngrăşat, atât de mult încât a fost nevoie ca uşile palatului să fie lărgite pentru ca ea să poată trece. Conform cărţii lui Mary Gordon din 2000, *Ioana D’Arc:* „La finalul vieţii era grotesc de grasă, până în punctul în care obezitatea i-a pus sub semnul întrebării capacitatea de a acţiona ca regentă a regatului”. (Era prea grasă ca să conducă, deşi fiind o persoană atât de frivolă, încă mai putea să danseze.) Un alt istoric, Jean Verdon, în cartea sa din 1981 *Isabeau de Baviere (Isabela de*

Bavariâ), a dat vina pentru eşecurile politice de după moartea celor doi fii mai mari pe obezitatea acesteia. „Numai Isabela mai rămăsese. Dar, grasă şi, poate, nefericită din cauza morţii celor doi fii, se pare că a încetat să mai joace un rol important în viaţa politică.”

Ca o adulterină, urâtă şi grasă, care îşi dispreţuia propriii copii, care sărbătorea, dansa şi purta haine scumpe în timp ce poporul murea de foame, şi pe deasupra trădătoare a naţiunii, în mod clar, această femeie era o ticăloasă iremediabilă. Isabela era „cea mai imorală femeie a epocii sale”, conform unei cărţi din 1992 a Dinei Lampitt, *The King’s Women (Femeile regelui).*

Când istoricul Tracy Adams a început documentarea pentru cartea sa despre Isabela, *The Life andAfterlife of Isabeau ofBavaria (Viaţa şi viaţa de apoi a Isabelei de Bavaria),* la început ea a crezut că „Mai mult ca sigur nu iese fum fără foc”, după cum a scris în introducere. Adams a căutat prin documente contemporane şi a rămas mută de uimire. A scris: „Când am încercat să verific acuzaţiile, nu am avut cum. Poveştile... nu citează referinţe contemporane, ci se citează unele pe altele, într-o buclă aparent nesfârşită. Mai mult decât atât, adjectivele lor favorite pentru a o descrie pe regină – depravată, lacomă, obeză – te fac să te gândeşti dacă nu cumva sunt o litanie de plângeri tradiţional misogine. Afirmaţiile care la prima vedere indică misoginismul merită o doză de scepticism.”

Adams a aflat că „diferenţa dintre Isabela pe care am descoperit-o şi creatura promiscuă din istoriile mai generale era mai mult decât şocantă. Pentru început, puţinii cercetători care au studiat viata acesteia în detaliu sunt unanim de acord în evaluarea lor, şi anume că acuzaţia de adulter este o fantezie rezultată în principal din interpretarea greşită a două documente care datează din timpul vieţii reginei.”

Adams a aflat că există cercetări mai recente care au încercat să reabiliteze reputaţia reginei, în anii 1970, istoricul francez Yann Grandeau a lăudat „mintea ascuţită” a reginei. „Dirijând jocul de pe margine şi dând tuturor impresia de seninătate”, a scris acesta, „a urmat o politică de centru cu viziune şi tenacitate.” Istoricul Rachel Gibbons i-a atribuit meritul apărării monarhiei, lăudând-o pentru că „adesea a gestionat aşa cum trebuie chestiunile de diplomaţie”.

Aşa cum a scris în 1998, Ronald Schechter, istoric premiat: „Odată ce un fapt devine *de notorietate* istoricul nu mai are obligaţia de a cita o sursă şi numai un efort hotărât de a-l falsifica îl J poate îndepărta de fabricarea faptelor general acceptate care constituie canonul istoric”.

Şi astfel, Isabela de Bavaria a rămas în istorie astfel:

Era o târfă.

Era o soţie rea.

Era o mamă rea.

Era ambiţioasă.

Era grasă.
Era frivolă.
Cheltuia prea mulţi bani pe haine.
Era lacomă.
Era antipatică.
Nu era de încredere.
Şi, probabil, avea şi vocea piţigăiată.

„Un grajd plin de târfe"

în secolul al XVI-lea, puternica regină-mamă a Franţei, Caterina de Medici, era *prea* puternică după spusele unora. Trebuia să fie înlăturată. Dar unele femei nu se potrivesc modelului de seducătoare sexy sau de târfă neobrăzată, indiferent cât de mult ar dori duşmanii lor să le eticheteze. Când a preluat puterea, Caterina avea 42 de ani şi era obeză pentru că născuse zece copii. Chiar şi în tinereţea sa, nu fusese niciodată frumoasă sau seducătoare, deşi ambasadorii au descris-o ca fiind inteligentă şi fermecătoare. Şi astfel, când detractorii săi bărbaţi de-abia aşteptau să arunce cuvântul cu „v” *(vrăjitoare)* în faţa unei văduve de vârstă mijlocie, robustă, îmbrăcată în haine negre şi zăngănind rozarii, pur şi simplu nu au avut cum. Nimeni, la auzul unor astfel de acuzaţii, nu ar fi putut să nu pufnească în râs.

Duşmanii ei au găsit altceva: era o matroană care îşi trimitea superbele doamne de onoare să seducă bărbaţi cu influenţă, să stoarcă informaţii de la ei şi să-i dea raportul. Caterina însăşi nu era

o stricată – nici nu avea cum, era suficient să o priveşti –, dar conducea „un grajd plin de târfe” numit şi „escadrila zburătoare”, deoarece făceau un salt provocator în aer când dansau. Cercetările indică totuşi că ea conducea o casă regală ordonată, formată din cele mai respectabile tinere din familii bune.

Istoricul contemporan Pierre de Bourdeille, abate de Brantôme, care a petrecut ani întregi la curte şi cunoştea foarte bine toate personajele, a scris în *Cartea ilustrelor dame* despre poveştile de dragoste ale câtorva dintre doamnele de onoare ale Caterinei, lucru deloc şocant la o curte regală. (Severa Elisabeta I şi-a aruncat câteva doamne în Turnul Londrei pentru astfel de crime împotriva virtuţii feciorelnice.) Dar, tot despre Caterina, Brantome a scris: „Avea doamne de onoare de obicei frumoase şi virtuoase, care conversau cu noi în fiecare zi în anticameră, vorbind şi discutând cu atâta înţelepciune şi modestie încât nici unul dintre noi nu ar fi îndrăznit să facă altfel; iar domnii care nu se conformau erau alungaţi şi ameninţaţi”. Grajdul plin de târfe al Caterinei de Medici era o fantezie misogină inventată de câţiva bărbaţi furioşi dornici să o pedepsească pe regina-mamă şi pe doamnele ei de onoare pentru că dobândiseră o importanţă tot mai mare pe scena naţională.

Caterina a fost acuzată de proxenetism

într-o carte contemporană: *Un discurs minunat.* Autorul anonim a scris că, pentru a dobândi control asupra lui Antoine, rege al Navarrei, „ea l-a întreţinut prezentându-i toate plăcerile de la curte, astfel încât, când a dorit favorurile uneia dintre doamnele sale, şi anume doamna de Rouhet, ea însăşi i-a poruncit acesteia să nu-i refuze nici o solicitare”. Faptul că doamna de Rouhet l-a născut pe fiul regelui în anul următor a fost pentru mulţi o dovadă că regina cea rea o pusese pe doamna ei de onoare să se prostitueze.

Discursul o acuză pe Caterina că l-a secătuit pe fiul său, regele Carol al IX-lea, de orice ambiţie, încurajându-l să ducă o viaţă de plăceri nesăbuite. L-a crescut „să nu-şi dorească nimic altceva decât arene pentru luptele de cocoşi, şi chiar şi atunci încerca să-i corupă tinereţea înconjurându-l de matroane”. Scopul ei era să păstreze toată puterea pentru ea „făcându-l să-şi uite propriile treburi şi îmbătându-l cu toate plăcerile... pentru că l-a ademenit să creadă în toate plăcerile pomenite, încât a ajuns să nu fie niciodată povăţuit decât de unii bărbaţi insistenţi cărora le displăcea comportamentul lui imoral”. Şi cum fiul său trândăvea în pat cu iubitele, toată puterea avea să fie tinută în micuţele mâini manipulatoare ale italiencei Caterina.

Dincolo de Canalul Mânecii, regina Elisabeta I era iubită şi venerată ca regina virgină în regatul ei, dar puterea şi încrederea sa au scandalizat alţi

monarhi, în special pe tradiţionalistul rege Filip al II-lea al Spaniei. Zvonurile în legătură cu motivul pentru care nu s-a măritat niciodată – multe dintre ele răspândite de Spania – au străbătut toată Europa. Era frigidă. Era o nimfomană şi nu-şi putea limita dorinţele la un singur bărbat. Îi plăceau doar bărbaţii de culoare, dar care erau foarte puţini în Anglia, şi oricum nu s-ar fi căsătorit cu nici unul dintre ei. Premiul pentru cea mai creativă teorie îi revine ambasadorului Veneţiei în Franţa, care a scris că regina se născuse cu un defect congenital la organele reproducătoare, ceea ce o făcea să aibă menstruaţie din piciorul stâng direct în pantof (lucru care trebuie să fi provocat o mare mizerie).

Cele mai persistente zvonuri despre promiscuitatea reginei se refereau la favoritul ei din timpul primilor ani de domnie, Robert Dudley, duce de Leicester. Este posibil ca povestea lor de dragoste să fi fost pe deplin consumată, deşi în 1562, când Elisabeta a crezut că moare de vărsat de vânt, a jurat că acest lucru nu se întâmplase. Pe atunci, când un muribund se aştepta să se întâlnească cu Dumnezeu foarte curând sau să fie condamnat să ajungă în iad, jurământul pe patul de moarte era un fel de test cu detectorul de minciuni. Curţile străine, auzind că regina se recupera de câteva săptămâni după o „boală”, au presupus că era o scuză pentru a naşte în secret copilul lui Dudley. Deşi copilul nu ar fi fost legitim, monarhii europeni erau nerăbdători să aranjeze o căsătorie între

unul dintre copiii lor cu persoana care ar fi putut moşteni tronul Elisabetei. în 1575, episcopul de Padova a auzit că „regina a avut o fiică, de 13 ani, şi că ar fi promis-o în căsătorie unei persoane acceptabile pentru Majestatea Sa Catolică (Filip al II-lea al Spaniei)”. Cu toate acestea, când sfetnicii Elisabetei au fost întrebaţi despre logodna acestei fiice inexistente, ei au izbucnit în hohote de râs. Este posibil ca reginei să nu i se fi părut foarte amuzant.

în general, ambasadorii spanioli în Anglia nu o plăceau pe regina protestantă care respinsese propunerea de mariaj a stăpânului lor cel slăvit. Unul dintre ei, Don Diego Guzmăn de Silva, la sosirea sa în funcţie, în 1564, a încercat să afle dacă exista vreun sâmbure de adevăr în poveştile despre promiscuitatea sexuală a acesteia. Oricât a încercat, nu a reuşit. Elisabeta însăşi i-a spus: „Nu trăiesc într-un colţ. O mie de ochi văd tot ce fac, iar calomnia nu va rămâne legată de mine pentru totdeauna.” Cu altă ocazie, auzind bârfele răspândite în străinătate despre sexualitatea sa, a spus: „Viaţa mea este la vedere şi am atâţia martori. Nu pot să înţeleg cum se spun lucruri atât de rele despre mine.”

Şi, într-adevăr, regina era mereu însoţită de şapte doamne de onoare, şase domnişoare de onoare şi patru servitoare. Câteva doamne dormeau în dormitorul ei în fiecare seară. O îmbăiau, o îmbrăcau şi o ajutau la toaletă. Putem

spune cu siguranţă că rareori sau mai deloc rămânea singură. Era clar pentru toată lumea că reginei îi plăcea să flirteze cu curtenii chipeşi de care era înconjurată. Poate că nu simţea nevoia să-şi ascundă aprecierea pentru frumuseţea masculină pur şi simplu pentru că nu era nimic de ascuns.

în 1565, Adam Zwetkovich, ambasadorul imperial austriac, a întreprins „o anchetă asiduă cu privire la onoarea şi integritatea virginităţii reginei”. Nici el nu a putut să afle nimic şi a decis că poveştile erau „născociri ale invidiei şi urii”.

Supuşii săi, cu siguranţă, credeau în castitatea ei. în 1573, când un bărbat din oraşul Doncaster din Yorkshire a strigat în stradă acuzaţii sexuale scandaloase la adresa reginei, mulţimea l-ar fi sfâşiat în bucăţi dacă magistratul local n-ar fi intervenit.

în 1572, Caterina de Medici, care cunoştea bine gravitatea calomniei cu iz sexual, a discutat despre subiectul reputaţiei Elisabetei cu trimisul englez: „Şi i-am spus că este cel mai mare rău pe care bărbaţii fără bune intenţii îl pot face femeilor nobile şi prinţeselor, răspândind zvonuri şi poveşti dezonorante despre ele, şi că noi, dintre toate capetele încoronate, suntem cele mai supuse calomniei nedrepte a adversarilor noştri, alt rău nu ne pot face”.

Cea mai ingenioasă poveste despre sexualitatea Elisabetei este cea în care

ea era, de fapt, bărbat, un impostor pus repede în locul Elisabetei după ce aceasta murise tânără. Povestea a fost adusă în atenţie de Bram Stocker, în secolul al XlX-lea, având la bază vechi poveşti populare. Aceasta, cel puţin, le va explica în mod satisfăcător misoginilor de ce domnia Elisabetei a fost cea mai măreaţă din toate timpurile.

ECATERINA ŞI CALUL

Ecaterina cea Mare a încălcat atât de mult graniţele impuse de patriarhat încât acesta s-a răzbunat creând celebra minciună conform căreia a murit la 67 de ani încercând să facă sex cu un cal, care, fiind ridicat cu scripeţi, a căzut şi a zdrobit-o. Dar oare ce a făcut de a meritat asa o umilinţă? Ca prinţesă germană săracă, căsătorită cu sadicul, ciupitul de vărsat de vânt moştenitor al tronului Rusiei la vârsta de 16 ani, trebuia să aibă copii, să rămână în umbră şi să tacă naibii din gură. De fapt, Ecaterina s-a răsculat împotriva soţului său nebun, care plănuia să o omoare, şi a cucerit coroana pentru sine.

Succesul ei în calitate de conducătoare i-a îngrozit pe misogini. La urcarea pe tron a găsit o vistierie goală, 200 000 de iobagi în grevă, o armată revoltată neplătită de opt luni, răscoale în tot imperiul, un sistem juridic extrem de corupt şi comerţul aproape în totalitate paralizat. Lucrând câte 14 ore pe zi, Ecaterina s-a ocupat de reorganizarea

fiecărui aspect al guvernării ruse cu legendara eficienţă germană, prezidând personal întâlnirile consiliului şi ale senatului, bombardându-i pe oficiali cu întrebări la care nu puteau să răspundă şi prelungindu-le programul de lucru.

într-un singur an, a fondat un orfelinat, o şcoală pentru moaşe, o organizaţie pentru sănătate publică şi o şcoală pentru fiicele nobilimii. A invitat în Rusia doctori, dentişti, ingineri, artizani, arhitecţi, grădinari, artişti şi, bineînţeles, filosofii săi favoriti. A ameninţat monarhii europeni atât cu armatele sale, cât şi cu şirul de invitaţii adresate elitei intelectuale şi artistice să-şi părăsească ţările de origine şi să-i ofere ei darurile lor. Anglia, Franţa şi Prusia se temeau de ea.

Pentru a-i distruge reputaţia şi a o pune la locul ei, duşmanii s-au concentrat pe monogamia ei în serie. La câţiva ani, Ecaterina alegea un nou iubit şi îi rămânea fidelă acestuia până când se despărţeau. Uneori, iubitul punea capăt relaţiei pentru a se căsători; alteori, ea încheia totul dacă simţea că el o plictisea intelectual. Indiferent care ar fi fost motivul, a refuzat să facă pe ipocrita şi să mintă despre viaţa sa sexuală.

în memoriile ei, Ecaterina mărturisea sincer: „După părerea mea, nimic nu este mai dificil decât să rezistăm la ceea ce ne bucură. Toate argumentele contrare sunt doar pudoare prefăcută.”

Ecaterina era de părere că preocuparea societăţii faţă de castitatea feminină este ridicolă şi râdea când auzea poveştile despre nimfomania ei şi orgiile de la palat. Deşi îi plăcea sexul, munca avea prioritate. „Timpul nu-mi aparţine mie, ci imperiului.”

în prezenţa ei, nu erau permise niciodată glumele deocheate şi a tinut mereu la decentă. Noaptea, în spatele uşilor închise, se lăsa pradă pasiunilor sale. Dar exista ceva de care duşmanii săi puteau profita. Nu era nevoie să inventeze minciuni despre viaţa ei sexuală aşa cum făceau în cazul altor femei puternice; trebuiau doar să exagereze foarte mult adevărul. De exemplu, în 1784, când iubitul ei, Aleksandr Lanskoi a murit de difterie la vârsta de 26 de ani, oamenii au spus că îl epuizase cu pretenţiile ei sexuale; murise în patul ei, în timp ce încerca în van să-i satisfacă pasiunea insaţiabilă. îl obligase să înghită afrodiziace otrăvitoare, poţiuni atât de puternice încât din cauza lor corpul lui se umflase şi plesnise. Braţele şi picioarele i se desprinseseră de corp. Ziarele din toată Europa au publicat caricaturi de prost-gust şi poveşti sexuale explicite despre regină.

Aceasta a mai comis încă o crimă împotriva patriarhatului. La fel ca regina egipteană Hatshepsut, cu 3 300 de ani înaintea sa, împărăteasa a refuzat să se dea la o parte când moştenitorul ei – fiul său Pavel, instabil mintal – a devenit major. Povestea cu calul a fost o

pedeapsă postumă pentru puterea ei, încrederea în sine, independenţa şi, mai presus de toate, succesul extraordinar, pătându-i reputaţia de conducător înţelept şi milostiv pentru totdeauna.

Furorile uterine ale Măriei Antoaneta

în 1770, când Maria Antoaneta, arhiducesa austriacă în vârstă de 14 ani, s-a căsătorit cu Ludovic al Franţei, delfinul în vârstă de 15 ani, singura ei datorie era aceea de a produce urmaşi regali. Dar frumoasa mireasă blondă l-a speriat pe Ludovic, stângaci şi supraponderal, care s-a dovedit incapabil să consume căsătoria. Pe măsură ce au trecut anii, a apărut zvonul despre acest impas şi a fost preluat de publicaţiile clandestine. Timp de peste un secol, pamfletarii avizi de scandaluri – numiţi libelişti – publicaseră istorii veninoase – denumite libele sau texte defăimătoare – în care îi atacau pe cei bogaţi, membri ai familiei regale, şi pe cei celebri, înfăţişând în detalii depravarea aristocraţilor şi în acelaşi timp condamnând-o.

în cazul în care defăimai un rege se considera trădare – şi chiar şi cel mai înfocat pamfletar părea să aibă ezitări în a face acest lucru dar dacă defăimai pe oricine altcineva era în regulă. Totuşi reginele care domniseră anterior fuseseră tăcute, simple, femei pioase, mulţumite să dea naştere unor copii, să

coasă şi să se roage. Acest suflete blajine, care acceptau obediente dictatele patriarhatului, nu meritau pedepsele Manualului misoginului. Astfel, pamfletele găseau subiecte de scandal în amantele regilor: femei insistente, lacome care, în virtutea poziţiei lor, recunoşteau că aveau un comportament sexual păcătos.

Dar Ludovic al XVI-lea – care a devenit rege în 1774 – nu avea o amantă. Iar soţia lui era o străină superbă pe care nu o putea satisface în pat. Posibilităţile pentru scrierea unor poveşti obscene şi profiturile care le aduceau erau infinite. Pe lângă asta, regina nu rămăsese tăcută în fundal, rugându-se şi brodând, la fel ca predecesoarele ei. Strălucitoare şi dând tonul modei, era mai degrabă o amantă regală decât o regină. Avea frumuseţea şi vizibilitatea amantei exigente şi roşcate a lui Ludovic al XlV-lea, madame de Montespan, şi gusturile alese ale iubitei regelui Ludovic al XV-ea, madame de Pompadour. Dar acele femei, indiferent de comportamentul lor sexual, erau, măcar, franţuzoaice. Precum Caterina de Medici cu două

secole înainte şi Isabela de Bavaria, cu patru, Maria era o regină străină de Franţa care depăşise limitele tradiţionale. Drept rezultat, s-a regăsit rapid la intersecţia periculoasă dintre xenofobie şi misoginism.

în toamna lui 1775 au circulat primele pamflete care luau în derâdere

impotenţa regelui şi îi delectau pe cititori descriind numeroasele modalităţi prin care regina îşi găsea satisfacţia sexuală. Prietena ei apropiată şi doamna de onoare, prinţesa de Lamballe, îşi folosea „micuţele degete”, după spusele unuia. Câteva au acuzat-o pe regină că are o aventură cu fratele mai tânăr al lui Ludovic, fermecătorul Charles- Philippe, conte de Artois, despre care se ştia că îi era apropiat.

în 1776, Maria a vrut să vadă răsăritul soarelui peste grădinile de la Versailles cu un grup de prieteni. Ludovic, căruia îi plăcea să doarmă până târziu, a fost de acord, atât timp cât nu avea pretenţia să participe şi el. însoţită de stăpâna dură a gospodăriei reginei, contesa de Noailles, şi de câteva gărzi de corp, regina şi prietenii săi s-au bucurat privind cerul luminându-se încet, văzând primele raze de soare prinse în pietrele aurii ale palatului. La puţin timp după aceea, un pamflet care o ataca personal descria cum regina folosise ocazia pentru a fugi în tufişuri pentru întâlniri sexuale. în mintea publicului, aventura ei nevinovată devenise o orgie.

Maria nu lua în seamă pamfletele. Ca o mândră prinţesă de Habsburg şi regină a Franţei, credea că nu poate fi atinsă de astfel de aiureli şi nu le considera demne de atenţia sa. Dar regele a fost furios şi la fel de neputincios în a opri apariţia acestora pe cât era şi în pat. în Franţa, tipografiile aveau nevoie de permis

oficial pentru a funcţiona. Dar foarte multi dintre cei care le conduceau locuiau la Londra sau la Amsterdam şi introduceau ilegal libelurile în Paris. De exemplu, lacheii erau deseori mituiţi pentru a ascunde teancurile în caleştile nobililor care se întorceau de la Paris şi erau prea aristocraţi ca să li se verifice bagajele la porţile oraşelor pentru a găsi marfă de contrabandă.

Vânzarea acestor pamflete obscene era un fel de trafic de droguri al vremurilor respective.

Oamenii aveau contacte, surse, dealeri cu care se întâlneau la colt de stradă sau într-o tavernă.

Când erau întrebaţi de un client de încredere, librarii aflaţi în legalitate trăgeau jaluzelele, încuiau uşa şi dădeau la o parte şipcile podelei pentru a scoate la lumină stocul. Chelnerii din cele 2 800 de cafenele şi taverne pariziene închiriau pentru câteva ore pamfletele dienţilor care copiau sau memorau părţile spumoase, le returnau şi recitau versurile obscene colegilor lor, printre urale şi aplauze.

Când, în sfârşit, Maria a rămas însărcinată, în 1778, libeliştii au avut o zi plină în care au speculat cine era tatăl. Cumva şarmantul cumnat? Careva dintre nobilii de la curte? Un servitor? O gardă de la palat? Oare nu se culcase cu prea mulţi bărbaţi încât nici nu mai ştia?

Pamfletele scrise împotriva monarhiei o înfăţişau pe regină ca fiind o

nimfomană. Titlurile acestora includeau: „Vibratorul regal”, „Furorile uterine ale Măriei Antoaneta” şi „Bordelul patriotic”. Conform celor menţionate în aceste pamflete, regina fusese iniţiată în tainele sexului de tatăl său – care murise când ea avea zece ani – şi apoi se culcase cu fratele ei mai mare. La Versailles lua parte la beţii şi la orgii cu lesbiene. Noaptea obişnuia să răpească străini nefericiţi din parcul din Versailles, pe care îi viola în trăsura ei. Făcuse sex în trei, în patru şi în cinci.

Conform unui pamflet popular, aceasta ar fi spus: „Pe muntele Olimp, în tărâmul lui Hades, vreau să fac sex peste tot!” şi chiar aşa făcea. Potrivit altuia, strigase: „Dacă toate mădularele care m-au satisfăcut ar fi puse cap la cap ar ajunge de la Paris până la Versailles”. Un alt pamflet pretindea că „trei sferturi dintre ofiţerii Gardes Françaises penetraseră regina”. în altul, aceasta afirmase: „Cele trei trupuri ale noastre, întrepătrunse, au alcătuit cele mai neîntâlnite şi interesante combinaţii. Slăbiţi de plăcerile noastre, epuizaţi de oboseală, ne-am luat răgazul pentru a râde de nefericirea oamenilor şi a ne înfrupta din potirul fărădelegii. Licoarea care l-a umplut a servit drept o prevestire a faptului că, urmând exemplul lui Caligula, vom bea în curând sângele poporului francez din tigvele lor.” (Da, exact asta ar spune cineva în timpul unei orgii.)

Unii editori, dându-şi seama cât de profitabilă devenise piaţa, au trecut de la tipărirea pamfletelor la ditamai cărţile. Un bestseller tipărit la Londra în două volume *The Memoirs of Antonina (Memoriile Antoninei)* a înfăţişat-o pe regină ca preferând un amant ca un grenadier „care se lipseşte de preludiu şi se grăbeşte să tragă concluzii”. *The Libertine and the Scandalous Private Life of Marie Antoinette (Viaţa libertină şi scandaloasă a Măriei Antoaneta)* a fost publicat în trei volume, cu 39 de ilustraţii care o înfăţişau pe Maria cu jupoanele sale imense ridicate, mângâindu-şi organul sexual sau fiind mângâiată de o doamnă de onoare sau de vreun nobil. O ilustraţie din *The Austrian Woman on the Rampage (Austriaca dezlănţuita) o* arăta cu picioarele depărtate în sus, pe spatele soţului ei care dormea în timp ce ea făcea sex cu fratele lui. O altă ilustraţie îl înfăţişa pe bietul Ludovic, în timp ce penisul său flasc era examinat de doctor, care îl declara inutil.

La naşterea fiului ei, în 1781, un fierar întreprinzător a creat o replică după medalia oficială care aniversa momentul binecuvântat, pe o parte cu Maria care îşi ţinea bebeluşul în braţe, iar pe cealaltă cu Ludovic încornorat. Regina a continuat să ignore porcăriile proferate la adresa ei, în timp ce poliţia din Franţa şi ambasadorul francez la Londra au încercat să cumpere toate exemplarele şi

să le distrugă, fapt care a avut drept rezultat şi mai multe exemplare tipărite şi vândute.

în mod ciudat, pamfletele au ignorat cu desăvârşire o aventură pe care mai mult ca sigur regina a avut-o cu fermecătorul conte suedez Axei von Fersen. Acesta vizitase Versailles-ul de-a lungul anilor şi flirtase cu regina. Dar ceva s-a schimbat în iulie 1783, când i-a scris surorii sale cât de fericit era să fie cu o femeie la care se ajungea atât de greu. Se prea poate ca el să fi fost tatăl celui de-al doilea fiu al Măriei, născut în martie 1785, fix la nouă luni după ce Fersen vizitase Versailles-ul. în anii următori, Fersen avea să îsi rişte viata şi să îsi pună la bătaie averea pentru a o ajuta pe regină, iar după execuţia ei, să marcheze momentul în fiecare an printr-o zi de doliu. Bietul Ludovic a fost ridiculizat, da, dar pentru că era gras, nu foarte inteligent şi mai degrabă inutil sexual. La fel cum romanilor nu li s-a părut prea plăcut să îl doboare pe Marc Antoniu, nici revoluţionarilor francezi nu li s-a părut nimic extraordinar să atace prea tare un bărbat. înfierarea monarhiei a fost pusă în seama Măriei. între căderea Bastiliei, în 1789, şi moartea ei, patru ani mai târziu, regina s-a regăsit în mijlocul unui val de calomnii misogine şi răuvoitoare fără precedent din vremea Cleopatrei.

Cea mai teribilă acuzaţie a fost pronunţată în timpul procesului ei

pentru trădare, din octombrie 1793. Fiul Măriei în vârstă de opt ani, Ludovic Carol, fusese luat de lângă ea şi trimis să trăiască împreună cu un cizmar brutal care îl îmbăta, îl bătea şi care l-a făcut să spună că mama sa îl molestase, se aşezase goală lângă el, cu mătuşa sa de cealaltă parte şi îl încurajase să se masturbeze. Motivul? Se pare că regina făcuse toate acestea pentru a-l putea controla când avea să ajungă rege. Stând în sala de judecată, Maria a rămas mută la auzul acestei acuzaţii. În final a spus: „Dacă nu am răspuns este pentru că Natura însăşi refuză să răspundă unei astfel de acuzaţii aduse împotriva unei mame”. Intorcându-se spre mulţime, a întrebat: „Le întreb pe toate mamele de aici – este adevărat?”

„În secret, o perversă"

Hillary Clinton, de asemenea, a fost acuzată de cea mai imorală faptă din punct de vedere sexual: pedofilie. în martie 2016, o teorie a conspiraţiei care a apărut pe internet spunea că ea împreună cu oficiali de rang înalt din conducerea Partidului Democrat conduceau o reţea de trafic sexual cu copii în subsolul pizzeriei Cornet Ping Pong din Washington, DC (care întâmplător nu are subsol). Cunoscută sub denumirea de Pizzagate, povestea afirma că cei răpiţi erau sechestraţi în camere secrete unde Clinton şi colegii ei îi abuzau sexual, îi torturau şi îi

sacrificau pentru Satana. Un bărbat bine intenţionat, dar păcălit, a condus din Carolina de Nord până la pizzerie, unde a tras cu o puşcă pentru a sparge lacătul uşii unei magazii (deoarece evident că nu exista un subsol) ca să-i elibereze pe toţi acei copii abuzaţi sexual.

Clinton a mai fost acuzată şi de comportament sexual neadecvat. Adversarii săi au descris-o ca fiind atât frigidă, cât şi adulterină, cu bărbaţi şi femei deopotrivă, deşi e de mirare cum putea fi ambele în acelaşi timp. în octombrie 2016, Donald Trump a spus: „Hillary Clinton este loială doar celor care o susţin financiar şi ei însăsi. Nici nu cred că îi este loială lui Bill, dacă vreţi să ştiţi adevărul. Şi, serios, oameni buni, de ce ar fi? Nu-i aşa? De ce?" (Deşi, dacă e să ne gândim, dacă suntem curioşi să o întrebăm pe Clinton de ce a rămas lângă un fustangiu care a făcut-o de ruşine, am putea să o întrebăm acelaşi lucru şi pe doamna Trump.)

În cursa pentru alegerile din 2016, *National Enquirer,* al cărui editor, David Pecker, era un prieten vechi al lui Donald Trump, a publicat o INVESTIGAŢIE DE NOUĂ PAGINI, ÎN EXCLUSIVITATE MONDIALĂ despre viaţa sexuală a lui Hillary Clinton. „ [Intermediarul ei] a aranjat o distracţie între lesbiene pentru Hillary, care e bisexuală, cu o celebritate de la Hollywood!", anunţa ştirea. „[Acesta] a turnat tot ce ştia despre întâlnirea

desfrânată pe care a aranjat-o pentru Hillary care, ÎN SFÂRŞIT, confirmă zvonurile care spun că este lesbiană şi care au urmărit-o zeci de ani!” Clinton era o nimfomană diabolică – „în secret, o perversă” – care se culcase cu aproape orice adult dornic.

Numeroase femei politician heterosexuale au fost acuzate că sunt lesbiene (ca şi când acest lucru ar fi o crimă): Geraldine Ferraro, prima femeie candidat din partea unui partid important pentru funcţia de vicepreşedinte al lui Walter Mondale, candidatul la preşedinţie din 1984, şi Ann Richards, care a devenit guvernatoare a statului Texas în 1991. Oponenţii politici ai prim-ministrului australian Julia Gillard au acuzat-o că este lesbiană deoarece partenerul său, Tim Mathieson, era coafor, îmbrăţişările lor în public păreau false şi ciudate, iar relaţia lor începuse în 2006, chiar în momentul în care cariera ei politică luase avânt la nivel naţional.

Helen Clark, prim-ministrul Noii Zeelande, avea o voce gravă, se tundea ciudat de scurt şi nu avea copii cu soţul ei. În 2002, un articol de ziar scria despre „nişte zvonuri conform cărora ar fi lesbiană”. într-o prezentare televizată pentru campania electorală, comentatorul TV Paul Holmes a întrebat-o pe Clark despre relaţiile intime cu soţul ei. A vrut să ştie dacă s-au atins vreodată şi i-a acuzat că au „un mariaj ambiguu”, în 2005, un membru din

public la o dezbatere politică televizată a numit-o „lesbiană fără copii”.

Tarja Halonen, preşedintele Finlandei, a fost suspectată că ar fi lesbiană din cauza tunsorii scurte şi pentru că susţinea drepturile homosexualilor încă din 1980, ca fiind o chestiune de dreptate socială. A declarat că este heterosexuală şi este căsătorită cu soţul ei din 2000. Un membru al Parlamentului finlandez, Tony Halme, a numit-o lesbiană în timpul unui interviu difuzat la radio.

în mod ironic, recent, femei politician care au declarat deschis că sunt lesbiene nu au fost mai deloc criticate pentru orientarea lor sexuală. Johanna Sigurdardottir, prim-ministru al Islandei între 2009 şi 2013, este căsătorită cu soţia sa încă din 2002. Ana Brnabic a devenit

i prim-ministru al Serbiei, o ţară deosebit de conservatoare, în 2017, iar partenera ei l-a născut pe fiul lor în 2019. în Statele Unite, senatoarele Tammy Baldwin din Wisconsin şi Kyrsten Sinema din Arizona sunt lesbiene, la fel ca reprezentantele Angie Craig din Minnesota şi Sharice Davids din Kansas. Deşi vor exista

>

întotdeauna persoane care lansează scandaluri pentru aşa-numita depravare a persoanelor gay

(cum ar fi PAC, numit Restore American Freedom and Liberty care a numit-o pe Baldwin „perversă” pentru că voia să-i înveţe pe copiii de cinci ani despre

sexualitatea gay), surprinzător, aceste femei nu au avut parte de violenţa îndreptată de obicei împotriva persoanelor cu această orientare sexuală. Cumva, este mai popular să spui despre femeile heterosexuale că sunt lesbiene, de parcă ai dezvălui un secret murdar.

„Prostituată de lux"

Femeile din întreaga lume aflate în funcţii oficiale sunt subiectul unor bârfe cu caracter sexual. Intrun sondaj recent la nivel global privind femeile politician, 41,8% dintre acestea au declarat că au văzut imagini stânjenitoare, sexualizate cu ele, în social media.

în timpul unei transmisiuni de Ziua Internaţională a Femeii, din 2021, Christine Lagarde, prima femeie preşedinte al Băncii Centrale Europene, şi-a amintit un comentariu deosebit de dezgustător care i-a fost adresat în timp ce era ministrul comerţului în Franţa. „îmi amintesc că mergeam spre pupitrul de unde trebuie să răspunzi la întrebări şi un membru important al parlamentului, privindu-mă de sus, a spus: «Mă întreb cu cine s-a culcat ca să fie numită în funcţie»„, a povestit Lagarde. „Aşa că m-am dus după aceea la el să-i explic că nu a fost nevoie să mă culc cu nimeni pentru acea funcţie şi, dacă doreşte să-mi verifice competenţele şi abilităţile, este mai mult decât binevenit să îmi adreseze întrebări

tehnice la care as fi bucuroasă să răspund.”

Lagarde a ajuns prima femeie ministru de finanţe al Franţei şi prima femeie în funcţia de director administrativ al Fondului Monetar Internaţional, înlocuindu-l pe Dominique Strauss-Kahn care a demisionat după ce o menajeră dintr-un hotel din New York l-a acuzat că o violase în camera lui. În 2020, revista Forbes a clasat-o pe Lagarde drept a doua cea mai puternică femeie din lume.

Se pare că nu există limite în ceea ce priveşte neverosimilitatea acuzaţiilor sexuale împotriva femeilor care deţin puterea. Pe 21 ianuarie 2021, Martin Levin, prezentatorul Fox News, a lansat o tiradă plină de ură la adresa preşedintei Camerei Reprezentanţilor, Nancy Pelosi, în vârstă de 80 de ani, care a inclus şi acuzaţia că ar fi vrut să se culce cu Donald Trump. Levin a spus: „Nancy Pelosi, care este o babă obraznică – asta este, este o nebună obraznică, imorală şi dezechilibrată – e fixată pe Trump. Nu poate să şi-l scoată din cap. încep să cred că – staţi să vă zic – are o afinitate faţă de Trump. Pot să spun aşa, domnule producător? E nebună după Trump, pot să spun aşa, este legal? Nu şi-l poate scoate din minte. Nu se poate opri. Poate soţul ei ar putea să facă ceva – dar, nu, nici măcar el nu poate interveni. Nimeni nu o poate opri.”

Evident, imediat după ce Joe Biden a anunţat numele Kamalei Harris ca parteneră de campanie, meme şi

tweeturi cu tentă sexuală au invadat reţelele de socializare înfăţişând-o ca pe o ţipă dispusă să petreacă până la ziuă şi să intre aproape în patul oricui. Aceste ilustraţii sunt total deplasate faţă de femeia care ani de-a rândul a fost incredibil de atentă cu viaţa privată, deseori ezitând să apară la un eveniment alături de un partener, din cauza bârfelor şi a speculaţiilor pe care le-ar fi provocat, având în vedere funcţia ei înaltă.

Ce s-a aflat în spatele acestor atacuri – doar o rutină, sexism stupid? Până la urmă, Harris a avut încă din 2014 o căsnicie din câte se pare fericită alături de un avocat din industria divertismentului, Douglas Emhoff. Nu, *exista ceva,* şocant în trecutul ei. În 1994 şi 1995, Harris se întâlnise cu un bărbat care încă era căsătorit, dar care se separase de soţia lui de 13 ani, puternicul purtător de cuvânt al Adunării statului California, Willie Brown. Brown a numit- o în două comisii statale pentru care a fost bine plătită, ceea ce ar fi discutabil din punct de vedere etic. Dar relaţia lor se încheiase cam cu opt ani înainte ca Harris să candideze pentru prima sa funcţie publică.

Când Biden a anunţat alegerea lui Harris, Teaparty.org a scris: „Flashback: Kamala Harris şi-a lansat cariera politică în dormitor ca amantă a lui Willie Brown, primarul căsătorit”. După cum menţiona o memă, dar şi o fotografie cu Harris zâmbind în timp ce-i strânge mâna lui

Biden: „Alege-mă pe mine vicepreşedinte! Pot face şi pentru tine ce am făcut pentru Willie Brown!”

0 memă cu Harris care îl îmbrăţişează pe Biden în pat, îmbrăcat în pijama, reflecta presupusa ei imoralitate şi vârsta acestuia. „Pee pads şi knee pads (Scutece şi genunchiere)”, scria textul, „Biden Harris 2020”. O altă memă care a circulat pe scară largă se referea la ea ca la „o prostituată de lux”.

După dezbaterea pentru funcţia de vicepreşedinte din octombrie 2020, Eric Trump a apreciat un tweet care numea alegerea lui Harris de către Biden „cunfianta----------.

Putem doar să ne întrebăm dacă cei atât de indignaţi din punct de vedere moral de o relaţie consensuală, în urmă cu 25 de ani, cu un bărbat despărţit de soţia lui ar fi fost mai buni cu ea dacă ar fi fost căsătorită de trei ori, şi-ar fi înşelat toţi soţii şi ar fi făcut-o pe voyeuristul în nenumărate rânduri cu participante de 15 ani la concursul de frumuseţe, dacă ar fi avut la activ multiple acuzaţii de agresiune sexuală şi viol, s-ar fi lăudat cu toate acestea şi ar fi plătit o vedetă porno să păstreze tăcerea cu privire la aventura lor de o noapte.

Şi, hai să fim serioşi, dacă tot vorbim despre cum sunt bărbaţii, cine poate uita aventura sexuală a lui Bill Clinton cu o stagiară, sau pe Anthony Weiner, congresmen din statul New York, care a trimis pe Twitter fotografii cu organele sale sexuale unei minore, şi pe Eliot Spitzer, guvernatorul New Yorkului, care

în 2008 se întâlnea cu prostituate? Chiar crede cineva că guvernatoarea New Yorkului, Kathy Hochul, va pipăi, agresa şi intimida angajaţii în felul în care a procedat Andrew Cuomo?

Nu. Pentru că femeile se comportă mai civilizat, şi totuşi ele sunt cele care sunt mânjite, în mod repetat, de mii de ani, de acuzaţii de comportament sexual neadecvat.

Capitolul II

e o criminală

Hillary Clinton a omorât copii cu mâna ei. Nu mai pot să ascund adevărul.

ALEX JONES, *InfoWars*

Deşi Manualul misoginului descrie nenumărate femei ca fiind curve, există câteva femei puternice pe care le-a transformat în ucigaşe – cel mai grav păcat posibil, pe aceeaşi treaptă cu pedofilia pentru a le discredita complet, înfăţişându-le ca pe nişte creaturi care trebuie batjocorite şi scuipate, reducându-le la tăcere pentru totdeauna.

Bineînţeles, unele conducătoare au fost cu adevărat criminale. În secolele trecute, majoritatea monarhilor de orice sex au fost nevoiţi să-şi execute duşmanii pentru a-şi asigura supravieţuirea. Când Marc Antoniu a poruncit ca sora

Cleopatrei, Arsinoe, să fie târâtă afară din templu şi ucisă, a făcut-o probabil cu aprobarea reginei egiptene. Arsinoe conspirase în trecut pentru a pune mâna pe tron.

Fratele mai tânăr al Cleopatrei şi corege al său, Ptolemeu al XlV-lea, a murit tânăr chiar în perioada în care Cleopatra l-a născut pe fiul lui Cezar şi l-a numit pe nou-născut coregele ei. Se zvonea că şi-ar fi otrăvit fratele, deşi nimeni nu ştie sigur. Chiar dacă ea s-ar fi aflat în spatele acestor morţi, trebuie să judecăm acţiunile ei în contextul vremurilor, al locului şi al familiei sale. Ptolemeii – descendenţii generalului lui Alexandru cel Mare, Ptolemeu, care a ocupat Egiptul după moartea lui – nu se dădeau în lături de la o crimă de mai bine de două secole înainte de Cleopatra. Pentru ei era ceva la ordinea zilei să ucidă mame, fraţi, surori şi chiar propriii copii. Astfel de tradiţii de familie străvechi erau atât mijloace prin care se răzbunau, dar şi prin care reuşeau să rămână în viată.

De exemplu, Berenice a Il-a (cca 267-221 î.Hr.) şi-a omorât soţul pentru că se culca cu mama ei. Când soţia lui Ptolemeu al VUI-lea (cca 182-116 î.Hr.) a încercat să-l înlocuiască pe tron cu fiul lor în vârstă de 12 ani, regele a poruncit ca fiul său să fie ucis, tăiat bucăţi şi trimis mamei sale drept cadou de ziua ei. Deşi Cleopatra şi-a omorât cu abilitate fratele şi sora, execuţiile au fost destul de chibzuite în comparaţie cu cele ale

rudelor ei.

Când soţul Ecaterinei cea Mare, Petru al III-lea al Rusiei, care era bolnav mintal, a murit misterios de „colici hemoroidale” într-o chilie, este posibil ca iubitul ei Grigori Orlov să-l fi ucis cu acordul împărătesei. Petru plănuia să o ucidă pe Ecaterina când ea a pus la cale o lovitură de stat şi l-a arestat. În viată, ar fi fost o sursă continuă de nemulţumire şi de revoltă. Predecesorii Ecaterinei au fost cu adevărat sângeroşi: Ivan cel Groaznic a ucis şi a torturat mii de oameni şi l-a omorât personal pe fiul său, în timp ce Petru cel Mare a executat alte mii şi a privit cum fiul său a fost torturat până la moarte. Prin comparaţie, Ecaterina a fost un monarh milostiv şi luminat.

Când, în decursul istoriei, reginele şi-au executat duşmanii pentru fărădelegi, aceste morti sunt amintite ca fiind scandaloase în comparaţie cu isprăvile sângeroase ale regilor. în secolul al XVI-lea, Maria I a Angliei a ars pe rug aproximativ 300 de protestanţi pentru erezie în timpul domniei sale de cinci ani, câştigându-şi astfel porecla de „Maria cea Sângeroasă”. Totuşi tatăl ei, Henric al VUI-lea, a executat aproximativ 70 000 de oameni în timpul domniei sale de 38 de ani pentru diverse fărădelegi, în mare parte pentru trădare şi erezie. Nimeni nu l-a numit vreodată „Henric cel Sângeros”.

Conform Manualului misoginului, majoritatea femeilor criminale sunt şirete şi greu de identificat (ceea ce

merge mână în mână cu faptul că nu sunt de încredere şi sunt lipsite de autenticitate). Prin urmare, în secolele anterioare, despre femeile puternice considerate a fi ucigaşe se spunea, de obicei, că îşi otrăveau victimele strecurând cu viclenie ceva mortal într-un pahar cu vin, apoi îl serveau cu un zâmbet fermecător, în timp ce bărbaţii alegeau calea cinstită şi îşi înjunghiau cu îndrăzneală oponenţii cu o lovitură bărbătească.

Este foarte adevărat că, în timpul Renaşterii, comerţul cu otrăvuri era o afacere înfloritoare - condusă în totalitate de bărbaţi. în Florenţa, Italia, familia de Medici a înfiinţat o fabrică de otrăvuri unde se produceau atât toxine, cât şi antidoturi şi le testau pe animale şi pe condamnaţi. în 1548, conform unui document din arhivele Medici, ducele Cosimo de Medici a încercat să-l otrăvească pe Piero Strozzi, un opozant politic. Un viitor asasin anonim i-a scris ducelui: „De obicei, Piero Strozzi se opreşte să bea de câteva ori în timpul călătoriei sale". Autorul a cerut „ceva care să-i otrăvească apa sau vinul, cu instrucţiuni despre cum să le amestece".

în 1590, fiul lui Cosimo, marele duce Ferdinando, suspectat că şi-a otrăvit fratele mai mare, Francesco pentru a ajunge pe tron trei ani mai devreme, i-a scris agentului său din Milano: „îţi trimit un pic de otravă, iar mesagerul îţi va spune cum să o foloseşti... Şi ne face

plăcere să promitem 3 000 de scuzi, chiar patru, celui care va administra otrava. Cantitatea trimisă este îndeajuns pentru a otrăvi un ulcior de vin, nu are miros, nici gust şi acţionează foarte repede. Trebuie amestecată foarte bine cu vin şi, dacă vrei să otrăveşti paharele pe rând, trebuie să iei o jumătate de uncie din substanţă, mai degrabă mai mult decât mai puţin.”

Misteriosul Consiliu al Celor Zece – unul dintre principalele organe de guvernare ale Republicii Veneţia între 1310 şi 1797 – a ordonat asasinate „cu mijloace secrete, cu grijă şi îndemânare”, o referinţă clară la otravă. Intr-un studiu recent, Matthew Lubin de la Universitatea Duke şi de la Universitatea din Carolina de Nord, Chapel Hill, a identificat 34 de cazuri de otrăviri sponsorizate de statul venetian între 1431 şi 1767. Foarte probabil, în Veneţia au existat mult mai multe încercări de otrăvire a unor personaje politice incomode decât au fost consemnate. Toate puse în practică de bărbaţi. Consiliul a angajat botanişti (bărbaţi) de la Universitatea din Padova din apropiere pentru a crea otrăvurile.

Şi totuşi numele unei femei este practic sinonim cu otrava. Chiar din timpul vieţii, Lucrezia Borgia, fiica ilegitimă a papei Alexandru al Vl-lea, a devenit ticăloasa de serviciu, o femeie care se culca cu aproape oricine, inclusiv cu tatăl şi cu fratele ei, o obrăznicătură

prefăcută care purta un inel cu un lăcaş pentru otravă pe care îl deschidea când turna vin, lăsând praful alb de arsenic să cadă în pahar. Foarte inteligentă şi uimitor de frumoasă, cu părul auriu care îi ajungea până la genunchi, Lucrezia a avut în felul ei importanţă politică. În 1499, când avea 19 ani, tatăl său a numit-o guvernatoare a prosperului oraş Spoleto, o funcţie acordată de obicei unui cardinal. În 1501 i s-a acordat în mod oficial puterea a conduce Biserica şi Statele papale când papa se afla în voiaj prin ţinuturile cucerite de fratele său.

Cunoscuta familie Borgia avea mulţi duşmani – ceea ce e de înţeles, având în vedere nepotismul, mita, corupţia, crimele şi ambiţia fără margini a bărbaţilor. Un instrument foarte eficient pentru a scăpa de bărbaţii care îţi erau duşmani a fost pătarea reputaţiei femeilor din viaţa lor. Nu există nici o dovadă că Lucrezia ar fi comis incest sau că ar fi otrăvit pe cineva. Săraca femeie era un pion mutat pe tabla de şah pătată de sângele bărbaţilor brutali, rudele ei, pentru a-şi urmări scopurile politice.

Odată cu a treia căsătorie, Lucrezia a scăpat în cele din urmă de influenţa familiei sale (tatăl ei îi anulase prima căsătorie şi fratele ei îl omorâse pe cel de-al doilea soţ) ajungând în oraşul-stat Ferrara ca soţie a lui Alfonso d’Este, care urma să devină ducele domnitor. Familia d’Este nu îsi dorise căsătoria, temându-se de reputaţia acesteia de

expertă în sex şi otrăvuri, dar au cedat până la urmă intimidării şi ofertelor financiare generoase ale papei. Dar, odată instalată ca ducesă, Lucrezia a ştiut să se facă iubită de toti, fiind patroană a artiştilor şi a poeţilor şi domnind cu graţie asupra unei curţi renascentiste. S-a dedicat caritătii şi ajutorării săracilor şi a administrat eficient tinutul când soţul ei era plecat, făcând eforturi pentru a contrazice reputaţia sa sinistră.

Dar imaginea unei frumoase curve blonde şi incestuoase, expertă în otrăvuri, este prea bună pentru a renunţa la ea şi aşa a pătruns în lumea artelor. în 1833, Victor Hugo a scris o piesă – care a devenit curând operă – despre felul în care ea îşi otrăvea iubiţii de care se plictisea. în 1839, Alexandre Dumas a scris un roman având drept subiect presupusele ei crime. La începutul anilor 1860, artistul englez Dante Gabriel Rossetti a pictat două portrete ale sale. într-unul este tolănită provocator pe un scaun, cu tatăl său de o parte, fratele de cealaltă, ambii părând a-i mirosi – - – părul. În altul, cu privirea fixă, îşi spală mâinile, precum Pilat din Pont, după ce tocmai îşi otrăvise cel de-al doilea soţ (care, de fapt, fusese înjunghiat şi strangulat la ordinele fratelui ei, dar este mai uşor să dăm vina pe femeie). Şi aşa Lucrezia Borgia a devenit o ucigaşă nimfomană, captivă în chihlimbar pentru totdeauna, frumoasă, veşnic tânără şi trădătoare.

„Poate că uneori îi va oferi o cină

PREA BOGATĂ "

Anne Boleyn a fost acuzată de moartea tuturor personajelor importante de la curtea lui Henric al VlII-lea: Thomas Wolsey, puternicul ministru al regelui, arhiepiscop de York, care a murit din cauza unui episod dramatic de diaree; prima soţie a lui Henric, Caterina de Aragon, care cel mai probabil a murit de cancer la inimă; şi lordul cancelar Thomas More şi episcopul John Fisher, ambii decapitaţi de Henric. Povestea spune că din cauza ei au fost otrăviţi Wolsey şi Caterina şi că l- a obligat pe Henric, cel cu voinţa slabă, să-i execute pe ceilalţi. Nu uitaţi că Henric mai executase deja câţiva nevinovaţi, dar incomozi în momentul respectiv. Aşa că e greu de crezut că fără insistenţa Annei, regele ar fi suspinat de dezamăgire când More şi Fisher au refuzat cu fermitate să îl recunoască drept conducător al Bisericii Angliei.

E adevărat, Anne nu prea îl plăcea pe Wolsey. în 1522, el încercase să o împiedice să se căsătorească cu Henry Percy, fiul contelui de Northumberland, pe care ea îl iubea nespus. Din motive dinastice, Percy era deja promis unei moştenitoare cu care a fost obligat să se căsătorească. Apoi, timp de câţiva ani, Wolsey s-a dovedit destul de ineficient în a-l convinge pe papă să dizolve căsătoria lui Henric cu Caterina de Aragon. în calitate de cardinal al Bisericii Catolice, Wolsey nu avea cum să fie încântat de

faptul că regele dorea să se căsătorească cu o reformatoare religioasă vehementă ca Anne. Se pare că Wolsey nu grăbea lucrurile intenţionat. Până la urmă, Henric şi-a pierdut răbdarea.

în 1529, regele l-a arestat pe Wolsey în Yorkshire pentru înaltă trădare. Convocat la Londra, cardinalul a stat două săptămâni la familia Talbot la Sheffield Manor Lodge, unde s-a îmbolnăvit grav de diaree, un indiciu al otrăvirii. Un martor a spus că Wolsey „mergea la toaletă noaptea... până a doua zi, mergea cam de 50 de ori”, şi, aflat pe un domeniu de unde informaţia răsufla imediat, fără îndoială, a adăugat că „materia pe care o elimina era nemaipomenit de neagră”. Temnicerii lui l-au obligat să meargă, sperând să-l ducă viu în faţa regelui, dar a murit pe drum. Conform zvonurilor, Anne l-ar fi otrăvit pe Wolsey pentru că se opusese ambiţiei ei de a deveni regină. Dar o analiză modernă a morţii acestuia ne arată că dormitorul său de la Sheffield Manor Lodge se afla chiar deasupra unei camere pline cu dejecţii umane, care erau periodic aruncate afară cu lopata. Mai mult ca sigur se pricopsise cu o infecţie bacteriană.

Eustacio Chapuys, ambasadorul spaniol, deloc prieten cu Anne, i-a scris stăpânului său, Carol al V-lea, că aceasta dorea să o otrăvească şi pe prinţesa Maria, fiica adolescentă a lui Henric şi a Caterinei. „într-adevăr”, a scris, „am

auzit că de curând s-a lăudat că o va transforma pe prinţesă într-o doamnă de onoare în gospodăria sa regală şi că poate uneori îi va oferi o cină prea bogată...” în altă scrisoare l-a informat pe Carol că „un gentleman m-a informat ieri că ducele de Northumberland i-a spus că ştie din surse sigure că [Anne] a hotărât să o otrăvească pe prinţesă”.

în 1534, Chapuys a insistat că Anne complota pentru a le otrăvi pe Caterina şi pe Maria. „Aici nu se îndoieşte nimeni că, în curând, o trădare se va abate [asupra Caterinei]...” a scris acesta. „Amanta regelui [Chapuys nu a recunoscut-o niciodată pe Anne ca soţie a lui Henric] a fost auzită zicând că nu va avea linişte până când nu va scăpa de ea... Acestea sunt, într-adevăr, lucruri monstruoase şi nu pot fi uşor crezute, dar regele e atât de încăpăţânat, iar femeia asta atât de afurisită, încât ne putem teme de orice.”

în ianuarie 1536, când Caterina a murit după o lungă suferinţă, doctorul ei a fost de părere că este posibil să fi fost otrăvită încet, chiar dacă mâncarea sa era atent urmărită şi pregătită de servitori credincioşi şi gustată de doamnele ei. Autopsia Caterinei a scos la iveală o formaţiune ciudată crescută pe inimă, un semn clar de otrăvire, credeau mulţi – probabil administrată la îndemnul acelei femei fatale malefice, Anne. Dar experţii medicali din zilele noastre cred că excrescenţa era o tumoare

canceroasă; otrava i-ar fi afectat sistemul digestiv, nu inima. Şi, dacă Anne avea să-şi asigure locul în iad comiţând o crimă, aşa cum sigur credea, de ce să fi aşteptat trei ani după ce ajunsese regină? De ce nu a făcut acest lucru în cei şapte ani cât aşteptase divorţul lui Henric?

Se „îmbăiază în sângele tău"

Când venea vorba de otravă, Caterina de Medici, puternica regină-mamă a Franţei, avea o reputaţie la fel de notorie ca cea a Lucreziei Borgia. Această reputaţie a fost construită pe misoginism şi xenofobie – era o străină care devenise destul de puternică –, la fel cum spunea şi *Discursul* menţionat anterior, şi acest lucru i-a distrus imaginea pentru totdeauna şi a sculptat în piatră legenda reginei sinistre.

După Masacrul din Noaptea Sfântului Bartolomeu, în 1572, în care catolicii au ucis zeci de mii de hughenoţi pe tot teritoriul Franţei, mii de supravieţuitori au părăsit Franţa pentru a fi în siguranţă pe teritoriul unor naţiuni mai prietenoase, mulţi dintre ei ajungând în bastionul protestantismului militant, Geneva. Multi dintre ei erau bine educaţi şi indivizi ſ ? J
importanţi care s-au apucat să ducă o campanie publică concertată de discreditare a monarhiei franceze. Şi a fost mai uşor să facă femeia să pară afurisită, deoarece, asa cum se menţiona în *Discurs,* femeile nu sunt capabile să conducă. O femeie are „mereu spiritul

tânăr şi voinţa ei se schimbă deodată”, în timp ce un rege trebuie să fie calm şi concentrat. Femeile „discută şi flecăresc” şi au „spirit pătimaş... şi o lăcomie nemărginită”.

Şi această femeie, conform *Discursului,* „a pus la cale o mie de ambuscade, a ordonat o mie de crime”. Se „îmbăiază în sângele tău” şi „găseşte plăcere în ruină şi dezolare”. Cartea care dădea vina pe femeie, era un bestseller mult mai bun decât diferite alte scrieri care îl învinovăţeau pe rege şi alţi bărbaţi importanţi pentru masacru. Nu mai puţin de zece ediţii au fost publicate în primul an, în latină, franceză, germană şi engleză şi au continuat să fie publicate timp de decenii. Poveşti ulterioare despre masacru au fost extrase din *Discurs,* astfel încât au ajuns la noi aproape necontestate.

Cartea spunea că părinţii Caterinei erau îngrijoraţi că astrologii care îi făcuseră horoscopul preziseseră că „va aduce mari necazuri şi distrugerea finală a familiei sau a casei sale, precum şi a locului în care se va căsători”. Părinţii ei nu erau totuşi în poziţia de a consulta astrologi cu privire la viitorul fiicei lor. Mama sa murise de febră puerperală la puţin timp după naştere, iar tatăl său, suferind de ceva vreme, murise la câteva zile după soţia sa, probabil de sifilis.

în 1533, la vârsta de 14 ani, Caterina s-a căsătorit cu al doilea fiu al regelui Franţei, Francisc I, în vârstă de 14 ani.

Francisc încheiase alianţa maritală cu casa domnitoare a Florenţei - care provenea dintr-o familie de bancheri –, deoarece unchiul Caterinei era papa Clement al Vll-lea. Iar regele îşi dorea o mireasă cu sânge mai albastru pentru primul său născut şi moştenitor, Francisc, duce de Bretania.

Conform *Discursului,* prima crimă comisă de Caterina a avut loc când avea doar 17 ani. în 1536, cumnatul său în vârstă de 18 ani a jucat un meci de tenis foarte solicitant, a cerut apă rece, pe care a primit-o într-un ulcior înmânat de contele Sebastiano de Montecucoli, un curtean italian care era secretarul privat al prinţului. La puţin timp după ce a băut apa, Francisc s-a îmbolnăvit, a făcut febră mare şi a murit câteva zile mai târziu. Deşi autopsia a dezvăluit anomalii în plămânii lui Francisc, regele a fost convins că italianul i-a ucis fiul şi a pus să fie despicat de patru cai care trăgeau fiecare în altă direcţie. Indiferent cine l-a ucis pe delfin, nu era otrava, despre care ştim că nu avea cum să provoace febră mare.

Dar se credea că fusese otrăvit. Si cine avea de câştigat de pe urma morţii prinţului? Caterina, care, odată ce regele murea, avea să devină regina Franţei mai degrabă decât soţia celui de-al doilea fiu al său. Ea, beneficiind de ajutor şi cu complicitatea rudelor sale ucigaşe din Florenţa, aranjase ca otrava să fie adusă

de un curtean italian. Toţi ştiau despre fabricile de otrăvuri sponsorizate de stat din Florenţa şi Veneţia. Când un personaj regal de la o curte europeană nordică murea subit, toate capetele se întorceau spre italianul din cameră. Un nou termen a luat naştere în Anglia în secolul al XVI-lea; când se credea că cineva fusese otrăvit, se spunea că fusese „italienizat”.

în 1614, într-o culegere de predici intitulată *The Devil’s Banquet (Banchetul diavolului),* preotul englez Thomas Adams a spus: „Am observat că există păcate proprii naţiunilor, potrivite lor, ciudate, originale, aşa cum carnea le este lipită de oase... Dacă ar fi să distribuim păcate pornirilor lor anume, am atribui otrăvirea Italiei.”

în *Discurs,* Caterina încearcă să scape de amiralul Gaspard de Coligny şi de fratele său François de Coligny dAndelot, ambii hughenoţi cunoscuţi, în 1596. Bărbaţii au fost „otrăviţi în timpul unui banchet, iar unul a murit, iar celălalt, foarte bolnav, de-abia şi-a revenit”. Adevărul este că dAndelot a murit de febră la vârsta de 48 de ani – febra, din nou, indicând cauze naturale. Nici aici nu a fost de vină Caterina.

Aceeaşi sursă o acuză că a încercat să-l ucidă pe conducătorul hughenoţilor, Ludovic de Bourbon, prinţ de Condé, cu un măr otrăvit, pregătit de maestrul René Bianco, fabricant de mănuşi şi par fumier, care călătorise cu Caterina în urmă cu 40 de ani din oraşul ei natal, Florenţa, până în Franţa. Un slujitor al

familiei de Medici care pregătea reţete în laboratorul său de la subsol era sortit să aibă reputaţia unui fabricant de otrăvuri.

„Mai întâi, înainte să se despartă de prinţul de Condé”, menţionează *Discursul,* „i-a dat acestuia un măr otrăvit de un fabricant de mănuşi, maestrul René, parfumierul ei”. Dar chirurgul prinţului, La Gross, bănuindu-l „din cauza locului de unde venea, i l-a smuls din mână şi l-a mirosit, fapt care i-a provocat imediat umflarea excesivă a feţei”. Chirurgul l-a tăiat apoi şi l-a dat unui câine care a murit, dovedind că fructul fusese otrăvit.

Pentru Caterina, otrăvirea era „doar un sport”. A fost, de asemenea, învinuită pentru moartea, în 1571, lui Odet de Coligny – fratele amiralului şi fost cardinal catolic care devenise hughenot, se căsătorise cu amanta sa şi fugise în Anglia. Coligny era suferind de două luni când a murit într-un han din Canterbury, la întoarcerea din Franţa, pentru a se alătura armatei hughenote. Soţia lui a fost convinsă că fusese otrăvit încet.

Autopsia a arătat că „ficatul şi plămânii erau afectaţi”, indicând cauze naturale. Dar au mai găsit şi pete pe stomac, o perforaţie a pereţilor acestuia şi ţesuturi lacerate. Medicul-şef i-a spus soţiei lui Coligny că simptomele erau rezultatul unui agent coroziv care afecta stomacul. Dar în secolul XX medicii care au studiat raportul autopsiei au fost de părere că Coligny avea ulcer gastric dureros (fapt care explica suferinţa sa de două luni),

care perforase brusc, permiţând conţinutului stomacului să-i inunde abdomenul, ducând astfel la moartea sa în câteva ore.

Lăsând la o parte merele otrăvite de regina vrăjitoare, pe parcursul anilor 1560, Caterina a lucrat neîncetat pentru ca hughenoţii şi catolicii să trăiască în pace în regat. în ianuarie 1562, conform edictului de la Saint-Germain, a acordat hughenoţilor drepturi limitate pentru a se ruga după cum doreau în anumite momente şi în jurisdicţii impuse. Catolicii au fost scandalizaţi că le acordase drepturi. Când edictul a ajuns la parlamentul din Paris pentru a fi ratificat, membrii acestuia au declarat că mai bine mureau decât să facă asa ceva.

Un preot de la curte, Claude Haton, a scris în memoriile sale: „A plecat imediat la Paris şi aproape că a ajuns să intre călare în clădire, cu cal cu tot” pentru a demonstra că vorbea serios când spunea că doreşte ca edictul să fie ratificat. „Chiar şi când a pătruns în sală, mânia sa nu se potolise”, îşi aducea aminte, „... şi a început să insiste şi să se vaite asa cum fac femeile când sunt furioase.” Ea a declarat că edictul trebuia să salveze Franţa de la un război civil, că era o bună catolică, dar că hughenoţii trebuiau trataţi cu mai multă blândeţe de dragul binelui naţiunii. Totuşi parlamentul a refuzat, cu sprijinul consiliului regal, al clerului şi al Sorbonei. Caterina i-a obligat să ratifice edictul în martie, dar până atunci ţara intrase deja într-un război civil.

Până în 1572, după un deceniu de război, economia franceză era distrusă. Comerţul aproape că nu mai exista. Satele erau pârjolite. Inundaţiile şi foametea completau pagubele. Coroana era aproape în faliment. Caterina, care văzuse mereu eşecul ca pe o problemă temporară, a hotărât să încheie o căsătorie regală care să unească cele două tabere. A insistat ca Margareta, fiica sa catolică în vârstă de 19 ani, să se căsătorească cu Henric, având tot 19 ani, fiul Jeannei d'Albret, conducătoarea hughenoţilor şi regina Navarrei. Jeanne, pretenţioasă şi puritană, a fost îngrozită la gândul că îşi va trimite fiul în Sodoma, aşa cum vedea ea strălucitoarea curte franceză, dar, până la urmă, a fost obligată să accepte.

Pe 4 iunie 1572, în aşteptarea festivităţilor care aveau să dureze mai multe zile, cele două femei, care se urau din toată inima, au plecat la cumpărături de rochii, bijuterii, volane, mănuşi, parfumuri şi cosmetice prin cele mai cunoscute magazine din Paris. Deşi Jeanne se îmbrăca auster în negru şi alb cu puţine zorzoane, avea o cunoscută slăbiciune pentru mănuşile frumoase de piele moale ca untul, parfumate din plin cu aromă de cuişoare, mosc, ambră sau flori de portocal. Regina Caterina a dus-o pe Jeanne să-şi cumpere mănuşi la magazinul de modă al maestrului René, în inima districtului comercial al Parisului.

Jeanne a cumpărat o pereche de mănuşi de la parfumier. Probabil le-a probat înainte să le cumpere şi le-a

mirosit. Sau poate le-a purtat acasă. Până când trăsura ei a tras în fata locuinţei i > sale, începuse să se simtă rău si s-a dus la culcare cu o uşoară febră. In dimineaţa următoare a J J acuzat o durere ascuţită în partea superioară a pieptului. Au fost chemaţi doctorii, dar nu au mai putut face nimic. Până pe 6 iunie, respira cu dificultate. A murit trei zile mai târziu, la vârsta de 43 de ani.

în mod evident, tot Caterina o ucisese şi pe ea. De data aceasta cu ajutorul unor mănuşi îmbibate cu otravă. Faptul că Jeanne avusese crize de tuberculoză încă din copilărie nu a contat. Şi nici faptul că autopsia scosese la iveală că în plămânul ei era un abces imens care se spărsese.

Punând deoparte bisturiul plin de sânge, doctorul familiei regale, Desnoeds, a spus: „Domnilor, dacă Majestatea Sa a murit, aşa cum s-a susţinut în mod greşit, după ce a mirosit un obiect otrăvit, urmele ar fi putut fi observate pe învelişul creierului, dar, din contră, creierul este cât se poate de sănătos şi fără leziuni. Dacă Majestatea Sa a murit fiindcă a înghiţit otravă, am fi văzut astfel de urme în stomac. Nu am descoperit nimic de acest gen. Nu există altă cauză pentru decesul Majestăţii Sale decât ruptura unui abces la plămâni.”

Dar povestea reginei-mamă care omorâse o altă regină cu ajutorul unor mănuşi otrăvite era prea bună în comparaţie cu o banală ruptură a unui

abces. (Si nici nu ştiau, asa cum ştim noi acum, că nimeni nu putea să moară pentru că a atins sau a mirosit un obiect, având în vedere otrăvurile existente la acea vreme.) Evident că murise otrăvită.

Acum, că Jeanne nu mai era, noul conducător al hughenoţilor era amiralul Gaspard de Coligny, care venise la Paris cu un alai de sute de hughenoţi pentru nunta din 18 august. Patru zile mai târziu, în timp ce mergea pe stradă cu anturajul său întorcându-se de la o întâlnire la palat spre locuinţa sa, amiralul s-a oprit pentru aşi potrivi pantoful. S-au auzit împuşcături şi gloanţele i-au străpuns palma dreaptă şi braţul stâng. Dacă nu s-ar fi aplecat, ar fi fost mort.

Caterina şi fiul ei, regele Carol al IX-lea, în vârstă de 22 de ani, au venit să-l viziteze şi au trimis doctorul palatului să-l îngrijească. Dar erau în mod vizibil îngrijoraţi. împuşcătura venise dintr-un apartament gol de la etajul unei case deţinute de familia de Guise, al cărei cap, Henri, era de părere că Coligny îi ucisese tatăl cu ani în urmă. Totuşi hughenoţii erau furioşi pe familia regală franceză, crezând că nunta regală era o stratagemă pentru a-l aduce pe Coligny la Paris ca să fie ucis. Şi, într-adevăr, *Discursul* spune că Caterina a angajat un asasin pe nume Maurevert pentru a-l împuşca pe Coligny pe stradă.

Conform relatărilor contemporane, mulţi lideri catolici s-au temut că rana lui

Coligny era mai periculoasă decât ar fi fost moartea sa. Acum era privit ca un martir religios înviat, victima nevinovată a unui complot malefic de asasinare pus la cale de catolici. Amiralul, pe cale de recuperare, era mai popular şi mai puternic decât oricând înainte.

E greu să ne-o imaginăm pe Caterina punând la cale asasinarea lui Coligny, în special după ce ani în şir jucase rolul pacificatorului şi după ce aranjase nunta. în noaptea de 23 august, un grup de bărbaţi conduşi de ducele de Guise l-au târât

J *

pe amiral din patul său, l-au ucis şi apoi l-au aruncat pe fereastră. Apoi s-au năpustit asupra susţinătorilor lui. Cei din stradă, văzând că cel mai puternic dintre hughenoţi fusese ucis, au urmat exemplul şi şi-au omorât vecinii de această confesiune. Uciderea cu bună-stiintă a câtorva hughenoţi a aprins praful de puşcă al fervorii catolice din întreaga naţiune, deoarece catolicii presupuseseră că aveau undă verde din partea familiei regale pentru a-i omorî pe ereticii care provocaseră trei războaie civile în 12 ani. Măcelul a continuat zile întregi. Cu siguranţă, nimeni din familia regală nu s-a aşteptat ca omorurile să stârnească masacrarea a zeci de mii de francezi, după unele estimări. Străzile Parisului erau pline de sânge. Familii întregi – femei, bunici, copii – fuseseră înjunghiate şi acum zăceau grămadă. Mii de corpuri au fost târâte şi aruncate în

Sena.

în mod firesc, pe măsură ce vestea despre Masacrul din Noaptea Sfântului Bartolomeu s-a răspândit printre monarhii uimiţi din Europa, suspiciunea a planat asupra femeii. în loc să dea vina pe rege, care dăduse ordinul, a fost mult mai convenabil să arunce vina pe sinistra vrăjitoare italiancă în negru – care otrăvise deja câţiva oameni cu mere, apă şi mănuşi – pentru că pusese la cale o baie de sânge şi îşi obligase fiul fără voinţă să fie de acord cu ea. întregul scenariu al nunţii, conform *Discursului,* a fost un complot pus la cale de Caterina, care avea ca scop final crima. Adu toţi duşmanii la Paris pentru o petrecere, închide uşile şi omoară-i. *Discursul* afirma că iniţial încercase să pună la cale masacrul în 1570, când fiul său Carol al IX-lea se căsătorise cu Elisabeta de Austria, dar, din păcate, prea puţini hughenoţi răspunseseră invitaţiei la nuntă.

Ca un păiajen mare şi negru, Caterina ţesuse cu grijă o pânză a înşelăciunii şi a crimelor ani de-a rândul. Şi nu voia să-i omoare doar pe conducătorii hughenoţilor, potrivit *Discursului,* ci cam pe *toţi* cei care aveau cât de cât de putere, catolici sau hughenoţi (dar ce dezamăgire, majoritatea catolicilor au scăpat). Apoi şi-ar fi putut freca mâinile criminale cu o plăcere diabolică, râzând cu răutate de pe un tron din tigve umane, cocoţat în vârful unui morman de

cadavre în putrefacţie.

Discursul explică dorinţa Caterinei de a masacra pe oricine, indiferent de statutul social. „Majestatea Sa doreşte să extermine toate capetele nobilimii”, se pare că ar fi spus ea, „cei născuţi deja sau care au devenit importanţi prin servicii notabile..., cei care ar putea să se opună în mod legitim maşinaţiunilor noastre, cei care, din cauza bunătăţii lor naturale, nu ne-ar putea ajuta la înşelăciunile şi trădările noastre.” Nici un criminal în serie nu a spus vreodată aşa ceva.

Timp de peste patru secole, povestea ucigaşei Caterina – scrisă de un misogin anonim hughenot decis să termine cu ea – a devenit atât de cunoscută în cultura populară, încât foarte puţini au pus-o sub semnul întrebării. Da, deseori ea a condus când fiii săi nu s-au dovedit interesaţi să facă acest lucru, dar, când unul dintre ei insista asupra unei acţiuni în ciuda avertismentelor ei, nu ar fi avut cum să-l împiedice să facă ce dorea. Mai mult decât atât, masacrul a contravenit unui deceniu întreg de muncă – negocieri şi amânări, acorduri şi împăcări, făcând tot ce era posibil pentru a evita vărsarea de sânge şi pentru a menţine pacea. Este foarte puţin probabil ca ea să fi spus brusc: „Ah, la naiba! Hai să îi omorâm pe toţi!” şi apoi să-şi petreacă următorii 17 ani din viaţă muncind încă o dată neîncetat pentru pace. Dacă ar fi în viaţă astăzi, cheltuind

aceeaşi energie pentru a opri ostilităţile, Caterina ar fi probabil distinsă cu Premiul Nobel pentru Pace.

în ultimii ani, anumiţi istorici au reevaluat dacă a avut vreo legătură cu masacrul şi sunt mai degrabă tentaţi să dea vina pe fiul ei, Carol al IX- lea. Instabil şi fricos, acesta credea că tentativa de asasinare a lui Coligny îi va determina pe hughenoţi să se ridice din nou într-un război civil. Mai bine să-i prindă pe toţi în Paris şi să-i omoare pe loc decât să lase încă un război să devasteze ţara. Poate s-a temut că hughenoţii furioşi vor încerca să ucidă membrii familiei regale pentru a se răzbuna pe atentatul la viaţa conducătorului lor. Dornic să-şi demonstreze J puterea, aşa cum sunt deseori cei slabi, Carol al IX-lea poate că a văzut crimele ca pe o demonstraţie a puterii regale.

Alţi istorici arată cu degetul spre Henric, ducele de Anjou, fratele mai tânăr al regelui. Istoricul francez Thierry Wanegffelen a scris că într-o întâlnire a consiliului regal care a avut loc la puţin timp după rănirea lui Coligny, consilierii Caterinei au recomandat asasinarea unui număr de aproximativ 50 de lideri hughenoţi, o sugestie la care ea s-a opus cu vehemenţă. Dar dAnjou, care era locotenent-general al regatului, a văzut mişcarea ca pe o ocazie de a-şi face un renume printre catolicii europeni, îmbunătăţindu-şi statutul de la cel de fiu

mai tânăr puţin cunoscut. Conform lui Wanegffelen, el a fost cel care l-a convins pe rege să nu renunţe şi cel care a dat ordin autorităţilor din Paris să închidă porţile oraşului şi să ancoreze bărcile pe râu astfel încât nici un hughenot să nu scape.

Carol, un pic tulburat chiar înainte de masacru, a devenit complet dezlănţuit după aceea. Uneori se lăuda cu cât succes avusese cu crimele. Alteori alerga prin palat cu degetele în urechi spunând că îi auzea pe hughenoţii ucişi strigând. „Ce masacru! Ce criminali!”, ţipa. Alteori dădea vina pe consilierii lui. „Ce sfat prost am urmat!”, se plângea. „O, Doamne, iartă-mă... Sunt pierdut! Pierdut!” Uneori dădea vina pe mama sa. „Pentru Dumnezeu, e totul numai din cauza ta!”, striga la ea. Din păcate, răspunsul Caterinei era că fiul său devenise un nebun care delira.

Când a murit, în 1574, la vârsta de 23 de ani, tuşind cu sânge – un semn clar de tuberculoză –, s-a zvonit că Caterina îl omorâse din greşeală. Pentru a-l ucide pe ginerele său, Henric de Navarra, comandase o carte otrăvită despre creşterea şoimilor, cu paginile frumos colorate presărate cu arsenic. Dar Carol o atinsese primul, dând paginile otrăvite, apoi şi-a atins buzele, a început să vomite şi a murit după câteva ore. Este o poveste bună, dar o cantitate atât de mică de arsenic nu avea cum să-l omoare. Şi, deşi tânăr, starea sa fizică şi mentală era în declin de ani

întregi; se pare că tuberculoza era cea

mai mică dintre problemele sale.

Discursul nu oferă un răspuns la întrebarea dacă l-a otrăvit intenţionat sau nu pe fiul ei, deoarece acesta luptase împotriva controlului ei asupra puterii pentru o mai mare independenţă, întrucât uciderea propriului copil nu ar fi fost prea mult pentru o vrăjitoare atât de sângeroasă, nu?

Două secole mai târziu, publicaţii ilegale franceze acuzau o altă regină străină, pe Maria Antoaneta, de uciderea primului său fiu, care încă de la naştere nu fusese niciodată sănătos şi murise de tuberculoză la vârsta de şapte ani, în 1789. A intenţionat, de asemenea, să-l otrăvească şi pe soţul său, Ludovic al XVI-lea şi să-l facă pe presupusul ei amant, fratele mai tânăr al regelui, Charles-Philippe, conte de Artois (care, de fapt, nu fusese amantul ei), rege, ca să poată domni împreună. Conform libelurilor, otrăvise deja doi miniştri, Maurepas şi Vergennes, folosind o veche reţetă a Caterinci de Medici. De fapt, voia să ucidă pe toată lumea numai din răutate. Gravurile o înfăţişau cu sânii la vedere, cu un vibrator într-o mână, fabricând otrăvuri cu cealaltă. într-o piesă din 1789 numită *La Destruction de VAristocratisme (Distrugerea aristocraţiei),* ea dispreţuia francezii atât de tare încât striga: „Cu câtă plăcere m-aş îmbăia în sângele lor!”

Numeroasele crime ale lui Hillary Clinton

Hillary Clinton, Caterina de Medici a zilelor noastre, a fost acuzată de moartea tuturor celor pe care i-a cunoscut vreodată şi care nu au murit de cancer într-un spital. Până acum, pe lista crimelor lui Clinton se află aproape 50 de persoane care au stat în calea ambiţiilor ei politice, conform conspiraţioniştilor, deşi, în multe cazuri, este neclar cum au ajuns victimele în respectiva situaţie, aşa că, precum Caterina de Medici şi Maria Antoaneta înaintea ei, se pare că a ucis numai din răutate pură. Nenumăratele ei crime – unele la care se crede că a fost ajutată şi sprijinită de soţul său – au fost aduse în discuţie în ambele ocazii în care a candidat pentru preşedinţie, în 2008 şi 2016. Există chiar şi un hashtag, #ClintonBodyCount, atribuit Lindei Thompson, avocată şi o adeptă a teoriilor conspiraţiei la Federaţia Americană pentru Justiţie, o organizaţie al cărei principal scop pare să fie lansarea de acuzaţii ridicole.

Primele dintre asa-zisele crime ale lui Clinton au fost cele asupra a doi tineri din Arkansas, Kevin Ives în vârstă de 17 ani şi prietenul său, Don Henry, de 16 ani, care au pornit în miez de noapte la vânătoare şi au fost călcaţi de tren la ora 4 dimineaţa pe 23 august 1987. Indiciile iniţiale arată că băieţii au leşinat pe şinele de tren de la prea multă marijuana. Părinţii lor au insistat asupra unei a doua autopsii, care a arătat că

unul a fost înjunghiat şi craniul celuilalt a fost zdrobit de o lovitură aplicată cu arma sa. Cu o săptămână înainte de moartea lor, în aceeaşi zonă în care băieţii au fost descoperiţi, un ofiţer de poliţie a văzut un bărbat în uniformă de armată care a tras asupra lui şi a dispărut în pădure. Un posibil motiv pentru uciderea băieţilor era că fuseseră martorii unei tranzacţii cu droguri. Cumva acest lucru s-a transformat implicând familia Clinton în presupusa tranzacţie cu droguri şi în comandarea uciderii băieţilor.

Cea mai cunoscută presupusă crimă a lui Hillary Clinton a fost cea a lui Vincent Poster, viceconsilier la Casa Albă, un bun prieten al său de la firma de avocatură Rose din Little Rock, Arkansas, unde lucraseră împreună. în 1993, Foster a fost numit viceconsilier la Casa Albă şi sa mutat la Washington, DC. Un domn tăcut, liniştit, s-a simtit inconfortabil în arena brutală a politicii din DC. Presa îl desfiinţase pentru că încurcase nominalizările pentru Departamentul Justiţiei şi pentru felul în care gestionase scandalul care implicase biroul de deplasări al Casei Albe. Foster a căzut într-o depresie adâncă, observată de multi dintre membrii familiei şi de prietenii îngrijoraţi şi diagnosticată de un psihiatru, care i-a prescris un tratament. După numai şase luni în funcţie, Foster s-a împuşcat în gură într-un parc din Virginia. într-un bilet, găsit

rupt în bucăţi pe fundul servietei după moartea sa, acesta scrisese: „Redactorii WSJ *[Wall Street Journal]* mint fără să se gândească la consecinţe... Nu am fost făcut pentru această funcţie sau să fiu în centrul atenţiei publice în Washington. Aici, distrugerea oamenilor este considerată un sport.”

Curând, au început să apară multe zvonuri conform cărora Hillary Clinton ordonase asasinarea lui pentru că ştia prea multe sau avea de gând să dea în vileag aventura lor sau pentru alt motiv abject pe care, în felul său diabolic, a reuşit să îl ascundă.

Adepţii teoriilor conspiraţiei au afirmat că nu a existat o rană prin care glonţul să fi ieşit prin capul lui Poster. Arma care l-a ucis fusese pusă în mâna lui după ce fusese omorât. în emisiunea sa radio, Rush Limbaugh a afirmat: „Vince Foster a fost ucis într-un apartament deţinut de Hillary Clinton”. Nu s-a găsit mult sânge la scena suicidului; dovadă, se părea, că acesta murise în altă parte, iar cadavrul fusese mutat. *New York Post* a afirmat că investigatorii „nu au făcut nici o fotografie lămuritoare a corpului lui Vince Foster la locul crimei înainte să fie mutat” din parcul în care fusese descoperit şi a încadrat între ghilimele cuvântul *sinucidere.*

Poveştile despre crima lui Clinton au cutremurat bursa, deoarece, aşa cum a explicat un analist foarte respectat de la Lehman Brothers, afaceriştii „se temeau că Hillary Clinton era implicată într-o

crimă”. „Nu le place acest lucru.” Da, întotdeauna este o veste proastă pentru bursă când prima doamnă îşi ucide iubitul.

Totuşi o echipă de jurnalişti de investigaţie de la ABC News a văzut fotografiile îngrozitoare de la locul crimei plin de sânge şi arsurile de la praful de puşcă de pe mâna lui Foster. Pe parcursul următorilor trei ani, cinci anchete oficiale au ajuns la concluzia că Foster îşi luase viaţa. Prima a fost efectuată de US Park Police, în a cărei jurisdicţie a fost găsit cadavrul, asistată de FBI şi alte câteva organizaţii de stat şi federale.

Publicat la trei săptămâni după sinucidere, pe 10 august 1993, raportul menţiona: „Locul crimei, concluziile examenului medical şi informaţiile adunate indică în mod clar că domnul Foster s-a sinucis .

în iunie 1994, consilierul independent Robert B. Fiske a emis un raport de 58 de pagini pe baza opiniilor câtorva patologi care afirmau: „Greutatea copleşitoare a dovezilor susţine concluzia... că Vincent Foster s-a sinucis în Fort Marcy Park în data de 20 iulie 1993”.

în august 1994, congresmenul de Pennsylvania William F. Clinger Jr., cel mai important republican din Comitetul pentru supervizare şi reformă guvernamentală al Camerei

Reprezentanţilor, a concluzionat, de asemenea, că sinuciderea fusese cauza mortii. în ianuarie

>

1995, Comisia Senatului pentru supravegherea sistemului financiar, locuinţe şi dezvoltare urbană a fost de acord cu concluziile. în sfârşit, după o anchetă de trei ani, Ken Starr, consilier independent, care lucrase şi la ancheta Whitewater, a emis un raport pe 10 octombrie 1997, afirmând, de asemenea, că moartea a survenit în urma unei sinucideri.

Hillary şi Bill Clinton au fost învinovăţiţi de prăbuşirea avionului lui C. Victor Raiser al II-lea, care a fost copreşedinte responsabil cu finanţele la nivel naţional în timpul campaniei prezidenţiale a lui Bill Clinton din 1992. Pe 30 iulie în acelaşi an, Raiser, fiul său şi alţi trei pasageri s-au prăbuşit cu avionul în timp ce mergeau la pescuit în Alaska. Comitetul Naţional pentru Siguranţa Transporturilor a declarat că a fost o eroare de pilotaj. De ce, ne întrebăm, ar fi vrut familia Clinton să-l omoare pe Raiser? Păi, în mod evident, trebuie să fi ştiut ceva oribil despre ei şi îi ameninţa că va vorbi.

O fostă stagiară de la Casa Albă (nu, nu respectiva domnişoară) pe nume Mary Mohane a fost ucisă în 1997 împreună cu alte două angajate în timp ce lucra într-un Starbucks din DC în cursul unui jaf în care a încercat să deposedeze atacatorul de armă. Doi ani mai târziu, hoţul a fost găsit, a mărturisit

şi mai apoi a fost condamnat. De ce să fi vrut familia Clinton să o omoare pe Mohane? Sigur şi ea a avut o aventură cu Bill şi voia să depună mărturie pentru procurorul special Ken Starr în ancheta legată de Monica Lewinsky.

Hillary şi Bill Clinton au fost de asemenea învinuiţi de moartea unui fost partener de afaceri, James McDougal. Familia Clinton, James şi soţia acestuia, Susan, au investit într-o societate imobiliară falimentară din Arkansas, pe nume Whitewater. O anchetă amănunţită asupra familiei Clinton pentru activitate frauduloasă nu a produs nici o dovadă, dar McDougal a fost condamnat după 18 capete de acuzare pentru fraudă şi conspiraţie. În martie 1998, McDougal, care fusese diagnosticat cu o boală de inimă, a murit din cauza unui atac de cord în timp ce se afla în detenţie solitară, unde fusese izolat ca pedeapsă pentru că refuzase să ofere o probă de urină pentru un test antidrog. Familia Clinton l-a ucis cumva pe McDougal în închisoare, conform teoriilor conspiraţiei, şi a făcut ca totul să pară un atac de cord, deoarece acesta ştia că ei sunt vinovati şi avea să informeze şi autorităţile.

în aprilie 1996, Ron Brown, secretar de stat pentru comerţ al SUA, a murit într-un accident de avion în Croaţia în timpul unei misiuni comerciale, împreună cu alte 34 de persoane. în accident, o ţeavă metalică îi străpunsese craniul. Conspiraţionişţii au presupus că gaura din cap fusese provocată de un glonţ şi

că radiografiile craniului lui Brown au demonstrat existenta unor fragmente de gloanţe. Deşi modul în care îşi imaginau ei că fusese împuşcat Brown nu a fost făcut public niciodată. L-a împuşcat cineva în avion chiar înainte ca acesta să se prăbuşească? Cel care l-a împuşcat s-a paraşutat din avion în siguranţă sau a fost şi el ucis în accident? Sau cineva l-a împuşcat pe Brown, i-a transportat cadavrul plin de sânge la bord şi l-a pus pe scaun fără să observe nimeni?

Examinarea fotografiilor de la autopsie ale craniului său a arătat că nu au existat fragmente de glonţ, fiind vorba doar de trauma provocată de ţeava metalică. Si o anchetă a Forţelor Aeriene a constatat că eroarea de pilotaj a fost cauza prăbuşirii. Nici autorii acestei fantezii nu au putut oferi o explicaţie plauzibilă a motivului pentru care familia Clinton ar fi vrut să-l omoare pe secretar. Ei doar ne-au sugerat că era vorba de o afacere de corupţie.

Hillary Clinton a mai fost învinovăţită şi de crima neelucidată din 2016, în care a murit un membru al personalului Comitetului Naţional Democrat, în vârstă de 27 de ani, Set Rich. În noaptea de 10 iulie 2016, Rich fusese la Lou’s City Bar, la mai puţin de trei kilometri depărtare de apartamentul său din DC. A plecat de la bar în jurul orei 1:30. La 2:05 a sunat-o pe prietena lui şi au vorbit aproape două ore în timp ce el se îndrepta spre casă. La 4:20, la doar o stradă distanţă de apartamentul său, s-au auzit

împuşcături. Poliţia l-a găsit inconştient cu două răni în spate şi, din câte se pare, fără nici un obiect furat. A murit peste 90 de minute la spital.

în 36 de ore de la comiterea crimei, comentatorii online avansau deja poveşti fanteziste. Un utilizator Reddit a scris: „Având în vedere funcţia lui şi împrejurările politice, cred că Seth Rich a fost ucis de politicieni corupţi pentru că ştia prea multe despre fraudarea alegerilor". Conspiraţionişti susţinuţi de Sean Hannity şi Lou Dobbs de la Fox News, Alex Jones de la *InfoWars* şi de fostul purtător de cuvânt al Camerei Newt Gingrich, au adăugat mai târziu că Rich îi transmisese lui Julian Assange, fondatorul WikiLeaks, zeci de mii de e-mailuri ale Comitetului Naţional Democrat. Rusii, neprihăniţi ca nişte îngeri, nu făcuseră asta; Seth Rich făcuse asta. Iar Hillary îl făcuse să plătească.

Câteva lucruri erau în neregulă cu teoria asta, totuşi. în primul rând, ruşii o *făcuseră,* potrivit numeroaselor agenţii de informaţii americane. Teoria a fost de asemenea contrazisă de condamnarea, în iulie 2018, a 12 agenţi secreţi ruşi pentru că pătrunseseră ilegal în conturile de e-mail şi în reţelele oficialilor Partidului Democrat. Rich nu avusese o funcţie la nivel înalt în Comitetul Naţional Democrat, era doar un angajat care pusese la punct o aplicaţie computerizată care să ajute

alegătorii să-şi găsească secţia de votare. Competenţele sale informatice, conform celor care îl cunoşteau bine, nu era cu siguranţă la un nivel la care să poată sparge întregul sistem. Mai mult decât atât, fusese împuşcat în spate, nu în cap, ceea ce ar fi fost tipic pentru un ucigaş plătit. Iar în cartier se înregistraseră câteva jafuri în vara respectivă. Mai mult ca sigur fusese vorba de un jaf care degenerase. Rich avea vânătăi pe mâini, pe faţă şi pe genunchi; în mod clar, încercase să se lupte cu atacatorul.

Având în vedere numărul persoanelor pe care Hillary Clinton şi soţul ei se presupune că le-au omorât pentru a se proteja, este ciudat cum cei care au ameninţat cu adevărat cuplul sunt încă în viaţă: Gennifer Flowers, amanta lui Bill, care aproape i-a distrus campania prezidenţială din 1992; Monica Lewinsky, pentru celebra rochie albastră; Ken Starr, pentru ancheta sa specială a sperjurului comis de Bill Clinton referitor la relaţia sa cu Monica Lewinsky; şi oponenţii politici Barack Obama, Bernie Sanders şi Donald Trump. Fiecare dintre aceştia ar fi putut fi foarte uşor *aranjaţi* într-un accident de avion, căleaţi de tren, împuşcaţi sau oferindu-li-se un măr strălucitor şi otrăvit.

Şi în ultimul rând, dar nu în cele din urmă, mai sunt şi copiii pe care Hillary Clinton i-a abuzat şi i-a ucis în subsolul

pizzeriei Comet Ping Pong. în noiembrie 2016, Alex Jones a înregistrat un clip pe YouTube, care din fericire acum nu mai este disponibil, în care declara: „Când mă gândesc la toţi copiii pe care Hillary Clinton i-a ucis personal şi i-a tranşat şi i-a violat, nu-mi mai este frică să o înfrunt. Da, m-aţi auzit bine. Hillary Clinton a ucis personal copii. Nu mai pot ascunde adevărul.”

CAPITOLUL 12

ALTE INSTRUMENTE

PENTRU A O DISCREDITA

Istoria opoziţiei bărbaţilor faţă de emanciparea
femeilor este mai interesantă decât povestea
emancipării în sine.

VlRGINIA WOOLF, *O cameră doar a ei,* 1882-1941

Manualul misoginului oferă o varietate de microagresiuni pentru a discredita şi a desconsidera femeile puternice. Câteva dintre acestea au legătură cu felul în care este identificată femeia.

i. PRONUNŢĂ-i GREŞIT NUMELE

Prenumele Kamalei Harris se pronunţă „coma- la”, după cum scrie în biografia ei. Harris a explicat că numele ei

înseamnă „floare de lotus”, care este un simbol important în cultura indiană deoarece „lotusul creşte sub apă, floarea se ridică deasupra apei în timp ce rădăcinile sunt adânc înfipte pe fundul râului”.

A mai clarificat în numeroase ocazii că rimează cu „Momma-la”, porecla pe care i-au dat-o copiii ei vitregi. Cu toate acestea, imediat după ce Joe Biden a anunţat că Harris este partenerul lui de candidatură, comentatorii de televiziune republicani un pronunţat greşit în mod intenţionat prenumele acesteia. Vicepreşedintele Mike Pence a numit-o „Ka-MA-la”, cu accent pe a doua silabă, de foarte multe ori în timpul apariţiei în campania din statul lowa. Ronna McDaniel, preşedinta Comitetului Naţional Republican, a făcut acelaşi lucru. La un miting din 8 septembrie 2020, Trump, exagerând intenţionat, a pronunţat greşit de trei ori consecutiv prenumele acesteia în timp ce publicul huiduia. Cel puţin, când a apărut la Fox News, avocatul personal al lui Trump, Rudy Giuliani, a fost mai inventiv, numind-o pe Harris „Pamela”.

Tucker Carlson, prezentator la Fox News, a fost iritat de faptul că un invitat l-a corectat după ce pronunţase greşit „Kamala”. „Şi ce?”, a spus el, înainte de a-i pronunţa încă o dată numele greşit, apoi plângându-se de liberalii care deveniseră prea sensibili şi încheind cu expresia care denotă cel mai mare

dezinteres: „Mă rog”.

David Perdue, senator al statului Georgia între 2015-2021, a lucrat trei ani cu Harris, în comitetul pentru buget. Dar când a vorbit la un miting pentru Trump în Georgia, i-a spus „Ka- mal-a, Coma-la, Ka-Mala-mala-mala”. Şi el a încheiat cu „mă rog”, în timp ce mulţimea bătea din palme şi chiuia.

Cu siguranţă, mulţi oameni bine intenţionaţi fac greşeli nevinovate când pronunţă nume neobişnuite. La diferite evenimente din campania din 2020, unii susţinători care au prezentat-o pe Harris s-au chinuit teribil; unul dintre ei chiar i-a spus „Camille”. Chiar şi Joe Biden a pronunţat greşit primul „a” din Kamala în timpul discursului de prezentare a acesteia ca partener de campanie, dar s-a corectat rapid.

Pronunţia greşită a numelui în mod intenţionat şi repetat arată că persoana nu merită nici cea mai elementară formă de respect. Şi pentru oamenii din culturi străine sau nonalbe, acest lucru poate arăta că nu sunt americani, că sunt diferiţi, dificili – nici nu au nume normale, pentru Dumnezeu! – şi ar trebui să se întoarcă în ţările sau în văgăunile din care au venit, unde toată lumea se poate bucura de numele lor ciudate şi greoaie.

Dar problema nu se limitează la politică. Rita Kohli, profesor de ştiinţe ale educaţiei la Universitatea din California, Riverside, a fost coautoare a unui studiu care a identificat drept

„microagresiune rasială” pronunţia greşită la nivel internaţional a numelui unei persoane, în special a unui nume legat de o anumită cultură, în octombrie 2020, Kohli a declarat pentru *Washington Post* că mulţimea care a aplaudat pronunţia măcelărită a prenumelui lui Harris de către Perdue a încurajat „ideea că nu este de aici, nu este americană, aşa că nu o putem lua în serios. Aici are loc o deprofesionalizare şi o excludere pe care nu le-am vedea în cazul lui Joe Biden.”

Pronunţând greşit numele lui Harris – cu tatăl jamaican şi mama indiană –, oponenţii politici arată că nu e demnă să ocupe a doua cea mai înaltă funcţie politică în stat; e prea străină şi prea diferită. în cazul lui Harris, pronunţia greşită este o lamă cu trei tăişuri: este sexistă, rasistă *şi* xenofobă.

„Este o încercare a-i reduce valoarea”, a declarat pentru *Associated Press* Patima Goss Graves, preşedintă a Centrului Naţional de Drept pentru Femei, la câteva zile după anunţul lui Biden. „Este menit să semnaleze diferenţa.”

în octombrie 2020, Pramila Jayapal, reprezentantă în Congres a statului Washington, a declarat pentru *Washington Post:* „Cred că se întâmplă din ce în ce mai des în timpul administraţiei Trump. Ce vreau să spun este că batjocoreşte o senatoare americană în exerciţiu şi care este prima femeie de culoare pe lista unui partid mare – aceasta nu este doar o

coincidenţă. Nu numai că este planificat, ci este rezultatul acţiunilor unui preşedinte care a făcut tot ce a putut pentru a agita şi a convinge masele să facă la fel.”

Jayapal – al cărei nume se pronunţă „ Je-pal” şi este, de asemenea, de origine indiană – a trecut şi ea prin experienţa numelui pronunţat greşit în multe ocazii. în timpul alegerilor din 2020, adversarul său republican, Craig Keller, i-a pronunţat greşit numele de cel puţin şase ori în timpul unui forum al candidaţilor, chiar şi după ce ea l-a rugat să-l pronunţe corect. Când cei de la *Washington Post* l-au întrebat de ce a făcut acest lucru, el a trimis prin e-mail un document bizar în care a numit-o „Jail a pal” (închisoarea prietenă). Apoi a scris: „Sincer! Cum se pronunţă corect? *Jai a pal, Jay a pal* sau *Jail a pal?”*

2. REFUZĂ-I TITLUL CARE I SE CUVINE

Un alt mod de a diminua statutul unei femei este să-i refuzi titlul de onoare pe care l-a câştigat. Este un truc vechi. în secolul al XVIII-lea, regele Frederic cel Mare al Prusiei, care ura regimentul monstruos al femeilor conducătoare, a refuzat să i se adreseze împărătesei Maria Tereza a Imperiului Austro-Ungar cu acest titlu; a numit-o regina Ungariei, o ţară mult mai mică şi un titlu mai puţin important. Reginele europene erau puţine; ea era una dintre cele două împărătesc. Frederic a redus-o la ceea ce el a considerat o dimensiune potrivită în doar două cuvinte.

în timpul întrunirii preelectorale de la alegerile prezidenţiale din 2008, atât Hillary Clinton, cât şi Barack Obama erau senatori. Totuşi titlul de „senator” al lui Clinton a fost omis cu 15% mai des decât în cazul lui Obama.

în anii 1990, femeile ministru din cabinetul francez erau numite *madame le ministre* – „doamna ministru” (masculin) –, ceea ce li s-a părut ciudat. Au solicitat să li se adreseze cu *madame la ministre* – „doamna ministră”. Academia franceză, care, de la crearea sa, în 1634, este autoritatea de reglementare în ceea ce priveşte limba franceză, s-a opus ferm unei astfel de schimbări drastice, considerând, evident, prea discordantă existenta unui articol feminin înaintea cuvântului „ministru”. în 1647, unul dintre membrii săi fondatori, Claude Favre de Vaugelas, a scris: „Genul masculin este cel mai nobil. Prin urmare, ar trebui să domine de fiecare dată când ambele genuri sunt puse împreună.” După zeci de ani de presiuni, academia a cedat în 2019, fiind de acord să adauge şi varianta feminină pentru toate profesiile şi titlurile.

Exact aceeaşi problemă a apărut şi în Italia, care, de asemenea, are articole masculine şi feminine. Preşedintele Parlamentului este numit preşedinte al Camerei Deputaţilor. Dar, când Laura Boldrini a preluat această funcţie în 2013, colegii ei i se adresau în continuare cu preşedinte (la masculin), deoarece cuvântul *il presidente* este un substantiv masculin în limba italiană.

Voia ca ei să folosească un limbaj adecvat pentru genul ei – *la presidente* (preşedinta) – ceea ce părea un lucru firesc, dar ei au continuat să i se adreseze cu forma masculină, chiar dacă era a treia femeie care ocupa funcţia.

în 2018, Boldrini a subliniat pentru *BuzzFeed News* că: „Limba nu este doar o problemă de semantică, este un concept, o problemă culturală... Când te opui formulării *ministra* sau *preşedinta,* înseamnă că din punct de vedere cultural nu recunoşti că femeile pot ajunge în funcţii înalte. Totul trebuie să rămână masculin.”

Când a trimis o scrisoare solicitându-le colegilor să folosească articole feminine pentru femei, răspunsul a fost unul rapid şi revoltat. A fost acuzată că încearcă să distrugă limba italiană. Irosea banii contribuabililor schimbând articolele de papetărie personalizate. Insulta demnitatea femeilor. Declara război culturii şi tradiţiilor italiene vechi de secole. „în Italia există o reală dificultate în a accepta autoritatea femeilor”, a spus ea.

O întâmplare similară a avut loc şi în 1976, în cazul lui Maxine Waters. în prima sa zi ca membru ales al Adunării Statului California, a introdus o moţiune pentru a schimba în mod oficial titlul oficialilor din „assemblyman” în „assembly member”, deoarece printre membri se numărau şi femei. Poate pentru că i-a prins pe nepregătite cu

forţa discursului ei, uimindu-i şi reuşind să-i câştige de partea sa, adunarea i-a aprobat moţiunea cu 48 de voturi pentru şi 27 împotrivă. Totuşi, când şi-au dat seama ce făcuseră, ca şi cum ar fi ieşit din transă, au redeschis dezbaterea şi au răsturnat rezultatul cu

41 la 26. „Bărbaţii m-au atacat cu brutalitate”, a declarat pentru *LosAngeles Times* în 1992. „M-au acuzat că încerc să neutralizez genul masculin.” (Hm, iar începem cu povestea despre emasculare.) Respingerea moţiunii lui Waters a întărit convingerea că locul în adunare este destinat doar bărbaţilor.

în decembrie 2020, *Wall Street Journal* a publicat un editorial al lui Joseph Epstein, care îi cerea primei doamne, Jill Biden, să nu se mai prezinte cu titulatura de „doctor”, deoarece diploma sa se referă la domeniul educaţiei, nu la cel al medicinei. Biden a obtinut acest titlu la

vârsta de 51 de ani după 15 ani de studiu, timp în care a crescut trei copii. în articolul său, Epstein a numit-o „doamna Biden – Jill – fată” – ultima variantă fiind extrem de lipsită de respect pentru o persoană de 69 de ani care avea să devină în curând prima doamnă a SUA. „Doctor Jill Biden sună şi pare fals”, a scris Epstein, „ca să nu mai spun şi un pic comic.” Femeia înfumurată se lăuda cu o realizare dubioasă, sublinia Epstein, deoarece „nimeni nu ar trebui să-şi spună doctor, cu excepţia cazului în care el [eZ/] a adus pe lume un copil”.

Care a fost cauza acestui atac nemeritat? La nivel personal, probabil strugurii prea acri. De asemenea, ar trebui să menţionez că Epstein avea doar o diplomă de licenţă. Iar cei ca Jill Biden – adică femeile – nu merită un grad academic mai înalt decât un bărbat. La scară mai mare, atacul lui Epstein a fost un instrument clasic din Manualul misoginului, cu ajutorul căruia femeile de succes sunt puse la locul lor negându-le realizările care ameninţă din ce mai mult un patriarhat tot mai fragil.

Doug Emhoff, soţul Kamalei Harris, pe atunci vicepreşedinte ales, i-a oferit sprijinul său doctorului Biden şi tuturor femeilor care au de suferit de pe urma nedreptăţilor şi a nerecunoaşterii realizărilor lor. „Această poveste nu ar fi fost niciodată scrisă dacă ar fi fost vorba de un bărbat”, a postat acesta pe Twitter. Cu siguranţă nu a fost niciodată scrisă despre secretarul de stat din guvernul lui Richard Nixon, doctorul Henry Kissinger, al cărui doctorat obţinut la Harvard era chiar în domeniul guvernării. Şi, din câte ştim, nici doctorul Kissinger nu a adus vreodată un copil pe lume şi nici nu a scos amigdalele nimănui.

într-o recomandare finală şi sexistă cu iz de anii 1950, Epstein a sugerat: „Uitaţi de sentimentul emoţionant de a fi doctor Jill” (Mă scuzaţi, *sentimentul emoţionant?)* „Şi mulţumiţi- vă cu emoţia mai mare de a trăi pentru următorii patru ani în cea mai bună locuinţă

publică din lume ca prima doamnă Jill Biden.”

Da, chiar că ar trebui să fie mai modestă şi să uite toată povestea cu realizările. Soţul ei i-a obţinut o *casă superbă gratis.* Cu valeţi. Ar putea să redecoreze.

3. SPUNE-I PE NUMELE MIC

Un mod de a denigra femeile politician este să li te adresezi pe numele mic, în timp ce bărbaţii aflati în funcţii similare sunt de obicei menţionaţi după numele de familie. în calitate de prim-ministru al Australiei, Julia Gillard a constatat că mulţi jurnalişti nu puteau să-i spună „doamna prim-ministru”. Pentru unii dintre ei părea prea mult să-i spună chiar şi „doamna Gillard”. Ea era „Julia”. De exemplu, în 2012, ziarul *Australian* a titrat: „Ce a spus Julia”. Rareori, aproape niciodată, jurnaliştii i-au numit pe predecesorii ei în funcţie „Tony”, „Kevin”, „John” sau „Paul”. Au fost mereu „Abbott”, „Rudd”, „ Howard” şi „Keating”.

Nicola Sturgeon, prim-ministru al Scoţiei şi lider al Partidului National Scoţian încă din 2014, este deseori numită „Nicola” în presă. Dar predecesorul ei bărbat, Alex Salmond, era numit „Salmond”, iar cel dinaintea lui, Jack McConnell, „McConnell”.

în 2017, un politician francez conservator, ministru al economiei, Bruno Le Maire, a primit doi noi colegi într-o ceremonie de transfer de putere

transmisă pe postul naţional de televiziune. în cazul bărbatului, i s-a adresat acestuia pe numele întreg: Benjamnin Griveaux. în cazul doamnei, Delphine Gény-Stephann, i s-a adresat pe numele mic, „Delphine”, de două ori. Marlène Schiappa, ministrul pentru egalitate de gen al Franţei, a remarcat discrepanţa. „A numi o femeie politician pe numele mic, iar pe omologul ei masculin, pe numele întreg arată a manifestare zilnică a sexismului”, a declarat. „Este un obicei prost de care politicienii bărbaţi trebuie să scape.”

Conform unei cărţi din 2007 numită *Rethinking Madam President (Doamna preşedinte reinventata),* scrisă de profesoarele Lori Cox Han şi Caroline Heldman: „Acest tip de limbaj diferit în funcţie de gen nu este lipsit de respect în mod conştient, probabil, dar diferenţa în funcţie de gen nu este întâmplătoare şi are consecinţe în «lumea reală» de discreditare a cunoştinţelor, a experienţei şi, în cele din urmă, a leadershipului”. Când folosim doar prenumele în cazul unei femei, acest lucru o face să pară un copil. Sau un animăluţ de casă. Ceva adorabil şi prietenos, poate – şi cu toţii ştim că femeile trebuie să pară simpatice –, dar care nu merită respectul cuvenit unui adult.

Un studiu din 2018 intitulat „How gender determines the way we speak about professionals” („Cum determină genul felul în care vorbim despre

profesionişti”), publicat în *Proceedings of the Naţional Academy of Sciences,* concluziona: „Constatăm că, în medie, în cazul bărbaţilor, există o posibilitate de peste două ori mai mare ca oamenii să se adreseze profesioniştilor pe numele de familie decât în cazul femeilor. Foarte important, am identificat consecinţele acestei discriminări de gen când vorbim despre profesionişti. Cercetătorii la care se face referire după numele de familie sunt consideraţi mai cunoscuti şi eminenti. Prin urmare, aceştia sunt percepuţi ca având un statut superior şi meritând mai mult titlurile şi beneficiile rezultate.”

Un studiu din 2010 din *Political Research Quarterly* intitulat „What’s în a name? Coverage of Senator Hillary Clinton during the 2008 Democratic Primary” („Ce înseamnă un nume? Studiu despre senatoarea Hillary Clinton în timpul primarelor Partidului Democrat pentru alegerile din 2008”) a constatat că presa a fost de cinci ori mai înclinată să o numească pe Hillary Clinton pe numele mic decât în cazul lui Barack Obama. De asemenea, studiul a mai concluzionat că numele mic nu a fost folosit doar pentru a o deosebi de soţul său, Bill, fostul preşedinte. Presa ar fi putut să-i spună „Hillary Clinton”, „secretarul de stat Clinton” sau „senatoarea Clinton”, dar în schimb a optat să vorbească despre ea folosind numele mic „Hillary”. Jurnaliştii au făcut referire la candidatii bărbaţi care au

făcut campanie folosindu-şi numele mic (Jeb!, Mayor Pete, Rudy), menţionându-le numele de familie sau numele complet.

4. Nu-I FOLOSI DELOC NUMELE: SPUNE-I DOAR„EA"

în timpul mandatului de prim-ministru al Juliei Gillard, opozantul acesteia, Tony Abbott, i s-a adresat în mod constant folosind pronumele „ea” şi „ei” în apariţiile sale în presă. Alţii i-au urmat exemplul. De pildă, pe 21 august 2012, în timpul sesiunii de întrebări din Camera Reprezentanţilor – locul gălăgios unde toată lumea este liberă să zică orice –, Christopher Payne, liderul opoziţiei, a întrerupt-o pe Gillard, care răspundea unei întrebări. „Doamnă vicepreşedinte de şedinţă”, a spus Pyne, „cu privire la o problemă de procedură, vă rog. Vă sfidează decizia. I-aţi cerut să răspundă la obiect, iar întrebarea a fost una foarte clară.”

Liderul Camerei, Anthony Albanese, a întrerupt, arătând că „regulamentul cere să

folosim numele funcţiei când ne adresăm unei J
persoane. Funcţia doamnei este de prim-ministru.”

Când a vorbit despre Gretchen Whitmer, guvernatoarea din Michigan, Donald Trump a refuzat să folosească funcţia sau numele acesteia şi a numit-o „femeia din Michigan”.

Chiar şi lozinca scandată, „La puşcărie cu ea!”, foloseşte acest instrument misogin care discreditează. Intr-un interviu din iulie 2020 pentru *Washington Post,* George Lakoff, specialist în lingvistică cognitivă, a arătat că lozincile nu folosesc numele persoanei care ar trebui închisă, doar pronumele feminin, ceea ce o transformă într-o „non-persoană”. Ea devine acest lucru care există şi căruia nu ar trebui să-i acordăm
atenţie – de care ar trebui să scăpăm.

5. Repetă întruna că este o „femeie" lider

Când cuvintele „femeie” sau „doamnă” sunt plasate înaintea funcţiei (preşedinte, vicepreşedinte, prim-ministru, senator), publicul vede individul nu ca pe „un politician (bărbatul este norma), ci ca pe o formă anormală de profesionist, o femeie politician”, arată un studiu din 1996 al cercetătoarelor Annabelle Sreberny-Mohammadi şi Karen Ross. De exemplu, 55% dintre articolele despre provocările mandatului Juliei Gillard au scos în evidentă că aceasta era
femeie. Nici unul nu a evidenţiat că contracandidatul său, Kevin Rudd, era bărbat. Şi de câte ori aţi citit sintagma „bărbatul preşedinte Joe Biden?” E de la sine înţeles, nu-i aşa?

După cum a declarat Gloria Steinem: „Cel care are puterea preia şi substantivul – şi norma –, pe când cel

mai puţin puternic este reprezentat de adjectiv”.

„Indicatorii de gen indică înţelegerea culturală neexprimată că politicienii, senatorii şi candidaţii trebuie să fie bărbaţi”, a scris Lindsey Meeks într- un studiu din 2012. Pentru că bărbatul este opţiunea implicită, iar femeia este acest extraterestru ciudat care nu prea are ce căuta în acest domeniu.

6. COMPAR-o cu o PĂPUŞĂ

Kim Campbell, prima femeie prim-ministru al Canadei, a fost uneori comparată de presă cu o păpuşă blondă. A fost numită „un adevărat politician de dreapta cu păr blond şi bogat” şi „o păpuşă blondă, încordată, cu ochi sticloşi”. Faptul că a câştigat mandatul a dezlănţuit un torent de glume proaste cu blonde.

în 2017, Gerry Ritz, membru al Parlamentului canadian, a postat pe Twitter un link către un articol intitulat „în prezent, nici o economie industrializată avansată nu este în măsură să-şi îndeplinească angajamentele de la Paris”, adăugând: „Nu a anunţat-o nimeni pe Bărbie ecologista?”

Catherine McKenna, pe atunci ministrul mediului şi al schimbărilor climatice, a fost tinta insultelor folosite de obicei de adversarii săi politici. A publicat un răspuns pe Twitter: „Folosiţi acelaşi limbaj sexist şi când vă referiţi la fiica, mama, sora voastră? Avem nevoie

de mai multe femei în politică. Comentariile voastre sexiste nu ne vor opri.”

Când Nancy Pelosi a câştigat funcţia de lider al minorităţii din Camera Reprezentanţilor, în 2002, Rush Limbaugh, un prezentator de talk- show-uri conservator, i-a photoshopat capul pe corpul unei regine a frumuseţii şi a etichetat-o „Miss America”. Redactorul cotidianului de dreapta *Washington Times* a numit-o „noua regină a balului” a partidului.

în 2016, în timpul unei manifestaţii, Matteo Salvini, liderul Lega Nord, partidul italian de extremă dreapta împotriva imigranţilor, a ridicat o păpuşă gonflabilă şi a făcut referire la Laura Boldrini, preşedinta Camerei Deputaţilor. „Clona lui Boldrini e chiar aici pe scenă”, a spus acesta.

„Femeile nu sunt păpuşi”, a postat Boldrini pe Facebook, „iar lupta politică se desfăşoară cu argumente – pentru cei care le au –, nu cu insulte.” în timpul unui interviu televizat cu Salvini, a subliniat: „Vă daţi seama că acest lucru discreditează femeile”. Când Salvini a refuzat să- şi ceară scuze, Baldrini a ridicat o pancartă pe care era scris hashtagul: #femeinupăpuşigonflabile.

Presa a numit-o deseori pe Sarah Palin, candidatul republican la funcţia de vicepreşedinte din 2008, „Caribou Bărbie”, o referinţă la pasiunea ei pentru vânătoare. Un producător întreprinzător

a început să fabrice păpuşi gonflabile cu „decolteul ei generos şi costumul business sexy”. Instrucţiunile erau să „o umili şi să-i arăţi cum vei vota. Las-o să-ţi lovească ciocănelul iar şi iar... Această păpuşă gonflabilă poate satisface cu adevărat alegătorii nehotărâti.”

Trusturile de presă britanice, în special, se fac vinovate de trivializarea femeilor parlamentar referindu-se la ele ca la un fel de harem asociat cu liderii bărbaţi ai partidelor din care fac parte: „Fetele lui Blair”, „Iubitele lui Dave”, „Drăguţele lui Cameron”, „Fetiţele lui Gordon” şi cea mai oribilă dintre toate „Nimfetele lui Nick”.

7. DOVEDEŞTE CĂ LUCRUL SEXIST PE CARE LAI FĂCUT NU ESTE SEXIST PENTRU CĂ AI SOŢIE SI FIICĂ

Sexiştii care au fost prinşi în fapt îşi scot deseori la înaintare soţiile şi fiicele spunând: „Staţi aşa! Uitaţi-vă puţin cu cine trăiesc! Sunt înconjurat de sâni! Ovare! Nu mă puteţi acuza că urăsc femeile!”

După ce Ted Yoho, congresmen de Florida, a numit-o „scorpia dracului” pe Alexandria Ocasio- Cortez, colegă de Congres, pe treptele Capitoliului, a vorbit în faţa Camerei şi a trâmbitat că el este căsătorit de 45 de ani şi are două fiice, respingând acuzaţiile că ar exista vreo dovadă că *ar putea* fi sexist. (În mod evident, patriarhatul nu

foloseşte manualul împotriva soţiilor şi fiicelor, care nu ameninţă deloc puterea masculină. Ele nu candidează la nici o funcţie politică şi nici nu ţintesc vreo funcţie de director, uzurpând astfel poziţii care în mod tradiţional aparţin bărbaţilor.)

Margie Abbott, răspunzând acuzaţiilor de sexism din 2012 ale prim-ministrului Julia Gillard împotriva soţului său, politicianul australian Tony Abbott, a ţinut un discurs în care a spus: „Nici măcar să nu încerci vreodată să-mi spui că soţul meu de 24 de ani şi tatăl a trei fiice a pornit în vreo cruciadă împotriva femeilor. Pur şi simplu nu este adevărat.” (într-un interviu publicat în aceeaşi zi, a adăugat că lui chiar îi plăcea serialul *Downton Abbey,* dovadă irefutabilă că nu avea cum să fie sexist, chiar dacă într-un interviu declarase că: „Dacă într-adevăr bărbaţii au în general mai multă putere decât femeile, este acesta un lucru rău?”)

8. Foloseşte cuvinte specifice genului feminin pentru a o descrie

Anumite cuvinte sunt termeni codificaţi după gen pentru a desemna o „femeie inacceptabilă”. Acestea includ: arţăgoasă, şefă, emoţională, zgomotoasă, stridentă, insistentă, furioasă, pretenţioasă, antipatică, robotică, ambiţioasă (lucru negativ pentru o femeie, dar nu şi pentru un bărbat) şi stridentă. Cei cărora nu le place un

anumit tip de femeie ar trebui să facă efortul de a găsi alte cuvinte, care nu sunt rezervate unui anumit gen, pentru a descrie de ce, menţionând foarte specific care dintre cuvintele sau acţiunile ei sunt inacceptabile. Dacă există îndoieli, putem oricând să schimbăm numele cu cel al unui bărbat pentru a vedea dacă am mai spune sau scrie aceleaşi lucruri despre el.

9. CONCENTREAZĂ-TE PE ANUMITE PĂRŢI ALE CORPULUI EI

Un alt mod de a discredita femeile este de a le reduce la anumite părţi ale corpului lor. A face mişto de dimensiunile gleznelor lui Hillary Clinton, de exemplu, numindu-le „glembe” (o combinaţie între glezne şi gambe). Sau de fundul lui Michelle Obama (lucru care nu numai că este sexist, ci şi rasist).

Poate cea mai ciudată obsesie faţă de corpul unei femei politician este cea pentru lobii urechilor Juliei Gillard. „Atât de mari încât au propriul loc în parlament”, a spus un comentator. După o dezbatere televizată, un blogger a scris: „Nu-mi amintesc nimic din respectiva dezbatere... doar lobii urechilor”. Un altul a postat că sunt atât de mari încât ar putea să poarte toate perechile de cercei deodată.

io. CRITIC-O DACĂ TACE O GREŞEALĂ, DAR NU SI PE EL

în mai 2017, Diane Abbott, parlamentar din partea Partidului Laburist britanic, s-a bâlbâit şi a bâiguit într-un interviu despre costurile de recrutare a poliţiştilor, declarând până la urmă că fiecare nou ofiţer va primi un salariu de câteva lire pe an. Abbott a fost imediat criticată şi numită incompetentă, proastă, grasă şi inutilă. Curând după aceea a dezvăluit că este diabetică şi că interviul controversat fusese al şaptelea din acea dimineaţă – cele sase anterioare fuseseră fără greşeală – şi nu avusese timp să mănânce. Glicemia îi scăzuse alarmant, iar gândirea îi devenise înceţoşată.

Două săptămâni mai târziu, ministrul de finanţe, Philip Hammond, a greşit costul unei căi ferate de mare viteză cu 20 de milioane de lire. Iniţial, majoritatea agenţiilor de presă nu au scris despre asta. La două săptămâni după aceea, când o reporteră l-a întrebat pe parlamentarul Andrew Mitchell dacă ştia care este salariul minim pe economie, acesta a spus: „Mai puţin de 9 lire”. Când reportera a dat din cap, a presupus: „Cam 6 lire”. în final a rămas la 8 lire. De fapt, salariul minim era de 7,50 lire pentru cei cu vârsta peste 25 de ani. Mitchell nu a fost în stare să spună nici câţi oameni erau pe lista de aşteptare pentru locuinţe. Deşi interviul a făcut furori, Mitchell nu s-a confruntat cu abuzul vitriolic de care avusese parte Abbott. 40 de secunde dintr-un interviu

ratat au dus la denigrarea a 30 de ani de muncă ai

Dianei Abbott ca parlamentar şi politician competent şi popular. Pentru că femeile trebuie să corespundă unor standarde mult mai stricte decât bărbaţii.

11. DĂ-I O TOALETĂ MIZERABILĂ UNDEVA DEPARTE, DEPARTE, FĂRĂ TAMPOANE

Când primele femei au fost alese în parlamentul britanic, în anii 1920, biroul lor, Camera doamnelor parlamentar, era un loc înghesuit într-un subsol insalubru numit „temniţa”, care nu avea destule birouri şi scaune. Unele dintre ele stăteau pe jos şi redactau scrisori pe genunchi. Pentru a ajunge la cea mai apropiată toaletă, parlamentarele erau nevoite să parcurgă trei holuri lungi şi două scări. Oricare dintre ele simţea că o chinuie vezica sau intestinele trebuia să alerge repede, repede pentru a fi sigură că ajunge la toaletă la timp. Putem să ne imaginăm aceste suflete chinuite, întrecându-se într-un mod deloc feminin pe holurile goale ale Parlamentului, dând peste orice individ fără apărare care le stătea în drum. Noile toalete mai aproape de birourile lor au fost amenajate abia în anii 1960.

La fel, când Pat Schroeder a ajuns în Congres, în 1973, în calitate de proaspătă reprezentantă, în vârstă de 32 de ani, a statului Colorado, bucuria ei iniţială a fost repede temperată de toaletele care erau într-o stare jalnică.

Şi-a dat seama că va trebui să se lupte, a scris, pentru „un loc în care să facem pipi... Toaleta bărbaţilor era chiar lângă etajul unu al Camerei, dar cea a doamnelor era la celălalt capăt al pământului, construită din materiale folosite iniţial la ridicarea Holului Preşedintelui Camerei, în partea veche a Capitoliului, şi părea că nu mai fusese modernizată de la începuturile instalaţiilor sanitare”. A adăugat: „Se presupunea că trebuia să fim recunoscătoare pentru că aveam voie în sala Congresului, să cădem în genunchi cu recunoştinţă pentru fiecare firmitură”.

O nouă toaletă pentru femeile care făceau parte din legislativ, lângă etajul unde funcţiona Senatul, a fost amenajată abia în 1993, când în Congres erau 54 de membre. Dar noua toaletă era mică şi fără ferestre. încă trei boxe au fost adăugate în 2000. în 2011, o nouă toaletă a fost construită pe etajul Camerei, cu o capacitate potrivită pentru cele 90 de reprezentante în Congres. încă din 1962, acestea fuseseră obligate să folosească toaleta din sala de lectură pentru femei. în 2013, Senatul a dublat numărul toaletelor pentru femei pentru cele 100 de reprezentante în Congres, în funcţie la acel moment.

în ciuda numărului ridicat şi a amplasării din ce în ce mai potrivite a toaletelor pentru femeile din Congres, acestea sunt încă sub standard, având în vedere că utilizatoarele lor sunt liderii de

vârf ai naţiunii. Dispenserele pentru produse de igienă feminină sunt ori inexistente, ori deseori goale. „Nu am fost niciodată într-o baie care să nu aibă un automat cu produse de igienă feminină”, a declarat, pentru *Apartment Therapy,* Norma Torres, reprezentantă în Congres a statului California, în 2018. „De-abia când am avut o urgenţă [mi-am dat seama]. Biroul meu se află tocmai în clădirea Longworth şi nu pot să alerg repede înapoi [înaintea unui vot]. Alte femei mi-au arătat o toaletă în biroul doamnei Pelosi, care are produse de igienă feminină şi mai multă intimitate, dar nu ar trebui să fiu nevoită să merg în biroul dumneaei.”

Lori Brown, profesoară de arhitectură la Universitatea din Siracuza şi lideră a ArchiteXX, o organizaţie nonprofit axată pe egalitatea de gen în domeniul arhitecturii, a declarat: „Am fost fascinată şi în acelaşi timp îngrozită de lipsa accesului femeilor la toaletele din clădire. Spune enorm despre infrastructura noastră publică şi politică şi cât de mult a fost dominată de bărbaţi de la crearea sa.”

12. Asigură-te că îi este aproape imposibil să-şi facă treaba dacă are copii mici

Mamele care încă alăptau şi lucrau în Congres nu au avut o cameră specială pentru alăptare până în 2006, până când s-a înfiinţat una în clădirea de birouri a

Senatului, clădirea Russell; în 2007, preşedinta Camerei, Nancy Pelosi, a creat una chiar în sediul Camerei. Totuşi acestea nu au îndeplinit standardele federale până în 2016. Angajatele însărcinate nu au primit locuri de parcare temporare lângă clădire până în 2017. în 2018, când mesele pentru schimbat bebeluşii au fost instalate în toate toaletele, angajatele şi reprezentantele au fost de-a dreptul surprinse.

în acelaşi an, Tammy Duckworth, senatoarea de Illinois, a devenit prima femeie senator care a născut în timpul mandatului. Colegele ei au votat pentru schimbarea regulamentului Senatului pentru ca ea să poată veni cu bebeluşul în plen în timpul votului. (Regulamentul le permisese parlamentarilor să vină cu copiii în plen cu câţiva ani înainte).

La Londra, situaţia era mult mai rea pentru proaspetele mame. Camera Comunelor funcţiona constant până noaptea târziu şi, deşi la subsol exista deja de un secol un poligon de tir, unde membrii puteau să tragă la ţintă după placul inimii, până în 2010 nu a existat nici o creşă. Când, în 1991, Diane Abbott, membră a parlamentului, a născut, nu a primit concediu de maternitate şi i s-a cerut să vină în parlament şi să voteze pe parcursul sarcinii. A fost obligată să muncească până cu patru zile înainte de a naşte şi obligată să se întoarcă opt zile mai târziu. „Nu a existat flexibilitate, nici

sprijin, nici grijă din partea oficialilor”, a declarat aceasta. „Trebuia doar să apari şi să votezi.” Neavând un loc unde să-şi lase nou-născutul, a votat cu fiul ei dormind în braţe. Totuşi aprodul i-a spus mai târziu că încălcase regulile şi că o astfel de abatere nu mai poate fi tolerată a doua oară. Un parlamentar conservator anonim a declarat pentru *Today.* „Aceasta este o încălcare scandaloasă a regulamentului”. Dar parlamentarul Don Dixon ia întrebat pe criticii lui Abbott: „Ce ar trebui să facă Diane, să-şi lase copilul întins pe bănci?”

„Am petrecut jumătate din timp crezând că sunt o mamă rea”, a declarat Diane, „şi cealaltă jumătate gândindu-mă că sunt un parlamentar groaznic. A fost destul de stresant, întrucât simţeam că nu fac nimic bine.”

r

13. Asigură-te că ştie că nu e locul ei acolo

în 1973, când Pat Schroeder a ajuns la Capitoliu, preşedintele Camerei, Cari Albert, l-a felicitat pe soţul ei, Jim, pentru câştigarea funcţiei şi părea gata să-l audă depunând jurământul. „Ea este, ea este!”, a spus Jim Schroeder arătând spre soţia sa. I-a luat ceva timp lui Albert ca să înţeleagă. Albert nu a fost singurul care a presupus imediat că Jim era noul congresmen de Colorado. Pat Schroeder şi-a amintit că soţul său deja se săturase de câte ori repetase: „Nu, ea este!” Mulţi reprezentanţi bărbaţi, uimiţi, l-au

întrebat pe Jim: „Tu de ce nu ai candidat?” întrebare la care Jim a răspuns: „Am lăsat candidatul mai puternic”. (Jim a devenit membru fondator al Denis Thatcher Society, un grup format în glumă de soţii femeilor puternice şi numit în onoarea soţului în mare parte mut al lui Margaret Thatcher. Parola acestuia era: „Da, dragă”.)

Ca nu cumva să credem că presupunerea automată că bărbatul este politicianul a fost exilată în Neolitic, unde îi este locul, în 2018, reprezentanta din Minnesota Ilhan Omar a fost pusă în aceeaşi situaţie când a apărut împreună cu şeful personalului său la Capitoliu pentru a primi instrucţiunile de orientare. Aşezat la o măsuţă, ofiţerul de poliţie din clădire l-a privit numai pe însoţitorul acesteia în timp ce l-a instruit cu privire la protocoalele de securitate, ignorând-o complet pe ea. Când a terminat, i-a strâns mâna bărbatului, i-a urat noroc în Congres şi a plecat.

în 1987, când Nancy Pelosi a venit prima dată în Congres, nu existau senatoare şi doar 14 din cei 435 de reprezentanţi erau femei. S-a săturat repede de poliţiştii de la Capitoliu care o tot opreau pe hol spunând: „Scuze, doamnă, acolo au voie doar membrii”. „Sunt membru”, spunea ea. Iar şi iar.

>

într-o zi, în timp ce mergea după un coleg, un poliţist a oprit-o şi i-a spus că nu poate intra
acolo. Se săturase. „Pot să intru unde

vreau!”, a ţipat. „Sunt reprezentantă în Congres!”

Ofiţerul i-a răspuns: „Doamnă, dar acolo e toaleta bărbaţilor”.

Pat Schroeder a avut parte poate de cel mai şocant tratament menit să-i arate foarte clar că nu era dorită. Când a fost repartizată în prestigiosul Comitet pentru servicii armate, în ciuda obiecţiilor preşedintelui acestuia, un bătrân de 72 de ani din Louisiana, democratul F. Edward Hébert, acesta a decis să se asigure că înţelege că locul ei nu era acolo. Schroeder şi reprezentantul de culoare al Californiei, Ron Dellums, s-au prezentat la prima întâlnire pentru a constata că la masă se afla un singur scaun. Arătând spre scaun, Hébert a spus că femeile şi cetăţenii de culoare merită jumătate din scaunul unui membru obişnuit, asa că erau nevoiti să-l împartă. Nimeni din încăpere nu a spus un cuvânt şi nici nu a încercat să facă rost de alt scaun; Hébert avea puterea să taie fondurile unei baze militare doar pocnind din degetele pătate de tutun. Dellums şi Schroeder s-au privit şi s-au aşezat pe scaun unul lângă altul, după cum îşi aminteşte acesta în memoriile sale. „Clocoteam de furie şi aş fi vrut să mă revolt împotriva acestei insulte”, a declarat Dellums mai târziu. „Dar m-am gândit să nu le dăm acestor oameni satisfacţia să vadă acest lucru.”

„Domnul a dat, Domnul a luat”, i-a spus Hébert, „iar aici eu sunt Domnul.” Când l-a întâlnit în privat pentru a găsi o

cale de a colabora, acesta i-a spus, privind-o în ochi: „Există anumiţi oameni care îmi dau fiori de fiecare dată când deschid gura”. Ii sugera că ar fi avut succes mai mare în comitetul său dacă şi-ar fi folosit părţile intime mai mult (deşi cuvintele folosite de el nu au fost chiar acestea) şi gura mai puţin.

Hébert i-a spus lui Schroeder că femeile nu au ce căuta în Comitetul pentru servicii armate, deoarece habar nu au despre războaie. Schroeder s-a interesat cu privire la pregătirea colegilor ei şi a descoperit că majoritatea dintre ei nu aveau experienţă militară, exact ca ea, aspect pe care l-a făcut cunoscut în audieri şi în presă. Hébert a refuzat să-i plătească biletul pentru deplasarea în Elveţia la o conferinţă privind controlul armelor. „Nu te-aş trimite nici la o luptă de câini să reprezinţi acest comitet”, i-a spus. Şi-a plătit singură deplasarea şi a mers direct la presă cu poveştile despre tratamentul oribil la care a fost supusă împreună cu colegul ei de culoare. Hébert a pierdut preţuita funcţie în 1975 şi s-a mai agăţat de scaun încă doi ani, devenind un dinozaur din ce în ce mai mic.

Din păcate, jocul scaunelor muzicale în care femeia de regulă pierde nu a rămas în trecut. Pe 7 aprilie 2021, preşedintele turc Recep Tayyip Erdogan a găzduit o vizită a preşedintei Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, şi a preşedintelui Consiliului Europei, Charles Michel. Von der Leyen supervizează legislaţia care

afectează aproximativ 700 de milioane de europeni şi, conform protocolului, atât ea, cât şi Michel ar fi trebuit să fie tratati la fel ca şefii de stat. Dar, când grupul a păşit în sala unde avea loc întâlnirea, von der Leyen a fost şocată să vadă în capăt două fotolii, nu trei. Erdogan s-a aşezat pe cel din faţa steagului turcesc, Michel pe cel din faţa steagului Europei, iar von der Leyen a rămas în picioare, stingheră, ridicând mâinile confuză şi spunând „Hm”. A ajuns singură pe o canapea imensă, mai jos decât bărbaţii, şi la câţiva metri depărtare de preşedinte, de fotoliile mari şi aurite şi de steaguri. Ministrul de externe al Turciei, al cărui statut îi era inferior, a ocupat locul pe partea opusă canapelei. Erdogan o pusese literalmente pe femeia impertinentă la locul ei.

Exclamaţia ei a făcut înconjurul jurul lumii; filmări cu incidentul au fost difuzate la principalele posturi de ştiri, iar scandalul diplomatic a devenit cunoscut sub numele de „Sofagate”. Twitter a explodat de furie la gafa sexistă folosind hashtagul #GiveHeraSeat (#Daţiiunfotoliu). Mulţi utilizatori nu au putut să nu observe că Erdogan tocmai se retrăsese din convenţia de la Istanbul pe tema violenţei asupra femeilor. Alţii au postat fotografii ale acestuia din anii anteriori stând la masă cu preşedinţii Consiliului European şi ai Comisiei Europene pe scaune identice.

Destul de mulţi l-au criticat pe Charles Michel pentru că şi-a ocupat zâmbind locul şi şi-a abandonat colega, în loc să mai ceară un scaun şi să rămână în picioare, insistent, până când ar fi fost adus unul. Sau, chiar mai bine, să-i cedeze Ursulei von der Leyen locul său lângă Erdogan în timp ce s-ar fi aşezat zâmbind pe canapea. (Asta l-ar fi făcut pe Erdogan să explodeze!) Dar cel puţin Michel a insistat ca von der Leyen să fie inclusă în fotografia oficială. Erdogan plănuise să nu o includă.

Pe 26 aprilie, von der Leyen a vorbit despre incident într-o întâlnire a Parlamentului European. „Sunt prima femeie preşedinte al Comisiei Europene”, a spus. „Sunt preşedintele Comisiei Europene. Şi aşa m-am aşteptat să fiu tratată acum două săptămâni când am vizitat Turcia, ca preşedinte al comisiei – dar nu a fost aşa. Nu pot găsi o justificare în tratatele europene pentru acest lucru. Aşadar trebuie să concluzionez că acest lucru s-a întâmplat pentru că sunt femeie. S-ar fi întâmplat acest lucru dacă purtam costum şi cravată? în fotografiile de la întâlnirile anterioare nu am văzut să fi fost criză de scaune. Dar, din nou, nici femei nu am văzut în acele fotografii...”

A continuat: „M-am simţit jignită. Şi singură – ca femeie şi ca cetăţean european. Pentru că nu vorbim aici de aranjamentul locurilor sau de protocol. Acest lucru arată cu adevărat cine

suntem. Ce reprezintă uniunea. Şi ne arată şi cât de mult mai avem de muncit până când femeile vor fi tratate ca egale, mereu şi peste tot...”

Von der Leyen a declarat că era recunoscătoare că existaseră camere de filmare în sală când a sosit. „Datorită lor, materialul video cu sosirea mea s-a răspândit foarte repede”, a subliniat, „şi a dat naştere unor titluri care au făcut înconjurul lumii. Nu a fost nevoie de explicaţii. Nici de traducere; imaginile au vorbit de la sine. Dar cu toţii ştim că mii de incidente similare, majoritatea mult mai grave, trec neobservate, fără să fie văzute sau auzite vreodată, pentru că acolo nu sunt camere, pentru că nimeni nu e atent. Trebuie să ne asigurăm că şi poveştile acestea sunt auzite.”

Charles Michel a luat atunci cuvântul şi s-a J apărat cât a putut, ceea ce nu a avut un rezultat pozitiv, deoarece tot ce a putut să spună a fost: „Am decis să nu reacţionez pentru a nu crea un incident politic despre care am crezut că va fi mult mai grav şi că va risca să afecteze negativ luni de negocieri politice şi diplomatice conduse de echipele noastre la nivel european”. *Cu alte cuvinte, am avut un motiv bun să mă aşez pe un fotoliu frumos şi confortabil şi să o las pe preşedinta Comisiei Europene să stea în picioare ca o fraieră.* A continuat: „Aş vrea să reafirm implicarea mea totală, deplină şi absolută pentru a sprijini femeile şi egalitatea de gen”.

Evident, cu excepţia cazului în care o femeie are nevoie de un fotoliu.

Capitolul 13

Misogynoir: când

persoanele puternice sunt si femei, si de culoare

Oamenii nu sunt obişnuiţi ca o femeie, în special afro-americană, să ocupe astfel de poziţii de conducere.

Maxine Waters, congresmenă

La puţin timp după ce Joe Biden a anunţat că partenera sa de candidatură este Kamala Harris, Barry Presgraves, primar al oraşului Luray, Virginia, a postat o memă pe pagina lui de Facebook care spunea: „Joe Biden tocmai a anunţat că a ales-o pe mătuşa Jemima pentru funcţia de vicepreşedinte”.

De Halloween, în 2020, Sherry Prose, adjunct de şerif în Michigan, a sculptat trei dovleci ca să semene cu Donald Trump, vicepreşedintele Mike Pence şi preşedintele ales Joe Biden, şi a înfăţişat-o pe vicepreşedinta Kamala Harris pe un pepene, o aluzie rasistă demnă de legile Jim Crow.

în săptămânile dinaintea anunţului, fosta consilieră pe probleme de siguranţă naţională, Susan E. Rice – o altă posibilă alegere a lui Biden – a apărut într-o memă pe o cutie de orez Uncie Ben’s cu eticheta „Orezul murdar al Unchiului Bama”.

Fosta primă doamnă, Michelle Obama, avocată cu studii la Harvard, a fost descrisă ca „maimuţă pe tocuri” de Pamela Ramsey Taylor, directoare a Clay County Development Corp din Virginia de Vest, care ulterior a jurat că nu este rasistă. într- un interviu din 2016 pentru un ziar din Buffalo, Cari Paladino, un aliat politic al lui Trump, a declarat: „Aş vrea să redevină bărbat şi să se dezlănţuie în periferia Zimbabweului, unde să trăiască fără probleme într-o peşteră împreună cu gorila Maxie”. Fox News a descris-o pe prima doamnă ca „mama copiilor” preşedintelui Obama. Intelectuali de dreapta, precum Alex Jones, au declarat că Michelle Obama era un bărbat transgender pe nume Michael Lavaughn Robinson.

Stacey Abrams a fost de asemenea ţinta apelurilor rasiste în timpul campaniei pentru funcţia de guvernator al statului Georgia, în 2018. în mesaj, o voce care se identifica drept Oprah Winfrey spunea: „Aceasta este negresa magică, Oprah Winfrey, care îţi cere să o votezi pe sora ta neagră, Stacey Abrams, în funcţia de guvernatoare a Georgiei”. înregistrarea i-a adus lui Abrams porecla de „mătuşa Jemima a săracilor”.

Această denigrare răutăcioasă a femeilor de culoare se numeşte „misogynoir” *(noir* însemnând negru în franceză), un termen inventat de Moya Bailey, o intelectuală feministă afro-americană, pentru a descrie o formă specifică de discriminare, între sexism şi rasism. Şi, la fel cum a arăta

misoginismul cu degetul este de obicei perceput ca un delict mai mare decât misoginismul în sine, a face acelaşi lucru cu rasismul este de obicei considerat mult mai groaznic decât rasismul în sine. în studiul său din 1992 „Discourse and Denial of Racism” („Discursul şi negarea rasismului”), profesorul Teun van Dijk, de la Universitatea din Amsterdam, a constatat că: „Acuzaţiile de rasism... tind să fie percepute ca infracţiuni sociale mai grave decât atitudinile rasiste sau chiar acţiunile în sine”. (La fel, o parte substanţială din populaţia americană crede că George Floyd înseamnă nepăsare, iar teoria critică a rasei, indignare!)

Femeile de culoare au suferit în urma tuturor măsurilor testate şi confirmate din Manualul misoginului de a ţine femeile în banca lor. Să luăm, de exemplu, ambiţia. Femeile de culoare sunt deseori aspru criticate pentru că îşi fac cunoscute ambiţiile. Să ne amintim cum a fost

criticată Kamala Harris pentru că a fost prea ambiţioasă când a ţintit spre preşedinţie. Şi cum Stacey Adams a fost numită „ofensatoare”, „nepotrivită”, „imperativă”, „disperată” şi „exagerat de ambiţioasă” pentru că şi-a dorit să fie vicepreşedintă.

Si totuşi multe femei de culoare vor fi trecute i

cu vederea dacă nu îşi exprimă clar ambiţiile în faţa celor care deţin cheia promovării lor – de obicei bărbaţi albi –, conform LaTosha Brown, cofondatoare a

Black Voters Magazine, o organizaţie axată pe creşterea prezenţei cetăţenilor de culoare la vot. „Femeile ambiţioase au fost întotdeauna o problemă pentru cei care trebuie să păstreze statu-quoul – structura de putere a patriarhatului bărbaţilor albi”, a declarat pentru *Fix.* „Totuşi partea interesantă în tot acest lucru este că dacă femeile de culoare nu ar avea o doză de ambiţie, nu am fi în stare să navigăm în mediul extrem de patriarhal pe care am fost nevoite să-l îndurăm încă de când am ajuns pe aceste ţărmuri ca sclavi africani.”

Să analizăm subiectul emoţiilor. Am văzut că Manualul misoginului zugrăveşte femeile ca pe nişte epave emoţionale pline de hormoni periculoşi: isterice, plângăcioase, predispuse la crize imprevizibile. Dar există un anumit adjectiv rezervat femeilor de culoare: „furioase”. Imediat după ce Joe Biden a anunţat numele Kamalei Harris ca opţiunea lui pentru postul de vicepreşedinte, Donald Trump a numit-o de nenumărate ori „furioasă”, „extraordinar de obraznică” şi „nebună”, toate descrieri rasiste. Amintindu-ne de întrebările ei incisive adresate lui Brett Kavanaugh în timpul audierilor pentru confirmarea lui în funcţie, Trump a spus că aceasta „a fost atât de furioasă şi [a arătat] atâta ură faţă de judecătorul Kavanaugh... a fost cea mai furioasă din grup”. „A părăsit [cursa prezidenţială] furioasă”, a spus Trump. „A plecat înnebunită de furie.”

Michael Eric, autor şi profesor la

Universitatea Georgetown a declarat pentru *New York Times,* în octombrie 2020: „Ideea femeii de culoare furioase a fost o modalitate – este o modalitate – de a încerca să ţină pe loc femeile de culoare care şi-au depăşit limitele şi care au refuzat să recunoască legitimitatea definiţiei de fiinţă docilă în faţa puterii celor albi”.

în timp ce furia împotriva nedreptăţii a alimentat mari mişcări sociale şi politice – de exemplu, Revoluţia Americană, mişcarea Drepturilor Civile şi #MeToo multe femei de culoare acuzate de furie nu sunt deloc furioase; ele pur şi simplu vorbesc. Şi, când femeile de culoare subliniază nedreptatea de a fi etichetată „furioasă”, nu fac decât să pară şi mai furioase în fata celor care le numesc astfel. Cea mai uşoară alegere este de a rămâne tăcută, ceea ce, deşi de înţeles la nivel personal, îi lasă pe misogynoir să câştige, deoarece reducerea la tăcere a femeilor de culoare este chiar scopul pentru care a fost creat stereotipul femeii de culoare furioase.

„ Spânzură-le pe trădătoarele astea aşa cum se cuvine "

în timp ce multe femei politician trebuie să îndure lozinci precum *La închisoare cu ea!,* femeile de culoare trebuie să îndure şi *Trimiteţi-o înapoi!* Mesajul de neapartenenţă, acela că trebuie să se întoarcă de unde a venit, a fost adresat unor tinere de culoare de stânga, alese în Congres în 2018, cunoscute sub numele de „gaşca”. Alexandria Ocasio-

Cortez din New York are origini portoricane. Ayanna Pressley este prima reprezentantă de culoare în Congres a statului Massachusetts. Iar Ilhan Omar din Minnesota şi Rashida Tlaib din Michigan sunt primele două femei musulmane care au fost alese în Congres. Tlaib este americană de origine palestiniană, iar Omar s-a născut în Somalia. Faptul că toate patru sunt femei şi de culoare, iar două sunt musulmane creează condiţiile perfecte pentru abuz.

Este uşor de înţeles de ce politica progresistă a „găştii” i-a înfuriat pe Trump şi pe susţinătorii acestuia, dar, în loc să se concentreze pe politica lor, acesta a insinuat că femeile nu sunt americane; toate sunt cetăţene americane, trei dintre ele născute acolo, iar Omar a venit când era copil. în iulie 2019, Trump a postat pe Twitter că cele patru „ar trebui să se întoarcă de unde au venit şi să ajute la eradicarea infractionalităţii şi a crimelor din acele locuri”. La o manifestaţie din Carolina de Nord, susţinătorii lui Trump au răspuns criticilor sale la adresa lui Omar scandând: „Trimiteţi-o înapoi!”

în 2019, George Lakoff, specialist în lingvistică cognitivă, a declarat pentru *Washington Post* că *„Trimiteţi-o înapoi* are aceeaşi structură gramaticală cu *La închisoare cu ea!* şi aceeaşi structură fonetică – este foarte directă şi practic are acelaşi înţeles”.

Aceste femei au încasat diferite versiuni ale lui *Să i se taie capul!* în

2020, Twitter a suspendat contul uneia dintre adversarele republicane ale lui Omar, Danielle Stella, pentru că a sugerat că Omar ar fi trebuit judecată pentru trădare şi spânzurată dacă se dovedea că oferise informaţii strict secrete Iranului, aşa cum spunea o teorie a conspiraţiei. Mai târziu, Stella a postat un link către o imagine cu o păpuşă de lemn spânzurată pe un eşafod. George Buck, adversar al unei congresmene a Partidului Democrat, Charlie Crist din Florida, a acuzat-o pe Omar că oferă informaţii Qatarului şi a declarat: „Ar trebui să-i spânzurăm pe aceşti trădători aşa cum se

• *<(* cuvine .

Amanda Hunter, director executiv al Barbara Lee Family Foundation, crede că ura împotriva „găştii” este înrădăcinată în teama de puterea lor. „Când vezi «gaşca» în Congres, femeile care au parte de cea mai multă ură sunt aceleaşi care îi inspiră şi îi motivează pe majoritatea cetăţenilor”, a declarat într-un interviu pentru această carte. „Sunt de relativ puţin timp în Congres şi totuşi prestigiul lor la nivel naţional este foarte ridicat. Ori de câte ori întreb tinerele femei cine sunt oficialii aleşi preferaţi, acestea spun că AOC este una dintre eroinele lor. Este important să nu subestimăm puterea pe care aceste femei o au, care poate să îi sperie pe bărbaţii albi.”

CĂLĂTORIA LUI SffIRLEY CHISHOLM, INDEPENDENTĂ SI FĂRĂ STĂPÂN

Shirley Chisholm, prima femeie de culoare aleasă în Congres, în 1968, şi prima candidată de culoare nominalizată de partea unui partid important, în 1972, nu s-a ferit să înfrunte dubla prejudecată pe care a trăit-o ca femeie de culoare. „Dacă nu îţi oferă loc la masă, adu-ţi un scaun pliant”, sfătuia ea. Chisholm a perceput multe asemănări între rasism şi sexism. „Negrul vesel de pe plantaţiile de odinioară şi casnica fericită sunt la fel, stereotipuri născute din prejudecăţi”, a scris în memoriile sale.

Dintre greutăţile cu care s-a confruntat ca femeie de culoare, a considerat că sexismul era mai rău decât rasismul şi l-a întâlnit adesea atât la bărbaţi de culoare, cât şi la cei albi. „Am văzut mult mai multă discriminare pentru faptul că eram femeie decât pentru că eram de culoare când am păşit în arena politică”, a subliniat Chisholm. „Din cele două handicapuri ale mele, faptul că sunt femeie mi-a pus mai multe obstacole în cale decât culoarea pielii. Uneori îmi e greu şi mie să cred că am ajuns până aici în ciuda tuturor.”

După ce a obţinut un maşter în domeniul învăţământului primar la Universitatea Columbia, în 1952, Chisholm a lucrat mulţi ani ca director de creşă. S-a implicat în politică în 1953, ca voluntar pentru promovarea drepturilor civile şi a oportunităţilor economice în Brooklyn. După zece ani în care i-a ajutat pe bărbaţi să câştige

funcţii publice, în 1964, Chisholm a hotărât să candideze pentru un loc în Adunarea Statului New York şi a câştigat. în 1968, când în New York s-a creat o nouă circumscripţie pentru reprezentare în Congres, a decis să intre în arenă. S-a gândit că alegătorilor le-ar plăcea că este independentă şi nu datora nimic nici unuia dintre puternicii şefi de partid locali. Sloganul său de campanie a fost: „Shirley Chisholm: independentă şi fără stăpân”.

Chisholm a câştigat prima rundă. La alegerile generale a candidat împotriva lui James Farmer, un coleg al reverendului şi doctorului Martin Luther King Jr. şi cofondator al Congresului pentru Egalitate Rasială. El ajutase la organizarea protestelor împotriva segregării în restaurante şi a Marşurilor pentru libertate care cereau eliminarea segregării rasiale în transportul public interstatal. Dar Farmer, candidat de culoare liberal din partea republicanilor, a atacat-o pe Chisholm pentru că era femeie. „Femeile sunt de prea mult timp la conducerea comunităţilor de culoare”, a spus Farmer. A susţinut că circumscripţia avea nevoie de „vocea unui bărbat” la Washington, nu de vocea slabă a unei „profesoare”.

Chisholm a replicat. „Acum cinci ani, înainte să vin eu, existau bărbaţi de culoare în funcţie, dar nu au făcut nimic”, a afirmat. „Oamenii au venit la mine şi m-au rugat să fac ceva... Sunt

aici pentru că nimeni altcineva nu a făcut nimic.”

în timpul campaniei, Chisholm a fost diagnosticată cu o tumoră abdominală de mari dimensiuni şi a avut nevoie de operaţie imediat. Doctorul i-a prescris odihnă câteva săptămâni, dar contracandidatul ei i-a ridiculizat absenta în

J

presă ca fiind o slăbiciune feminină. „Uitaţi”, i-a spus ea doctorului, „nu am copci la gură. Mă întorc în campanie.”

Şi-a adus aminte că: „Am luat un prosop mare de plajă şi l-am înfăşurat în jurul şoldurilor astfel încât să nu cadă hainele de pe mine. Arătam destul de bine. Am plătit două femei şi trei bărbaţi pentru a mă ajuta. Pe atunci locuiam la etajul al treilea şi a trebuit să cobor pe scări. I-am spus celui mai mare: *Mergi tu în faţă şi dacă o să cad, o să cad pe tine şi ceilalţi doi vor putea să mă ţină."*

Stând pe platforma unui camion, a vorbit la portavoce: „Doamnelor şi domnilor, aceasta este luptătoarea Shirley Chisholm, mi-am revenit şi sunt sănătoasă, în ciuda lucrurilor care se spun despre mine”. Chisholm l-a învins pe Farmer în 1968, primind voturile femeilor. Când a devenit reprezentantă în Congres, mai erau doar alţi nouă membri de culoare, toţi bărbaţi.

Noii membri sunt deseori repartizaţi în comisii neinteresante şi reuşesc să promoveze în timp. Chiar şi asa, Chisholm a fost şocată că o reprezentantă în Congres din Brooklyn a

fost desemnată să facă parte din Comisia pentru agricultură. „Se pare că tot ce ştiu despre Brooklyn în Washington este că acolo a crescut un copac”, a spus mai târziu, adăugând că singura cultură care creştea în Brooklyn era cea de marijuana. Chisholm s-a întâlnit cu preşedintele Camerei, John McCormack, pentru a-i cere să-i schimbe sarcina cu una cu o relevantă mai mare pentru circumscripţia ei. Acesta a refuzat. Ea i-a spus că va face ce trebuie.

La următoarea sesiune, Chisholm se tot ridica, aşteptând să fie chemată să ia cuvântul. După şase sau şapte încercări, s-a îndreptat către podiumul preşedintelui şi a fost recunoscută. „Aş vrea doar să întreb plenul de ce respinge cu vehemenţă repartizarea mea în comisie”, a spus aceasta. „Cred că va fi greu de imaginat o sarcină mai puţin relevantă pentru pregătirea mea sau pentru nevoile cetăţenilor în mare parte de culoare sau portoricani care m-au ales decât cea care mi-a fost atribuită.” A solicitat o nouă repartizare şi a fost desemnată să se ocupe de drepturile veteranilor. „în circumscripţia mea există mai mulţi veterani decât copaci”, a exclamat ea. Cotidianul *Daily News* din New York a felicitat-o pentru curajul său.

în Congres, Chisholm s-a luptat pentru venitul minim garantat pentru familii. A insistat pentru un program prelungit la grădiniţe şi creşe. A susţinut asigurarea mesei de prânz în şcoli la nivel naţional. Nu-i plăcea deloc că Războiul din

Vietnam luase banii atât de necesari de la programele pentru locuinţe şi alimente şi de la programul Head Start, care ajuta copiii săraci să aibă acces la educaţie. în primul discurs de la tribuna Camerei, pe 26 martie 1969, Chisholm a criticat războiul, calificând SUA drept ipocrite pentru că diplomaţia externă a acestora încerca să „elibereze lumea” în timp ce acasă rasismul era în floare.

în 1972 a luat o decizie revoluţionară: avea să candideze la preşedinţie. Ştia că nu are cum să câştige. Dar mai ştia că trebuia să existe o femeie de culoare care să deschidă drumul pentru alţii, în memoriile sale a scris: „Am ţintit la preşedinţie pentru ca data viitoare, când o femeie sau o persoană de culoare decide să facă acest lucru, să nu fie nevoită să se apere timp de cinci luni pe motiv că este de culoare sau pentru că e femeie; aceasta este o societate cu multe faţete, lucru care ar trebui să poată mobiliza talentele tuturor tipurilor de cetăţeni şi, pentru că tradiţional funcţia de preşedinte a fost domeniul exclusiv al bărbaţilor albi, oamenii au râs la ideea că oricine altcineva în afara unui bărbat alb ar putea candida la funcţia de preşedinte al SUA şi l- au considerat un nebun. Am deschis calea. Am mers până la capăt pentru ca de acum înainte orice persoană de culoare sau femeie care va candida să nu fie considerată nebună sau malefică.”

Chisholm a scris că femeile pe care le-

a cunoscut în guvern păreau să aibă un scop moral mai puternic şi erau mai puţin dispuse să facă compromisuri. „O mare parte dintre femeile din Congres şi din oricare alt organism legislativ ar putea servi ca o reamintire a faptului că adevăratul scop al politicienilor este să lucreze pentru oameni.”

Drept replică la acuzaţiile că avea ceva împotriva bărbaţilor şi a albilor, a scris: „Nu sunt împotriva bărbaţilor, cum nu sunt nici împotriva albilor, deoarece înţeleg că albii, la fel ca negrii, sunt victimele unei societăţi rasiste. Sunt produse ale timpului şi locului în care se află. La fel şi cu bărbaţii. Această societate este împotriva femeilor şi împotriva persoanelor de culoare. A obligat bărbaţii să adopte comportamente discriminatorii împotriva femeilor. Pentru majoritatea bărbaţilor va fi foarte greu să scape de acestea – prea greu pentru mulţi dintre ei”.

în 1982, Chisholm a anuntat că nu doreşte să fie realeasă în Congres. „Gata, îmi pun pălăria în cui”, a anunţat. S-a mutat în Palm Coast, Florida, unde a continuat să susţină prelegeri şi să scrie, în 1993, preşedintele Bill Clinton a nominalizat- o pe Chisholm pentru funcţia de ambasadoare a SUA în Jamaica, dar aceasta s-a retras din cauza sănătăţii precare.

Chisholm, care a murit pe 1 ianuarie 2005, a scris: „Dacă îşi va aminti cineva de mine, sper să fie până la urmă pentru

ceea ce am făcut, nu pentru ce s-a întâmplat să fiu. Şi sper că faptul că am reuşit, după multe greutăţi, să poată fi o sursă de inspiraţie, în special pentru femei.”

„Probabil aţi venit să spălaţi vasele"

Când Diane Abbott a devenit prima membră de culoare din istoria parlamentului britanic, în 1978, la vârsta de 34 de ani, avusese parte de destule manifestări rasiste. De exemplu, când a participat la un bal elegant ca absolventă a Universităţii Cambridge. „Eram îmbrăcată de gală, într-o rochie de seară lungă, machiată şi pusă la punct în cele mai mici detalii”, a scris într- un articol din *Times,* în 1997. „Şi totuşi, imediat ce am păşit înăuntru, la poartă cineva a venit în grabă spre mine şi mi-a spus: *Ah, în regulă, cred că aţi venit să spălaţi vasele.* Nu s-a întrebat de ce aş fi purtat o rochie de seară şi diamante ca să fac asta. Ştia doar că sunt o negresă şi probabil locul meu era în bucătărie.” Când a lucrat la Consiliul municipal din Westminster, în 1982, cei de la pază au încercat să o gonească.

Abbott a ajuns în Parlament împreună cu trei prieteni de culoare care câştigaseră locuri la aceleaşi alegeri. „Ceea ce am constatat prima dată când am intrat în clădirea Parlamentului a fost că nici un funcţionar nu credea că suntem membri”, le-a spus biografilor ei în 2017. Aprodul şi cei de la pază îi întrebau adesea ce caută acolo sau îi împiedicau să meargă unde doreau.

Personalul de securitate nu era, de asemenea, dispus să permită accesul vizitatorilor de culoare în clădire. Abbott a organizat evenimente la parlament pentru a sprijini grupurile de culoare, dar deseori acestea începeau cu întârziere pentru că invitaţilor nu li se permitea accesul. În aprilie 1988, Abbott şi cei trei colegi de culoare au trimis o scrisoare autorităţilor parlamentare făcând cunoscută problema. „De când eu şi colegii mei suntem membri ai parlamentului au existat o serie de incidente care ne îngrijorează”, a scris aceasta. „Vizitatorii noştri sunt uneori trataţi nepoliticos şi în mod intenţionat îndrumaţi greşit... Vizitatorii, dar şi noi am fost îmbrânciţi. Paznicii ne-au pus la îndoială identitatea, în încercarea nereuşită de a ne pune în situaţii stânjenitoare.” Când scrisoarea a părut că nu duce la nici un rezultat, Abbott a făcut publice acuzaţiile, adresându-se presei.

La începutul anilor 1990, fratele lui Abbott, inginer civil, a participat la o cină a Institutului de Inginerie Civilă la Camera Lorzilor. în timpul discuţiilor a menţionat că sora sa lucrează la ſ J Parlament. „La bucătărie?”, a venit şi replica.

„Ca femeie de culoare şi membră a parlamentului te poţi confrunta cu două situaţii”, a spus Abbott într-un interviu din 2011. „Sexism – bărbaţii nu vor să te ia în serios, iar oamenii în general iau bărbaţii mai în serios decât pe tine. Şi,

de asemenea, rasism – oamenii cred că nu ai cum să fii la fel de bună, nu ai cum să fii la fel de competentă.”

Ca rezultat al misogynoirului, Abbott a fost asaltată de tweeturi abuzive. în 2017, consilierul conservator Alan Pearmain a postat pe Twitter o imagine cu un urangutan editat ca şi când ar fi fost dat cu ruj, cu titlul: „Uitaţi de London Look (slogan Rimmel), adoptaţi lookul Dianei Abbott”. Pearmain s-a apărat, subliniind: „Oamenii se supără din orice, nu-i aşa?”

în 2016, *The Telegraph* a scris despre un fragment din biografia liderului opoziţiei, Jeremy Corbyn, care urma să fie publicată în curând. în 1987, spunea ziarul, când Abbott şi Corbyn locuiseră scurt timp împreună, el venise cu doi prieteni în apartamentul pe care îl împărţeau ca să le-o arate pe Diane goală în patul lui. S-a dovedit că în carte nu exista un astfel de pasaj. Curând, articolele au sugerat că Abbott primise o funcţie în cabinetul din umbră datorită relaţiei ei

? > cu Corbyn, cu 40 de ani în urmă. Că după ce lucrase 30 de ani în Parlament, nu obţinuse pe drept funcţia, ci fusese răsplătită cu ea pentru favoruri sexuale din trecutul îndepărtat.

în 1985, Abbott a scris pentru *West Indian World:* „Consider că albii vor tolera şi chiar încuraja orice persoană de culoare pe care cred că o pot controla sau pe care nu o consideră inteligentă, dar, dacă sunt de părere că ai o minte

proprie, se simt foarte ameninţaţi... Ca femeie de culoare eşti supusă mereu unei presiuni aparte. Celor mai mulţi albi le este foarte greu să accepte o femeie de culoare într-o poziţie de autoritate.”

„Pake o menajeră foarte bună"

Cécile Kyenge, primul ministru de culoare din guvernul italian, s-a născut în Congo. în 1983, la vârsta de 19 ani, a imigrat în Italia unde a studiat medicina şi a devenit oftalmolog. Din 2013 până în 2014, a fost ministru al integrării, ajutând la asimilarea imigranţilor care acum formează aproximativ 7% din populaţie, în jur de patru milioane de persoane. Din 2014 până în 2019, a fost membră a Parlamentului European din partea Italiei.

Kyenge a fost ţinta multor atacuri rasiste grave. în 2013, partidul de extremă dreapta Forza Nuova a aruncat trei manechine pătate cu sânge fals în faţa unei primării unde aceasta trebuia să ţină un discurs. Pablo De Luca, membru al Forza Nuova, a acuzat-o pe Kyenge că pune la cale „distrugerea identităţii naţionale”. A spus: „Cuvintele ei abundă de rasism împotriva culturii europene”. Un celebru producător italian de vinuri, Fulvio Bressan, a numit-o „maimuţă neagră murdară”.

Roberto Calderoli, un fost vicepreşedinte al Senatului italian, a spus într-o întâlnire publică: „Când văd poze cu Kyenge nu pot să nu mă gândesc la trăsăturile unui urangutan”. Când a

fost întrebată cu privire la comentarii, Kyenge a răspuns că nu va cere demisia lui Calderoli, dar a încurajat politicienii să „se gândească la felul în care comunică”. A declarat pentru o agenţie italiană de ştiri: „Nu interpretez cuvintele lui Calderoli ca pe o insultă personală, dar mă întristează din cauza imaginii pe care o creează Italiei”.

Mario Borghezio, un membru al Parlamentului European, a declarat că s-a temut că Kyenge va impune Italiei „condiţii tribale” şi că va contribui la formarea unui administraţii „bongo-bongo”. „Poate fi o menajeră foarte bună”, a adăugat. „Dar nu ministru în guvern.” A arătat cu entuziasm că Africa nu „produsese gene extraordinare”.

„Alţi politicieni de extremă dreapta m-au numit *Zulu* şi *maimuţă congoleză”,* a declarat ziarului *Guardian,* în 2018. „Am primit ameninţări cu moartea şi acum trăiesc sub protecţia poliţiei.”

în 2013, cineva din public a aruncat în ea cu banane în timp ce vorbea. A ratat la Urnită scena, iar ea le-a ignorat. Dar mai târziu a scris pe Twitter: „Cu atâţia oameni care mor de foame, este atât de trist că irosim mâncarea”.

„Nu SUNT ATÂT DE FURIOASĂ, PE CAT SUNT DE HOTĂRÂTĂ"

O femeie politician de culoare deseori etichetată ca fiind furioasă este Maxine Waters. Născută în 1938, „prea slabă”, „prea neagră” şi semănând ca două

picături de apă cu tatăl său, care îşi abandonase familia, a fost cel de-al cincilea dintre cei 13 copii crescuţi de o mamă cu mari probleme financiare. „Chiar şi să te faci *auzit* într-o astfel de familie numeroasă este extrem de dificil”, a declarat pentru *Ebony,* ceea ce probabil explică talentul ei pentru oratorie. în 1976 a fost aleasă în Adunarea Statului California, unde a insistat cu succes ca statul să se delimiteze de regimul de apartheid al Africii de Sud. A fost aleasă în Congres în 1991, unde s-a opus vehement războiului din Irak.

Poreclită „Kerosene Maxine” şi „Mad Max” de adversarii care foloseau stereotipul femeii de culoare furioase, în 1994, Waters a fost implicată într-un schimb de replici cu Peter King, reprezentant republican în Congres, pentru a afla dacă acesta hărţuise o martoră în timpul unei audieri privind controversa Whitewater. Ea credea că bărbaţii care depuseseră mărturie fuseseră trataţi cu respect, în timp ce King o tratase pe femeie nepoliticos. King i-a spus să se aşeze. Ea l-a invitat că tacă. A doua zi, acesta a ridicat problema în plen, deplângând vehement comportamentul ei.

Waters s-a năpustit la pupitru şi a spus: „Mulţumesc foarte mult, doamnă preşedintă de şedinţă. Aseară, un membru al acestei Camere, Peter King, a trebuit să fie somat să tacă în timpul audierilor Comitetului pentru probleme bancare în cazul Whitewater. Acest lucru

a fost necesar pentru că a hărţuit o martoră din partea Casei Albe, Maggie Williams. Mă bucur că am putut să o apăr. Doamnă preşedintă de şedinţă, s-au dus zilele în care bărbaţii puteau să hărtuiască şi să intimideze femeile, să le marginalizeze şi să le împiedice să vorbească.”

S-a făcut imediat apel pentru a o opri din vorbit şi pentru a şterge afirmaţiile ei din înregistrare. Carrie Meek, reprezentanta Floridei, care prezida Camera, tot bătea cu ciocănelul, strigând: „Trebuie să vă opriţi!” Waters continua fără să strige, dar vorbind tare şi clar. „Sunt bucuroasă că am putut să o apăr. Acum facem parte din Cameră”, a spus. „Suntem membri ai acestei Camere. Nu le vom permite bărbaţilor să ne intimideze şi să ne împiedice să participăm.”

Plenul s-a transformat în haos. Preşedinta tot i lovea cu ciocanul. Bărbaţii îşi pierduseră minţile din cauza unei femei de culoare care îi califica drept sexişti. Au strigat pentru a o pedepsi, pentru a încheia şedinţa. Cineva a solicitat aducerea sceptrului, un toiag înalt de peste 100 de centimetri format din nuiele negre, făcut în 1841 şi care are în vârf un uliu înaripat şi un glob auriu. Simpla plasare a acestuia în faţa cuiva care creează haos în plen ar trebui să aibă efectul îndemnului la tăcere dintr-un roman cu Harry Potter. (La care ea ar fi trebuit să

răspundă: *Expelliarmus!).* A existat ceva confuzie referitor la ce anume reprezenta sceptrul şi unde se afla (era chiar în spatele pupitrului, sprijinit de perete) şi la ce anume trebuia folosit, deoarece nu mai fusese utilizat din 1917. Dar 35 de secunde din discursul unei femei care deplângea sexismul au fost de ajuns pentru apeluri frenetice ca acesta să fie găsit cât mai repede, şters de praf şi agitat insistent prin faţa ei.

„Aţi văzut vreodată ca bărbaţii să facă asta altor bărbaţi?”, a continuat Waters în timp ce preşedinta bătea cu ciocănelul şi bărbaţii strigau. „Acesta este un bun exemplu a ceea ce vor să ne facă. Femeile acestei naţiuni nu vor mai tolera un astfel de tratament. Mulţumesc, doamnă preşedinte.” Şi a părăsit brusc pupitrul.

„Să vină aprodul să o scoată afară!”, a strigat unul dintre congresmeni. Altul a spus că ar fi trebuit să i se arate sceptrul, deşi nu se mai afla la pupitru. Cu siguranţă Waters atinsese un punct sensibil. Tom Foley, preşedinte al Camerei, a preluat cuvântul pentru a face ordine. A spus: „După părerea preşedintei, deşi, în sine, discursul nu a fost neparlamentar, prezidiul consideră comportamentul doamnei din California nepotrivit” şi nu i s-a mai permis să ia cuvântul tot restul zilei.

Aşadar nu ceea ce spusese era problema, ci comportamentul ei?

Pat Schroeder din Colorado, care până atunci trecuse prin două decenii de

sexism în Congres, a sărit în apărarea lui Waters. „Domnule preşedinte”, a spus, „sunt un pic confuză în ceea ce priveşte cuvântul «comportament».” Era de părere că Waters nu avea cum să audă solicitarea preşedintelui de a se opri în timp ce toţi bărbaţii ţipau şi strigau. „Cum puteţi vorbi de «comportament»?”, a întrebat Schroeder. Foley a replicat că Waters ar fi trebuit să se oprească din vorbit când i s-a cerut acest lucru. Cuvintele ei odioase au fost şterse din înregistrări. Mai târziu, Waters a spus că crezuse că preşedinta le spusese bărbaţilor care ţipau să se oprească, nu ei, şi nu avusese niciodată intenţia de a nu se supune.

„Femeile sunt abia venite în acest loc”, a declarat pentru *Los Angeles Times* la puţin timp după scandal. „Se presupune că femeile ar trebui să-şi cunoască locul. îmi exercit drepturile şi acest lucru este o noutate pentru bărbaţi. Nu este uşor pentru ei să accepte femeile ca parteneri egali.” în 2017, după o confruntare cu preşedintele Donald Trump, aceasta a declarat pentru CNN: „Oamenii nu sunt obişnuiţi ca o femeie, în special una afro-americană, să aibă o astfel de poziţie de conducere”.

Este Maxine Waters furioasă? în 2018 a declarat pentru revista *EUe:* „Sunt un membru cu experienţă al legislativului, care înţelege strategia, înţelege valoarea exprimării adevărului pentru putere şi nu sunt nici pe departe atât de furioasă pe cât sunt de hotărâtă”.

în 2017 a avut cinci minute la dispoziţie pentru a-l intervieva pe noul secretar al trezoreriei, Steven Mnuchin, în timpul unei întâlniri a Comitetului pentru servicii financiare al Camerei. Când l-a întrebat de ce nu răspunsese la o scrisoare pe care aceasta i-o trimisese cu două luni înainte, referitoare la legăturile financiare ale preşedintelui Trump cu Rusia, acesta a început să-i mulţumească pentru serviciile ei, trăgând de timp astfel încât să nu mai fie nevoit să-i răspundă. „îmi irosiţi timpul!”, a strigat iar şi iar în timp ce Mnuchin şovăia şi tăia frunză la câini părând confuz. înregistrarea s-a răspândit imediat şi a inspirat un cântec gospel.

în 2017, după ce Waters l-a denunţat pe Trump în plen, Bill O’Reilly de la Fox News a fost întrebat ce părere are despre discurs. Evident, nu s-a putut gândi la nimic inteligent, aşa că a răspuns: „Nu am auzit nici un cuvânt din ceea ce a spus. Mă uitam la peruca lui James Brown.” Voia să spună că arăta ca un bărbat, o altă insultă răsuflată la adresa femeilor de culoare.

Drept răspuns, Waters i-a declarat lui Chris Hayes de la MSNBC: „Tot ce pot să spun este că sunt o femeie de culoare puternică şi nu pot fi intimidată. Nu pot fi subminată. Nu vreau să se creadă că îmi e frică de Bill O’Reilly sau de oricine altcineva. Şi aş vrea să le spun femeilor de pretutindeni: *Nu le permiteţi acestor capete seci de dreapta, acestor oameni*

fără onoare să vă intimideze sau să vă sperie. Fiţi voi înşivă. Faceţi ce stiti. Si haideţi să discutăm în continuare despre problemele cu adevărat importante ale acestei ţări.”

„Puteţi să repetaţi întrebarea?"

De două ori înainte de alegerile din 2020, un candidat la preşedinţie a ales o femeie ca parteneră de campanie, într-o încercare disperată de a câştiga sprijin semnificativ. în 1984, candidatul democrat Walter Mondale a ales-o pe Geraldine Ferraro, reprezentanta în Congres a statului New York – prima femeie candidat la funcţia de vicepreşedinte de până în acel moment. Ronald Reagan, preşedintele în funcţie, era atât de popular, încât Mondale a fost nevoit să fie creativ pentru a câştiga voturi. Ferraro – care vorbea bine, era plăcută şi competentă – putea câştiga voturile a milioane de femei. Nu a fost de ajuns. Mondale şi Ferraro au pierdut la o diferenţă zdrobitoare.

Abia în 2008 avea să apară din nou o femeie pe lista unui partid important, când candidatul republican John McCain a numit-o ca parteneră de campanie pe Sarah Palin – şi încă o dată s-a dovedit o mişcare disperată, căci McCain l-a avut ca adversar pe candidatul democrat Barack Obama. Plăcută şi atrăgătoare ca o gură de aer proaspăt – cel puţin la început a sfârşit făcând mai mult rău campaniei decât să fie de ajutor.

Dar, în august 2020, când Joe Biden a

ales-o pe Kamala Harris ca partener de campanie, a fost o alegere strategică. „Harris a fost aleasă când Biden părea că avea o şansă de câştig – nu a fost doar o mişcare disperată”, a declarat Joanna Howes, director al Women’s Vote Project, pentru *Washington Post* pe 1 noiembrie acelaşi an. „Ceea ce cred că a fost impresionant de data aceasta a fost numărul mare de femei în comparaţie cu 1984. Acum, ele ocupă funcţii de guvernator, senator şi membri ai Congresului.”

Shaunna Thomas, cofondatoare a organizaţiei feministe UltraViolet, a observat reacţia campaniei lui Trump la alegerea lui Harris. „Au existat încă de la început atacuri s existe, misogine şi rasiste, care nu aveau absolut nimic de-a face cu trecutul ei sau cu stilul ei de leadership”, a declarat ea pentru *Washington Post* pe 12 august. Ar fi fost mai puţin eficient pentru Trump, un bărbat alb mai în vârstă, să-l atace pe Biden, alt bărbat alb în vârstă. Este adevărat, Trump l-a numit „adormit”, l-a acuzat că se ascunsese în pivniţă în timpul pandemiei şi a sugerat că ar fi senil. Dar aceste critici au fost slabe. Atacurile vitriolice au fost rezervate pentru candidata de culoare, folosind drept ghid Manualul misoginului.

O femeie de culoare candidată la funcţia de vicepreşedinte se poate aştepta la „lipsă de respect, adică la un atac dublu asupra rasei şi genului”, a

declarat pentru CNN Errin Haines, editor la site-ul de ştiri *the 19th,* cu o zi înainte ca Biden să anunţe alegerea lui Harris. „Se poate aştepta să fie atacată, denigrată şi criticată pentru că îndrăzneşte să fie ambiţioasă, capabilă şi să aibă un cuvânt de spus în politica americană.”

Pe lângă stereotipul rasist al femeii furioase şi stereotipurile misogine de a fi alarmant de ambiţioasă şi foarte nesuferită, Harris a trebuit să suporte şi teoriile privind locul său de naştere care fuseseră invocate cu câţiva ani în urmă în

J

cazul preşedintelui Obama. Deşi, fără îndoială, se născuse în Oakland, California, oponenţii săi spuneau că nu e chiar cetăţean SUA, deoarece părinţii săi nu erau cetăţeni la momentul naşterii sale, ignorând total cel de-al 14-lea amendament al Constituţiei. Cu alte cuvinte, Harris nu avea ce să caute acolo. Un alt atac a venit din partea conservatorilor Pat Robertson, Rush Limbaugh şi Dinesh D’Souza, care au afirmat că nu era îndeajuns de neagră pentru a se numi de culoare: mama ei era din India, iar tatăl, jamaican de origine africană, iar dacă ea se consideră de culoare înseamnă că e un semn clar de lipsă de autenticitate. Dar chiar şi dacă nu era îndeajuns de neagră, tot era o negresă furioasă şi obraznică.

Era mai uşor să răspândeşti stereotipuri sexiste şi rasiste despre

Harris decât să îi ataci pregătirea impresionantă. Cu o diplomă în drept, obţinută în 1990, Harris s-a alăturat biroului procurorului districtual din Alameda instrumentând cazuri de abuzuri sexuale asupra minorilor înainte de a lucra ca avocat şi sef al

Diviziei pentru copii şi familii din biroul procurorului districtual din San Francisco. în 2003 a fost aleasă procuror districtual în San Fancisco. Dornică să-i ajute pe cei care erau la prima abatere privind drogurile ca să nu se mai întoarcă pe străzi, a creat un program inovator pentru a le oferi posibilitatea de a obţine o diplomă de liceu şi de a-şi găsi un loc de muncă. Departamentul de Justiţie al SUA a numit programul lui Harris un model naţional de inovaţie în domeniul aplicării legii.

în 2010, Harris a fost aleasă procuror general al Californiei, conducând cel mai mare departament de justiţie statal din ţară. Refuzând să accepte înţelegerea mizerabilă pe care marile bănci o ofereau californienilor care îşi pierduseră casele în criza economică din 2008-2009, ea a obţinut un acord pentru 20 de miliarde de dolari. A fost aleasă senator de California în 2018, alăturându-se Comitetului restrâns pentru informaţii al Senatului, unde a lucrat pentru a proteja SUA împotriva ameninţărilor externe. Modul ei tăios şi necruţător de a interoga martorii în timpul mai multor audieri televizate la nivel naţional au făcut-o să fie remarcată de

alţi politicieni şi de publicul american în general. Poate cel mai impresionant moment al său a avut loc când l-a interogat pe procurorul general Bill Barr cu privire la investigaţia Mueller din mai 2019.

- Domnule procuror general Barr, preşedintele sau oricine altcineva de la Casa Albă v-a cerut ori sugerat vreodată să deschideţi o investigaţie asupra cuiva? a întrebat.

- Ăăă, n-aş... n-aş, ăăă..., s-a bâlbâit Barr.

- Da sau nu? a întrebat ea încruntându-se.

- Puteţi repeta întrebarea? a solicitat acesta, privind neajutorat în jur.

- Desigur. Preşedintele sau oricine altcineva de la Casa Albă v-a cerut ori sugerat vreodată să deschideţi o investigaţie asupra cuiva? Da sau nu, vă rog, domnule.

- Um. Preşedintele sau oricine altcineva...

- Credeţi că dacă vă amintiţi ceva de genul acesta ne veţi putea spune şi nouă?

- Da, dar încerc să înţeleg la ce vă referiţi când spuneţi *sugerat.* Adică au existat discuţii pe diverse teme, şi-a fluturat mâna în aer pentru scurt timp, că... nu mi-au *cerut* să deschid o investigaţie.

- Poate v-au sugerat? a dat din cap şi s-a uitat din nou încruntată.

- Nu ştiu. N-aş spune că mi-au sugerat.

- V-au dat de înţeles?

- Nu ştiu.

- Au insinuat?

în acest punct, Barr a renunţat să mai răspundă şi doar a schiţat nişte grimase.

- Nu ştiţi, a spus Harris. Bine.

CAPITOLUL 14

SĂ I SE TAIE CAPUL!

Bărbaţii se tem că femeile vor râde de ei. Femeile să tem că bărbaţii le vor ucide.

J

MARGARET ATWOOD

Când Manualul misoginului este aplicat nestingherit fără a fi contestat de vreo femeie incomodă care refuză să treacă înapoi în banca ei, rezultatul poate fi moartea. Una dintre cele mai puternice imagini ale uciderii unei femei în mitologia antică este cea a eroului Perseu ţinând în mână capul monstruoasei Medusa, cea cu şerpi în loc de păr. Virtutea triumfase asupra răului. Un bărbat pusese în sfârşit în banca ei o femeie neascultătoare; supusese puterea ei feminină şi readusese în lume siguranţa bărbaţilor mânuitori de săbii.

Povestea Medusei este mult mai profundă decât la suprafaţă. Medusa a fost iniţial o zeiţă a înţelepciunii feminine din nordul Africii. Şerpii – care locuiesc în pântecul adânc al pământului – erau veneraţi pentru legătura lor cu puterea feminină sacră. Erau, de asemenea, simboluri ale vindecării şi reînnoirii. Năpârlind, aceştia renasc mai tineri şi mai sănătoşi. (Există un motiv

pentru care, în 1910, Asociaţia Medicală Americană a ales ca simbol toiagul lui Asclepios, zeul grec al vindecării, cu doi şerpi încolăciţi, alegere profetică prefigurând spirala dublă a ADN-ului.)

Timp de multe secole, puterea divină a şarpelui a jucat un rol important în multe religii din zona Mediteranei. Templele malteze în formă de pântec, dedicate femeii grase sacre, sunt acoperite cu spirale de şerpi. Statuetele zeiţelor minoice cu şerpi, datând din jurul anilor 1600 î.Hr., le înfăţişează pe acestea ţinând fiecare câte un şarpe în mână, posibil un simbol al puterii feminine. Zeiţa egipteană a extazului sacru şi a plăcerii sexuale, Qetesh, poartă pe cap o lună şi ţine un şarpe în mână. Templele lui Astarte, zeiţa feniciană a sexualităţii şi fertilităţii, erau decorate cu şerpi. Furiile, zeiţele răzbunării, erau deseori înfăţişate ca având şerpi în loc de păr. Vrăjitoarea Medeea zbura într-un car tras de şerpi. Bacantele greceşti care omorau bărbaţi purtau şerpi vii drept bijuterii. Baziliscul, un şarpe despre care se credea că putea ucide cu o singură privire, se născuse din sângele menstrual.

Faimosul Oracol din Delphi, Grecia, dedicat zeului Apollo, a fost iniţial un altar dedicat unui şarpe gigant, Python, despre care se spunea că ar face profeţii de pe la 1400 î.Hr. Numele Delphi – care înseamnă *pântec* – poate însemna că zeiţa primordială, Gaia, mama ancestrală a tuturor formelor de viaţă de pe pământ, era venerată acolo. Dar, cam

şapte secole mai târziu, Apollo (sau mai degrabă preoţii acestuia) l-au ucis pe Python, i-au luat locul şi la fiecare patru ani sărbătoreau masacrul organizând evenimente sportive pline de testosteron – Jocurile Pythice, unde bărbaţii se băteau până cădeau lăţi şi se întreceau cu carele alergând în cerc. Apollo a numit-o pe marea sa preoteasă Pythia după numele şarpelui, dar aceasta era sub controlul ferm al bărbaţilor.

Conform mitologului Joseph Campbell, povestea uciderii Medusei – şi, ar fi corect să spunem, cea a lui Python – a fost creată de bărbaţii invadatori pentru a-şi justifica agresiunea. „De câte ori veneau grecii”, a scris, „în fiecare vale, insulă, peşteră, exista o manifestare locală a zeitei-mamă.” Pentru a obţine puterea, trebuiau să-i taie capul acesteia. Apollo l-a ucis pe Python. Perseu a decapitat-o pe Medusa. Copilul Hercule a strangulat doi şerpi pe care geloasa zeiţă Hera îi trimisese să-l omoare pe fiul nelegitim al soţului său. Autorii Facerii din Biblie s-au asigurat că şerpii sunt percepuţi ca înşelători, manipulatori şi răi pentru totdeauna, fapt pentru care sfântul Patrick i-a alungat din Irlanda, fiind venerat de-a pururi pentru asta. Aceste poveşti ne dau informaţii despre respingerea insistentă a puterii feminine divine, înlocuită de un bărbat îmbrăcat în armură de luptă care agită un buzdugan.

Un aspect al poveştii Medusei pe care

majoritatea oamenilor nu-l cunosc este că Neptun a violat-o în templul zeiţei Minerva, iar aceasta, furioasă pe o asemenea pângărire, a dat vina pe victimă – unele lucruri nu se schimbă niciodată –, nu pe violator, şi a transformat-o într-un monstru cu şerpi în loc de păr, a cărui privire putea transforma oamenii în stane de piatră. În mod straniu, şerpii reprezintă nu doar divinul feminin, dar, având în vedere forma lor falică, şi penisul. Nu e extraordinar de greu să neo imaginăm pe Medusa cu penisuri mişcătoare în loc de păr. în mod clar, ea – şi toate celelalte femei perfide – reprezintă nu doar puterea feminină înfricoşătoare, dar şi emascularea, care pentru unii bărbaţi este acelaşi lucru. (De unde, Dumnezeule, proveneau toate penisurile acelea de pe capul Medusei? Şi îi hrănea oare cu ovăz şi boabe de porumb?) Perseu, tăindu-i capul emasculatoarei – femeia slăbind bărbatul fie fizic, prin dorinţa sexuală, fie metaforic, luându-i puterea – a salvat patriarhatul. Tucker Carlson probabil este foarte bucuros.

Simbolismul captivant al Medusei nu s-a diminuat niciodată. Maria Antoaneta era deseori înfăţişată ca un monstru cu şerpi în păr. în secolul al XlX-lea, activista pentru drepturile femeilor Susan B. Anthony a recunoscut că lumea era încă plină până la saturaţie de Meduse sau de Persei. „Femeile trebuie să reflecte sentimentele acestor bărbaţi”,

a scris. „Şi, dacă nu o fac, atunci li se taie capul.”

Multe femei care au candidat la funcţii publice înalte au fost portretizate în mediul online ca Meduse cu gâtul tăiat, inclusiv Angela Merkel, Theresa May (numită Maydusa într-o memă) şi Elizabeth Warren. Dar poate cel mai deranjant portret este o memă din 2016 cu faţa lui Donald Trump lipită pe trupul tânăr, musculos, al statuii lui Benvenuto Cellini, din 1554, care-l înfăţişa pe Perseu ţinând capul lui Hillary Clinton, rânjind hidos, de părul din care ies şerpi. La puţin timp după anunţul lui Biden cu privire la alegerea lui Harris ca parteneră de candidatură, o imagine a acesteia cu şerpi mişcători în loc de păr a ajuns pe reţelele de socializare. Reacţia la astfel de imagini este, de obicei, slabă. Este un stereotip atât de vechi, încât devine plictisitor.

Dar în mai 2017, când comedianta Kathy Griffin a postat o fotografie cu ea ţinând în mână o mască înfăţişând capul tăiat al lui Trump, a fost concediată de la CNN, pusă pe lista neagră, ameninţată cu acuzaţia de conspiraţie la asasinarea preşedintelui şi i s-a interzis să mai călătorească cu avionul timp de două luni, deoarece numele ei era pe lista pasagerilor cu interdicţie de zbor, laolaltă cu toti teroriştii. Tăiaţi-i *lui* capul pur şi simplu nu este permis.

Dacă o decapitare la propriu merge prea departe în societatea noastră

aparent civilizată, există întotdeauna opţiunea de a o trimite la închisoare. în 1872, Victoria Woodhull a fost prima femeie care a candidat vreodată la preşedinţia SUA. în *The Highest Glass Ceiling: Womens Quest for the American Presidency (Cel mai înalt plafon de sticlă: încercarea femeilor de a obţine preşedinţia),* autoarea Ellen Fitzpatrick a scris: „Doar ambiţia îi ţinea pe unii deoparte, şi cei mai vehemenţi critici ai ei... au asemănat-o chiar cu diavolul. în loc să o trimită la Casa Albă, au existat dintre cei care şi-au dorit să o vadă la închisoare în ziua alegerilor.”

Un secol şi jumătate mai târziu, în 2016, acelaşi sentiment a fost valabil în ceea ce o privea Hillary Clinton la Convenţia Naţională a Partidului Republican, unde a fost asemănată cu diavolul şi ameninţată cu închisoarea. „Ştim că îi plac costumele ei cu pantaloni... Ce merită cu adevărat este o salopetă portocalie!”, a strigat Darryl Glenn, candidatul republican pentru Senat din partea statului Colorado, într-un ropot de aplauze. în a doua zi a convenţiei, guvernatorul statului New Jersey, Chris Christie, a făcut pe procurorul într-un proces mimat, numind fiecare dintre infracţiunile lui Clinton în strigătele bucuroase ale publicului: „Vinovată! Vinovată!” Mulţimea a profitat de fiecare ocazie pentru a scanda „închideţi-o!” La o manifestaţie din iunie 2016, susţinătorii lui Trump au strigat: „Spânzuraţi-o!”

Deşi Clinton a reuşit să rămână, la propriu, cu capul pe umeri, de-a lungul istoriei, unele femei puternice chiar l-au pierdut pe al lor, tot la propriu: Anne Boleyn, Maria, regina Scoţiei, şi Maria Antoaneta, în timp ce Hypatia a fost sfâşiată în bucăţi şi arsă, iar Cleopatra, deşi a rămas întreagă, şi-a pierdut viaţa. Dar, ca să nu credem cumva că uciderea femeilor puternice este strict un lucru din trecutul îndepărtat, să ne uităm o clipă la istoria recentă.

în 1984, poliţia a arestat un îngrijitor de la o companie unde Geraldine Ferraro, candidata la postul de vicepreşedinte, urma să ţină un discurs, pentru că plănuise să o omoare cu ajutorul unui arc cu săgeţi. Au găsit armele – şi un pistol – în portbagajul maşinii sale. Potenţialul asasin a simtit că femeia nu ar fi trebuit să fie vicepreşedinte.

în timpul întâlnirii cu alegătorii, în 2011, Gabrielle Giffords, congresmenă de Arizona, în vârstă de 42 de ani, a fost împuşcată în cap într- un atac armat în masă împreună cu alte şase persoane, inclusiv o fetiţă de nouă ani. Deşi Gifford a supravieţuit, încă îi este greu să vorbească şi să meargă şi şi-a pierdut vederea în proporţie de 50% la ambii ochi. Atacatorul ei credea că femeile nu ar fi trebuit să ocupe funcţii de putere. în 2016, Jo Cox, membră a parlamentului britanic în vârstă de 38 de ani, a fost împuşcată şi înjunghiată mortal pe stradă, în timp ce se îndrepta către o

întâlnire cu alegătorii, de un bărbat extremist de dreapta.

Pe 14 martie 2018, Marielle Franco în vârstă de 38 de ani, consilieră a Camerei Municipale din Rio de Janeiro, din partea Partidului SocialLiberal, a fost asasinată în maşină împreună cu şoferul ei. Franco era o femeie de culoare lesbiană, dintr-o favelă săracă, şi luptase împotriva violenţei poliţiei asupra persoanelor LGBTQ şi împotriva violenţei de gen şi militase pentru drepturile de reproducere şi pentru drepturile locuitorilor din favele. Se spune că un suspect, un ofiţer de poliţie, a fost ucis în timp ce încerca să se opună arestării. Alţi doi foşti ofiţeri sunt în închisoare şi aşteaptă să fie judecaţi, iar cinci persoane au fost acuzate de obstrucţionarea justiţiei, deoarece au ascuns probe. Dovezile par să indice că lovitura a fost ordonată de cineva la nivel înalt din guvern. Deşi Franco era antipatizată pentru că era o lesbiană cu gura mare, este greu de spus dacă aceste atribute au avut vreun rol în asasinarea sa. în cinci luni, alţi zece activişti politici brazilieni au fost ucişi, iar toti erau bărbaţi.

Intr-adevăr, o modalitate de a determina dacă abuzul este bazat pe gen este de a compara ameninţările la adresa politicienilor şi activiştilor femei şi bărbaţi dintr-o anumită ţară, de a lua în considerare cultura generală a violenţei şi de a analiza motivele atacatorilor. De

exemplu, asasinatele asupra lui Benazir Bhutto din Pakistan şi Indira Ghandi din India par să nu fi avut nimic de-a face cu genul lor.

Trebuie, de asemenea, să analizăm dacă există o diferenţă semnificativă între tipurile de ameninţări adresate bărbaţilor şi cele la adresa femeilor. De exemplu, sunt femeile ameninţate că vor fi jupuite de vii, tranşate, scufundate în acid, sfâşiate în bucăţi şi primesc insulte tipice pentru sexul căruia îi aparţin, cum ar fi vacă, scroafă, căţea, scorpie şi cur vă? De exemplu, Katharina Schulze, copreşedinte al Partidului Verzilor din Bavaria, a declarat că aproximativ 20% dintre emailurile primite de ea erau abuzive, multe ameninţări cu violul, conform unei investigaţii din 2019 a BBC *Newsnight.* Copreşedintele Verzilor, Ludwig Hartmann, bărbat, care susţine exact aceleaşi politici, primeşte mesaje în care este numit comunist.

Prima doamnă a Namibiei, Monica Geingos, a observat, de asemenea, diferenţe de gen în insultele aduse atât ei, cât şi soţului, preşedintele Hage Geingob. Trolii online l-au numit „oximoron imbecil”. într-un clip publicat de aceasta de ziua Internaţională a Femeilor, pe 8 martie 2021, Geingos a declarat: „Nu ştiu ce naiba este un oximoron imbecil” (şi cred că multi dintre noi nu ştiu), „dar de ce nu mi se adresează şi mie astfel de insulte neutre? Vreau să fiu şi eu un oximoron imbecil. Nu vreau să fiu o obsedată de avere, o

târfă, o mamă rea, o stricată. Nu vreau să fiu întrebată când am de gând să fac un copil, să mi se spună că sunt prea ambiţioasă, prea zgomotoasă şi că ar trebui să tac.”

în fiecare dimineaţă a săptămânii, una dintre primele sarcini ale personalului lui Diane Abbott, prima femeie de culoare aleasă în Parlamentul britanic, era să şteargă şi să blocheze mesajele abuzive, „de obicei în timp ce luăm micul-dejun”, a declarat un angajat într-un raport al Parlamentului purtând titlul „Intimidarea în viaţa publică”. „Stăm cu fulgii de ovăz într-o mână, iar cu cealaltă ştergem mesajele abuzive.” Cele care par cu adevărat ameninţătoare sunt directionate către poliţie.

în timpul unui studiu efectuat pe parcursul a 158 de zile din 2017, Amnesty Internaţional a descoperit că, dintre cei 650 de membri ai parlamentului, Abbott a fost ţinta a aproape o treime din tweeturile abuzive, un număr care a crescut la mai mult de 45% în săptămânile dinaintea alegerilor generale. Asta înseamnă o medie de 51 de tweeturi de ameninţare pe zi.

Abbott le-a spus celor de la Amnesty: „Numărul acestora este ceea ce le face să fie atât de epuizante, de agasante, de îngrijorătoare. Volumul imens. Si volumul de ură de care oamenii dau dovadă... Sunt deosebit de rasiste şi de specifice genului, deoarece oamenii vorbesc despre viol şi despre felul în care arăt într-o manieră în care nu ar

vorbi despre un bărbat. Sunt abuzată ca femeie politician şi, la fel, ca politician de culoare.”

„Am primit ameninţări cu moartea”, a spus în faţa Parlamentului pe 12 iulie 2017. „Oamenii postează pe Twitter că ar trebui să fiu spânzurată, dacă s-ar găsi un copac îndeajuns de mare ca să suporte greutatea scorpiei grase... Am primit ameninţări cu violul, am fost descrisă ca fiind o nenorocită, jalnică, inutilă, grasă şi neagră, o căţea neagră urâtă şi grasă, iar şi iar.”

Când Abbott a vorbit cu poliţiştii care lucrau la ancheta mortii lui Jo Cox, a aflat că atacatorul umpluse pereţii unei camere cu fotografii ale victimei. Abbott s-a gândit: „Nici nu mă îndoiesc că cineva, undeva, are o cameră întreagă plină cu fotografii de-ale mele”. I s-a părut deosebit de deranjant că poliţia nu a acţionat când a primit ameninţările cu moartea la adresa ei, dar a arestat un bărbat care a ameninţat că omoară o membră albă a parlamentului.

Reţelele de socializare sunt o armă a patriarhatului, un nou instrument puternic din Manualul misoginului pentru a ameninţa, abuza şi desconsidera femeile puternice. Au fost necesari zeci de ani pentru ca primele zvonuri despre Isabela de Bavaria să apară, secole pentru ca acestea să se întipărească în conştiinţa publică. Acum, libeliştii nu mai tipăresc câteva pamflete scandaloase într-o ţară străină, nu le mai strecoară ilegal într-o capitală în

bagajele nobililor şi nici nu le mai vând pe sub mână în librării obscure, aşa cum făceau pentru a o denigra pe Maria Antoaneta. Nici misoginii nu mai stau la birou să scrie scrisori pe care să le pună în plicuri cu adresă şi să le dea drumul în cutiile poştale. Acum, doar apăsând un buton... bum! Face înconjurul lumii, devine viral în câteva ore, pedepsind cu cruzime o femeie pentru că a încălcat limitele impuse de patriarhat.

Hărţuirea online este o formă de impunere publică a rolurilor de gen, cam cum ai târâi o femeie cu gura mare la butucii din piaţa oraşului, i-ai pune căpăstrul bârfitoarei şi apoi ai arunca cu legume stricate în ea. Numai că, în zilele noastre, abuzatorii pot să facă acest lucru stând acasă, bând cafea şi rămânând complet anonimi. Scopul acţiunilor lor este să o reducă la tăcere, să o oblige să se conformeze. Pentru ca ea să ştie că va fi umilită până când înţelege că aşa trebuie să facă.

Diane Abbott s-a confruntat cu toate acestea peste trei decenii. Dar multe alte femei renunţă, în noiembrie 2019, câteva dintre cele 18 femei membre ale parlamentului britanic care au anuntat că nu doresc să fie realese în luna următoare au declarat că abuzurile violente au fost un factor-cheie în luarea deciziei.

„Sunt epuizată, m-am săturat de toată această încălcare a vieţii private şi de răutatea şi de intimidarea care au devenit ceva obişnuit”, a scris Heidi

Allen, membră a parlamentului, într-o scrisoare către alegătorii săi, în care explica de ce a ales să revină la viaţa privată. „Nimeni în funcţia mea nu ar trebui să fie nevoit să tolereze ameninţări, e-mailuri agresive, strigăte pe stradă, înjurături pe reţelele de socializare şi nici să fie nevoit să-şi instaleze în casă alarme de panică.”

în 2019, Paula Sheriff, membră a parlamentului, a solicitat în plenul Camerei Comunelor ca prim-ministrul Boris Johnson să- şi tempereze limbajul „ofensator, periculos şi inflamator”, care ducea adesea la ameninţări cu abuzul, în mare parte la adresa femeilor politician. A vorbit cu patimă despre ameninţările cu moartea pe care ea şi colegele ei le-au primit, ameninţări care îl citau pe prim-ministru. *Tu, scorpie grasă. Vacă proastă. Nu voi fi fericit decât când vei atârna de un stâlp.* Totuşi Johnson a respins abuzul ca fiind „absurd” şi acuzând politicienele că creaseră un climat politic controversat care provocase abuzul.

în mod similar, Gretchen Whitmer, guvernatoarea statului Michigan, i-a cerut preşedintelui Donald Trump să oprească incitarea la violenţă împotriva ei. De fiecare dată când râdea de ea la mitingurile electorale, numărul ameninţărilor pe care le primea creştea alarmant. Furia împotriva ei a trecut dincolo de simplul abuz online. în octombrie 2020, 13 membri ai unui grup care îl susţineau pe Trump au fost arestaţi deoarece complotaseră să o

răpească pe Whitmer, să o judece pentru trădare şi, eventual, să o execute.

în loc să-şi domolească discursul, doar câteva zile mai târziu, Trump a atacat-o în cursul unei manifestaţii pentru că închisese şcolile în timpul celor mai dure două luni ale pandemiei de COVID-19. „La închisoare cu ea”, striga mulţimea. „La închisoare cu ea”, repeta Trump zâmbind. „La închisoare cu *toate.”*

Whitmer a postat pe Twitter că atacul lui Trump era „exact retorica care m-a pus pe mine, familia mea şi alţi oficiali ai guvernului în pericol... Trebuie să înceteze.”

La un eveniment electoral din 2016, Trump a părut să insinueze că Hillary Clinton ar trebui împuşcată. „Hillary vrea să abolească al Doilea Amendament [privind dreptul de a deţine arme]. Apropo, dacă va avea posibilitatea să-şi aleagă judecătorii, nu veţi mai putea face nimic, oameni buni”, a declarat Trump la o manifestaţie din Carolina de Nord. „Deşi, având în vedere al Doilea Amendament, poată că da, cine ştie.”

Pe 7 noiembrie 2021, Paul Gosar, congresmen de Arizona, a postat pe Twitter un clip de 90 de secunde, editat în stil anime, în care el îi tăia gâtul Alexandriei Ocasio-Cortez, reprezentantă în Congres a statului New York. Dacă Gosar ar fi fost un om de rând, Twitter ar fi şters postarea. Dar, din moment ce oficialilor s-ar părea că li se permite să posteze mesaje violente, Twitter a lăsat

postarea, numind-o „de interes general”, deşi a pus o atenţionare menţionând că încalcă regulile privind „comportamentul care promovează ura”. Postarea a provocat un scandal la nivel naţional. Reprezentantul Californiei în Congres, Ted Lieu, a postat pe Twitter: „în orice companie din America, dacă un angajat ar fi făcut un clip anime în care omora un coleg, persoana aceea ar fi fost concediată”.

Gosar a şters postarea, dar a subliniat că cei care îl critică fac din ţânţar armăsar şi că, în mod evident, nu au deloc simţul umorului. Adversarii lui făceau „o caracterizare greşită unui filmuleţ animat”. A declarat că postarea sa „nu a avut intenţia să descrie nici un act de vătămare sau violenţă împotriva persoanei înfăţişate” (ceea ce ne face să ne întrebăm dacă este de părere că tăierea gâtului unei persoane este inofensivă şi nonviolentă). A afirmat că filmuleţul este „o portretizare simbolică a luptei împotriva politicii privind imigrarea... Indiferent cât de mult ar încerca stânga să mă reducă la tăcere, voi vorbi împotriva amnistiei pentru imigranţii ilegali.”

Gosar nu i-a cerut niciodată scuze reprezentantei Ocasio-Cortez. într-un discurs din 17 noiembrie din plenul Camerei înaintea unui vot de blam pentru Gosar, liderul minorităţii, Kevin McCarthy, a numit această procedură „un abuz de putere”, a scos în evidenţă

comportamentul neadecvat al membrilor democraţi (deşi nici un caz nu implicase ameninţări cu moartea la adresa colegilor lor) şi a vorbit cu emfază despre inflaţie şi preţurile mari, printre alte fapte ale democraţilor. Adresându-se Camerei, la puţin timp după aceea, Ocasio-Cortez a spus: „Este o zi tristă în care un membru care conduce un partid politic în Statele Unite ale Americii nu se poate aduna să spună că publicarea unui material care descrie uciderea unui membru al Congresului este greşită şi în schimb decide să se aventureze într-o digresiune vorbind despre preţul petrolului şi inflaţie. Ce e aşa de greu? Ce e aşa de greu să recunoşti că ceea ce ai făcut este greşit?”

Camera i-a dat un vot de blam lui Gosar mai mult pentru a se situa pe linia partidului, şi doar doi republicani (Liz Cheney din Wyoming şi Adam Kinzinger din Illinois) s-au alăturat. Aparent, toţi ceilalţi republicani s-au prins că filmarea fusese o glumă. La câteva minute după vot, în semn de sfidare, Gosar a redistribuit filmarea.

Laura Boldrini, preşedinta Parlamentului italian între 2013 şi 2018, a fost ameninţată că va fi violată în grup şi decapitată şi o efigie a sa a fost arsă. Intr-o zi a primit un glonţ prin poştă. „Moarte lui Boldrini” scria cu vopsea pe nenumărate ziduri în toată Italia. Stă într-o casă sigură în timpul campaniei pentru alegeri. „Cei care urăsc

emigranţii şi cei care urăsc femeile în funcţii de putere au acelaşi cadru cultural”, a explicat aceasta. A început să posteze pe pagina sa de Facebook numele hărtuitorilor săi.

Un studiu interparlamentar din 2016 privind sexismul, hărţuirea şi violenţa împotriva femeilor parlamentar a chestionat parlamentare din 39 de ţări. Peste 80% dintre respondente au spus că au fost victimele abuzului, iar 44% au primit ameninţări cu moartea, violul, violenta sau răpirea şi omorârea copiilor lor. O membră a parlamentului european primise peste 500 de ameninţări cu violul pe Twitter în patru zile. Ciudat, unii abuzatori ameninţau femeile că *nu* le vor viola pentru că erau prea urâte (nu era genul de ameninţare care să insufle frică şi teroare în victimele lor). Aproximativ 20% au raportat că fuseseră lovite, împinse şi bătute.

„Îmi cer scuze dacă s-a simţit cineva jignit"

O provincie din inima Canadei, Alberta, a cunoscut o explozie de abuzuri sexiste după ce Rachel Notley a devenit premier, în 2015. „Nu o numesc idioată, ci folosesc cuvântul cu c”, a declarat Cristina Stasia, consultantă în domeniul egalităţii de gen, pentru Canadian Broadcasting Corporation. „Ei nu spun că este prea progresistă, ci spun despre ea că este curvă. Şi există o furie aici în

legătură cu faptul că avem o femeie care ne conduce provincia.”

Politicienii bărbaţi din Alberta nu au experimentat niciodată nivelul de răutate îndreptat împotriva lui Notley. Un studiu a numit-o pe Notley cel mai ameninţat premier din toate timpurile. Alberta, o provincie istorică a cowboylor, acum concentrată în principal pe industria petrolului şi a gazelor, nu a primit uşor faptul că femeia premier încerca să rezolve problemele schimbărilor climatice.

„Cineva trebuie să fie suficient de curajos şi să o omoare”, a postat un misogin. Altul a spus: „Curva aia proastă o să fie împuşcată”. Alte postări sugerau ca Notley să fie omorâtă, înjunghiată, aruncată într-o maşină de tocat copaci. O memă înfăţişa o fotografie cu Notley privită prin luneta unei puşti. Când Notley a numit primul cabinet din istoria Canadei echilibrat din punctul de vedere al reprezentării sexelor, furia sexistă a explodat din nou.

Organizatorii unui turneu de golf pentru directori din industria petrolieră au ridicat o fotografie mare cu Notley drept ţintă pentru ca participanţii să o lovească cu mingile de golf. Un clip înfăţişând doi bărbaţi care treceau peste fotografia ei cu maşinuţa de golf a fost publicat online. Mesajul era clar: Notley merita să fie lovită puternic cu mingile de golf. Merita să fie călcată cu maşina. Când a fost contactat în legătură cu comportamentul misogin, organizatorul a răspuns nonşalant că „îşi cere scuze

dacă s-a simţit cineva jignit”.

Când, în 2016, un candidat la conducerea unui partid politic din opoziţie, Chris Alexander, a organizat o manifestaţie, s-a scandat „La închisoare cu ea!”, cuvinte care au reverberat în mulţime. Se pare că vorbele lui Trump deveniseră internaţionale.

Ce se întâmplă aici din punct de vedere psihologic? Există vreun arhetip al lui Jung al răului feminin atât de adânc înrădăcinat în subconştientul uman încât să ne dorim să ucidem sau, într-o eră puţin mai civilizată, să aruncăm pe cineva în închisoare? Se tem bărbaţii să nu fie emasculaţi? După cum a spus prezentatorul Fox News, Tucker Carlson, dacă Hillary Clinton ar fi preşedinte „cât timp crezi că i-ar lua până să te castreze?”

Rezultatul lui „Să i se taie capul!” este deseori reducerea la tăcere cu succes a femeilor. Un studiu australian din 2014 a constatat că majoritatea femeilor care se gândiseră la o carieră în politică aveau mai puţine şanse să urmeze una din cauza misoginismului cu care se confruntase Julia Gillard. În 2020, Blair Williams, care şi-a scris teza de doctorat pe tema mediatizării a cinci femei prim-ministru din Marea Britanie, Australia şi Noua Zeelandă, a declarat pentru Australian Broadcasting Company: „Vezi mult mai multe fete şi femei care spun că nu vor să intre în politică pentru că nu vor să experimenteze genul acesta de sexism şi nu vor ca întreaga lor viaţă personală să fie criticată”.

Rezultatul final al ameninţărilor şi abuzurilor este că femeile şi fetele dornice să urmeze o carieră politică ar putea decide că pur şi simplu nu merită. Cine ar dori să se confrunte aproape zilnic cu ameninţări de viol, moarte şi răpirea copiilor? Reducându-le la tăcere, Manualul misoginului le pune în banca lor. Patriarhatul câştigă.

Capitolul 15
Distrugerea Manualului misoginului

Tăcerea ta nu te va apăra.
Audre Lorde, poetă şi feministă, 1934-1992

Cum ar arăta lumea dacă misoginismul ar fi aruncat la coşul de gunoi al istoriei? Dacă aproximativ jumătate dintre preşedinţi, prim- miniştri, senatori, parlamentari, guvernatori, primari şi alţi politicieni ar fi femei? într-un interviu pentru această carte, Francesca Donner, fostă directoare pe probleme de egalitate de gen la *New York Times,* a mărturisit că iniţial i-a fost greu să-şi imagineze o astfel de lume. „Ca un emoji cu capul explodat”, a răspuns în final. „Ar fi un loc radical diferit. Imaginaţi-vă o situaţie în care companiile din Fortune 500 ar avea 250 de directori femei. Sau dacă în Congres jumătate dintre reprezentanţi ar fi femei. Ce legi ar avea prioritate? Legi

privind îngrijirea copiilor, sănătatea, dificultăţile cu care se confruntă femeile care lucrează? Oare am începe să auzim de la familii ce anume este cu adevărat important... Imaginaţi-vă dacă speranţele noastre pentru băieţi şi fete ar fi aceleaşi.”

Este oare posibilă o astfel de lume? După mii de ani de decapitări, trageri în ţeapă, reduceri la tăcere sau luarea în râs a femeilor puternice din politică, oare misoginismul va dispărea vreodată? Ce putem face în clipa de faţă cu toate instrumentele pe care le avem la îndemână pentru a opri o astfel de gândire otrăvită care afectează negativ jumătate din populaţie? Cum scăpăm de puternicul paleomisoginism care se ţine scai de noi de sute de generaţii ca un blestem permanent?

O modalitate de a-i reduce cel puţin cruzimea este să obligăm platformele de socializare să împiedice proliferarea rapidă a informaţiilor false şi sexiste despre femeile politician. Pe 6 august 2020, peste 100 de femei politician din întreaga lume – inclusiv preşedintele Camerei Reprezentanţilor Nancy Pelosi şi reprezentantele Jackie Speier, Alexandria Ocasio-Cortez şi Ilhan Omar – au semnat o scrisoare către directorul executiv Mark Zuckerberg şi directorul de operaţiuni Sheryl Sandberg, insistând ca Facebook să ia măsuri pentru combaterea sexismului pe această platformă, în mod deosebit a atacurilor îndreptate asupra candidatelor. „Mare parte din conţinutul instigator la ură

împotriva femeilor pe Facebook este amplificat de algoritmii dumneavoastră”, menţiona scrisoarea, „iar acest lucru recompensează anumite puncte de vedere extreme şi periculoase cu o acoperire şi vizibilitate mai mari, creând un teren fertil pentru creşterea prejudecăţilor.”

Cu câteva zile mai înainte, pe 30 iulie, Facebook nu eliminase o postare în care Nancy Pelosi părea beată criţă (ea declarase în repetate rânduri că nu este consumatoare de alcool) într- un filmulet modificat care îi încetinea vorbirea.

J

Deşi Twitter şi YouTube eliminaseră clipul fals, Facebook l-a etichetat „parţial adevărat”. (Care parte era adevărată? Faptul că este în viaţă?) În câteva zile, aproximativ 2,6 milioane de oameni îl vizionaseră.

Un purtător de cuvânt al Facebook a răspuns la scrisoare pe e-mail, afirmând că lucrează la problemele menţionate „în diferite moduri”, care includeau „şi tehnologii menite să identifice şi să elimine conţinutul potenţial abuziv înainte ca abuzul să se întâmple, prin aplicarea unor politici stricte şi discutând permanent cu experţi pentru a ne asigura că suntem cu un pas în faţa noilor tactici”. Un răspuns pe cât de neclar, pe atât de neconvingător.

A

Intr-un interviu pentru această carte, Lucina Di Meco, cofondatoare a iniţiativei globale #ShePersisted, a spus: „Există o realitate în care, dacă nu schimbăm modul în care funcţionează

platformele de socializare, va fi foarte dificil pe termen lung să auzim un discurs echilibrat. în realitate, felul în care sunt concepute platformele încurajează conţinutul scandalos, pentru că generează mai mult interes, indiferent dacă este adevărat sau nu; cu cât este mai scandalos, cu atât există mai mult interes. De asemenea, companiile nu s-au priceput prea bine să ţină pasul cu propriile termene şi condiţii, şi anume să elimine anumite elemente negative şi dezinformarea. Au promis, dar nu prea s-au ţinut de cuvânt. Femeile şi susţinătorii lor pot face foarte puţin pentru a echilibra discursul negativ când este atât de omniprezent şi este posibil ca femeile nici să nu-l vadă."

Di Meco a subliniat că platformele de socializare nu au acea responsabilitate impusă aproape tuturor celorlalte industrii. „Când o companie fabrică o brânză şi o vinde în supermarketuri", a declarat, „nu avem încredere în fabricant. Cineva inspectează compania, utilajele, lanţul de furnizori şi apoi decide dacă brânza este gata să ajungă pe piaţă sau dacă consumul acesteia va avea consecinţe negative. Companiile care deţin platforme de socializare au început ca firme mici şi nimeni nu a considerat că există vreun motiv să le reglementeze. Dar acum ştim că au avut un impact asupra democraţiei, a sănătăţii mintale, a atacului de la Capitoliu, aşa că, de fapt, cineva ar trebui să le reglementeze. Nu au un istoric pozitiv."

Reprezentanta Jackie Speier, copreşedintă a Grupului parlamentar al femeilor democrate, dă vina pe platformele de socializare pentru creşterea ameninţărilor şi a violentei împotriva femeilor parlamentar. Intr-un interviu pentru *Recode,* din august 2020, ea a declarat: „Au existat multe ameninţări cu moartea la adresa mea pe parcursul mandatului. Două din ultimii doi ani au fost preluate de procurorul districtual, iar indivizii au fost condamnaţi. Aşadar a existat o creştere a acestui tip de comportament nociv şi trebuie să înceteze. Si anunţăm Facebook că trebuie să participe la restabilirea unui anumit grad de normalitate a acestui proces şi să-şi susţină misiunea privind diversitatea şi incluziunea şi responsabilitatea.”

în martie 2020, candidatul ales al democraţilor Joe Biden a anunţat că va alege o femeie drept candidat pentru funcţia de vicepreşedinte şi, pe măsură ce lunile treceau, s-au făcut presiuni tot mai mari asupra lui să aleagă o femeie de culoare. Multe organizaţii de femei au trecut la acţiune şi au format Proiectul de apărare a femeilor împotriva dezinformării, care avea să cheltuiască mai mult de 20 de milioane de dolari pe reclame, studii şi strategii pentru a opri stereotipurile rasiste şi sexiste online pe măsură ce acestea apăreau. Erau foarte pregătite când, pe 11 august, Biden a ales într-adevăr o femeie de culoare.

Organizaţiile au identificat imagini sexiste cu Kamala Harris pe Facebook şi Twitter – călare pe o coadă de mătură, cu şerpi zvârcolindu- i-se în păr şi toate acele meme sexualizate îngrozitoare – şi le-a cerut platformelor să le elimine.

NARAL, o organizaţie nonprofit care susţine extinderea accesului la avort şi anticoncepţionale, „a delegat” câţiva dintre cei 2,5 milioane de membri ca purtători de cuvânt pentru a semnala sexismul pe reţelele de socializare când îl observă. „Ceea ce ştim este că, atunci când vine vorba de alegători, cei mai buni reprezentanţi sunt oamenii din comunităţile lor care îi respectă”, a declarat preşedinta acesteia, lise Hogue, pentru *Washington Post,* cu câteva zile înainte de anunţ.

TIME’S UP NOW, o organizaţie caritabilă care strânge fonduri pentru a sprijini victimele hărţuirii sexuale, a creat o „echipă SWAT” nepartizană pentru a apăra femeile împotriva atacurilor sexiste şi a-i urmări pe cei responsabili de acestea. „Ori de câte ori această părtinire subtilă şi nesubtilă se va strecura în discursul public, vom riposta şi o vom semnaliza înainte de a se agrava”, a declarat organizaţia pe site-ul său cu câteva ore înainte ca Biden să facă anunţul. „Vom împărtăşi aceste informaţii la scară largă cu aliaţii, ca parte a unui efort fără precedent de a schimba naraţiunea despre femeile care candidează la funcţii publice, o dată

pentru totdeauna”. Tina Tchen, preşedinte şi CEO, a adăugat: „Când politicile noastre se concentrează pe cât este de plăcută şi pe ambiţia unei femei în loc să se concentreze pe experienţa şi expertiza ei, pierdem cu toţii. Nu vom permite ca aceste atacuri, care au pus capăt ambiţiilor politice a nenumărate femei calificate şi le-a împiedicat pe altele să-şi preia funcţiile, să rămână fără răspuns.”

La fel de important ca rolul reţelelor de socializare este şi cel al reţelelor tradiţionale de
5 J ?
ştiri, al site-urilor şi al altor publicaţii în prezentarea candidaţilor şi a liderilor aleşi prin descrierile şi criticile aduse acestora. Grupurile de femei au fost nevoite să abordeze şi sexismul din mass-media.

Cu puţin timp înainte de anunţul lui Biden legat de alegerea Kamalei Harris pentru funcţia de vicepreşedinte, grupul We Have Her Back a trimis o scrisoare către toţi editorii principalelor redacţii de ştiri din tară. Semnată de lise Hogue
? > > o de la
NARAL, preşedinta EMILY’S List, Stephanie Shriock şi de multe alte directoare de organizaţii de femei la nivel naţional, scrisoarea solicita canalelor de ştiri să se gândească foarte bine cum vor prezenta alegerea lui Biden şi alte femei la alegerile viitoare. „Există multe moduri în care mediatizarea a contribuit de-a lungul anilor la lipsa de diversitate în funcţiile din vârful societăţii”, menţiona scrisoarea şi a enumerat câteva, inclusiv „a scrie despre ambiţia unei femei ca şi când natura însăsi a urmăririi

obţinerii unei funcţii politice sau a oricărei funcţii de rang înalt nu este o misiune de ambiţie. A scrie despre aspectul unei femei (o unitate de măsură cel mult subiectivă) ca şi cum ar fi o ştire, când aspectul unui bărbat nu este niciodată considerat o ştire. A scrie, chiar şi ca o digresiune, despre aspectul unei femei, greutatea, tonul vocii, frumuseţea şi coafura ei este o mediatizare sexistă dacă nu se aplică aceeaşi analiză fiecărui candidat.”

Scrisoarea concluziona: „Credem că este de datoria dumneavoastră nu doar să fiţi atenti la aceste stereotipuri, ci să lucraţi în mod activ pentru a fi antirasişti şi antisexişti în reportajele dumneavoastră (adică echidistanţi) pe măsură ce acest sezon politic înaintează şi candidatura prezidenţială este prezentată. Odată cu încrederea publicului aveţi şi o mare putere. Vă rugăm să o folosiţi cu înţelepciune.”

Şi UltraViolet a publicat câteva îndrumări pentru presă cu privire la modul în care trebuia să evite stereotipurile sexiste când scria despre candidate. Intitulat „Reporting în an Era of Disinformation: Fairness Guide for Covering Women and People of Color în Politics” („Informarea într-o eră a dezinformării: ghid de corectitudine pentru mediatizarea femeilor şi a persoanelor de culoare în politică”), articolul subliniază că o candidată

trebuie să fie evaluată pe baza experienţei, a deciziilor din trecut şi a abilităţii acesteia de a prelua funcţia. Ghidul a întrebat apoi reporterii şi comentatorii:

- Pedepsiţi femeile şi lăudaţi bărbaţii pentru acelaşi lucru?
- Sugeraţi că ambiţia este ceva rău?
- Vă concentraţi pe tonul vocii ei – e piţigăiat, plat, furios – mai degrabă decât pe substanţa declaraţiilor?
- Analizaţi sau vă concentraţi pe hainele ei?
- Vă concentraţi pe kilogramele în plus sau în minus?
- Vă concentraţi pe machiajul şi părul ei?
- îi spuneţi unui candidat să zâmbească sau comentaţi dacă zâmbeşte sau nu?
- Hipersexualizaţi un candidat sau un politician?
- Comentaţi despre frumuseţea ei?
- Folosiţi cuvinte precum antipatică sau ne eligibilă?
- îi puneţi sub semnul întrebării angajamentul faţă de Statele Unite pe baza culorii pielii ei sau a ţării de origine?
- Numiţi furioasă o femeie de culoare?

Ghidul solicita ca, atunci când se scriau reportaje despre o postare sexistă sau rasistă pe reţelele de socializare, presa să nu o publice – pentru că nu ar face decât să-i crească exponenţial expunerea –, ci doar să o descrie ofensatoare din punct de vedere sexual

şi rasial.

„Am notificat presa”, a declarat directoarea executivă a UltraViolet, Shaunna Thomas, pentru CBS News, pe 15 august 2020. „Nu vom permite ca răspândirea reportajelor rasiste şi sexiste despre aceste femei să domine titlurile şi să influenţeze modul în care le înţeleg alegătorii.”

Nu toate eforturile grupurilor au avut efectul scontat. Pe 6 octombrie 2020, TIMES UP Now a publicat un raport în care afirma că descoperise numeroase reportaje sexiste şi rasiste despre alegerea Kamalei Harris. Un sfert dintre reportaje prezentau stereotipuri precum „femeia de culoare furioasă” şi minciuni pe baza teoriei nu-are-ce-căuta-aici pentru că s-a născut în altă parte. Raportul a constatat, de asemenea, că atacurile la adresa lui Harris au fost mult mai dure decât cele la adresa senatorului Tim Kaine, alegerea lui Hilary Clin ton pentru funcţia de vicepreşedinte, sau la adresa guvernatorului Mike Pence, alegerea lui Trump pentru aceeaşi funcţie, în 2016. Adversarii lui Harris au atacat-o cu stereotipuri sexiste precum „obraznică”, „falsă” şi „rea”, în timp ce bărbaţii Kaine şi Pence fuseseră consideraţi puţin cam plictisitori.

Lucina di Meco de la #ShePersisted a văzut totuşi o îmbunătăţire în mediatizarea candidatei Harris. „Din fericire, se pare că am învăţat foarte multe din experienţa lui 2016”, a declarat. „Cred că lucrurile au stat diferit cu privire la mediatizarea tradiţională. Jurnaliştii au fost 5 >

mult mai pregătiţi şi nu au reprodus postările nocive.”

Redacţii de ştiri mai diverse

O altă modalitate de a reduce misoginismul în presă este crearea unor redacţii mai diverse, în special în ceea ce priveşte editorii seniori. Conform unui articol din primăvara lui 2018 publicat în *Columbia Journalism Review,* 90% dintre editorii de top de la 135 cele mai distribuite ziare erau albi, iar 73% erau bărbaţi, statistică influenţând de obicei felul în care sunt reprezentate femeile şi persoanele de culoare. Femeile de culoare constituiau doar 7,9% din personalul tradiţional al unei redacţii, 12,6% din personalul unei televiziuni de ştiri şi 6,2% din personalul unui post de radio local, conform raportului Women’s Media Center intitulat „Ihe Status of Women of Color în the US News Media 2018” („Statutul femeilor de culoare în presa din Statele Unite din 2018”).

în ultima vreme s-au făcut unele progrese. Sally Buzbee a fost numită editor executiv al *Washington Post* în mai 2021, prima femeie într-o astfel de funcţie. Cu o săptămână înainte, *Los Angeles Times* îl numise pe Kevin Merida, o persoană de culoare, în funcţia de editor. Şi *New York Times* avea un editor de culoare din 2014, Dean Baquet. Nicole Carroll era redactor-şef al *USA Today* încă din 2014. Bineînţeles, femeile şi persoanele de culoare în funcţii cu

influenţă în domeniul jurnalismului nu reduc neapărat sexismul şi rasismul. Fox News a avut o femeie CEO încă din 2018 şi, dimpotrivă, a continuat să împroaşte şi mai multă otravă misoginǎ. Dar, în general, oamenii din medii diferite au mai puţină toleranţă pentru astfel de fenomene decât cei proveniţi din monoculturi masculine albe, fapt care se reflectă în relatările lor.

PREGĂTIREA CANDIDATELOR PENTRU ATACURI Majoritatea noilor candidaţi, bărbaţi şi femei deopotrivă, urmează cursuri de pregătire pentru a vorbi în public, pentru a discuta cu presa, pentru a concepe strategii de campanie şi pentru alte asemenea lucruri. în prezent, femeile candidat ar trebui, de asemenea, să primească instrucţiuni despre cum să se comporte în situaţii de sexism create atât de jurnalişti, cât şi de troli. într-un interviu pentru studiul „Women, Politics & Power în the New Media World” („Femeile, politica şi puterea în presa mondială de astăzi”), Liz Grossman, cofondatoare şi CEO al firmei de impact social Baobab Consulting, a declarat: „Pentru ca femeile să exploateze cât mai bine presa, ar trebui să angajeze experţi care să le poată pregăti pentru interviuri şi sesiuni de întrebări şi care pot, de asemenea, să le impună reguli stricte jurnaliştilor referitoare la ce întrebări

pot adresa şi care subiecte sunt tabu”.

Lucina Di Meco este de părere că femeile candidat ar trebui, de asemenea, să se pregătească pentru a şti cum să se apere împotriva suferinţei psihologice provocate de abuzul online. „Când înţeleg că abuzul nu este personal, ajută”, a declarat aceasta. „Şi că nu tunsoarea sau rochia pe care au purtat-o sau lucrurile pe care le-au spus le-au adus eşecul. Şi că se întâmpla indiferent de rochie sau de tunsoare, că este ceva sistemic.”

„Expune-i pe ticăloşi"

Când Julia Gillard a devenit prim-ministru al Australiei, în 2010, nu avea cum să nu observe sexismul violent îndreptat împotriva ei – cum ar fi putut să nu o facă, când era răspândit pe intemet, în principalele ziare şi la televiziuni? Dar cum să reacţioneze? A decis că nu dorea să fie

J

acuzată că „joacă cartea femeii” şi să pară o plângăcioasă. Şi nici nu voia să răspundă unor astfel de prostii. După cum a scris în autobiografia sa, Gillard a decis „să tolereze toate referirile sexiste şi de gen convinsă că vor face un pic de vâlvă şi apoi vor dispărea. Am greşit”, a recunoscut. „De fapt, s-au înrăutăţit. Ar fi trebuit să fiu mai explicită? Să încep conferinţele de presă atacând cazurile stupide de sexism? Oare ar fi schimbat ceva sau doar ar fi pornit mai devreme afirmaţii despre joaca de-a războiul

sexelor? Sincer, habar nu am.”

în cartea sa *Women and Leadership* a scris: „Cu cât am rămas mai mult în funcţia de prim- ministru, cu atât sexismul a devenit mai violent, asta am constatat. Inevitabil, guvernele trebuie să ia decizii dure pe care unii le apreciază, iar alţii, deloc. Acest lucru a fost valabil şi pentru guvernul pe care l-am condus. Ceea ce s-a întâmplat diferit a fost arma de atac în dezbaterile politice dure, şi anume tipul de insulte care sunt adresate de obicei doar femeilor. Acest lucru a devenit un trend pe lângă ceea ce era deja o lentilă foarte părtinitoare în ceea ce priveşte genul prin care era judecat mandatul meu. Fiecare stereotip negativ imaginabil – scorpie, vrăjitoare, stricată, grasă, urâtă, femeie care urăşte copiii, la menopauză –, toate au fost folosite.”

într-un interviu TV din iulie 2020, a declarat: „Mă gândesc mereu că a doua zi după ce am devenit prim-ministru, toată presa era plină de ştiri legate de sacoul pe care îl purtasem. Adică nimeni nu scrisese nimic despre ce spusesem în a doua zi de mandat. Totul se rezuma la ce purtasem. Şi acum mă întreb, în a treia zi de mandat, dacă m-aş fi dus la conferinţa de presă din Canberra şi aş fi întrebat: «Nu i se pare nimănui un comentariu stupid? Dacă aş fi fost bărbat şi aş fi purtat costum, aţi mai fi dat ieri asta la ştiri? Doamne, e îmbrăcat într-un costum gri! Ar vrea cineva să facă un reportaj despre asta? Aveţi de gând să faceţi asta pe tot parcursul mandatului

meu?»„

în 2016, şi Hillary Clinton a decis să nu expună misoginismul. L-a dat la o parte cu un gest, ca pe un ţânţar enervant. Drept rezultat, violent şi mortal, s-a umflat până a pocnit. „Cu toţii ne doream să credem că, în 2016, o femeie ar fi putut candida în baza calificărilor”, a spus Ilyse Hogue de la NARAL în 2020, „şi am aflat că acest lucru nu este valabil... De data aceasta nu ne vom mai baza pe presupuneri.”

în clipul publicat de Ziua Internaţională a Femeii, prima doamnă din Namibia, Monica Geingos, a discutat despre insultele de gen pe care le primea – proastă, necalificată, prea ambiţioasă, grasă, urâtă şi stricată – şi cum a decis până la urmă să răspundă la ele. Mulţi abuzatori online, a observat, dădeau vina pe ea pentru eşecurile ţării, deşi ea nu deţinea puterea. „Când nu sunt ocupată să vânez averi şi să fiu manipulatoare”, a spus ea, „sunt ocupată să conduc ţara pentru că l-am vrăjit pe soţul meu bătrân care e prea orb să vadă dincolo de farmecele mele feminine... adică sigur se vede că preşedintele este un om bun. Problema – staţi aşa – problema este soţia lui. Singura explicaţie rezonabilă pentru deciziile proaste ale guvernului este că a fost influenţat de soţia sa coruptă, lacomă, băgăcioasă, manipulatoare şi oribilă.” (La fel cum au făcut-o Eva, Izabela, Cleopatra, Anne Boleyn şi Maria Antoaneta.)

La început, Geingos a primit insultele

cu o tăcere aprobată de patriarhat. „Când exista o campanie clară pe reţelele de socializare şi mesaje anonime pe WhatsApp care mă vizează în mod specific în cele mai dezgustătoare moduri, mi s-a spus să nu răspund, să le ignor”, a declarat. „Şi aşa am făcut. A fost o greşeală. Am greşit.” A citat cuvintele poetei feministe americane caraibiene, Audre Lorde: „Tăcerea nu te va apăra. Insultele sau înrăutăţit, şi minciunile pe care erau dispuşi să le spună au devenit din ce în ce mai scandaloase. Nu mai existau limite. Părinţii, copiii, familia, prietenii, toţi cei dragi deveniseră ţinte.”

Geingos a decis să riposteze. „Puterea nu cedează fără a cere ceva la schimb şi la fel face şi patriarhatul.” A declarat că recent a deschis un proces de defăimare împotriva unui anumit trol, foarte vehement. „Se întâmplă un lucru interesant când decizi să te aperi, când îi provoci , a spus, „Ii se va spune ca faci mereu probleme, că eşti prea agresivă, că nu te comporţi ca o doamnă. De aceea multe dintre noi preferă să nu pună în discuţie preferinţele de gen. De aceea ignorăm când suntem numite ahtiate după averi, stricate, Dalile. De aceea ignorăm când ni se spune că suntem prea grase, prea slabe, că hainele sunt prea strâmte şi că nu ar trebui să avem păreri despre politică... Nu voi mai tăcea... Dacă permit să fiu redusă la tăcere, să fiu agresată şi insultată, poate că ceilalţi vor înţelege că aşa e bine, e

normal... Nu e bine, nu este normal...”

Dar cum pot expune femeile sexismul fără să pară nişte plângăcioase? Intr-un interviu pentru această carte, Amanda Hunter de la Barbara Lee Family Foundation a sfătuit femeile să-şi conecteze răspunsurile la un „sistem mai mare de convingeri”, la fel ca reprezentanta Alexandria Ocasio-Cortez în discursul său memorabil din iulie 2020, din Capitoliu. în loc să se plângă că reprezentantul Ted Yoho a insultat-o, Ocasio- Cortez i-a pus pe acesta şi pe alţi misogini în defensivă, numind sexismul o problemă culturală, căci bărbaţii „acostează femei fără remuşcări şi fără teamă de urmări”. „Această problemă nu se referă la un singur incident”, a declarat Ocasio-Cortez.

Hunter a explicat că discursul „a fost atât de puternic deoarece AOC nu s-a concentrat pe motivul pentru care sentimentele sale au fost rănite. AOC s-a concentrat pe motivul pentru care comportamentul sexist este dăunător pentru toate femeile şi fetele.”

Hunter a arătat, de asemenea, că felul în care a reacţionat Kamala Harris la frecventele
întreruperi ale vicepreşedintelui Mike Pence din timpul dezbaterii din octombrie 2020 a fost cel mai eficient mod pentru o femeie politician de a face faţă misoginismului. Pe măsură ce acesta tot vorbea peste ea, Harris spunea cu fermitate: „Domnule vicepreşedinte, vorbesc”. „Pentru alegători este cu adevărat un test de leadership”, a

declarat Hunter. „Harris a avut un comportament şi o tonalitate calme, şi totuşi nu s-a dat bătută. Acesta este genul de femeie pe care alegătorii doresc să o vadă.”

Lucina Di Meco a spus: „Din studii vedem din ce în ce mai mult că, dacă femeile reacţionează la atacurile sexiste, este în beneficiul lor. Femeilor li s-a spus să îşi întindă aripile şi să zboare, nu să răspundă sau să arate cu degetul sexismul. Acum ştim că acele strategii nu au funcţionat; au făcut atacatorii şi mai zgomotoşi şi femeile să pară slabe.”

Di Meco a adăugat că, atunci când utilizatorii reţelelor de socializare văd o altă femeie abuzată, ar trebui să folosească platforma pentru a denunţa trolul şi pentru a sprijini victima. „Pentru femeile din politică, în special, este crucial să nu fie singurele care răspund astfel. Trebuie să fie puternic susţinute de reţelele lor, astfel încât vocile pozitive să le depăşească sau să le egaleze în volum pe cele negative. Puterea grupului, a reţelei, este ceva pozitiv care poate fi folosit ca o sursă de speranţă.”

Di Meco a recomandat ca femeile „să expună sexismul, să denunţe hărţuirea online şi să reacţioneze la anunţurile negative. Expuneţi-i pe ticăloşi. Construiti o comunitate online de susţinători care vor tăbărî pe agresori când postează comentarii hărţuitoare pe reţelele de socializare. Nu cedaţi câmpul de bătaie inamicului. lesiti în arenă şi luptati! Distrugeţi misoginismul.”

Intr-un interviu pentru „Women, Politics & Power în the New Media World”, Laura Boldrini, membră a parlamentului italian, fostă preşedintă a Camerei Deputaţilor, a menţionat nenumăraţii susţinători online care au ripostat împotriva abuzatorilor săi. „Reţelele de socializare sunt o sabie cu două tăişuri”, a spus. „Am devenit ţinta unor atacuri violente, motivate politic, executate de armate de troli care au folosit sexism şi ştiri false, încercând să mă reducă la tăcere şi mă discrediteze. Totuşi, pentru că am expus şi am denunţat trolii şi hărtuitorii, mii de oameni miau luat apărarea online, revendicând spaţiul digital ca pe o arenă pentru a denunţa sexismul şi a forma discursul politic.”

Helle Thoming-Schmidt, prim-ministru al Danemarcei între 2011 şi 2015, a declarat pentru Tzme, în 2020: „Dacă un comportament negativ nu are consecinţe, atunci devine o lecţie pentru oricine vrea să se comporte astfel, şi anume că poate să continue fără nici o teamă de consecinţe. Aşadar cred că vine un moment când trebuie să punem punct.”

Implică bărbaţii

Bărbaţii – jurnalişti, politicieni, comentatori, CEO şi lideri ai comunităţilor – trebuie să susţină femeile în faţa sexismului. Julia Gillard a speculat adesea ce ar fi însemnat dacă, în timp ce numeroase critici de gen au

fost îndreptate împotriva ei în timpul mandatului, un australian de frunte din afara politicii ar fi fost pregătit să spună public: „Ca australieni, noi nu facem politică în acest fel. Haideţi să avem o dezbatere politică respectuoasă, unde stereotipurile de gen nu au ce să caute.”

„Dacă aş putea să dau timpul înapoi”, a scris, „i-aş contacta pe liderii comunităţilor din afara sferei politice, în special bărbaţi, şi aş încerca să-i implic în denunţarea sexismului. Vocea lor ar fi fost percepută ca fiind mai obiectivă decât a mea.” La emisiunea TV Q&A, ea a declarat: „Cred că, dacă toţi directorii executivi din primele zece companii australiene – a doua zi după manifestaţia la care s-a afişat pancarta cu cuvintele *Scorpia vrăjitoare* – ar fi trimis o scrisoare unui ziar în care ar fi spus «Uitaţi cum stă treaba, oamenii pot avea diverse păreri despre stabilirea unui preţ pentru emisiile de carbon, toate sunt opinii legitime, dar nu ar trebui să avem o dezbatere în care să-l descriem pe prim- ministrul tării în tot felul de termeni sexisti», atunci acest lucru ar fi fost cu adevărat luat în seamă”.

Alege mai multe femei

O modalitate de a reduce misoginismul în politică este de a alege un număr cât mai mare de femei, astfel încât prezenţa acestora să nu mai pară ciudată. Amanda Hunter a descris „bariera imaginaţiei” care afectează candidatele, faptul că

mulţi alegători au dificultăţi în a-şi imagina „femeile la putere, o zonă dominată de bărbaţi albi”. „Dacă am vedea mai multe femei în funcţii, dacă am vedea o femeie vicepreşedinte, acest lucru ar distruge puţin câte puţin bariera imaginaţiei şi ar demonta stereotipurile. Femeile guvernator deschid deseori calea pentru alte femei guvernator. Vom schimba conversaţia având mai multe femei care candidează şi sunt alese în funcţii”, a declarat ea.

în mod similar, jurnalista Christina Cauterucci a scris în *Slate,* în noiembrie 2019: „Singurul lucru care va obişnui publicul cu noua realitate a femeilor în funcţii de putere este să avem şi mai multe femei în astfel de funcţii. Dispariţia sexismului în politică nu va fi marcată de oameni care vor începe să le placă pe femeile la putere, ci de declinul simpatiei ca criteriu politic – de oameni cărora nu le plac candidaţii femei din aceleaşi motive pentru care nu le plac nici candidaţii bărbaţi, dar care votează pentru ei.”

Ursula von der Leyen, preşedinta Comisiei Europene a declarat că femeile alese ar trebui să sprijine alte femei în politică, precum cancelarul german Angela Merkel, care a numit-o ministru în cabinetul său. „Experienţa mea este că femeile tind să ezite, nu profită de ocazie aşa uşor”, a declarat von der Leyen într-un podcast pentru Ziua Internaţională a Femeii, în 2021, „şi este

responsabilitatea noastră, în principal ca femei lider, să le încurajăm şi să le spunem că credem în ele, că suntem sigure că pot face ce îşi propun şi că le vom sprijini.”

Oare puterea Manualului scade ?

A fost o călătorie lungă de la Hatshepsut, a cărei imagine a fost eliminată de pe pereţii templelor, până la memele rasiste şi sexiste cu Kamala Harris. Eva şi mărul. Pandora şi cutia. Machiajul Izabelei. Masacrul din Noaptea Sfântului Bartolomeu din vremea Caterinei de Medici. Ecaterina cea Mare şi calul. Bolul de fructe gol al Juliei Gillard. Reţeaua de exploatare sexuală a copiilor condusă de Hillary din subsolul pizzeriei.

în tot acest timp, femeile în funcţii de putere au fost caricaturizate ca târfe dubioase şi viclene, scorpii instabile hormonal şi căţele care te înjunghie pe la spate. Ca fiinţe monstruoase: vrăjitoare, harpii, furii şi meduse cu şerpi în loc de păr. Mai recent, au fost de asemenea înfăţişate ca nişte femei cu glas piţigăiat, cu coafuri care nu le avantajează şi haine nepotrivite, care mizează pe cartea genului, prea ambiţioase şi egoiste pentru a avea grijă de soţii şi de copiii lor.

Sunetul goarnei sună mai tare ca oricând acum în era internetului şi a reţelelor de socializare, pentru a trimite în banca lor femeile care nu se conformează. La închisoare cu ea. Trimiteti-o de unde a venit. Să i se taie

capul. Chiar şi mai mult dacă este de culoare. Toporul cade. Uşa celulei se închide zgomotos şi cheia se întoarce în broască. Pierde alegerile. îşi pierde minţile. Oare se vor schimba lucrurile? Se *pot* schimba?

Dacă da, acum este momentul. Chiar dacă reţelele de socializare ameninţă şi agresează femeile şi persoanele de culoare, creează mişcări la fel de puternice care ne ajută să înaintăm în direcţia mult-aşteptatei corectitudini. Trăim într- o eră a statu-quoului pus din ce în ce mai des sub semnul întrebării. A mişcărilor #MeToo, Black Lives Matter şi a eliminării statuilor trădătorilor confederaţi care au vărsat sânge american pentru a tine oameni în sclavie.

Datorită reţelelor de socializare şi internetului, devenim destul de constienti de tacticile testate din Manualul misoginului. Acele lucruri la care poate nu ne-am gândit de două ori cu zece, 20 de ani în urmă încă se tin scai de noi. O decizie judecătorească prin care, vreme de 13 ani, Britney Spears a fost considerată nebună, timp în care tatăl său a obligat-o să cânte, i-a controlat sutele de milioane de dolari pe care era, în mod evident, destul de sănătoasă să le câştige şi, după cum a susţinut ea, a obligat-o să-şi pună sterilet, dintr-odată ni se pare scandaloasă. Şi cu toţii ştim că o astfel de brutalitate pe termen lung nu i s-ar fi întâmplat atâta vreme dacă numele ei ar fi fost Brian Spears.

Iar în prezent criticarea femeilor

politician pentru părul lor, pantofii lor, circumferinţa şoldurilor, vocea lor şi viaţa lor personală este la fel de posibil să-l umple de oprobriu şi pe critic, nu doar pe ţinta acestuia. Strategiile din camerele de război ale organizaţiilor feministe în timpul alegerilor sunt menite, de asemenea, să aibă un anumit efect asupra presei progresiste.

Poate totuşi, având în vedere atât de multe lucruri, cea mai directă cale către un viitor mai bun se află în mâinile tinerilor. Amanda Hunter a declarat că: „Am speranţe pentru viitor şi cred că lucrurile se schimbă. Uitaţi-vă la noua generaţie, la adolescenţi. Aceşti copii nu-şi vor aduce niciodată aminte de un trecut în care existau puţine femei şi persoane de culoare care participau la dezbateri şi candidau la preşedinţie, în timpul pandemiei de COVID-19, femeile guvernator şi primăriţele s-au aflat în prim-plan pe scena naţională. Uitaţi-vă la fetiţele care se costumează în Kamala Harris de Halloween. Este foarte impresionat când te gândeşti că, la vârsta lor, eu nu am avut modele în funcţii alese. Acesta este un semn al schimbării.”

în ultimul său discurs ca prim-ministru al Australiei, Julia Gillard a vorbit cu o notă de optimism pentru toate femeile care, într-o zi, îi vor urma calea. A spus: „Sunt absolut sigură că va fi mai uşor pentru următoarea femeie şi pentru femeia de după ea şi pentru următoarea”.

în mod natural, există o reacţie de

furie împotriva acestui progres mult amânat către dreptate, având ca rezultat creşterea violenţei tweeturilor şi a memelor sexiste, a ameninţărilor mai violente şi a abuzurilor mai aprige. Poate acest zgomot şi această furie sunt mai puţin alarmante când ne dăm seama că auzim răcnetul unui dinozaur grav rănit, care a condus pământul necontestat zeci de mii de ani şi brusc înţelege că există posibilitatea să dispară şi se revoltă împotriva luminii care se stinge.

Mulţumiri

/

Editorului meu de la William Morrow, Lucia Macro, mulţumesc pentru sprijinul tău pe parcursul acestor ani în care ai fost alături de mine la scrierea mai multor cărţi. Am progresat foarte mult din 2003, când ai fost primul meu editor din SUA pentru cartea *în pat cu regele.* Este întotdeauna o plăcere să lucrez cu tine şi mi-a plăcut să râdem împreună de toate ciudăţeniile vieţii, de libertate şi de emoţia publicării unei cărţi.

Agentului meu Stephen Barbara de la InkWell Management – apreciez calmul tău, încrederea şi expertiza literară pătrunzătoare. Am avut parte de nişte aventuri ciudate şi minunate în această călătorie. Să fie cât mai multe!

Am avut parte de un grup de sprijin extraordinar care m-a ţinut pe linia de plutire în vremurile ciudate ale pandemiei de covid: soţul meu extraordinar de răbdător, Michael (deşi uneori simt că ar trebui să-l cheme Iov) Dyment; fiilor mei vitregi, Phil şi Sam Dyment; soţiilor lor, Crisy Dyment şi Marissa Goldberg; şi cercului meu fabulos de prieteni: Susanne Spencer, Elise Kress, Leslie Harris, Adrienne Harris, Shirley Ginwright, Helen Randolph, King Peggy, Emily Heddleson, Kelly Ghaisar şi Tim Kime. Mulţumiri speciale reverendului Sylvia Sumter, de la Unity Church din Washington, DC, pentru lumina înţelepciunii sale. Vă mulţumesc tuturor pentru că m-aţi încurajat, aţi râs la glumele mele şi pentru că nu m-aţi lăsat să alunec în ceaţa ireversibilă a confuziei din perioada pandemiei.

Dragostea, râsul şi sprijinul prietenilor mei mau ajutat extraordinar de mult în timpul pandemiei. O vreme în care, în loc să ţin discursuri la lansări de carte şi să merg la televiziuni şi posturi de radio pentru interviuri şi să mă întâlnesc cu fanii pentru autografe, îmi fac publicitate pe Zoom cu fundul pe exact acelaşi scaun pe care am stat timp de doi ani cât am scris. Uneori am impresia că sunt o muscă lipită de o hârtie adezivă. *Ajutor! Sunt blocată în scaunul ăsta şi nu mă pot desprinde!* Îmi lipsesc atât de mult evenimentele live unde simti în aer

nerăbdarea şi aşteptarea, unde energia devine sinergie şi se schimbă idei, unde se simte emoţie şi fiecare din sală contribuie la crearea unui lucru complet nou.

Sper din inimă că, odată cu apariţia acestei cărţi, lucrurile vor sta diferit şi voi putea să-i întâlnesc pe mulţi dintre voi (şi să-mi mut fundul din scaun).

Ţin pumnii!